

OPETUSHALLITUS

**OPETUSHALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS
JA TILINPÄÄTÖSLASKELMAT
1.1.-31.12.2006**

1	Toimintakertomus	3
1.1	Johdon katsaus	3
1.1.1	Katsaus vuoden 2006 toimintaan.....	3
1.1.2	Opetushallituksen tehtävät ja organisaatio	4
1.2	Vaikutavuus.....	6
1.3	Toiminnallinen tuloksellisuus ja tehokkuus.....	12
1.3.1	Koulutuksen kehittäminen ja koulutuksen tuloksellisuuden edistäminen	12
1.3.1.1	Työurien pidentäminen ja nivelkohdat	12
1.3.1.2	Yrittäjyyskasvatus.....	14
1.3.1.3	Tietoyhteiskunta.....	15
1.3.1.4	Kansalaisvaikuttaminen ja nuorten osallisuus	19
1.3.1.5	Koulutustarpeiden ennakointi ja koulutuksenjärjestäjien yhteistyö.....	20
1.3.1.6	Monimuotoinen kulttuuritausta kouluissa ja oppilaitoksissa	21
	1.3.1.6.1 Kulttuurien välinen vuorovaikutus ja suvaitsevaisuus	21
	1.3.1.6.2 Maahanmuuttajien opetus	23
1.3.1.7	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen.....	26
	1.3.1.7.1 Opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen tukeminen ja seuranta esi- ja	26
	perusopetuksessa sekä lukiossa	26
	1.3.1.7.2 Aamu- ja iltapäivätoiminta sekä kerhotoiminta	29
	1.3.1.7.3 Kieltenopetuksen kehittäminen.....	31
	1.3.1.7.4 Kielivirikkeitä ja oppimisstrategioita	32
1.3.1.8	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen	33
	1.3.1.8.1 Opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen tukeminen ja seuranta	33
	ammattillisessa koulutuksessa	33
	1.3.1.8.2 Ammattiosaamisen näytöt.....	35
	1.3.1.8.3 Työssäoppiminen	36
	1.3.1.8.4 Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta.....	37
1.3.1.9	Aikuiskoulutuksen kehittäminen	39
	1.3.1.9.1 Ammatillinen aikuiskoulutus	39
	1.3.1.9.2 Vapaa sivistystyö	41
	1.3.1.9.3 Kielitutkinnot	42
	1.3.1.9.4 Opetustoimen henkilöstökoulutus.....	44
1.3.1.10	Suomenruotsalainen yhteistyö opetuksessa	51
1.3.2	Koulutuksen järjestämisen seuranta	52
1.3.2.1	Perusopetuksen oppimistulosten arviointi	52
1.3.2.2	Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointi	53
1.3.3	Opetushallituksen muu toiminta.....	54
1.3.3.1	Tietohuolto.....	54
1.3.3.2	Koulutustiedotus ja opiskelijavalintajärjestelmät	55
1.3.3.3	Koulutuksen kansainvälistyminen	58
1.3.3.4	Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän ylläpito.....	61
1.3.3.5	Rakennerahastoasiat.....	63
1.3.3.6	Koulutustoimikunnat	64
1.3.3.7	Vähälevikkisen oppimateriaalin tuottaminen.....	64
1.3.3.8	Fyysisen opiskeluympäristön kehittäminen	65
1.3.3.9	Valtion oppilaitokset.....	66
1.3.4	Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus.....	75
1.3.6	Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus.....	78

1.4	Tuotokset ja laadunhallinta.....	86
1.5	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	87
1.6	Tilinpäätösanalyysi	88
1.6.1	Rahoituksen rakenne	88
1.6.2	Talousarvion toteutuminen.....	88
1.6.3	Tuotto- ja kululaskelma.....	89
1.6.4	Tase	89
1.7	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	89
1.8	Arviointien tulokset.....	91
1.9	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	92
2	Talousarvion toteutumalaskelma	93
3	Tuotto- ja kululaskelma	98
4	Tase	99
5	Liitetiedot.....	101
6	Allekirjoitus.....	129

LIITTEET

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Liite 13: Taseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydennykset

Liite 18: Henkilöstötilinpäätökset

1 Toimintakertomus

1.1 Johdon katsaus

1.1.1 Katsaus vuoden 2006 toimintaan

Opetushallituksen vuonna 2003 alkanut strategiaprosessi eteni vuonna 2006, kun valtioneuvosto hyväksyi Opetushallitusta koskevan asetuksen muutoksen. Virastoon tuli huhtikuun alusta neljä toimintayksikköä: Kehittäminen, Laadunhallinta ja seuranta, Ruotsinkielinen koulutus ja Toimialapalvelut, jotka korvasivat aiemmat koulumuotoihin keskittyneet linjat. Muutoksella pyrittiin uudistamaan viraston toimintaa tulohajautuksen ja hallinnon kehittämisen linjausten mukaisesti ja parantamaan siten Opetushallituksen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta.

Asetuksen voimaantulosta syyskuun alkuun toimintayksiköitä johtivat väliaikaiset johtajat. Toimintayksiköihin valittiin uudet johtajat ja he aloittivat työnsä syyskuun alussa käynnistämällä neljän toimenpideohjelman suunnittelun ja tarkensivat siten samalla toiminnallista strategiaa. Ohjelmat ovat vuosille 2007 - 2009 jakautuvia strategisia kehittämishankkeita. Ne tähtäävät tulevaisuuden koulutuksen ja elinikäisen oppimisen kehittämiseen, opetustoimen ohjausjärjestelmän kehittämiseen, koulutuksen tietotuotannon ja laadunhallinnan tehostamiseen sekä Opetushallituksen sisäiseen kehittämiseen. Ohjelmat tarkentuvat vuonna 2007 hankkeiksi, joita on helpompi hallita ja tuloksia seurata.

Uudelleen organisoitumisen koettiin lisäävän koulumuotojen välistä yhteistyötä ja oppijalähtöistä ajattelutapaa viraston kehittämistyössä.

Vuoden aikana Opetushallituksen tuloksellisen johtamisen mahdollisuudet paranivat, kun opetusministeriön ja Opetushallituksen välinen tulossopimusasiakirja uudistettiin. Voimassa oleva tulossopimus kattaa vuodet 2007 – 2009. Tavoitteet ovat konkreettiset ja seurattavat tulosindikaattorit on määritelty. Toiminta- ja taloussuunnitelma vahvistettiin lokakuussa.

Erityistä huomiota virastossa kiinnitettiin vuonna 2006 henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvoinnin parantamiseen. Kehitämme yhdessä –ohjelmassa henkilöstö pohti vuoden aikana viraston toiminnallisia arvoja ja käynnisti ydinprosessien tunnistamistyön. Ohjelma jatkuu vuonna 2007 kestäväen johtamisen kehittämishankkeella. Syksyllä tehdyn henkilöstökyselyn mukaan suuri osa henkilöstöstä arvioi työkykynsä hyväksi ja on sitoutunut muutoksiin. Sisäiseen tiedonkulkuun kiinnitettiin myös huomiota vuonna 2006.

Uuden johdon ja uusien strategisten ohjelmien myötä virastolla on entistä paremmat edellytykset vaikuttaa tuloksekkaasti eri koulumuotojen välisen yhteistyön sekä elinikäisen oppimisen edellytysten paranemiseen sekä toisaalta tasa-arvon ja ehjän oppimispolun tavoitteiden toteutumiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta on tutkittu arviointiaineistojen perusteella. Tutkimuksessa (Kuusela, 2006) havaittiin, että tuki- ja erityisopetuksen tarjonta perusopetuksen oppilaille vaihtelee kunnittain. Perusopetuksen oppilasarvioinnissa on koulujen välillä eroja, jotka voivat aiheuttaa ongelmia oppilaiden tasavertaiselle jatko-opintoihin valikoitumiselle. Tasa-arvon kannalta on huolestuttavaa myös se, että vanhempien koulutus ja sosioekonomisen tausta ovat yhteydessä oppimistuloksiin siten, että vanhempien korkea koulutustaso on yhteydessä koulujen hyviin oppimistuloksiin. Myös alueellisia eroja esiintyy: Lapin ja Oulun läänissä oppimistulokset

jäävät jonkin verran muuta maata heikommiksi. Kaupunkikouluissa oppimistulokset ovat jonkin verran parempia kuin maaseutukouluissa, mikä selittyy väestön koulutusrakenteella.

Oppimisympäristökysymykset nousivat vahvasti esille vuonna 2006 eri yhteyksissä. Opetushallitus kehittää tulevaisuuden oppimisympäristöjä fyysisestä, sosiaalisesta, teknologisesta, paikallisesta ja pedagogisesta näkökulmasta mahdollisimman monipuolisesti. Virastossa on käynnistynyt lisäksi hanke, jonka tarkoituksena on parantaa rekisteri-, seuranta-, arviointi- ja tutkimustiedon hyväksikäyttöä koulutuspoliittisessa päätöksenteon valmistelussa.

Virasto muutti joulukuussa 2006 väliaikaisiin toimitiloihin Hakaniemenranta 6:n peruskorjauksen ajaksi (syksyyn 2008 asti). Väliaikaisten ja uusien toimitilojen kehittämisessä tavoitteena on ollut saada tilat tukemaan oppivan organisaation työn onnistumista. Tilojen tulee tukea avoimuutta, yhteistyötä ja mahdollistaa korkean asiantuntijuuden kehittyminen. Tilojen tulee myös tarjota foorumit OPH:n kumppanien ja asiakkaiden kohtaamiselle.

1.1.2 Opetushallituksen tehtävät ja organisaatio

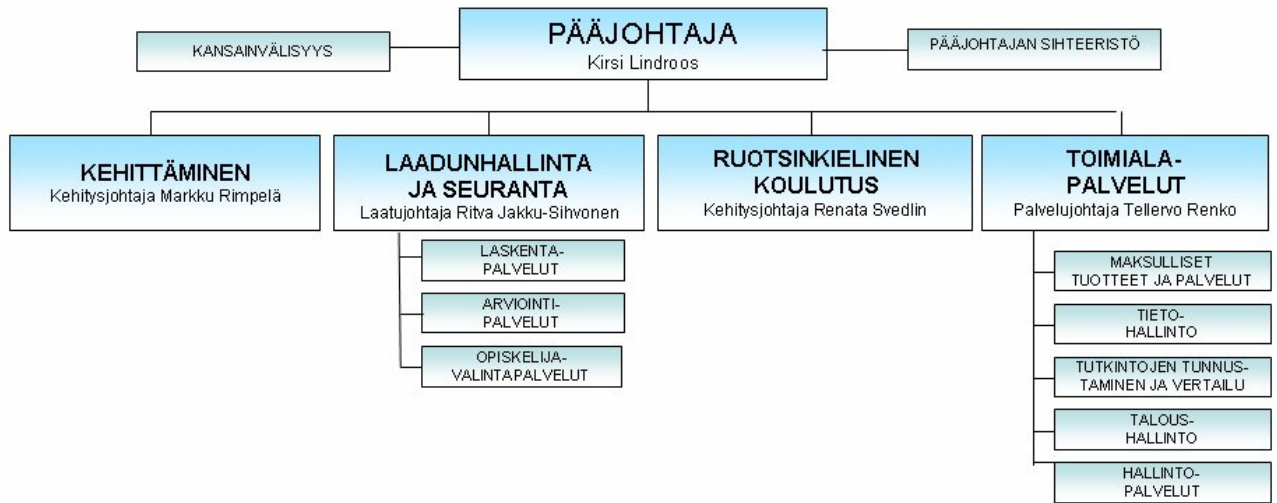
Opetushallituksen tehtävänä on Opetushallituksesta annetun lain (182/1991) mukaan vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä.

Opetushallituksesta annetun lain (182/1991) 1§:n 2 momentissa tarkoitettua koulutusta on:

- 1) perusopetus, esiopetus, lisäopetus ja maahanmuuttajille järjestettävä perusopetukseen valmistava opetus
- 2) lukiokoulutus
- 3) ammatillinen peruskoulutus, vammaisille järjestettävä valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus sekä maahanmuuttajille järjestettävä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus
- 4) ammatillinen aikuiskoulutus
- 5) vapaa sivistystyö sekä
- 6) taiteen perusopetus

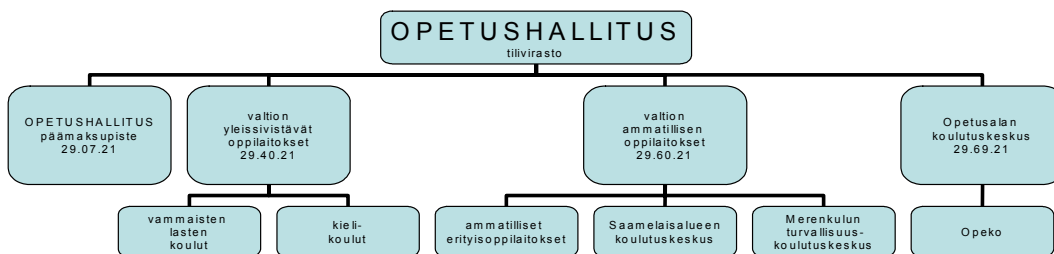
Opetushallituksesta annetun lain 1§:n 2 momentissa tarkoitettua muuta toimintaa on opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettu opiskelijarekisterinpito, yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa (668/1994) tarkoitettut yleiset kielitutkinnot ja suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta annetussa asetuksessa (442/1987) tarkoitettut kielitutkinnot sekä Opetusalan koulutuskeskuksessa ja Merenkulun turvallisuuskeskuksessa järjestetty muu kuin 1 momentissa tarkoitettu koulutus.

Opetushallituksen organisaatio 31.12.2006

Opetushallituksen tilivirastorakenne 31.12.2006

**OPETUSHALLITUS
tilivirasto**

Opetushallituksen tilivirasto muodostuu Opetushallituksen päämaksupisteestä sekä 18 tilivirastoon kuuluvasta maksupisteestä. Maksupisteitä ovat valtion yleissivistävät oppilaitokset, valtion ammatilliset oppilaitokset ja Opetusalan koulutuskeskus.

1.2 Vaikuttavuus

Yleissivistävä koulutus

Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksesta kerättiin seurantatietoa kehittämisverkon toimintaan osallistuneilta kunnilta ja kouluilta. Nämä pitivät opetussuunnitelman ohjausjärjestelmää hyvin toimivana ja perusteiden linjauksia oikeina. Valtaosan mielestä ohjauksen tarkkuustaso oli sopiva. Seuranta osoitti, että kuntien rooli on vahvistunut paikallisten opetussuunnitelmien laadinnassa.

Perusopetuksen yhtenäisyys vahvistui: hallinnollisesti yhtenäisten peruskoulujen määrä kasvaa noin 50 koululla vuodessa.

Perusopetuksen yleistä tukea vahvistettiin erilaisin toimenpitein. Erilaiset oppijat – yhteinen koulu –hanke edisti varhaisen tunnistamisen käytänteitä, toi Ekapelin lukuisien uusien käyttäjien ulottuville, laajensi tietämystä erilaisten ryhmittelyjen käytöstä oppimisen tukena ja sekä avasi keskustelua että loi uusia käytänteitä tavanomaista haasteellisemmän opetuksen toteuttamiseksi. Oppilaiden hyvinvointia edistettiin yhteistyössä eri sidosryhmien, muun muassa Kansanterveyslaitoksen, Suomen punaisen ristin ja Stakesin kanssa. Yhteistyön avulla pyrittiin parantamaan muun muassa koulutapaturmien ehkäisyä, kodin ja koulun yhteistyötä sekä monikulttuuristen perheiden kohtaamista.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävien kuntien määrä kasvoi edelleen, ja toimintaa järjestää nyt 94 prosenttia kunnista. Toimintaa kehitetään edelleen osana koulupäivän rakenteen uudistamista.

Perusopetuksen erityisen tuen palveluita ja integraatiota kehitettiin sekä kotimaisissa että kansainvälisissä hankkeissa. Kehittämistyön painopisteinä olivat alueellisten ja seudullisten palveluiden luominen, sairaalaopetuksen laadullinen kehittäminen, koulukotikoulujen yhteistyön vahvistaminen sekä kansainvälisen kokemusten vaihdon tiivistäminen.

Kielten opetusta pyrittiin tehostamaan erityisesti tarjoamalla opettajille täydennyskoulutusta. Vuonna 2006 käynnistyi kuusi valtion budjettivaroin kustannettua täydennyskoulutusohjelmaa vieraskielisestä opetusta ja kielikylvystä. Koulutuspaikkoja tuli tarjolle yhteensä 215.

Perus- ja lukiokoulutuksen muiden uskontojen opetussuunnitelman perusteet on laadittu 2006 kahdeksan eri uskonnon osalta.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden käyttöä tuettiin ohjauksen, koulutuksen ja konsultoinnin avulla.

Lukion opetussuunnitelmat analysoitiin harkinnanvaraisen otoksen pohjalta. Tulokset julkaistaan vuonna 2007.

Kansalaisvaikuttamisen, osallistumisen ja oppilaskuntatoiminnan tukemiseksi ja kehittämiseksi on järjestetty koulutusta sekä julkaistu perusopetuksen oppilaskuntatoiminnan kartoitus. Kartoitukseen vastasi 43,2 % peruskouluista, yhteensä 1 545 koulua. Kyselyyn vastanneista kouluista vuosiluokkien 7-9 suomenkielisistä kouluista oli 91,7 %:lla oppilaskuntatoimintaa. Yhtenäisissä peruskouluissa oppilaskuntatoimintaa oli 44,6 %:lla kouluista ja vuosiluokkien 1-6 kouluissa 11,1 %:lla vastanneista.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän uudistetut opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2006.

Käyttöönottoa on tuettu informaatio-ohjauksella sekä avaamalla edu.fi-portaaliin taiteen perusopetukselle oma sivusto.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen kehittämisessä lähtökohtana on, että ammatillinen peruskoulutus eri aloilla vastaa laadullisesti ja määrällisesti yhteiskunnan, työelämän ja opiskelijoiden tarpeita. Ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuus on parantunut ja koulutukseen hakijamäärät lisääntyneet. Opetushallitus on tukenut ammatillisen koulutuksen ala- ja tutkintokohtaista kehittämistä sekä kansallisella tasolla että alueellisesti ja paikallisesti toimien laajoissa yhteistyöverkostoissa. Työelämäyhteistyö sekä koulutuksen toteuttamisessa että ammattiosaamisen arvioinnissa on vahvistunut edelleen. Ammatilliseen peruskoulutukseen tehtiin mittava uudistus liittämällä 1.8.2006 alkaen kaikkiin tutkintoihin ammattiosaamisen näytöt, joissa kaikkien ammatillisten opintojen ammattitaitotavoitteiden saavuttamista arvioidaan yhdessä työelämän edustajien kanssa. Työssäoppimisen tukiohjelmaa on jatkettu ja ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanossa on tuettu sekä koulutuksen järjestäjiä että työelämää monipuolisesti tiedotuksen koulutuksen ja tukimateriaalien sekä rahoituksen kautta. Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöllä on tuettu lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamista jatko-opintovalmiuksien vahvistamiseksi. Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen kokeilut käynnistyivät 56 koulutuksen järjestäjän voimin.

Kaikkien perustutkintojen ja niiden perusteiden tarkistamiseen on valmistauduttu tekemällä osaamistarveselvityksiä eri aloilla ja selvittämällä muutoin eri alojen tutkintojen ja perusteiden uudistamistarpeita. Perusteiden uudistamisperiaatteita määriteltiin ja yhteen sovitettiin lukiokoulutuksen ja aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen kanssa. Perustetyö käynnistyi vuoden lopulla kuuden tutkinnon osalta. Ammatillisten ESR-projektien avulla on tuettu työssäoppimisen, ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttöaineistojen kehittämistä sekä keskeyttämisen ehkäisyä ja ura- ja rekrytointipalvelujen kehittämistä.

Ammatillisen koulutuksen ja perusopetuksen välistä yhteistyötä on kehitetty voimakkaasti. Tämä on osaltaan lisännyt ammatillisen koulutuksen vetovoimaa. Nivelvaiheen opinto-ohjaus ja opiskelijaseuranta on tehostunut. Tiedonsiirtolomakkeiden käyttö on lisääntynyt. Ammatillisen koulutuksen keskeyttämistä ehkäiseviä toimia on edelleen tehostettu. Parantuneen seudullisen opinto-ohjauksen sekä opiskelijahuoltotyön myötä keskeyttämiset ovat vähentyneet.

Ammatillisessa erityisopetuksessa on toteutettu strategissa laadittua toimenpideohjelmaa. Erityisopiskelijoiden integraation ammatillisiin oppilaitoksiin on lisääntynyt ja erityisoppilaitosten palvelu- ja kehittämiskeskustoiminta on lähtenyt käyntiin.

Maahanmuuttajien koulutuksen tilannetta ja käytännön ratkaisuja eri kouluasteilla selvitettiin useiden selvitysten avulla. Erityisavustuksilla tuettiin opetusjärjestelyjä ja etsittiin koulutuksen kehittämistapoja. Myönnettyjen avustusten raportointia ja tulosten hyödynnettävyyttä parannettiin. Suomi/ruotsi toisena kielenä –opetuksen tukimuotoja kehitettiin ja koulutusta opettajille lisättiin. Maahanmuuttajaopettajien verkostoituminen lisääntyi olennaisesti seudullisten seminaarien kautta.

Opetustoimen henkilöstökoulutus

Vuonna 2006 opetustoimen henkilöstökoulutuksen tavoiteosallistujamääränä oli 13 000 henkilöä. Opetushallitus hankki yhteensä 671 koulutuskokonaisuutta ja niiden osallistujamäärä oli 13 728 henkilöä.

Vuoden 2006 opetustoimen henkilöstökoulutuksiin osallistuneiden henkilöiden antamien palautteiden mukaan osallistujat olivat tyytyväisiä saamaansa koulutukseen. Koulutuksensa päättäneistä 85% oli sitä mieltä, että koulutus oli kokonaisuudessaan onnistunut hyvin tai erittäin hyvin. (arviointi annettiin asteikolla 1-5, jossa 5=erittäin hyvin). Suurin osa koulutuksiin osallistuneesta piti saamaansa koulutusta työnsä kannalta hyödyllisenä. Erityisen positiivisena koulutettavat pitivät sitä, että koulutuksen vaikutuksia siirtyy heidän kauttaan myös oppilaiden ja opiskelijoiden työskentelyyn. Suurin osa vastaajista katsoi, että koulutuksen vaikutuksia siirtyy myös muualle työyhteisöön ja että koulutuksessa käsitellyjä asioita voi hyödyntää myös oppilaitosten välisessä yhteistyössä.

Erityisen onnistuneena koulutettavat pitivät sitä, että koulutuksissa otettiin hyvin huomioon työn ohella opiskelu. Huomattava osa koulutettavista katsoi myös, että käytetyt opetusmenetelmät olivat monipuolisia ja innostivat muuttamaan omiakin työtapoja. Kaiken kaikkiaan 86 % osallistujista oli erittäin tai hyvin tyytyväisiä käytettyihin opetusmenetelmiin. Osallistujilta kysyttiin myös, suosittelee ko hän saamaansa koulutusta muille. Vuoden 2006 koulutuksiin osallistuneista 76 % suositteli saamaansa koulutusta myös muille opettajille tai rehtoreille.

Koulutus on tarkoitettu kaikkien koulumuotojen henkilöstölle ja pääosa koulutuksiin osallistuneista (79 %) toimikin opetustehtävissä. Koulutuksia järjestettiin eri puolilla maata siten, että kaikilla olisi mahdollisuus helposti osallistua koulutuksiin. Osa koulutuksista toteutettiin verkko-opetuksena, jolloin saavutettavuus parani entisestään.

Koulutuksilla tuettiin hallitusohjelman tavoitteita mahdollisimman paljon ja jo niiden suunnitteluvaiheessa pyrittiin huomioimaan osallistujien ja kuntien tarpeita ja hyödynnettiin sekä eri kehittämishankkeissa saatuja hyviä kokemuksia ja käytänteitä että pyrittiin tukemaan alueiden omia kehittämishankkeita. Koulutuksissa tehtiin yhteistyötä eri oppilaitosmuotojen sekä muiden alueellisten asiantuntijoiden kanssa. Koulutusten yhteydessä syntyi uusia alueellisia yhteistyöprojekteja mm. arviointiin liittyen.

Vuonna 2006 opetustoimen henkilöstökoulutuksen tavoiteosallistujamääränä oli 13 000 henkilöä. Opetushallitus hankki yhteensä 671 koulutuskokonaisuutta ja niiden osallistujamäärä oli 13 728 henkilöä. Vuoden 2006 loppuun mennessä koulutuksista oli päättynyt 273 koulutusta. Kaikki koulutusohjelmat alkoivat vuonna 2006, mutta useat ohjelmat päättyvät vasta vuoden 2007 puolella, joten kaikkia arviointitietoja ei ole vuoden 2006 koulutusohjelmista vielä käytettävissä. Koulutuksiin osallistujien palautelomaketta on vaikuttavuuden osalta uusittu ja niiden mukaisen palutteen on antanut jo yli 5000 henkilöä.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Näyttötutkintoihin osallistuneiden määrä kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan. Tammi-kesäkuussa 2006 näyttötutkintoihin osallistui yli 38000 henkeä, jossa kasvua edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna on yli 1200 henkeä. Koko tutkinnon alkuvuonna 2006 suoritettiin 17411 henkeä ja tutkinnon osia 8292 henkeä. Myös nämä luvut kasvoivat edelliseen kauteen verrattuna. Miesten suhteellinen osuus osallistuneista ja tutkintoja suorittaneista kasvoi parilla prosenttiyksiköllä, mutta naiset ovat edelleenkin enemmistönä sekä osallistuneissa että tutkintoja suorittaneiden määrässä. Vuoden 2006 näyttötutkintoihin osallistuneiden määrän voi alkuvuoden lukujen perusteella ennakoita nousevan noin 60 000 osallistujaan. Näyttötutkintojen perus-

teiden työelämälähtöisyys ja jatkuva ajantasaistaminen on luonut hyvän perustan tutkintoihin osallistuvien ammattitaidon kehittämiseksi ja osaamisen uudistamiselle.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia ja asetusta koskevat muutokset tulivat voimaan vuoden 2006 alusta. Lakiin on nyt kirjattu ammatillisen aikuiskoulutuksen kaksi keskeistä toimintaperiaatetta: asiakaslähtöisyys (henkilökohtaistaminen) ja työelämälähtöisyys (työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä). Henkilökohtaistamisen käytännöt kehittyivät AiHe-projektin toiminnan tuloksena. Henkilökohtaistamisen käytäntöjä vahvistettiin vielä loppuvuodesta 2006, jolloin Opetushallitus antoi asiasta määräyksen. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän vaikuttavuutta tuettiin jakamalla ko. tehtävän saaneille koulutuksen järjestäjille avustuksina n. 5 milj. euroa erilaisiin toiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen liittyviin hankkeisiin.

Romaniväestön koulutus

Romaniväestön koulutuksen tavoitteena on koulutuksellisen tasa-arvon saavuttaminen pääväestöön nähden. Esi- ja perusopetusta koskevan tiedotuksen ja kehittämisen avulla lisätään esiopetukseen osallistuvien määrää ja vähennetään peruskoulun keskeyttäneiden määrää. Opetushallitus järjesti yhteistyössä koulujen ja sidosryhmien kanssa seminaareja, joissa romanivanhemmille tiedotettiin esi- ja perusopetuksesta ja näin on lisätty esiopetukseen osallistuvien lasten määrää.

Opetushallituksessa hyväksyttiin uudistetut Romanikulttuurin ohjaajan ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet. Tämä tarjoaa romaniväestölle hyvät mahdollisuudet joustavaan koulutukseen ja omien ammatillisten valmiuksien kehittämiseen.

Yksikkö on osallistunut ESR -rahoituksen ja Opetushallituksen rahoituksen avulla toteutettavaan romanit koulutukseen ja työelämään hankkeeseen. Hankkeessa on mukana 40 nuorta, jotka ovat saaneet yksilöllistä ohjausta koulutukseen ja työelämään.

Lisäksi yksikkö on ollut suunnittelemassa työvoimatoimistojen kanssa valtakunnallista työvoimapolittista koulutusta, mikä on edesauttanut aikuisväestön kouluttautumista ja työelämään pääsemistä.

Yksikkö on motivoinut ja vahvistanut romanikielen opettajien asemaa järjestämällä yhdessä Opekon kanssa heille täydennyskoulutusta kaksi kertaa vuodessa, johon on osallistunut n.20 opettajaa. Lisäksi yksikkö on ollut yhteistyössä eri romanijärjestöjen kanssa perustamassa romanikielen kielipesiä ympäri Suomea romanikielen elvyttämiseksi. Yksikkö järjesti yhteistyössä Itä-Karjalan kansanopiston kanssa romanikielen kesäkoulun, johon osallistui 15 henkilöä.

Romanikielen edistämiseksi Opetushallitus on tuottanut kieltä elvyttävää materiaalia ja opettajan opas sekä harjoituskirja toiselle vuosiluokalle saatettiin loppuun viime vuonna.

Lukuisten luentojen ja romanikulttuuri näyttelyiden järjestämisellä eri oppilaitoksissa on lisätty pääväestön tietoutta romaneista ja heidän tavoistaan, kielestään ja kulttuurista. Yksikkö on julkaissut kaksi kaksoisnumeroa omaa tiedotuslehteä *Latso Diives* vuonna 2006.

Vapaa sivistystyö ja kielitutkinnot

Vapaassa sivistystyössä tuettiin ja rahoitettiin koulutuksen ja opetuksen kehittämishankkeita seuraavasti: kansalaisopistot 78 hanketta, kansanopistot 29 hanketta, opintokeskukset 12 hanketta ja kesäyliopistot 14 hanketta. Hankeilla tuettiin vapaan sivistystyön osallistujapohjan laajentamista, ja tarjonnan suurimpina kehittämiskohteina olivat maahanmuuttajien kielij- ja kulttuurikoulutus, kansalaisvalmiuksia lisäävät opinnot sekä terveyttä edistävät opinnot. Tietoyhteiskunnan kehittämistyötä tuettiin 60 virtuaalikouluhankkeella sekä tietoyhteiskunnan perusvalmiuksia edistävillä 51 koulutushankkeella.

Laadittiin yleisten kielitutkintojen kehittämissuunnitelma ja selvitys valtionkielitutkintojärjestelmän toimivuudesta. Yleisiä kielitutkintoja suoritettiin runsaat 4 500, mistä suomen kielen osuus oli noin 74 prosenttia. Valtionhallinnon kielitutkintoja suoritettiin 3 568, joista suomen kielen osuus oli 43 ja ruotsin kielen osuus 57 prosenttia.

Ruotsinkielinen koulutus

Opetushallitus on tuottanut ruotsinkielisille kouluille ja koulutuksenjärjestäjille suunnattuja palveluita ja informaatio-ohjausta, sisältäen ruotsinkielellä toteutettuja alueellisen kehittämistyön yhteistyöhankkeita, informaatio-ohjausta ja opastusta, julkaisuja ja verkkosivuja, koulutustilaisuuksia ja vähälevikkisen oppimateriaalin tukimuotoja.

Tietoyhteiskunta

Virtuaalikouluhankkeessa on kehitetty uusia innovatiivisia tapoja hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa opetuksessa. Erityisesti on kehitetty verkko-opetuksen menetelmiä, mutta monissa hankkeissa on haettu myös tapoja hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa koulun jokapäiväisessä toiminnassa, myös lähiopetuksessa. Parhaimmillaan on luotu uutta verkkopohjaista koulutustarjontaa. Esimerkiksi datanomi- ja merkonomitutkinnon kuten lukiotutkinnonkin voi jo suorittaa verkossa. Myös aikuispuolen opintoja voidaan suorittaa verkossa. Suuri merkitys virtuaalikouluhankkeella on ollut myös oppilaitosten keskinäisen yhteistyön lisäämisessä, niin opetusmenetelmien kehittämisessä kuin koulutuksen tarjonnan laajentamisessa erityisesti pienissä oppilaitoksissa järjestämällä yhteistä koulutusta ja vaihtamalla kursseja. Alueellisen yhteistyön lisääminen on ollut yksi tavoitteista. Alueellisia verkostoja onkin synnytetty useita kymmeniä. Virtuaalikouluhankkeella on ollut merkitystä myös tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön juurruttamisessa, sillä hankkeessa on ollut kerrallaan mukana lähes tuhat oppilaitosta. Peitto on ollut parempi toisen asteen ja aikuiskoulutuksen puolella kuin perusopetuksessa.

Tietoteknisten laitteiden hankintoja ja tietoliikenneyhteyksien parantamista on edistetty myöntämällä tukea pääasiassa yleissivistävän koulutuksen järjestäjille. Vuosittain on tällä tuella pystytty hankkimaan lähes 4000 uutta tietokonetta. Keskimääräinen laitetiheys oppilaitoksissa on kasvanut vähitellen. Yleissivistävissä oppilaitoksissa on oppilaiden määrä yhtä tietokonetta kohti laskenut keskimäärin yhdellä oppilaalla vuotta tai kahta vuotta kohti. Opetushallituksen tuella on ollut suuri merkitys myös oppilaitosten nopeiden tietoliikenneyhteyksien kasvuun. Viimeisimmän tilaston (vuodelta 2005) mukaan keskimääräinen laitetiheys ja tietoliikenneyhteyksien taso oli seuraava. On oletettavaa, että sekä laitemäärässä että erityisesti tietoliikenneyhteyksien laadussa on vuoden 2006 tuen ansiosta tapahtunut selkeää parannusta.

Oppilaitokset	Tietokoneet			Verkkoyhteydet				
	Opiskelijoita/ opetus- käytössä oleva työasema	Vanhojen työasemien osuus kaikista työasemista	Oppilaitoksien osuus, joilla on kiinteä verkkoyhteys	alle 2 Mb/s	Oppilaitoksien osuus, jotka ilmoittivat heidän verkkoyht. nopeuden olevan ≥ 2 Mb/s, mutta 8 Mb/s	≥ 8 Mb/s, mutta 100 Mb/s	≥ 100 Mb/s	ei tietoa nopeu- desta
	%	%	%	%	%	%	%	
Peruskoulut	8	62	91	26	25	15	14	20
Peruskouluasteen erityiskoulut	4	63	99	17	32	15	8	28
Lukiot	7	54	100	10	27	25	26	12
Ammatilliset oppilaitokset	4	60	99	6	31	31	29	3
Ammatilliset erityisoppilaitokset	2	60	100	25	50	17	8	0
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	12	61	97	14	24	32	14	16
Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	4	56	100	3	46	33	18	0
Musiikkioppilaitokset	85	62	97	11	18	27	14	30
Liikunnan koulutuskeskukset	6	47	93	15	31	23	23	8

Kansanopistot	4	66	98	25	46	6	14	8
Kansalaisopistot	58	65	99	13	28	24	13	21

Opetushallituksen tuottaman opettajille tarkoitetun pedagogisen verkkopalvelun Edu.fin kävijämäärät ovat olleet koko ajan kasvussa. Vuonna 2006 nousu oli 50 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kävijämäärä parhaimpina kuukausina oli noin 240 000. Vuoden aikana tuotettiin paljon myöskin tietoa tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseksi. Tuotettiin mm. tietopaketti vapaiden ja avoimen lähdekoodin ohjelmistoista ja niihin pohjautuvista ratkaisuista, jotta koulutuksen järjestäjät saisivat tietoa edullisista tavoista järjestää palveluita. Lisäksi tuotettiin useita kymmeniä vapaasti käytettäviä digitaalisia oppimateriaaleja ja rakennettiin hakupalvelua, jonka avulla koulut voivat helposti löytää saatavilla olevia opetusaineistoja.

Laadunhallinta ja seuranta

Opetushallitus kokoaa, käsittelee ja jalostaa koulutusta koskevaa tietoa. Opetushallituksen koulutuksen tietojärjestelmissä on tiedot mm. oppilaitoksista, opiskelijamääristä, hakeutujien, valittujen, tutkinnon suorittaneiden ja työhön ja koulutukseen sijoittuneiden määristä. Lisäksi on tiedot koulutuksen kustannuksista. Kertomusvuonna valmistui tietopalvelu, josta on saatavissa keskeiset tiedot paikallisesta ja alueellisesta koulutuksesta. Opetushallitus vastaa myös koulutustiedotuksesta, mikä on entistä laajemmin siirtymässä sähköiseksi palveluksi. Tieto on tällöin helpommin saatavissa ja latausten määrien kasvu kuvaa toiminnan vaikuttavuutta. Kansallisena palveluna hoidetaan opiskelijavalinnat perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin. Myös opiskelijavalintoja kehitetään sähköisiksi palveluiksi, jolloin niiden hyödyntäminen on ajasta ja paikasta riippumatonta.

Koulutuksen laatuun vaikutetaan seuraamalla oppimistulosten kehittymistä erityisesti perusopetuksessa. Oppimistulostiedon kokoamisen ja seuranta on alkamassa ammatillisessa koulutuksessa. Seurannan tarkoituksena on selvittää miten hyvin kansalliset opetussuunnitelmien perusteissa asetut tavoitteet on saavutettu paikallisesti, alueellisesti ja erityyppisissä oppilaitoksissa. Koulutuksen järjestäjät ja koulut saavat käyttöönsä koulukohtaisen palautteen, jota ne käyttävät opetuksensa kehittämiseksi. Kansallisella tasolla tuotetaan tietoa opetussuunnitelmien perusteiden kehittämiseksi ja koulutuspoliittisten kehittämishankkeiden identifioimiseksi. Kansallisten oppimistulosten arviointien perusteella tiedetään, että alueiden ja koulujen väliset erot oppimistuloksissa ja oppilaiden asenteissa ovat yleensä pieniä, mikä osaltaan kertoo koulutuspalvelujen tasalaatuisuudesta.

Arviointien yhteydessä on kuitenkin tullut näkyville ongelmia oppilasarvioinnissa sekä muun muassa erityisopetuksen tarpeen ja tarjonnan kohtaamisessa. Opetuksen järjestäjien ja koulujen Opetushallitukselta saamat palautteet antavat tietoa siitä, miten oppimistulokset vastaavat kansallisia tavoitteita ja miten oppilaiden keskimääräinen osaaminen ja koulun oppilasarvioinnin yleinen linja todistusnumeroiden osalta on suhteessa kansalliseen tasoon. Tämänkaltaisen tiedon tuottaminen antaa mahdollisuuksia parantaa oppilaiden oikeusturvaa esimerkiksi toisen asteen koulutukseen hakeutuessa.

Toimialapalvelut

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta on lisätty ohjaamalla koulutuspalveluja entistä enemmän tukemaan kehittämishankkeita. Palaute on ollut asteikolla 1-5 mitattuna 4. Vähälevikkisen oppimateriaalin tuotantoa on suunnattu ruotsinkieliseen tuotantoon ja lisätty yhteistyötä Yleisradion kanssa, mikä lisää vaikuttavuuden kattavuutta. Tutkintojen tunnustamista ja vertailtavuutta koskeva toiminta on saanut hyvät asiakaspalautteet käsittelyaikojen ja päätösten oikeellisuuden puolesta, jolla on merkitystä liikkuvan työvoiman kannalta.

Tuottavuusohjelman mukaan on henkilötyökuukausien osalta saavutettu vuositavoite. Taloudellista vaikuttavuutta on lisätty toimitilojen muuton ja avokonttoriratkaisujen muodossa. Viraston siirtyminen sähköiseen laskujen käsittelyyn on tehostanut toimintoja. Työhyvinvoinnin parantamiseksi on lisätty ennaltaehkäisevää toimintaa ja kohennettu työergonomiaa kalusteusimisen avulla, mitkä toimenpiteet ovat omalta osaltaan vähentäneet sairauspoissaoloja kuten henkilöstöstrategian arvointiraportti osoitti.

1.3 Toiminnallinen tuloksellisuus ja tehokkuus

1.3.1 Koulutuksen kehittäminen ja koulutuksen tuloksellisuuden edistäminen

1.3.1.1 Työurien pidentäminen ja nivelkohdat

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi, että vuonna 2008 vähintään 96 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna toisella asteella tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Lisäksi hallituksen strategia-asiakirjassa on asetettu tavoitteeksi nopeuttaa nuorten siirtymistä koulutukseen ja työmarkkinoille sekä parantaa aikuisväestön koulutusmahdollisuuksia.

Opetushallitus

- saattaa oppilaanohjauksen kehittämishankkeen loppuun opetusministeriön päätöksen 9.3.2004 (50/428/2004) mukaisesti,
- kehittää omalta osaltaan toisen asteen yhteishakujärjestelmää opetusministeriön määrittämien suuntaviivojen mukaan,
- tukee peruskoulun ylimpien vuosiluokkien kykyä mukautua erilaisten oppilaiden tarpeisiin
- selvittää ammatillisen ja aikuiskoulutuksen keskeyttämistä aloittain ja alueittain sekä
- kehittää työikäiselle aikuisväestölle soveltuvaa koulutustarjontaa ja edistää aliedustettujen ryhmien koulutukseen osallistumista.

Opinto-ohjauksen kolme kehittämishanketta sekä AiHe -projekti ja aikuisten LUKI-neuvolahanke etenivät suunnitelmien mukaisesti.

Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeen alueellisissa hankkeissa (48) tehtävä kehittämissuunnitelma jatkui vuonna 2006. Hankkeen tuloksia on esitelty Ohjauksen toimintakulttuurin muutos alueellisessa yhteistyössä -julkaisussa, jota on levitetty 1000 kappaletta. Raportti julkaistiin hankkeen kevätkokouksessa Tampereella 3.4.2006.

Opetushallituksen täydennyskoulutusmäärärahoilla rahoitettu kolmas aluekouluttajakoulutus käynnistyi joulukuussa 2005, ja sen viimeinen lähijakso järjestettiin 31.8.–1.9. Heinolassa. Suomessa on tämän jälkeen yhteensä 120 alue- ja opo.fi- kouluttajaa, joiden roolia ohjauspalvelujen kehittämisen alueellisina resurssihenkilöinä on tarkoitus suunnitella ja linjata vuonna 2007.

Aluehankkeiden yhdyshenkilöille järjestettiin syksyllä 7.9.2006 työkokous Helsingissä. Tähän tapaan liitettiin 8.9.2006 järjestetty Academia- vaihtoseminaari. Aluehankkeet järjestivät kuusi alueellista seminaaria vuoden 2006 aikana. Lisäksi Pirkanmaan aluehanke järjesti yhteistyössä Opetushallituksen kanssa Tampereella 3.–4.4.2006 kansallisen seminaarin Ohjaus – Voimavara elämän polulla, jossa esiteltiin hankkeessa tuotettuja hyviä käytäntöjä. Opetushallituksen tiloissa järjestettiin pienelle asiantuntijaryhmälle tarkoitettu koulutuspäivä 10.3.2006. Seminaarin teemana oli tieto- ja viestintäteknologian integroiminen ohjaukseen. Kouluttajana toimi professori Jim

Sampson Florida State yliopistosta Yhdysvalloista.

Opetushallitus osallistui Kööpenhaminassa järjestettyyn IAEVG:n seminaariin 25.8.2006. Siellä esiteltiin hankkeen toimintaa ja tuloksia. EU-puheenjohtajuuskauden kongressissa Lifelong Guidance Policies and Systems – Building the Stepping Stone, esiteltiin ns. postseminaarissa Suomen ohjauspalveluja ja niiden kehittämistä n. 80 kansainväliselle vieraalle. Seminaari järjestettiin 6.–7.11. Jyväskylässä. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeen tuloksia ja raporttia on esitelty myös useissa kansallisissa seminaareissa vuoden 2006 aikana.

Keväällä 2006 alkoi Opetushallituksen www.edu.fi -palvelun sisällön suunnittelu. Edu.fi-palveluun on rakennettu ohjauksen sivustoille resurssipankkia, jonne sijoitetaan Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeen aluehankkeissa tuotettuja hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja. Myös muissa yhteyksissä kehitettyä ohjaushenkilöstön työtä tukevaa materiaalia sisällytetään tälle sivustolle. SOPO ry:n peruskoulutoimikunnan tekemä Luokanohjaajan käsikirja saatiin taitotvaiheeseen vuoden 2006 lopulla. Käsikirja julkaistaan verkko- ja pdf- versiona vuoden 2007 alussa.

Opetushallitus osallistuu myös kansainväliseen Joint Action Programme: European Guidance Forum -hankkeeseen, joka keskittyy kansallisten verkostojen toiminnan kehittämiseen. Hanke liittyy tiedotus-, ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseen elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Hankkeessa kartoitetaan ohjauspalveluiden toimivuutta eri maissa. Itävallan, Puolan, Ranskan, Saksan, Tsekin ja Suomen edustajat kokoontuivat kolme kertaa vuoden 2006 aikana. Suomi valmisti tapaamisiin esitykset monikulttuurisesta sekä erityistä tukea tarvitsevien ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ohjauksesta. Opetushallitus järjesti 21.–22.9.2006 hanketapaamisen, jossa keskityttiin Euroopan, kansallisen ja alueellisen tason yhteistyöhön elinikäistä ohjausta käsittelevissä kysymyksissä. Hankkeen tavoitteena on koota ja kehittää toimintamalleja, joiden tarkoituksena on poikkihallinnollisten ja verkostomaisten yhteistyömuotojen luominen Euroopan unionin jäsenmaihin kansallisella ja paikallisella tasolla. European Guidance Forum -hanke päättyi 30.11.2006. Hankkeen toiminnan tuloksia esitellään Itävallan tuottamassa loppuraportissa.

Opetushallituksen koordinoitavastuulla olevassa *CHANCES – Opinto-ohjauksen kehittäminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi* -hankkeessa painopiste on ohjauksen ajankohtaisten erityiskysymysten tutkimuksessa, koulutuksessa ja kehittämistoiminnassa. Partnereina hankkeessa mukana olevat neljä osahanketta ovat keskittyneet moniammatillisessa ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä tuotettujen ohjauspalveluiden kehittämiseen seuraavilla aihealueilla: monikulttuurinen, sukupuolisen-sitiivinen, koulutuksen ulkopuolella olevien ja erityistä tukea tarvitsevien nuorten ohjaus. *CHANCES*-hanke osallistui toimintavuonna Espanjan, Tanskan ja Italian *EQUAL*-hankkeiden kanssa kansainväliseen *CHOICES*-yhteistyöhön (4 *CHOICES*-ohjausryhmäkokousta vuonna 2006).

CHANCES-hankkeessa järjestettiin Ohjaus erityisopetuksessa -seminaari 12.–13.1.2006. Lisäksi hanke oli edustettuna kansainvälisessä IAEVG-konferenssissa Kööpenhaminassa 23.–25.8.2006 ja Suomen virallisessa EU-puheenjohtajuuskauden konferenssissa Lifelong Guidance Policies and Systems – Building the Stepping Stone, Jyväskylä 6.–7.11.2006. *CHANCES*-hankkeen kannalta vuoden ja koko hankekauden tärkein tulosten esittely- ja levittämistapahtuma oli Helsingissä 9.–10.11.2006 järjestetty loppuseminaari ”*Tulevaisuus on mahdollisuus – Nuoret ja ohjaus*”. Syksyllä 2006 ilmestyi Joensuun yliopiston osahankkeen tuottama julkaisu *Pysäytyskuvia - Sukupuoli ja seksuaalisuus nuorten elämässä ja koulun arjessa*.

CHANCES-hankkeessa projektipartnereiden kanssa suoritettussa itsearvioinnissa on EFQM-mallia soveltaen arvioitu projektin tutkimus-, koulutus- ja kehittämisprosesseja sekä hankkeen

saavuttamia tuloksia ja niiden juurruttamismahdollisuuksia paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Vuoden aikana laadittiin *CHANCES*-hankkeen valtavirtaistamissuunnitelma.

Työikäiselle aikuisväestölle soveltuvaa koulutustarjontaa on luotu erillisillä kehittämishankkeilla. Tarjonnan kehittäminen kohdistui erityisesti kolmeen aliedustettuun ryhmään: vähän koulutusta saaneet, oppimisvaikeuksia omaavat ja maahanmuuttajat. Tavoitteena on ollut näyttötutkintotoiminnan laadun ja joustavuuden kehittäminen henkilökohtaistamisen avulla, yhden luukun ohjausmallin kehittäminen erilaisen oppijan tueksi sekä maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien parempi tunnistaminen ja huomioonottaminen koulutuksessa. Kehittämiskeinoina ovat opetusministeriön ja ESR:n rahoittama AiHe-projekti www.oph.fi/nayttotutkinnot/aihe ja ESR-rahoitteinen Equal-hanke LUKI-neuvola.

AiHe –projekti keskittyi vuonna 2006 osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä hyvien käytäntöjen juurruttamiseen ja levittämiseen aikuisten oppimisympäristöissä. Tätä tehtiin 32 koulutuksen järjestäjän 37 oppilaitoksessa ja niiden näyttötutkinto- ja oppimisympäristöissä. Osallistujia näihin oli noin 1600 henkilöä. Lisäksi AiHe –projekti järjesti 4 isompaa seminaaria (682 osallistujaa), konsultointitoimintaa sekä 5 verkostotilaisuutta (noin 120 osallistujaa). Lisäksi järjestettiin erillinen rehtoreiden henkilökohtaistamisen tukiohjelma (79 johtajalle). Puheenaiheita -lehti on julkaistu kaksi kertaa (yht. 4500 kpl). Oppilaitoksille tarkoitettu www.verkko-ohjaus.net palvelu valmistui. Samoin projekti tarjosi koekäyttöön tutkinnonsuorittajille ja opiskelijoille suunnatun palautejärjestelmän. Henkilökohtaistamisen resurssiselvitys saatiin päätökseen 14 aikuiskoulutusta järjestävässä oppilaitoksessa. Kehitetyt toimintamallit ja joustavat, asiakaslähtöiset toimintatavat on nähtävissä neljästä valmistuneesta AiHe –raportista.

Lukineuvola -Equal-hankkeen tavoitteena on kehittää toimiva yhdenluukun palvelumalli Lukineuvola erilaisten oppijoiden tueksi. Lukineuvola-palvelumallia testataan neljällä paikkakunnalla: Pääkaupunkiseudulla, Pirkanmaalla sekä Joensuun ja Vaasan seuduilla. Vuoden 2006 aikana asiakkaita lukineuvoloissa on käynyt runsaat 1400 henkeä, joista lähes 400 on saanut pitempiketoista henkilökohtaista opastusta, neuvontaa tai joille on tehty tarkempi luki- tai oppimisvaikeuskartoitus. Ammattilaisia esim. opettajia, opinto-ohjaajia, työhallinnon edustajia ja sosiaali- ja terveyssektorin työntekijöitä hankkeessa on koulutettu noin 1100.

Euroopan sosiaalirahaston tuella Opetushallitus rahoitti yhdeksää ammatillisen koulutuksen ura- ja rekrytointitoimintaa kehittävää projektia. Pää tavoitteena on ollut alueellisen ohjausyhteistyön kehittäminen. Hanketyöstä saatu palaute on ollut hyvää niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Valtionavustuksia myönnettiin 2006 koulutuksen ja koulutuksen laadun kehittämiseen. Avustushakemuksia oli kaikkiaan 189 ja myönteisiä päätöksiä tehtiin 89. Nämä päätökset valmistuivat maaliskuuhun. Raportointikauden tilastot ovat valmistumassa ja seuraavan vuoden haun ohjeistus valmistui vuoden loppuun mennessä.

Maahanmuuttajien koulutuksen kehittämisen aikuiskoulutuksen osuus on kuvattu kohdassa 1.6.

1.3.1.2 Yrittäjyyskasvatus

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on yrittäjyyden ja yritystoiminnan osaamisen vahvistaminen koulutuksessa.

Opetushallitus

- laatii ammattiopintoihin soveltuvan 20 opintoviikon laajuisen valinnaisen opintokokonaisuuden yrittä-

- jyydestä ja yritystoiminnasta, tukee yrittäjän koulutusohjelman kokeiluja ja kehittämishankkeita
- kehittää yrittäjän ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä liittää valinnaisen yrittäjyysosan kaikkien ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteisiin
- tukee ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisavustusten avulla koulutuksen järjestäjiä vuosittain määriteltävien painopistealueiden, erityisesti työelämän palveluun keskittyvien tehtävien, kuten pksektorin tukemiseen kohdistuvien tehtävien kehittämisessä,
- tukee yrittäjyys-aihekokonaisuuden toteuttamista yleissivistävässä koulutuksessa
- tukee opettajien yrittäjyyskasvatus- ja koulutusvalmiuksia täydennyskoulutuksella
- edistää yrittäjyyttä ja yritystoimintaa vahvistavien opetusmenetelmien ja toimintatapojen käyttöönottoa levittämällä hyviä käytänteitä ja tiedottamalla (Edu.fi-sivut) ja (mapa) kouluttamalla opettajia ja opinto-ohjaajia

Yrittäjyyskasvatus- ja koulutusvalmiuksia on kaikilla koulutusasteilla tuettu mm. levittämällä hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, tiedottamalla Edu.fi -sivuilla, kouluttamalla maaliskuussa järjestetystä viraston koulutusilaisuudessa ja muissa tilaisuuksissa. Edu.fi -sivujen yrittäjyyttä koskevien sivujen uudistustyö on aloitettu. Edu.fi -sivujen hyödyntämistä on edistetty mm. osallistumalla KTM:n YritysSuomi -portaalin suunnitteluun. On tuettu Nuori Yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä -ohjelman vaikuttavuusarvioinnin suorittamista. Yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen täydennyskoulutusta tuettiin kaikilla koulutusasteilla yhteensä 32 koulutusta 827 osallistujalle.

Opetushallitus on valmistellut kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin valinnaisiksi opinnoiksi Yrittäjyys ja yritystoiminta, 20 ov opinnot (Yrittäjyys, 10 ov ja Yritystoiminta, 10 ov). Perusteet on viimeistelty eri sidosryhmiltä saatujen palautteiden pohjalta.

Opetushallitus on myöntänyt valtionavustuksen kahteen hankkeeseen, joissa kehitetään menetelmällisiä ratkaisuja yrittäjyyden opetukseen. Määräraha on myönnetty sähköisen oppimisympäristön rakentamiseen vuosina 2005 – 2007 toisen asteen harjoitusyritysverkostolle. Lisäksi eri alojen opettajille tarjotaan harjoitusyrityksen käyttöönottoaiheessa koulutusta ja asiantuntija apua oppilaitoksittain tai aloittain. Lisäksi määräraha on myönnetty kuuden Nuori Yrittäjyys 24 h -camp leirien järjestämiseen eri puolilla Suomea, sekä niihin liittyvät opettajien koulutuspäiviin. Elokuussa järjestetään 24 h -camp leiriviikko, jossa koulutetaan 11 koulutuksen järjestäjän opiskelijoita ja opettajia järjestämään leirejä alueellaan ja siten varmistetaan toiminnan jatkuvuus ilman erillisrahoitusta.

Yrittäjän ammatti- ja erikoisammattitutkintoja uudistava työryhmä on asetettu, ja työ valmistuu keväällä 2007. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden valinnaisen yrittäjyysosan uudistaminen on käynnissä. Uudistustyö on aloitettu yhteistyössä Suomen Yrittäjät ry:n kanssa tehdyn Yrittäjyys näyttötutkinnoissa -selvityksen tulosten pohjalta.

Kevään aikana haettavana olleisiin työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään, erityisesti pienyritysten kehittämistyöhön liittyviin avustuksiin tuli 225 hakemusta, jotka kohdistuivat 129 hankkeeseen; päätökset on valmisteltu kesän aikana. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän mukaisilla hankkeilla halutaan kehittää aikuiskoulutuksen asiakaslähtöisyyttä, uusia yhteistyömalleja ja kehittämiskumppanuuksia koulutuksen järjestäjien, yritysten ja työelämän edustajien välille.

1.3.1.3 Tietoyhteiskunta

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on kehittää kansalaisten tietoyhteiskuntatietoja ja -taitoja, vahvistaa oppilaitosten mahdollisuuksia hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti toiminnassaan sekä vakiinnuttaa tulok-

selliset ja taloudellisesti kestävä tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntävät toimintatavat koulutuksessa.

Opetushallitus

- edistää laajakaistayhteyksien tasavertaista saavutettavuutta
- kehittää verkko-opetusta
- tuottaa koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille valtakunnallisia tukipalveluja
- edistää uusien digitaalisten materiaalityyppien ja yksittäisten innovatiivisten materiaalien kehittämistä ja oppimateriaalitutkimusta
- saattaa digitaalisten oppimateriaalien hakukoneen valmiiksi vuoden 2006 loppuun mennessä.

Virtuaalikouluhankkeet

Verkko-opetuksen kehittämistä on toteutettu valtakunnallisena virtuaalikouluhankkeena, jonka puitteissa myönnettiin 3 122 000 euroa tukea 120 hankkeelle tai verkostolle. Virtuaalikouluhanke erillisenä hankkeena päättyi vuoden 2006 lopussa. Vuonna 2006 rahoitusta saaneet jatkavat kuitenkin hankkeitaan vielä vuonna 2007. Verkostoissa on mukana satoja koulutuksenjärjestäjiä ja lähes 1000 oppilaitosta. Vuoden 2006 työ on painottunut jo luotujen verkostojen ja niiden työn vakiinnuttamiseen. Hankkeiden puitteissa on toteutettu suuri määrä erilaisia koulutustilaisuuksia, seminaareja ja koordinaattoritapaamisia. Hankkeiden tulosten levittämiseen on kiinnitetty huomiota. Tietoa hankkeista on kerätty Opetushallituksen sivuille mm. Open idea-palveluun ja hankkeiden omille sivuille. Marraskuussa järjestettiin Helsingissä valtakunnalliset virtuaalikoulupäivät, joihin osallistui yli 400 henkilöä. Oppilaitosmuodoittain avustusta myönnettiin seuraavasti:

Perusopetuksen virtuaalikouluhankkeiden valtionavustuksena jaettiin 503 000 euroa yhteensä 60 koulutuksen järjestäjälle, jotka muodostavat 31 usean kunnan verkostohanketta kahdeksalla eri teema-alueella. Lisäksi yleissivistävän erityisopetuksen valtionavustuksena jaettiin 66 000 euroa neljälletoista koulutuksen järjestäjälle, jotka muodostavat kolme verkostohanketta. Kahdeksalle valtion erityiskoululle jaettiin avustusta 81 000 euroa viiteen virtuaalikouluhankkeeseen. Painopisteenä perusopetuksen hankkeissa oli mm. opetussuunnitelman perusteiden toimeenpano perusopetuksen yhtenäisyyttä vahvistamalla ja tekemällä aine- ja alakohtaista kehittämistyötä. Toisena painopisteenä oli opetuksen saavutettavuuden varmistaminen tukemalla syrjäisten alueiden ja pienten koulujen sekä vertaisryhmänsä ulkopuolella opiskelevien korkeatasoista ja monipuolista opetustarjontaa. Kolmantena alueena oli alisuoriutumisen ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

Lukioille myönnettiin valtionavustusta 330 000 euroa 25 hankkeeseen 82 koulutuksen järjestäjälle. Yhteensä hankkeissa on mukana 97 lukiota. Painopisteenä on vakiinnuttaa toisen asteen oppilaitosten yhteistyöverkostojen toiminta siten, että lukiot jakavat resurssejaan ja osaamistaan verkoston puitteissa. Käytännössä toiminta on merkinnyt eri oppilaitosten opiskelijoiden suorittamia yhteisiä kursseja ja opintojaksoja, verkoston toiminnan yhteissuunnittelua ja kehittämistä, koulutusta ja uusien opiskelumahdollisuuksien toteuttamista verkostossa.

Ammatillisen peruskoulutuksen virtuaalikouluavustusta myönnettiin 755 000 euroa vuonna 2006 39 koulutuksen järjestäjälle (51 oppilaitosta) ja 94 000 euroa kolmelle valtion ammatilliselle oppilaitokselle. Teemakohtaisia hankkeita käynnistettiin 79. Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä sisältyi 12 hankesuunnitelmaan. Hankkeista muodostui 10 alueellista kehittämisverkostoa ja 14 valtakunnallista teemaverkostoa. Painopisteitä olivat toiminnan vakiinnuttaminen ja tulosten levittäminen, toimintamallien kehittäminen yli oppilaitosrajojen toteutettavista verkko-opinnoista, verkko-opintotarjonnan lisääminen sekä alueellisen ja toisen asteen yhteistyön edistäminen.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen myönnettiin avustusta 470 000 euroa 14 hankkeeseen. Tavoitteena oli aikuisopiskelijoille suunnattujen verkko-opiskelumahdollisuuksien laajentaminen, kouluttajien ja kehittäjien välinen yhteistyö, verkkopedagogiikan ja opiskelijoiden yksilöllisten opiskeluratkaisujen kehittäminen luomalla aikuisoppilaitosten yhteisiä kehittämisverkostoja.

Vapaan sivistystyön alueella myönnettiin virtuaalikouluavustusta kansanopistoille 172 000 euroa yhdeksään hankkeeseen, kansalaisopistoille 208 000 euroa 34 hankkeeseen, opintokeskuksille 42 000 euroa 10 hankkeeseen ja kesäyliopistoille 66 500 euroa seitsemään hankkeeseen. Lisäksi kansalaisopistoille myönnettiin tietotekniikan koulutushankkeisiin 224 000 euroa 51 hankkeeseen. Painopisteenä oli lisätä alueellista tasa-arvoa, laajentaa ja monipuolistaa kaiken ikäisille ja erilaisille oppijoille tarkoitettuja verkko-opiskelumahdollisuuksia ja luoda yhteisiä kehittämisverkostoja.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa painopisteenä olivat lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten hankkeet. Lukioille myönnettiin 93 300 euroa 19 koulutuksen järjestäjän 4-7 lukion ryhmissä toimiville hankkeelle. Joissakin ryhmissä on mukana myös vapaan sivistystyön ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä. Ammatilliseen peruskoulutukseen myönnettiin 80 000 euroa kuudelle opetuksenjärjestäjälle verkkokurssien tuottamiseen ja järjestämiseen sekä toisen asteen verkko-opetuksen kehittämiseen alueellisten ryhmien puitteissa. Ammatilliseen lisäkoulutukseen myönnettiin 20 000 euroa kahdelle opetuksen järjestäjälle (neljälle oppilaitokselle) viestintä- ja kirjastopalveluiden sekä talonrakennustekniikan tutkinnon kehittämiseen. Vapaaseen sivistystyöhön myönnettiin 95 000 euroa 12 oppilaitoksen ylläpitäjälle etäopiskelukielikurssien tuottamiseen ja yhteistyöhön toisen asteen oppilaitosten kanssa. Kuudelle valtion oppilaitokselle myönnettiin 5000 euroa viittomakielisen etäopetuksen kehittämiseen. Lisäksi perusopetukseen myönnettiin yhden koulutuksen järjestäjän kahdelle koululle 1700 euroa koulukirjastojen kehittämiseen ja palvelutason nostamiseen.

Virtuaaliopetusta kehitettiin myös Opetushallituksen koordinoimissa alueellisissa lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyö- ja oppimisverkostoissa ESR-rahoituksella. Etelä-Pohjanmaan, Etelä- ja Pohjois-Kymenlaakson ja Vantaan alueverkostoissa (58 oppilaitosta) ponnostettiin opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen sekä opettajien teknisten ja pedagogisten tukipalvelujen tarjonnan ja alueellisten aineryhmien toiminnan kehittämiseen. Alueelliset koulutusportaalit ja verkkokurssitarjottimet julkistettiin. Hankearviointia jatkettiin ja verkostojen väkiinnuttamistyö aloitettiin. Verkko-opiskelun aloitti yhteensä 777 henkilöä. Yhteistyössä YLE:n kanssa tuotettiin mm. kahdeksan tv-opetusohjelmaa.

Muut tietoyhteiskuntahankkeet

Opetushallitus on vahvistanut oppilaitosten tasavertaisia mahdollisuuksia hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa toiminnassaan myöntämällä harkinnanvaraisia avustuksia koulujen ja oppilaitosten tietoteknisten laitteiden hankintaan, tietoliikenneyhteyksien parantamiseen sekä yleissivistävän koulutuksen järjestäjien tietohallinnan kehittämiseen. Tukea myönnettiin yhteensä 3 042 382 euroa 1062 oppilaitoksen laitehankintoihin 186 koulutuksenjärjestäjälle, 83 vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjälle ja 14 valtion oppilaitokselle, 132 260 euroa tietohallinnan kehittämiseen 19 koulutuksenjärjestäjälle ja 3 valtion oppilaitokselle sekä 2 000 000 euroa 813 yleissivistävän oppilaitoksen tietoliikenneyhteyksien parantamiseen 218 koulutuksenjärjestäjälle.

Vuonna 2000 käynnistyneessä Lumipallo-projektissa, jonka tavoitteena on tukea tietotekniikan pedagogisen käytön aloittamista niissä kouluissa, jotka eivät vielä ole edenneet tietotekniikan käytössä, jaettiin vuonna 2006 kehittämisavustusta 60 000 euroa. Hakemuksia tuli Opetushallitukseen hakuaikana 220 yhteensä 667 000 euroa edestä. Lähes kaikki hakemukset olivat laadukkaita ja kelvollisia tuen saantiin. Tukea voitiin myöntää kuitenkin vain 50 koulun hankkeelle. Toimintaaika hankkeilla on vuosi 2007. Vuoden 2006 aikana seurattiin edellisen vuoden hankkeiden edistymistä.

Opettajille suunnatun EDU.fi -palvelun kuukausittaiset käyntimäärät ovat nousseet edelleen 50% edellisvuodesta. Koulukuukausina sivulatauksia on ollut koko vuoden ajan n. 2 miljoonaa sivua. Uusia sisältöjä on tuotettu kaikille koulutusasteille sekä Opetushallituksen sisäisenä tuotantona että ulkopuolisina työtilauksina.

Opetushallitus tuotti tietopakettien opettajille ja oppilaitoksille vapaiden ja avoimen lähdekoodin ohjelmistoista ja niihin pohjautuvista ratkaisuista. Opetushallitus osallistui kansallisen tietoturva-päivän suunnitteluun, toteuttamiseen ja tiedottamiseen.

Opettajien tieto- ja viestintäteknikkatietojen ja taitojen kehittämiseksi Opetushallitus on käynnistänyt verkko-oppimateriaalin tuotannon Ope.fi II -tason koulutukseen ja opiskeluun. Koulutus-paketin teemat ovat tekniset valmiudet, tieto- ja viestintäteknikan käyttö opetuksessa, tiedonhan-kintataidot sekä mediakasvatus ja Internetin turvallinen käyttö.

Opetushallitus tukee koulujen eurooppalaista verkkoyhteistyötä toimimalla EU:n komission ra-hoittaman eTwinning -hankkeen kansallisena tukipisteenä. Ystävyyskouluhankkeen sivuille oli kesäkuussa 2006 rekisteröitynyt 357 suomalaista yleissivistävää ja ammatillista koulua, joista 140 on solminut kumppanuussopimuksen jonkin toisen eurooppalaisen koulun kanssa. Väkilukukuun suhteutettuna suomalaiskoulut kuuluvat aktiivisimpaan kärkeen. Vuoden 2006 aikana Opetushalli-tus on järjestänyt neljä valtakunnallista koulutusta, joista yksi oli ruotsinkielinen. Keväällä 2006 järjestettiin kansallinen kilpailu, jossa palkittiin seitsemän opettajaa ansioituneesta tieto- ja viestin-täteknikan käytöstä opetuksessa. Lisäksi eTwinning on ollut esillä ITK- ja Virtuaalikoulupäivillä. Lisäksi 10 opettajaa on osallistunut eurooppalaisiin työpajoihin ja kuusi opettajaa eTwinningin vuositapahtumaan Linzissä. Hankkeen pääasiallisena levityskanavana on käytetty edu:n sivuja www.edu.fi/etwinning, joilla on vuoden aikana ollut 5690 kävijää. Sivuja ylläpidetään ruotsiksi osoitteessa www.edu.fi/etwinning/svenska. Hanketta on levitetty myös yhteistyössä CIMOn ja lääninhallitusten kanssa.

Oppimateriaalien kehittämiseksi Opetushallitus julkaisi tammikuussa 2006 edellisenä vuonna toi-mineen työryhmän laatimat verkko-oppimateriaalin laatuksiteerit suomeksi, ruotsiksi ja englannik-si. Kriteereitä on esitelty alkuvuoden aikana kotimaisissa ja eurooppalaisissa tapahtumissa. Ope-tushallitus teki tarvekartoitukset yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen digitaalisen oppimate-riaalin tarpeista ja aloitti sen pohjalta oppimisaihioiden tekijäkoulutuksen ja tuottamisen erityis-opetukseen, maahanmuuttajien (historia, yhteiskuntaoppi ja matematiikka) koulutukseen sekä eri ammatillisille aloille. Opetushallitus käynnisti kustantajien suomenkielisten digitaalisten oppimate-riaalien kartoituksen käännättääkseen niistä parhaimmat ruotsiksi.

Verkko-oppimateriaalien metatietoja ja niiden käyttöä koskeva selvitys valmistui tammikuussa 2006. Opetushallitus on yhteistyössä Virtuaaliyliopisto ja Virtuaaliammattikorkeakouluhankkeiden kanssa tuottanut verkko-oppimateriaalien metatietomallin ja on sopinut jatkoyhteistyöstä xml- ja rdf-sidosten tuottamiseksi yhteiseen käyttöön. Kuvailu- ja hakupalveluissa tarvittavia sanasto-ja/ontologioita kehitetään mm. Tekes-rahoitteisessa FinnOnto-hankkeessa. Lokakuussa 2006 käynnistyi Euroopan Komission eContent Plus-ohjelmasta rahoitettu MELT-hanke, jossa kehitetään yhteishakua, yhteispalvelun toimivuutta eri kulttuuri- ja kielikonteksteissa sekä käyttäjäläh-töistä indeksointia. Perus- ja toisen asteen oppimateriaalin viitetietokannalle ja hakupalvelulle teh-tiin määrittelyt sekä mahdollisten teknologioiden kartoitus. Eri hankkeiden tavoitteena on ollut pyr-kimys yhteistyöhön ja eri palveluiden ratkaisujen yhteentoimivuuteen.

OPH seuraa tietoyhteiskuntahanketyön vaikutuksia Tilastokeskuksen selvitysten (laitteet ja ver-kottuminen) sekä Virtuaalikouluhankkeen projektipäälliköiden ohjaustyön (verkko-opetuksen kehittäminen) avulla. Kansainvälistä vertailutietoa OPH on kerännyt European Schoolnetin ke-väällä päättyneen vertaisarviointihankkeen, P2P kautta sekä osallistumalla tieto- ja viestintäteknii-kan opetus käytön vaikutuksia selvittäneen eLearning Nordic -tutkimuksen tekemiseen. Tutkimus julkistettiin keväällä 2006.

1.3.1.4 Kansalaisvaikuttaminen ja nuorten osallisuus

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on kehittää kansalaisvaikuttamisen, demokratiakasvatuksen ja osallistumisen opetusmenetelmiä ja rakenteita siten, että ne tukevat nuorten kasvua ja kehitystä aktiivisiksi koulun ja yhteiskunnan jäseniksi.

Opetushallitus

- tukee erityisesti osallistuva ja aktiivinen kansalaisuus -aihekokonaisuuden toteuttamista kaikissa oppiaineissa (yleissivistävä koulutus),
- vahvistaa kansalaiskasvatuksen osuutta ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmissa,
- järjestää oppilaskuntatoiminnan tukemiseksi yhteistoiminnallista/osallistavaa täydennyskoulutusta oppilaskunnan ohjaaville opettajille,
- tekee syksyyn 2006 mennessä kartoituksen oppilaskuntatoiminnan toimintakulttuurista peruskouluissa ja lukioissa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa,
- koordinoi nuorten osallisuushanketta ja laatii sen pohjalta strategisen vakiinnuttamissuunnitelman sekä
- tukee kehittämisavustuksilla vapaan sivistystyön edellytyksiä lisätä aktiivista kansalaisuutta rakentavaa opetustarjontaa ja aliedustettujen ryhmien opiskelua.

OPH on tukenut osallistuva ja aktiivinen kansalaisuus- aihekokonaisuuksien toteuttamista. Kansalaisvaikuttamiselle on avattu EDU.fi-portaaliin oma sivusto, jota on kehitetty kevään 2006 aikana, tehty asiantuntijayhteistyötä oikeusministeriön Kansanvalta.fi -portaalin kehittämisessä sekä YLE:n kanssa etälukion Vaikuta - älä valita -kansalaiskasvatuksen ohjelmasarjan toteuttamisessa.

OPH isännöi yhdessä CIMOn kanssa hyvin onnistunutta EU:n Arion Study Visit -vierailua toukokuussa. Teemana oli kansalaiskasvatus Suomen koulutusjärjestelmässä. Ryhmässä oli 17 opetusalan hallintovirkamiestä kahdeksasta EU-maasta.

Perusopetuksen oppilaskuntatoiminnan kartoitus 2005 julkaistiin huhtikuussa 2006. Valtakunnallinen toisen asteen oppilaskuntatoiminnan kartoitus 2006 on saatu OPH:n johdon käsittelyyn sekä painatukseen vuoden loppuun mennessä. Kartoitus julkaistaan tammikuussa 2007. Aktiivinen koulu -kilpailun voittajat on valittu, palkintojenjako tapahtuu Oppilaskuntatoiminta – avain edistäminen. aktiiviseen kansalaisuuteen koulutustilaisuuden yhteydessä.

Opetushallitus on aloittanut lasten ja nuorten foorumin suunnittelun ja valmistelun. Foorumi aloittaa toimintansa syksyllä 2007.

Ammatillisen koulutuksen Aktiivinen oppilaitos -kilpailun palkinnot jaettiin keväällä 2006. Kilpailuun osallistujia oli kaikkiaan 40. Kilpailussa tuotiin esille ammatillisia oppilaitoksia, joissa on esimerkittäisiä opiskelijoiden osallistumista, aktiivista oppilaskuntatoimintaa taikka muuta aloitteellisuutta ja yrittäjyyttä.

Nuorten osallisuushanke

Nuorten osallisuushankkeessa oli vuoden alussa mukana 37 alahanketta. Ohjauskäyntejä on tehty 28, yhteensä 24:lle hankepaikkakunnalle ja erilaisiin seminaareihin hanke on osallistunut 47 kertaa. Hankkeiden toiminnan painopisteenä on ollut hyvien käytäntöjen mallintaminen ja juurruttaminen. Hyviä käytäntöjä kuvattiin syyskuussa ilmestyneessä julkaisussa Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Hankekoordinaattoreiden seminaari järjestettiin toukokuussa Helsingissä. Osallisuushanke järjesti syyskuussa valtakunnallisen seminaarin, johon osallistui 154 vierasta. Seminaarin teemana oli nuorten osallisuutta vahvistavien palveluiden kehittäminen ja nuorten kuuleminen. Seminaarissa järjestettiin myös paneeli, johon nuoret olivat valmistelleet teemat heitä kosket-

tavista asioista. Nuorten osallisuushanke on aloittanut hankeyhteistyön samaan teemaan liittyvien hankkeiden kanssa kuten Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman, koulupudokkaiden aktivointihankkeen, Onnistuvat opit –hankkeen, Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu-hanke sekä Opinto-ohjauksen hankkeen kanssa. Hanke osallistui omalla toimintapisteellään Next Step -messuille tammikuussa. Hankkeesta ilmestyi kaksi tiedotetta ja hanke on ollut laajasti esillä eri medioissa niin valtakunnan kuin paikallisellakin tasolla.

1.3.1.5 Koulutustarpeiden ennakointi ja koulutuksenjärjestäjien yhteistyö

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on tuottaa työvoima- ja koulutustarpeita sekä oppilaitosverkon kehittämistarpeita koskevaa ennakoititietoa. Tavoitteena on myös tukea ja edistää opetuksen ja koulutuksen järjestäjien alueellista ja paikallista yhteistyötä.

Opetushallitus

- tuottaa valtakunnalliset työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoitilaskelmat vuoden 2012 koulutustarjonnan mitoittamista varten ja tukee maakuntien liittoja tähän liittyvässä alueellisessa ennakoinnissa,
- kehittää ja levittää hyviä toimintamalleja perusopetuksen, toisen asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen yhteistyön järjestämisessä sekä
- tarjoaa koulutus- ja konsultointipalveluita maakunnille, seutukunnille, kunnille ja muille koulutuksen järjestäjille.

Tulokset: Valtakunnalliset ja alueelliset työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoitilaskelmat ovat valmiit vuoden 2007 aikana. Opetushallitus raportoi koulutuksen järjestäjien hyvät seudulliset ja alueelliset toimintamallit julkaisuna. Koulutuksen järjestäjillä on käytössä tietoa ja työvälineitä yli kuntarajat ylittävään opetuskelliseen yhteistyöhön.

Jatkettiin ennakoinnin ESR-projektia ”Koulutustarpeiden määrällisen ennakoinnin menetelmän ja yhteistyön kehittäminen alueellisessa ennakoinnissa”. Vuoden aikana kehitettiin ennakointimenetelmää ja ennakoitityökaluja sekä jatkettiin ennakointimallin ohjelmointia.

Alueellista ennakointia ja sen organisointia suunniteltiin yhdessä alueellisten yhteistyötahojen kanssa (maakuntien liitot, TE-keskukset, lääninhallitukset, koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten edustajat). Kehittämistyön pohjana oli mm. alue-ennakoijille suunnattu kysely- ja haastattelututkimus. Ennakoinnin alueellisen yhteistyön edistämiseksi avattiin Opetushallituksen ja maakuntien liittojen sekä niiden yhteistyötahojen välinen internet-työryhmäsivusto. Opetusministeriö jatkoi projektin määräaikaan vuoden 2007 loppuun.

Osallistuttiin vuosia 2007 – 2012 koskevaan kehittämissuunnitelman valmisteluun Opetusministeriön Koulutustarjonta 2012 –projektissa. Keskeisimmät valtakunnallisessa ja alueellisessa ennakoinnissa tarvittavat tilastoaineistot hankittiin Tilastokeskukselta ja työministeriöltä. Käynnistettiin valtakunnallinen koulutustarpeiden ennakoitityö hyödyntäen ESR-hankkeen kehittämistyötä. Tavoitteena on tuottaa alustavat valtakunnalliset laskelmat alkuvuonna 2007. Samalla käynnistettiin yhteistyössä OPM:n, TM:n, SM:n ja maakuntien liittojen kanssa alueellinen ennakoitityö.

Osallistuttiin asiantuntijoina useisiin OPH:n ulkopuolisiin ennakoitihankkeisiin. Näistä keskeisin on TM:n Työvoima 2025 –projekti. Se tuotti OPH:n ennakointia varten valtakunnalliset työvoiman toimialoittaiset kysyntäennusteet. Lisäksi osallistuttiin mm. EK:n Tulevaisuusluotain ja Palvelut 2020 –hankkeisiin sekä Tampereen yliopiston Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet –hankkeeseen sekä ruotsinkielinen ennakoitihanke Yrke 2020.

Jatkettiin koulutustarpeita koskevan ennakoititiedon levittämistä mm. OPH:n järjestämällä ala-kohtaisilla kehittämispäivillä, opetusministeriön ja koulutustoimikuntien kokouksissa, eri järjestöjen tilaisuuksissa sekä median välityksellä. Kesäkuussa osallistuttiin EU:n komission ja työministeriön järjestämään ennakoinnin vertaisarviointiin Helsingissä (Peer Review).

Erillinen ruotsinkielinen ennakoitihanke *Yrke 2020* ja siihen liittyvä ESR-hanke *Yrke 2020 Högskola* käynnistettiin vuoden aikana. Ennakoitihankkeissa kehitetään erityisesti ruotsinkielisen korkeakoulukoulutuksen ja aikuiskoulutuksen ennakointia sekä alueellista ennakointia.

Opetushallitus ylläpiti ja kehitti ennakoititietoa tuottaville ja käyttäville suunnattua Ennakoinnin sähköistä tietopalvelua, Enstiä. Palvelun www.oph.fi/info/ensti eri osioita on täydennetty tuoreella materiaalilla. Enstissä on julkaistu ennakoinnin henkilöhaiku, johon ennakoinnin parissa työskentelevät voivat ilmoittaa yhteystietonsa ja asiantuntemusalueensa.

Enstistä on tiedotettu niin nykyisille kuin potentiaalisille asiakkaille. Palvelun käyttö on lisääntynyt: eri kävijöiden määrä on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2005 ja yhä useampi vieraillee Enstissä useammin kuin kerran kuukaudessa.

Alueellinen yhteistyö

Koulutuksen järjestäjien yhteistyötä on vahvistettu kuvaamalla ja analysoimalla kuusi opetustoimen seudullista yhteistyöverkosta perusopetuksessa ja toisella asteella. Kuvausten pohjalta on kehitetty työvälineitä mm. opetustoimen seudullisten strategioiden laatimiseen, yhteistyöverkoston johtamiseen ja opetustoimen seutusopimuksiin. Työvälineet on julkaistu kirjana (Seudulliseen yhteistyöhön II). Lisäksi syksyllä tehtiin selvitys perusopetuksen ja lukiokoulutuksen seudullisesta yhteistyöstä. Koulutuksen järjestäjien, koulujen ja oppilaitosten verkostoyhteistyö on aloitettu aluekeskusohjelma-alueilla yhdessä sisäasiainministeriön kanssa. Vuoden aikana on järjestetty neljä alueellista seminaaria ja sovittu yhteistyön jatkamisesta alueiden kanssa uudella aluekeskusohjelmakaudella (2007-2010).

1.3.1.6 Monimuotoinen kulttuuritausta kouluissa ja oppilaitoksissa

1.3.1.6.1 Kulttuurien välinen vuorovaikutus ja suvaitsevaisuus

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Osana kaikille annettavaa opetusta lisätään vähemmistötietoisuutta, korostetaan suvaitsevaisuutta ja myönteistä suhtautumista eri kulttuureihin sekä erilaisten lähtökulttuurien huomioonottamista opetuksen sisällöissä. Tuetaan hyviä etnisiä suhteita kouluissa, oppilaitoksissa ja työelämässä yhdenvertaisuuslain edellyttämällä tavalla. Vahvistetaan ihmisoikeus- ja suvaitsevaisuuskasvatusta.

Opetushallitus

- tukee monikulttuurisuutta parantavia hankkeita kouluissa, oppilaitoksissa ja työelämäyhteyksissä,
- kehittää vertaissovittelua työvälineeksi ihmisoikeus- ja suvaitsevaisuuskasvatuksen vahvistamiseksi,
- järjestää koulutusta ja konsultointia kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta,
- tuottaa opetus- ja tukimateriaalia vähemmistöistä, eri kulttuureista ja ihmisoikeuksista ja
- huolehtii ihmisoikeus- ja suvaitsevaisuuskasvatuksen seurannasta osana opetussuunnitelmien toteutumisen seuranta.

Tulokset: Koulutuksen järjestäjillä ja opettajilla on perustiedot sekä valmiudet kehittää koulujen ja oppilaitosten kulttuuria siten, että siinä kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja suvaitsevuutta eri kulttuurimuotoja kohtaan. Ohjeet, suositukset ja suunnitelmat ovat käytettävissä määräaikojen puitteissa.

Opetushallitus on osallistunut Euroopan Neuvoston suvaitsevaisuuskampanjan ”Kaikki erilaisia – kaikki samanarvoisia” suunnitteluun yhdessä opetusministeriön kanssa. Maahanmuuttajien opetusta tukevaa verkostoitumista vahvistettiin järjestämällä alueellisten tukihenkilöiden ja koordinaattorien tapaamisia, maahanmuuttajien äidinkielen opettajien neuvotteluja sekä osallistamalla monikulttuurisen kodin ja koulun yhteistyöhankkeeseen. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja yhteistyötä vanhempien kanssa kehitettiin monikulttuuristen perheiden kohtaamista koskevassa hankkeessa Väestöliiton Kotipuu -yksikön kanssa.

Romaniväestön koulutusyksikön tehtävät Opetushallituksessa

Romaniväestön koulutusyksikön tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja yhä enenevässä määrin romanien integroiminen yhteiskuntaan, kuitenkin kadottamatta omaa kieltä ja kulttuuria. Syrjäytymisen ehkäisyssä pyritään parantamaan romanien koulutustasoa, edistämään romanien työnsaantimahdollisuuksia ja yleistä tietämystä yhteiskunnasta ja siihen osallistumisesta.

Koulutusyksikön työn tavoitteena on romaniväestön koulutuksellisen tasa-arvon saavuttaminen. Tähän pyritään edistämällä romanilasten hakeutumista esikouluun, tukemalla perusopetuksen loppuun suorittamista ja hakeutumista jatko-opintoihin.

Alkuvuoden tärkeimpänä tavoitteena oli lisätä romanivanhempien tietoutta romanilasten perusopetuksesta aina esikoulusta ammatilliseen koulutukseen. Järjestimme helmikuussa Opetushallituksessa seminaarin, jossa eri alojen asiantuntijat kertoivat esim. lapsen eri ikä- ja kehitysvaiheista, mitä tarjottavaa koulussa on ja miksi esiopetus- ja iltapäiväkerhotoiminta ovat niin tärkeitä. Vastaavanlaisia seminaari oli myös lokakuussa Varkaudessa sekä elokuussa opettajille Kauhajoella järjestetty Veso-päivä ed.mainituista aiheista.

Toinen tärkeä tavoite saavutettiin huhtikuussa, kun uudistetut Romanikulttuurin ohjaajan ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet uudistettiin. Tämä tarjoaa romaniväestölle entistä paremmat mahdollisuudet joustavaan koulukseen ja omien ammatillisten valmiuksien kehittämiseen.

Kolmas tärkeä työalue on yhdyshenkilö- ja romanikielenopettajien koulutuksen tarjoaminen. Yhdyshenkilöitä ja opettajia koulutetaan kaksi kertaa vuodessa toimimaan kulttuuritulkkeina niin opetus-, sosiaali- sekä muiden viranomaisten ja romaniväestön välillä. Romanikielen opettajien ammattitaitoa ja asemaa vahvistamalla tuetaan romanilasten koulunkäyntiä ja identiteetin vahvistamista.

Aikuiskoulutuksessa tavoitteena on etsiä keinoja ja projekteja, joilla voidaan parantaa romanien työnsaantimahdollisuuksia. Koulutusyksikkö on yhteistyössä ja seuraa kaikkia mahdollisia hankkeita ja projekteja, missä käsitellään romanien työllisyyskysymyksiä mm. ESR-rahoituksella ja Noste-rahoituksella käynnistettäviä hankkeita. Koulutusyksikkö on mukana Tuusulanjärven ammattiopiston koordinoimassa romanit koulutukseen ja työelämään hankkeessa, joka on rahoitettu ESR:n ja Opetushallituksen rahoituksen avulla.

Vuoden 2006 alussa Romaniväestön koulutusyksikkö perusti oman oppimisverkon, jota kehitetään vastaamaan romaniväestön ja erityisesti romanikielenopettajien tarpeita. Tavoitteena on verkon avulla ylläpitää ja kehittää romaninkieltä ja –kulttuuria. Koulutusyksikkö osallistui Itä-Karjalan kansanopiston sekä Elämä ja Valo ry:n järjestämään kesäkouluun, joka oli tarkoitettu romanikielen opettajille sekä kielipesän ohjaajille.

Tiedotustoimintaa on lisätty. Osallistuimme esim. Terve-sos-messuille Tampereella sekä Jyväskylän Roma in Action kansainväliseen seminaariin. Tiedotustoiminnan tarkoituksena on edistää

suvaitsevaisuutta ja lisätä romanikulttuurin tietoutta valtaväestölle. Romaniväestölle on tarkoituksemukaista tarjota tietoa koulutuksesta sellaisessa muodossa, että tieto tavoittaa kohderyhmän. Käytännössä tämä tarkoittaa henkilökohtaisia keskusteluja tai muita tukimuotoja.

Romaniväestön koulutusyksikkö valmistaa tiedotus- ja oppimateriaalia sekä pääväestön että romaniväestön tarpeisiin. Yksikössä on työn alla mm. poliisiopas, Romanioppilas koulussa sekä yksikön esite valmistui loppuvuodesta. Koulutusyksikön www-sivut päivitetään esitteen tiedoilla samanaikaisesti kuin sisältöjä uudistetaan.

Romaniväestön koulutusyksikön lehti, Latso Diives on ilmestynyt alkuvuodesta kaksoisnumerona. Lehden pääteemana olivat mm. varhaiskasvatushankkeet ja romanityön juhluvuodet. Loppuvuodesta ilmestyi myös kaksoisnumero, jossa kerrottiin mm. Opetushallituksen tavoitteista romanikoulutuksen suhteen.

Pääväestölle, erityisesti virkamiehille suunnattujen oppaiden, kulttuurinäyttelyiden, luentojen, erilaisten tapahtumien ja lausuntojen antamisen tavoitteena on lisätä heidän tietämystään romanikulttuurista ja edistää suvaitsevaisuutta. Romaniväestölle tavoitteena on lisätä tietämystä koulutusmahdollisuuksista ja yhteiskunnan toiminnoista yleensä.

Kansainvälinen toiminta oli kuluvana alkuvuonna vilkasta. Vierailijoita kävi mm. Slovakiasta, Ruotsista ja Latviasta. Vierailun aiheina oli mm. ystävyystoiminta, tutustuminen suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja romanikulttuuriin. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden saavuttamiseen on monissa Euroopan maissa pitkä matka Suomen asemaan, jossa olosuhteet romaniväestöllä on suhteellisen hyvät verrattuna muiden maiden romanien asemaan. Suomalainen koulutusjärjestelmä erilaisine variaatioineen esim. ammatillisessa koulutuksesta herättää ihmetystä Euroopassa. Esimerkkinä voidaan mainita Romanikulttuurin ammatti- ja erityisammattitutkinnot.

1.3.1.6.2 Maahanmuuttajien opetus

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Maahanmuuttajien koulutuksessa panostetaan riittävään suomen/ruotsin kielen hallintaan ja muihin yhteiskuntaan integroiviin opintoihin. Kehitetään suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta. Myös maahanmuuttajaoppilaiden ja -opiskelijoiden oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämistä ja kehittämistä tuetaan. Huomiota kiinnitetään maahanmuuttajaoppilaiden opintojen tukemiseen ja ohjaukseen perusopetuksen aikana ja erityisesti peruskoulun päättövaiheessa ja peruskoulujen jälkeisissä koulutusvalinnoissa.

Maahanmuuttajaoppilaiden osuutta lukiokoulutuksessa pyritään lisäämään ja tukemaan lukio-opintojen onnistunutta suorittamista. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat saavat ammatillisessa koulutuksessa mahdollisuuden vaihtoehtoisiin opetusmenetelmiin ja riittäviin tukipalveluihin, jotta opintojen keskeyttäminen vähenee. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten kansalaisten erityistarpeet otetaan huomioon kehittämällä yleistä aikuiskoulutusjärjestelmää ja sen tukitoimia. Muista kulttuureista tulleiden tyttöjen ja naisten mahdollisuuksia osallistua koulutukseen parannetaan.

Opetushallitus

- jatkaa maahanmuuttajien opetusta koskevan verkostoitumisen kehittämistä ja vahvistamista Suomessa ja osallistuu pohjoismaiseen yhteistyöhön,
- tukee perusopetuksen ja lukiokoulutuksen uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa ohjauksen ja koulutuksen keinoin erityisesti valmistavan opetuksen, suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen osalta,
- raportoi vuosina 2004–2005 toteutetun lukiohankkeen tulokset ja toimenpide-ehdotukset sekä käynnistää toimenpiteet,
- käynnistää vuonna 2005 toteutetun "perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleiden maahan

- muuttajien opetus" -selvityksen jatkotoimien toimeenpanon,
- käynnistää vuonna 2005 toteutetun suomi/ruotsi toisena kielenä opetuksen tilannekartoituksen jatkotoimien toimeenpanon, julkaisee didaktisen oppaan ja järjestää alueellisia seminaareja,
- selvittää oman äidinkielen opetuksen asemaa opetussuunnitelmien perusteissa ja valmistelee mahdollisesti tarvittavat muutokset,
- jatkaa oman äidinkielen opetuksen kehittämistä valmistelemalla didaktista opasta,
- aloittaa vuonna 2005 tehdyn oppimateriaalitarveselvityksen jatkotoimenpiteiden toteuttamisen,
- järjestää oman äidinkielen opetuksen koulutusta ja tapaamisia eri kulttuuritaustaisten vanhempien kanssa,
- käynnistää uuden hankkeen perusopetuksen valmistavan opetuksen kehittämiseksi,
- selvittää maahanmuuttajataustaisten esiopetuksessa olevien lasten nykyisiä opetusjärjestelyjä ja opetuksen kehittämistarpeita,
- kehittää esiopetuksessa oleviin maahanmuuttajataustaisiin lapsiin liittyvää tilastointia,
- selvittää ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen suomi/ruotsi toisena kielenä -opetussuunnitelmien perusteiden muutostarvetta ja valmistelee uudistukset,
- laatii toimenpidesuunnitelman maahanmuuttajien oppisopimuskoulutukseen osallistumisen parantamiseksi vuoden 2007 loppuun mennessä,
- antaa määräykset maahanmuuttajiin liittyvistä järjestelyistä näyttötutkintojen suorittamisessa ja henkilökohtaistamisessa siten, että ne tulevat voimaan vuoden 2006 aikana,
- antaa uuden suosituksen luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten maahanmuuttajien opetussuunnitelmasta siten, että suositus voidaan ottaa käyttöön vuoden 2006 aikana,
- laatii ja tarkistaa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen siten, että suositus on käytettävissä vuoden 2006 aikana sekä
- selvittää tyttöjen ja naisten opetuksen ja koulutuksen ongelmakohdat kouluissa ja oppilaitoksissa vuonna 2006 ja laatii tarvittavan toimenpideohjelman.

Tulokset: Maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja hakeutumista perusopetuksen jälkeisiin opintoihin on tuettu. Maahanmuuttajien opetusta eri kouluasteilla koskevat opetussuunnitelmien perusteet on ajanmukaistettu ja otettu käyttöön, niiden käyttöönottoa on tuettu ja toteutumista seurattu. Maahanmuuttajien esiopetuksen tilannetta on kartoitettu. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja oman äidinkielen opetuksen asemaa on vahvistettu. Perusopetuksen valmistavaa koulutusta on kehitetty.

Maahanmuuttajien opetusta koskevien opetussuunnitelmien käyttöönottoa tuettiin ohjauksen, koulutuksen sekä alueellisten seminaarien avulla. Koulutuksen järjestäjille lähetettiin asiaa koskeva tiedote 40/2006. Maahanmuuttajien koulutuksesta annettiin lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle ja oltiin valiokunnassa kuultavana 6.10.2006.

Vuonna 2005 tehdyn suomi/ruotsi toisena kielenä -selvityksen tuloksia käsiteltiin seminaarissa ja valmisteltiin esitykset lisärahoitukseksi budjettiin. Julkaistiin suomi toisena kielenä -opetuksen didaktinen opas, joka ilmestyi marraskuussa 2006. Tuotettiin erilaista oppi- ja tukimateriaalia suomi toisena kielenä -opetukseen. Laadittiin suomi toisena kielenä -esite, joka painetaan ja jaetaan vuonna 2007. Päivitettiin suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimateriaaleista kommentoitu luettelo, joka sisältää sekä opetushallituksen että muiden tuottajien materiaalit. Osallistuttiin Selkokeskuksen neuvottelukunnan työhön ja suunniteltiin selkokielen koulutusta maahanmuuttajien opettajille.

Maahanmuuttajien opetuksen alueellisten tukihenkilöiden, suurimpien kaupunkien koordinaattoreiden, maahanmuuttajien äidinkielen opettajien ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen kehittämisverkostot toimivat aktiivisesti. Järjestettiin neuvottelutilaisuus maahanmuuttajaopetuksen koordinaattoreille, alueellisille tukihenkilöille, kuntien edustajille sekä työministeriön, kuntaliiton ja OAJ:n edustajille perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleiden maahanmuuttajien opetuksesta ja käynnistettiin selvityksen edellyttämien toimenpiteiden valmistelu.

Pidettiin suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen alueellisia seminaareja seuraavasti: suomi toisena kielenä -seminaarit Oulussa 13.3. ja Kuopiossa 27.11. sekä ruotsi toisena kielenä -seminaarit Pietarsaareissa 30.8. Valtakunnalliset suomi toisena kielenä -opetuksen kehittämisspäivät pidettiin Helsingissä 9. - 10.10. Luotiin valtakunnallinen suomi toisena kielenä -opetuksen kehittämisverkosto, joka kokoontui neljä kertaa.

Maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen asemaa perusopetuksessa koskeva selvitys valmistui ja laadittiin opettajan opas maahanmuuttajien äidinkielen opettamisesta. Järjestettiin eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien oppilaiden vanhemmille iltapäiväseminaarit kodin ja koulun yhteistyöstä (syksyllä 2006 espanjankielisten ja kiinankielisten oppilaiden vanhemmille tarkoitetut seminaarit).

Selvitettiin lukioiden maahanmuuttajaopiskelijoiden opiskelun tuen muotoja ja tarpeita. Tulosten syventämistä jatketaan haastattelujen avulla. Tuotettiin suositus lukion opettajille opiskeluvalmiuksia parantavien kurssien sisällöistä maahanmuuttajille www.EDU.fi -sivuille.

Laadittiin tilannekatsaus ammatilliseen valmistavan koulutuksen lukuvuodesta 2005 - 2006. Se ilmestyi raporttina (moniste 11/2006). Perustettiin projekti, joka uudistaa valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmien perusteet muun ammatillisen opetussuunnitelmatyön linjausten mukaisesti. Uudet perusteet valmistuvat huhtikuun 2007 loppuun mennessä. Koulutuksen järjestäjille myönnettiin valtionavustusta (mom. 20603003) maahanmuuttajien ammatillista peruskoulutusta varten 150 000 euroa. Tukea myönnettiin 22 koulutuksen järjestäjälle, painoalueena maahanmuuttajien kielen opetus ja muut tukitoimet ammatillisessa koulutuksessa. Edellisen vuoden erityisavustuksista laadittiin yhteenvetoraportti.

Laadittiin henkilökohtaistamismääräykseen ja näyttötutkinto-oppaaseen osiot maahanmuuttajien näyttötutkintojen suorittamisesta.

Suositus luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien koulutusta varten valmistui ja laadittiin opettajille suunnattu didaktinen opas (ilmestyy vuonna 2007). Valtakunnallinen kotoutumiskoulutuksen suositus opetussuunnitelmaksi uudistettiin. Suositus vahvistetaan ja julkaistaan vuoden 2007 alussa. Jatkettiin yhteistyötä kotoutumiskoulutuksen kehittämisestä työministeriön kanssa. Maahanmuuttajaopetuksen opettajatarvetyöryhmä aloitti työnsä opetusministeriön johdolla ja ehdotukset valmistuvat alkuvuonna 2007.

Maahanmuuttajaopetuksen kysymyksiä käsittelevän työryhmän Nordiska samarbetsgruppen i undervisning av invandrarbarn -kokous pidettiin Suomessa. Osallistuttiin Euroopan neuvoston maahanmuuttajakoulutuksen kysymyksiä käsittelevän asiantuntijakomitean (Select Committee of Experts on the Integration of Migrant Children)toimintaan. Työryhmän saama toimeksianto ehdotus maahanmuuttajakoulutuksen suuntaviivoista valmistui.

Osallistuttiin Euroopan erityisopetuksen keskuksen (European Agency) hankkeeseen "Erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat". Osallistuttiin hankkeen kokouksiin ja valmisteltiin maakohdasta tiedonkeruuta sekä pidettiin kansallinen seminaari, jossa kerättiin tietoa diagnosoinnista ja opetuksen järjestelystä.

Myönnettiin valtionavustusta perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tukiopetukseen 204 koulutuksen järjestäjälle yhteensä 1 878 115 euroa ja oman äidinkielen, romanin tai saamen tai kielitaidon ylläpitämiseen toimineille ryhmille 77 koulutuksen järjestäjälle yhteensä 1 936 860 euroa. Maahanmuuttajien ammatillista peruskoulutusta tuettiin 150 000 euron suuruisella erityisellä valtionavustuksella yhteensä 22 koulutuksen järjestäjille. Jaettiin erityisavustukset maahanmuuttajien aikuiskoulutukseen 308 800 euroa hakemusten perusteella. Vapaan sivistystyön kokeilu- ja kehit-

tämishankkeita jaettiin yhteensä 1 800 000 euroa, josta maahanmuuttajakoulutuksen kokeilu- ja kehittämishankkeiden osuus oli suurin ryhmä, 448 900 euroa. Laadittiin yhteenvetoselvitykset vuoden 2005 erityisavustuksista yhteenvetoselvitys ja suosituksia tuleville hakukierroksille. Vaapaan sivistystyön kokeilu- ja kehittämishankkeista laadittiin raportti.

Maahanmuuttajien lukumäärää ja heidän opetusjärjestelyjä selvitettiin myös ruotsinkielisissä peruskouluissa ja lukioissa. Heidä ohjaavaa henkilöstöä koskevaa täydennyskoulutusta on suunnitella. OPH:n ruotsinkielisille maahanmuuttajaopetusta käsitteleville nettisivuille www.edu.fi:ssä on lisätty materiaalia kaksikielisyydestä. *Maaahanmuuttajaoppilaiden opetus perusopetuksessa* –käsikirja käännetty ruotsiksi””

1.3.1.7 Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen

1.3.1.7.1 Opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen tukeminen ja seuranta esi- ja perusopetuksessa sekä lukiossa

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on tukea opetussuunnitelman perusteiden toimeenpanoa kunnissa ja kouluissa siten, että opetussuunnitelman yleisen ja ainekohtaisen osan yhteys vahvistuu ja aihekokonaisuudet toteutuvat opetusta eheyttävänä ja perusopetuksen yhtenäisyyttä vahvistavina. Kodin ja koulun yhteistyöhön sekä oppilashuollon kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Opetushallitus

- kehittää opetussuunnitelman yleisen- ja ainekohtaisen sekä aihekokonaisuuksien yhteyttä vahvistavia ja opetusta eheyttäviä oppimisympäristöjä, opetusmenetelmiä, työtapoja ja oppimateriaaleja yhdessä koulutuksen järjestäjien ja koulujen kanssa. Opetuksen tulisi muodostaa oppilaalle ehyt oppimispolku koko esi- ja perusopetuksen ajan. Koulutuksen järjestäjien ja koulujen välille kehittyy oppivan yhteisön toimintatapoja, yhtenäisen perusopetuksen toteuttamista tukevia hallinnollisia ja pedagogisia toimintarakenteita ja yhtenäisyyttä tukeva toimintakulttuuri. Alueellinen opintotarjonta rikastuu.
- vahvistaa yhteistyötä opetussuunnitelman perusteiden toimeenpanon ja opetussuunnitelmien laadun kehittämiseksi koulutuksen järjestäjien ja koulujen sekä opettajankoulutusta antavien yliopistojen ja niiden harjoittelukoulujen kanssa,
- seuraa opetussuunnitelman perusteiden käyttöönottoa ja toteutumista ja raportoi tästä opetusministeriölle vuosittain sekä
- kehittää yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan kanssa tutkintoa vastaamaan opetussuunnitelman perusteita.

Opetusministeriö osoitti tulosopimuksen laatimisen jälkeen määrärahaa yleissivistävää koulutusta kehittäviin hankkeisiin. Myös näiden hankkeiden etenemisestä raportoidaan tässä.

Opetussuunnitelman perusteiden käyttöön tuettiin erillisten kehittämishankkeiden työllä sekä ohjauksen, koulutuksen ja konsultoinnin avulla. Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetukseen on tuotettu edelleen tukimateriaalia [www-sivuille](http://www.sivuille).

Osana perusopetuksen vuoden 2004 opetussuunnitelmauudistuksen seurantaan toteutettiin kehittämisverkostossa toimineille kunnille ja kokeilukouluille suunnattu kysely. Kyselyn avulla syvennettiin ja laajennettiin vuonna 2005 jo toteutetun kokeilijoiden opetussuunnitelma-analyysin tuottamaa tietoa kartoittamalla ko. kuntien ja koulujen näkemyksiä ops-ohjausjärjestelmästä, vuoden 2004 valtakunnallisesta opetussuunnitelmaprosessista ja uusista opetussuunnitelman perusteista. Lisäksi kerättiin tietoa ja käsityksiä paikallisista opetussuunnitelmaprosesseista ja opetussuunnitelmista, opetussuunnitelmatyön ongelmakohtista ja tarvittavasta tuesta. Kyselyn tuloksista voi-

daan lyhyesti todeta muun muassa, että ops-ohjausjärjestelmää pidetään kokonaisuutena hyvin toimivana. Ohjausjärjestelmän eri osista tuntijako näyttää tuottavan eniten ongelmia, sillä vain noin puolet vastaajista katsoo sen toimivan hyvin opetuksen pohjana. Opetussuunnitelman perusteiden linjauksia piti oikeina noin 75-80 prosenttia kouluista ja kunnista. Noin kaksi kolmasosaa arvioi, että perusteiden tarkkuus- ja ohjaavuustaso on sopiva, noin yksi kolmasosa piti perusteita liian ohjaavina. Kuntien rooli paikallisten opetussuunnitelmien laadinnassa on vahvistunut selvästi, mitä piti hyvänä noin 70 prosenttia vastanneista. Kouluista kuitenkin noin joka kolmas piti koulun tasolle jäävää päätösvaltaa liian vähäisenä. Opetussuunnitelma-analyysin ja kyselyn tulokista on laadittu perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen seurannan I osaraportti.

Seurannan tuloksia käsiteltiin ja syvennettiin opetussuunnitelmaprosessinohjaajien seminaareissa Helsingissä, Oulussa ja Kuopiossa sekä opetussuunnitelman kehittämisverkoston päätösseminaarissa Tampereella.

Yhtenäisen perusopetuksen hankkeessa työskenteli 100 kuntaa ja 240 koulua. Kansallisia seminaareja järjestettiin keväällä 2006 kaksi, syksyllä seminaari Rovaniemellä yhteistyössä Suomen Yhtenäiskouluverkoston kanssa ja lisäksi Opetushallituksen edustajat osallistuivat syksyllä hankkeen 11 alueverkoston päätösseminaareihin. Yhteensä seminaareissa tavoitettiin noin 1500 koulutuksen järjestäjien ja koulujen edustajaa. Hankejulkaisu valmisteltiin ja osallistuneet kunnat jättivät Opetushallitukselle loppuraporttinsa. Hallinnollisesti yhtenäisten peruskoulujen määrä kasvaa noin 50 koululla vuodessa ja on nyt noin 370.

Lukion opetussuunnitelmien analysointi tehtiin vuonna 2006. Otannassa oli 45 lukion opetussuunnitelmat. Raportti saatiin vuoden loppuun mennessä kielenhuoltoon ja OPH:n johdon käsitelyyn ja se julkaistaan alkuvuodesta 2007.

Opetushallituksen asiantuntijat osallistuivat ylioppilastutkintolautakunnan työskentelyyn jäseninä. Opetushallituksen edustajat tapaavat ylioppilastutkintolautakunnan johdon säännöllisesti.

Yleissivistävän koulutuksen erityistarpeisiin vastaavaa opetusta ja ohjausta kehitettiin useissa hankkeissa. Erilaiset oppijat-yhteinen koulu-hanke päättyi vuoden lopussa. Paikallisten tilaisuuksien lisäksi syksyllä 2006 järjestettiin kaksi alueellista koulutustilaisuutta oppimisvaikeuksista sekä suunniteltiin kolme aluetilaisuutta toteutettavaksi vuoden 2007 alkupuolella. Lokakuussa pidettiin kaikille avoin hankkeen päätösseminaari. Keskeiset tulokset esitellään hankkeen lehdessä, joka lähetetään kaikkiin perus- ja toisen asteen oppilaitoksiin. Hankkeen loppuraportin, kahden julkaisun sekä kolmen kansallisen seminaarin valmistelu aloitettiin. Hankkeen kuluessa saatiin tietoa erityisesti oppimisvaikeuksien varhaisen tunnistamisen käytänteistä, pedagogisten ryhmittelyjen käytöstä oppilaan vahvuuksien tukemisessa sekä lahjakkuuden tukemisesta. Lukivaikeuksia korjaava Ekapeli otettiin laajalti käyttöön. Lisäksi käynnistettiin oppilaiden sosiaalisten ja emotionaalisten vaikeuksien tunnistamista tukevan yhteistoimintamallin ja työvälineiden kehittäminen. Tämä hanke jatkuu 2007.

Erityisopetuksen seudullisia palveluita ja opetuksen integraatiota kehitettiin ALPO -hankkeessa, jossa mukana oli 11 seutukuntaa ja 60 koulutuksen järjestäjää. Toteutettiin useita valtakunnallisia ja alueellisia tapaamisia ja työseminaareja. SAIREKE -hankkeessa auditointiin kaikki 33 sairaalaopetusyksikköä ja järjestettiin seminaari Koulukotikoulujen rehtorit muodostivat säännöllisesti koontuvan rehtorifoorumin ja koulukotikoulujen opettajille ja koulunkäyntiavustajille järjestettiin neuvottelupäivä. Osana kansainvälistä The European Agency for Development in Special Education -tuotetta käännettiin suomeksi viisi hankkeen julkaisua sekä osallistuttiin kansainvälisiin tapaamisiin ja lähdettiin mukaan kahteen alahankkeeseen Immigration and Disability ja Assessment.

Oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi käynnistettiin koulutapaturmien ehkäisemiseen liittyvä yhteistyö Kansanterveyslaitoksen ja Suomen punaisen ristin kanssa. Kodin ja koulun yhteistyön laatu kuvaus valmisteltiin yhteistyöryhmässä mm. Suomen Vanhempainliiton kanssa. Käynnistettiin hanke monikulttuuristen perheiden kohtaamisesta. Psykososiaalisessa oppilas- ja opiskelija-huoltotyössä tehtiin tiivistä yhteistyötä erityisesti Stakesin, pääkaupunkiseudun psykologien ja kuraattoreiden kanssa sekä Etelä-Suomen lääninhallituksen ja opetusministeriön kanssa. Pidemmän aikavälin tavoitteena on kansallisen kouluissa ja oppilaitoksissa toimivien psykologien ja kuraattorien yhteistyöverkoston luominen. Laadittiin Turvallinen koulupäivä -esite, ja valmisteltiin vuoden 2006 Koulurauha-ohjelma ja Koulurauhan julistus. Stakesin TedBM -hankkeen (terveyden edistämisen vertaistietojärjestelmä) ja Opetushallituksen yhteistyönä suunniteltiin toteutettavaksi koulu- ja oppilaitoskyselyä. Tavoitteena on valmistella määräajoin toistuvaa jatkuvaa oppimisympäristöjen hyvinvoinnin seurantarjestelmää. Oppilaiden terveellisiä ruokailutottumuksia edistämään valmisteltiin julkaisu kouluruokailusta sekä artikkeleita ammatti- ja valtakunnallisiin lehtiin.

Tiede- ja teknologian opetus -hankkeeseen ilmoittautui 17 osahanketta. Järjestettiin kansallinen avausseminaari, kolme alue-seminaaria sekä neuvottelutilaisuus sidosryhmien kanssa. Hankkeen omaa www-sivustoa laajennettiin ja osa verkkomateriaalista julkaistiin. Koulujen tiedeopetusta koskeva selvitys tehtiin yhdessä Koulun kerhokeskuksen kanssa. Lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyötä koskeva selvitys on tekeillä.

Fysiikan opetuksen CERN-hankkeen puitteissa on hiukkasfysiikan opintojaksolle Euroopan ydintutkimuskeskuksessa osallistunut vuoden 2006 aikana 2-5 -päiväisessä lukiolaisten kansainvälisessä tiedeopiskeluohjelmassa kaikkiaan 277 suomen tai ruotsinkielistä koululaista, sekä 39 heidän opettajaansa. Suomenkielisiä ryhmiä oli yhteensä 12. Tiedeopiskeluun osallistui 2 ruotsinkielistä ryhmää, joissa oli 48 oppilasta ja 6 opettajaa. Lisäksi 30 lukion ja yläasteen fysiikan opettajaa opiskeli erillisessä opettajille räätälöidyssä 5-päiväisessä täydennyskoulutuksessa sekä 11 henkilöä rehtoreille ja opinto-ohjaajille räätälöidyssä 2-päiväisessä ohjelmassa. Fysiikan opetuksen kansainvälisessä Science on Stage -hankkeessa neljän suomalaisen koulun joukkueet esittelivät fysiikan opetuksen innovaatioita Euroopan ydintutkimuskeskuksessa järjestetyssä tiedefestivaalissa. Opetushallituksen koordinoimassa Globe-hankkeessa on mukana n. 80 koulua, jotka raportoivat säännöllisesti ympäristön tilaan liittyvistä havainnoista kansainvälisen Globe-hankkeen ylläpitämälle serverille. Avaruusfysiikan ja matematiikan lahjakkaille opiskelijoille tarkoitettuun kesäkouluun Venäjällä osallistui 50 lukiolaista.

Kansallisten tiedekilpailujen ja olympiakarsintojen järjestämiseksi tehtiin MAOL ry:n ja BMOL ry:n kanssa sopimukset ja opettajajärjestöt ovat toteuttaneet kilpailut matematiikassa, fysiikassa, kemiassa, tietotekniikassa, biologiassa ja maantieteessä. Kilpailutulosten perusteella opiskelijat valittiin kirjevalmennukseen MAOL ry:n edustamissa oppiaineissa ja sieltä edelleen jatkovalmennukseen tiedeolympialaisia varten. Biologiassa ja maantieteessä olympiavalmennukseen opiskelijat valittiin suoraan kilpailutulosten perusteella.

Katsomusaineiden kehittämishankkeessa uskontojen osalta yhteistyöverkostoa laajennettiin. Uskontoa opettavien sähköinen verkko on laajentunut yli 500 opettajaa koskevaksi, jossa noin puolet on luokanopettajia. Kirkkopalvelut -konsernin kanssa yhteistyönä valmistetaan kouluille soveltuvan uskonnon ja ns. kolmannen kulttuurin tukimateriaalin tuottamista. Raamattu ja nuoret aikuiset -hankkeen tarkoituksena on tuoda raamattua tunnetuksi lukiolaisten näkökulmasta. Hankkeessa valmisteilla on kirja, nettisivusto ja YLE:n kanssa alustavasti neuvoteltu lyhyt ohjelmasarja. EDU.fi -sivuille valmistui eri uskontojen portaali ja tietokanta Uskontonet. Yliopistojen ja uskonnollisten yhdyskuntien kanssa on tehty työtä pienryhmäisten uskontojen opetuksen kehittämiseksi. Elämänkatsomustiedon osalta kerättiin aineistoja julkaisuun sekä järjestettiin kaksi asiantuntija-

seminaaria ja kaksi verkostotapaamista. Ajatellaan! Filosofiaa tytöille ja pojille osat 1-2 ovat valmistuneet. Perus- ja lukiokoulutuksen muiden uskontojen opetussuunnitelmien perusteet on laadittu kahdeksan eri uskonnon osalta ja käännetty ruotsiksi.

Luovuus- ja kulttuurikasvatushanke Lähteessä osahankkeiden määrä kasvoi kuudella ja on nyt 80. Kouluja tai oppilaitoksia on mukana 53 ja kulttuuritoimijoita tai muita tahoja 27. Hankkeita on ilmoitettu 41 kunnasta. Osahankkeiden toiminnan kohteena on perusopetus 37, lukio-opetus 12, ammatillinen opetus 2, taiteen perusopetus 2, AMK 4, Opettajien peruskoulutus tai täydennyskoulutus 6. Joillakin hankkeilla on useampia kohderyhmiä. Koulutus- ym. tilaisuuksia järjestettiin 8 ja niihin osallistui kaikkiaan 380 henkilöä. Hanke oli esillä Educa-messuilla ja Rehtorit suviyös-sä-kesäpäivillä. Ruotsiksi ilmestyi syksyllä julkaisu *Historia i nuet*. Kehitettiin www.edu.fi/projektit/lahde- sivustoja ja vastaavia *Skapa nu-sivuja*. Sivuilla käynnit 1430 kpl. *Skapa nu*-hanke on toteutettu kuten Lähde, mutta omalla ruotsinkielisellä painotuksella, esimerkkinä laajana yhteistyöprojektina konferenssi *Skaparkraft i skolan* marraskuussa 2006, jonka sisällöstä suunnitellaan julkaisu.

Itsearviointina suoritettiin hankkeen väliseuranta sekä Opetushallituksen arviointiyksikkö suoritti hankkeen arvioinnin. Tuotettiin Luovuuspedagogiikka-lehti, Suomen Tammen lehti sekä Kulttuuria perinnöksi -kirja. Kehitettiin www.edu.fi/projektit/lahde sivustoja. Sivuilla käynnit 1430 kpl.

Opetushallituksen oma Agricola-työryhmä laati suunnitelman juhlavuoden toiminnaksi OPH:ssa. Opetushallituksen omien EDU.fi -nettisivujen tuottaminen aloitettiin. Kirkkohallituksen ja pedagogisten järjestöjen kanssa käynnistettiin päivänavausmateriaalin tuottaminen nettisivuille. Agricola-näytelmäteksti yläkouluille ja lukioon tilattiin ja valmisteltiin kilpailuja yhteistyökumppaneiden kanssa. Suomen Tammen Agricola-erikoisnumero on sisällöllisesti valmis. OPH on valmistellut neljää kilpailua yhteistyökumppaneiden kanssa. Opetushallituksen edustaja on osallistunut juhlavuoden kansallisen työryhmän kokouksiin.

Mediataitojen ja -osaamisen kehittämisessä työryhmän työ käynnistynyt varsinaisesti huhtikuussa. Työryhmä on kokoontunut kerran kuussa ja kuullut asiantuntijoita. Keskeiset tekstit muistiota varten ovat koossa ja alustava hahmotelma toimenpiteiksi on tehty.

Opetushallitus on osallistunut Opetusministeriön Lapset ja media-hankeen Mediamuffinssi osakokonaisuuden toteuttamiseen. Mediamuffinssin tavoitteena on kehittää alle 8-vuotiaiden lasten mediataitoja ja Opetushallituksen osalta se on painottunut esi- ja alkuopetukseen sekä koululaisen aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Selvitys opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvan taiteen perusopetuksen oppilaitosverkon tilanne lukuvuonna 2004-2005 valmistui helmikuussa. Opetusministeriön Opetushallituksen jaettavaksi osoittama opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvan taiteen perusopetuksen järjestäjille tarkoitettu kehittämisraha on ollut haettava keväällä 2006. Päätökset tehty ja valtionavustusta on myönnetty yhteensä 618 000 euroa. Vuoden 2006 määrärahan käytöstä on tehty selvitys opetusministeriölle. Opetushallituksen EDU.FI-portaaliin on avattu oma sivusto taiteen perusopetukselle.

1.3.1.7.2 Aamu- ja iltapäivätoiminta sekä kerhotoiminta

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Opetushallitus edistää aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden toteutumista ja toiminnan kytkemistä osaksi peruskoulun toimintaa. Koulun kerhotoimintaa kehitetään yhteistyössä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa.

Opetushallitus

- huolehtii aamu- ja iltapäivätoiminnan käytännön koordinoinnista kansallisella tasolla
- kehittää ja ylläpitää aamu- ja iltapäivätoiminnan valtakunnallista yhteyshenkilöverkostoa (15), jonka avulla tuetaan paikallista ohjausta ja laadun kehittämistä ja
- järjestää koulutusta ja työseminaareja sekä antaa ohjausta ja tukea kunnille ja kouluille.

Tulokset: Aamu- ja iltapäivätoiminta on vakiintunut koko maassa vuoteen 2008 mennessä.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävien kuntien määrä kasvoi kymmenellä kunnalla ja on nyt 389 (94 % kunnista). Toimintaan osallistuu n. 42 000 lasta. Toiminta ei vuoden aikana laajentunut, johtuen Helsingin kaupungin ratkaisusta siirtää perhepuistoissa oleva toiminta pois perusopetuslain mukaisen toiminnan piiristä (2634 lasta). Kehittämisverkoston yhteys- ja varahenkilöille järjestettiin viisi seminaaria, ja kaikki verkostot järjestivät alueellaan 2 – 5 koordinaattoritapaamista. Yhteistyössä verkostojen kanssa jatkettiin laadun kehittämistä ja toiminnan yhtenäistämistä. Työn tuloksena syntyi, valtakunnallinen hakulomakkeisto, laadun arvioinnin lomakkeet ja ohjaajien perehdytyskansio, joita kokeillaan osassa verkostoja vuonna 2007. Rehtoreille ja kuntien päättäjille järjestettiin 11 tiedotustilaisuutta, aiheena yhteistyön lisääminen. Aamu- ja iltapäivätoiminnasta tiedotettiin Ylen tietoisuuksien sekä internet-sivujen kautta. Ensimmäisen ammattitutkinnon suorittaneet ohjaajat valmistuivat. Opetushallitus osallistui Opetusministeriön aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevan selvityksen laadintaan. Selvitys luovutettiin eduskunnan sivistysvaliokunnalle touko-kuussa 2006. Toiminnan järjestäjien tueksi tuotettiin julkaisu Lapsen parhaaksi – tukea ja laatua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitetään osana koulupäivän rakenteen uudistamista.

Ruotsinkielistä aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitettiin verkostossa Sydkustens landskapsförbundnimisen maakuntaliiton kanssa, mm. seminaarien ja koordinaattorien avulla. Käsikirja *Morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever* on käännetty ja julkaistu ruotsiksi.

Koulun kerhotoiminnan kehittämiseksi käynnistettiin vuoden 2006 alussa laaja yhteiskunnan eri sektoreiden päättäjistä koostuva Harrastus kasvun tukena -kansalaisvaltuuskunta. Sen tapaamisia valmisteltiin kevään ja syksyn aikana useissa työ- ja valmisteluvaliokuntien kokouksissa, joissa Opetushallitus oli mukana. Kansalaisvaltuuskunnan ensimmäinen tapaaminen pidettiin 30.11.2006 ja siitä valmistettiin muistio. Työ jatkuu harrastustoiminnan kehittämiseksi osana koulun toimintaa.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan arvioinnilla selvitettiin aamu- ja iltapäivätoiminnan tilaa Suomessa ja siinä tapahtuneita muutoksia aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevan lain voimaantulon 1.8.2004 jälkeen. Aamu- ja iltapäivätoiminnan arvioinnin lähtökohtana olivat eduskunnan edellyttämät seurannan kohteet: aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuus, laatu sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittyminen sekä lain vaikutukset palvelun rahoitukseen ja hintaan.

Arviointiaineistona käytettiin kyselyitä ja havainnointikäyntejä sekä haastatteluja. Tulokset perustuvat edustavalla otannalla kerättyihin tietoihin. Kysely osoitettiin kuntien toimintaa koordinoiville henkilöille, kuntien talousvastaaville, palveluntuottajille, toiminnan vastuuhjaajille sekä toiminnassa mukana olevien lasten vanhemmille.

Arvioinnin tulokset raportoitiin opetusministeriölle Eduskunnalle keväällä 2006 (23.5.2006) annettavaa selvitystä varten. Syksyllä 2006 arvioinnissa mukana olleet kunnat saivat kuntakohtaiset palautteet, joissa kunnat voivat vertailla omia tuloksiaan koko valtakunnan tuloksiin.

1.3.1.7.3 *Kieltenopetuksen kehittäminen*

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Kielten opetusta kehitetään edistämällä kielellistä erilaisuutta eurooppalaisen kieli- ja kulttuuriperinnön säilymiseksi, tehostamalla varhaista vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen oppimista ja parantamalla kielten opettamisen edellytyksiä.

Opetushallitus

- kehittää yhdessä koulutuksen järjestäjien, koulujen, opettajankoulutusta antavien yliopistojen, niiden harjoittelukoulujen ja ammatillisten opettajakorkeakoulujen kanssa varhain aloitetun sekä integroidun vieraiden kielten sekä toisen kotimaisen kielen oppimiseen ja opetukseen soveltuvia oppimisympäristöjä, opetusmenetelmiä, työtapoja, oppimateriaaleja ja -välineitä,
- kehittää vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen taitojen oppimaan oppimisen menetelmiä,
- kehittää yhteistoiminnallisia työtapoja vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opetuksen alueellisen opetustarjonnan rikastuttamiseksi sekä oppilaiden kielivalintojen monipuolistamiseksi yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja koulujen kanssa,
- levittää varhain aloitetun kielenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden hyödyistä tietoja koulutuksen järjestäjille, kouluille, oppilaille sekä heidän vanhemmilleen,
- kannustaa koulutuksen järjestäjiä ja kouluja kulttuurivaihtoon suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kesken sekä muiden Pohjoismaiden kanssa,
- edistää varhaisen kielenopetuksen menettelyjen tuntemusta ja käyttöönottoa,
- edistää menettelyjä kielten tarjonnan ja valintojen monipuolistamiseksi alueellisena ja seudullisena yhteistyönä sekä
- ryhtyy toimenpiteisiin sidosryhmien kanssa toisen kotimaisen kielen opetuksen ja opiskelun edellytysten parantamiseksi.

Opetushallitus suorittaa perustehtävään seuraavien valtioneuvoston 15.4.2004 päättämän lausuman mukaisten kehittämiskohteiden edellyttämät toimenpiteet:

- toisen kotimaisen kielen opiskelun, oppimateriaalien ja menetelmien kehittäminen jatkuu,
- positiivinen kuva maamme kaksikielisyydestä ja molempien kansalliskielten osaamisen tärkeydestä vahvistuu,
- kielikylvyt ja "kielisuihkut kehittyvät tärkeänä osana kieliopetusta ja kielikasvatusta,
- opettaja-, opiskelija- ja kulttuurivaihto lisääntyy suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kesken sekä muiden Pohjoismaiden kanssa.

Kieltenopetuksen kehittämiseksi valmistui muistio Kielenopetuksen kehittäminen 2006-2008. Lukiossa alkavan toisen kotimaisen kielen opetussuunnitelma hyväksyttiin OPH:n johtokunnassa ja opetuksen toteuttamisesta lähetettiin lausuntopyynnöt. Ruotsin kielen opetuksen kehittämisen tukemiseksi neuvoteltiin Ruotsin selvitysmiehen Erland Ringborgin kanssa. Opetushallituksen edustajat osallistuivat EU:n kielenopetuksen, European label – sekä neuvoa antavan kielten (stakeholder consultation groupin) asiantuntijaryhmien työskentelyyn. Laadittiin EU:lle selvitys kielenopetuksen ja monikielisyyden toimintasuunnitelman toteutumisesta

Opetusministeriön työryhmän Lukiokoulutuksessa saavutettavan suullisen kielitaidon arviointi sihteerin tehtävät on hoidettu Opetushallituksessa ja muistio on valmistunut. Jatkotoimenpiteitä varten on asetettu Opetushallituksen työryhmä valmistelemaan muutoksia. Opetushallituksen edustajat ovat osallistuneet Jyväskylän yliopiston asettaman kielipoliittisen työryhmän työskentelyyn, joka on opetusministeriön rahoittama.

Venäjän kielen ja kulttuurin verkosto laajeni käsittämään noin 30 koulutuksen järjestäjää, verkoston toiminta vakiintui ja sai alueellista julkisuutta. Venäjän pitkän oppimäärän opetukseen tuotettiin oppimateriaalia peruskouluille ja lukioille. Valmisteltiin vuoden 2007 toteutettavaa Opetushallituksen Venäjä-foorumia.

Saksan kielen kouluverkostossa www.pisa-schuleninfinnland.net on tällä hetkellä 18 koulutuksen järjestäjää sekä Etelä- että Pohjois-Suomessa. Helsingin Saksalainen koulu toimii koordinaattori-kouluna. Vuonna 2007 järjestetään opettajien ja oppilaiden koulutusta ja suunnitellaan 5 alaverkostoa. Saksalainen koulu on valmis toimimaan tulevaisuudessa Suomen koulujen saksan kielen resurssikeskuksena.

Opetushallituksen asiantuntijat osallistuivat EU:n kieli-indikaattorityöskentelyyn.

European Label -laatuleimakilpailu julistettiin haettavaksi tiedotteella 22/2006. Hakemuksia saapui 15. Jury päätti palkita kaksi hanketta laatuleimalla ja kaksi hanketta kunniamaininnalla. Lisäksi palkittiin Euroopan komission suosituksen mukaisesti vuoden kieltenopettaja ja vuoden kieltenopiskelija. Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry valmisteli kieltenopettajan valinnan. Kieltenopiskelija valittiin ylioppilastutkintolautakunnan tietojen perusteella keväällä 2006 kielten kokeissa hyvin menestyneistä opiskelijoista. Palkitsemistilaisuus järjestettiin 15.11.2006 Säätytalossa. Palkituista laatuleimahankkeista on toimitettu hankekuvaus Euroopan komission tietokantaan.

Kieltenopettajille järjestettiin koulutusta kielten taitotasoista, suullisista kokeista, ylioppilastutkinnosta ja ruotsin opiskelun motivoinnista ja koulutuksen järjestäjille annettiin ohjausta kieltenopetuksesta. Opetushallituksen asiantuntijat toimivat kouluttajina OPEKO:n järjestämässä vieraskielistä opetusta ja kielikylypyä tukevassa koulutuksessa.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistoiminta

Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistoiminnan kehittämiseen liittyen järjestettiin kolme maksullista koulutustilaisuutta Laadittiin lukion ja ammatillisten perustutkintojen yhteensovittamisen työ- ja toteutussuunnitelma aikatauluineen. Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen yhteistyön tukemiseen ja kehittämiseen myönnettiin avustuksia ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Yhteisten Edu.fi- sivustojen rakenne suunniteltiin ja tilattiin koulutuksen järjestäjiltä ja oppilaitoksilta esimerkkejä yhteistoimintakuvauksista.

1.3.1.7.4 Kielivirikkeitä ja oppimisstrategioita

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on tukea kielen kehitystä kannustavien strategioiden sekä kielipedagogisten työtapojen kehittämistä kaikissa oppiaineissa. Lisäksi tavoitteena on kehittää ja tukea opetuskieltä erilaisissa kieliympäristöissä.

Opetushallitus

- seuraa Språkrum-projektin puitteissa oppilaiden kielellistä kehitystä ja oppimista, kehittää uusia opetusmenetelmiä ja -strategioita, oppimateriaalia sekä kielipedagogista tukimateriaalia opettajille.

Tulokset ja seuranta: Projektissa on määritelty ne keskeiset alueet, joita pitäisi painottaa kielellisesti heterogeenisissä oppilasryhmissä, tuotettu tukimateriaalia opetusta varten sekä kehitetty uusia kielipedagogisia menetelmiä ja työtapoja. Tulokset näkyvät myös opetussuunnitelmissa. Projektin tutkimuksellinen osa on tuottanut uutta tietoa kaksikielisten lasten kielellisestä kehityksestä sekä oppimisesta. Projektin tuloksia arvioidaan vuosittain.

SPRÅKRUM-hanke on Opetushallituksen ruotsinkielisen toimintayksikön suurin monivuotinen kehittämishanke. Vuonna 2006 hanke järjesti yhteensä 5 seminaaria ja näiden lisäksi keväällä kielipedagogiikka käsittelevä tilaisuus jossa esitettiin hankkeesta tehty elokuva Språkets magi, joka on tekstitetty suomen kielelle. Syksyllä pidettiin ruotsinkielinen äidinkielen foorumi Det var en

gång, johon osallistui noin 170 opettajaa. Uusi osahanke Språkrum i Norden käynnistettiin keväällä, ja siellä keskitytään kirjoittamiseen kaikissa kouluaineissa Tidningsfabriken-nettityökalun avulla. Projektin sisällä on myös laajan piloottityön avulla kehitetty uusi kielenkehityksen arviointia varten tarkoitettu materiaalipaketti, Språkraketen, joka julkaistiin loppukesällä. Mediataitoja koskevaa pohjoismaista verkostumista on jatkettu ja uusi ruotsinkielinen Media ja demokratia-projekti käynnistettiin.

1.3.1.8 Ammatillisen koulutuksen kehittäminen

1.3.1.8.1 *Opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen tukeminen ja seuranta ammatillisessa koulutuksessa*

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on, että ammatillinen peruskoulutus eri aloilla vastaa laadullisesti ja määrällisesti yhteiskunnan, työelämän ja opiskelijoiden tarpeita.

Opetushallitus

- seuraa ja ohjaa alakohtaisesti ammatillisen koulutuksen kehittämistä yhteistyössä sidosryhmien kanssa kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa,
- tukee koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmien kehittämistä tukiaineistoilla, koulutuksella ja konsultoinnilla,
- selvittää tutkintojen ja koulutusohjelmien muutostarpeet ja tekee tarvittavat muutosesitykset opetusministeriölle,
- selvittää alakohtaisia osaamistarpeiden muutoksia,
- selvittää opetussuunnitelman perusteiden muutostarpeet ja käynnistää tutkintokohtaisten opetus suunnitelman perusteiden tarkistamisen siten, että kaikkien tutkintojen perusteet on tarkistettu tarvittavin osin ja ammattiosaamisen näytön perusteet integroitu opetussuunnitelmien perusteisiin vuoden 2010 loppuun mennessä.
- osallistuu opintosuoritusten siirtojärjestelmän kehittämiseen ja ammatillisen koulutuksen Kööpenhamina-prosessin toteuttamiseen.

Tulokset: Ammatillisten perustutkintojen (52) opetussuunnitelman perusteiden muutostarpeet on analysoitu kaikilla aloilla ja osaamistarveselvitykset opetussuunnitelmatyön pohjaksi tehty tarvittavin osin. Tutkintojen ja koulutusohjelmien muutosesitykset opetusministeriölle on tehty. Opetushallituksella on käytössään opetussuunnitelman perusteiden uudistamista varten ajantasaista tietoa koulutuksen laadullisista ja määrällisistä kehittämistarpeista. Opetussuunnitelmien uudistaminen on käynnistynyt tarvittavin osin kaikissa tutkinnoissa ja ainakin 1/3 tarkistetuista tutkintokohtaisista opetussuunnitelman perusteista on valmiina.

Tutkintokohtaisiin opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteisiin tehtiin muutoksia neljässä tutkinnossa. Koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmien kehittämistä tuettiin koulutuksella ja konsultoinnilla. Eläköön opetussuunnitelma -opas koulutuksen järjestäjille valmistui.

Tutkintojen ja perusteiden päivittämisen valmistelua tehtiin.. Opetushallituksen asiantuntijaryhmissä selvitettiin tutkintojen yhteisten tavoitteiden ja ydinosaamisen tarkistamistarpeita, lukion ja ammatillisen koulutuksen opintojen yhteensovittamisen mahdollisuuksia sekä yhteisten opintojen päivittämistarpeita. Koulutuksen järjestäjille, koulutustoimikunnille ja tutkintotoimikunnille tehtiin kyselyt tutkintojen ja perusteiden muutostarpeista. Tehtiin opetusministeriölle esitys tutkintojen ja koulutusohjelmien muutoksista. Järjestettiin koulutuksen järjestäjille ja sidosryhmille perusteiden päivittämiseen liittyvä informaatiotilaisuus sekä alakohtaisia neuvotteluja perusteiden uudistamisesta. Perusteiden päivittäminen käynnistettiin yhteisten opintojen ja tutkintojen yhteisten osien sekä seitsemän tutkinnon osalta.

Ala- ja tutkintokohtaisia osaamistarveselvityksiä on käynnissä 20 tutkinnon osalta ja alakohtaiset asiantuntijat selvittävät opetussuunnitelman perusteiden muutostarpeita kaikkien tutkintojen osalta sekä klusterikohtaisesti. Koulutuksen järjestäjiä ohjattiin suunnittelemaan eri alojen koulutusta määrällisesti, kustannustehokkaasi sekä laadullisesti, niin että valmistuneiden määrä nousee ja opiskelijat työllistyvät. Alakohtaista sidosryhmäyhteistyötä lisättiin sekä osallistuttiin työ- ja ohjausryhmien työhön. Alakohtaisia kehittämispäiviä järjestettiin maksullisena koulutuksena 16 eri osa-alueella.

Ongelma-aloilla, kuten esimerkiksi rakennusalan perustutkinnoissa ja metsäkoneenkuljettajakoulutuksessa hakijamäärät ovat kasvaneet. Eri alojen vetovoimaisuuden lisäämiseksi Taitajakisojen yhteydessä on lisäksi levitetty esitteitä ja tiedotettu eri aloista sekä osallistuttu ohjausryhmätyöskentelyyn. Vieraskielisen opetuksen ja kansainvälisen vaihdon määrät kasvoivat OPH:n myöntämien kansainvälistymisapurahojen turvin.

Ammatillisessa erityisopetuksessa toteutettiin strategian pohjalta laadittua toimenpideohjelmaa, kehitettiin työvaltaista opetuksen toteuttamista ja edistettiin ammattipedagogista tutkimusta ja sen hyödyntämistä koulutuksen toteuttamisessa. Koulutuksen järjestäjille on myönnetty avustuksia integroidun erityisopetuksen ja erityisopetuksen palvelu- ja kehittämistoiminnan edistämiseksi ja tuloksia on levitetty.

Kuluvan vuoden aikana painopisteenä on ollut materiaalin tuottaminen erityisopetuksen tarpeisiin. Kolme julkaisua valmistuu vuoden 2007 alussa ja yhden työstäminen jatkuu edelleen. Erityisopetuksen palvelu- ja kehittämiskeskusten kanssa tehdyn yhteistyön tavoitteena erityisopetuksen mahdollisuuksien ja menetelmien hyödyntäminen ammatillisessa koulutuksessa sekä alueellisen yhteistyön tiivistäminen siten, että koko ikäluokan kouluttaminen perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa todentuisi myös erityisoppilaiden kohdalla. Työvaltaisten koulutusten kehittämistä jatkettiin Työvalta ESR –rahoituksella, vankilopetuksen kehittäminen jatkui, samoin yhteistyö perusopetuksen kanssa hanketasolla. DeafVoc-projektiin osallistuminen ja sen loppuun saattaminen. Hankkeessa valmistui englannin- ja suomenkieliset opetussuunnitelmat kuuroille. Aiheisiin liittyviä maksuttomia konsultaatiokäyntejä, seminaariluentoja tai muita koulutustilaisuuksia on vuoden aikana ollut noin 50.

Opetushallitus on tukenut perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen ohjausyhteistyön kehittämisprojekteja. Ammatillisesti painottunut lisäopetus on ollut hankkeissa painopisteenä. Ammatillisen koulutuksen varhaista keskeyttämistä on kyetty vähentämään erityisesti ESR-rahoituksella toteutetuissa hankkeissa. Keinoina ovat olleet erityisesti ohjauksen ja opiskelijahuollon tehostamistoimet. Ammatillisten oppilaitosten ura- ja rekrytointitoimintaa parantavien ESR-projektien tavoitteena on ollut puolestaan erityisesti alueellisesti keskittyneiden ohjauspalveluiden luominen. Ohjaustyötä on kehitetty erityisesti työvoimatoimistojen sekä kuntien nuoriso- ja sosiaalitoimen kanssa. Opetushallituksen ohjauksessa on ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen kokeiluja on käynnistetty 56 koulutuksen järjestäjän piirissä. Ammatillisen koulutuksen ja perusopetuksen nivelvaiheen opinto-ohjaustyöhön myönnettiin avustuksia.

Erillisiä kehittämishankkeita ohjattu, raportoitu ja hankkeiden tuloksia levitetty seuraavasti.

Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteita päivitetty Verhoilu- ja sisustusalan sekä Sosiaali- ja terveystieteiden alan pt, uusi koulutusohjelma, Sähköalan pt, Hotelli- ja ravintola-alan pt sekä Cateringalan-alan pt uusi opintokokonaisuus. Kokeiluja on käynnissä 11 perustutkinnoissa. Vetovoimaisuuden edistäminen: Puhdistuspalvelujen perustutkinnon viestintästrategia valmistui ja alan markkinointiaineisto valmisteilla. Kaupan ja hallinnon alalla kehitetty retail-merkkonomikoulutusta ja IB-merkkonomikoulutusta. Maatalousalan vetovoimakampanjaa jatkettiin. Metsäalan Kurvaa metsään – vetovoimakampanjaa on toteutettu. Säädösten valmistelu Auto- ja kuljetusalal-

la raskaan kaluston kuljettajia koskien on valmisteilla direktiivi, jonka mukaan kaikkien uusien ammattikuljettajien on hankittava vähintään direktiivin edellyttämä koulutus. Kansalliset säädökset on oltava valmiit viimeistään syyskuussa 2006. Lentokoneasennuksen koulutusta koskevien yhteiseurooppalaisten määräysten toimeenpanon vastuita liikenne- ja viestintäministeriön alaisen lentoturvallisuushallinnon, opetusministeriön ja Opetushallituksen kesken on selvitetty. Kehittämishjelmat luonto- ja ympäristöalalle sekä kalatalousalalle valmisteltu ja toteutus käynnissä. Kone- ja metallialan alueellisia kehittämissstrategiahankkeet ovat käynnistyneet ja hankkeiden määrää ollaan lisäämässä. Selvitykset Kemian alalla on tehty: selvitystyö laboranttien ja laboratorioanalyttikkojen koulutuksen ja työn suhteesta. Elintarvikealalla tarvittava osaaminen on kartoitettu yhdessä Elintarviketeollisuusliiton koulutustoimikunnan kanssa ja pidetty kehittämisseminaari, josta on laadittu raportti. Maatilatalouden koulutuksen kehittämissstrategia valmistunut ja sen toteutus on käynnistetty. Työturvallisuuden edistäminen Sähköalalle valmistunut työturvallisuuteen: painottunut sähköalan työssäoppimisen opas. Työturvallisuuskortti autoalalle - hanketta on ohjattu ja tuettu. Kestävän kehityksen edistämistä tuettu erityisesti luonto- ja ympäristöalan oppilaitoksissa. Oppimisympäristön kehittäminen Metsäkoneasentajan älykäs – oppimisympäristö -hanke on käynnistetty. Koulutuksen arviointi Merenkulkualan koulutus on arvioitu yhteistyössä Merenkulkulaitoksen kanssa. Alakohtaiseen kehittämiseen jaettu koulutuksen järjestäjille valtionavustuksina yhteensä lähes 2 000 000 euroa.

EU:n ammatillisen koulutuksen Kööpenhamina-prosessiin liittyvän ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmän (European credit transfer system for vocational education and training eli ECVET) kehittämistyöhön on osallistuttu Technical Workingin Groupin (TWG) jäsenenä. Lisäksi Opetushallitus ohjaa yhdeksän tutkinnon FINNECVET- hanketta, jossa selvitetään ECVET-mallin toimivuutta ja kehitetään suomalaisen käyttöön toimeenpanon apuvälineitä. Osallistuttu Suomen puheenjohtajuuskauden oheistapahtuman ECVET-workshopin valmisteluun ja toteuttamiseen syksyllä 2006.

Opetussuunnitelman perusteiden muutokset on tehty myös ruotsiksi.

Opetushallitus on tukenut opetusjärjestelyjen ja -menetelmien monipuolistamista myöntämällä 11 koulutuksen järjestäjälle erityismäärärahoja. Painopisteenä hankkeissa on ollut ammatillista perustutkintoa suorittavien nuorten henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien toteuttaminen ja erilaisien mallien kokeilu. Koulutuksen järjestäjät ovat tehneet myös vertaisarviointia ja soveltaneet aikaisemmin mukana olleiden koulutuksen järjestäjien kokemuksia sekä järjestäneet verkostotapaamisia. Tuotetut mallit ovat Opetushallituksen sivuilla osoitteessa www.oph.fi/openidea.

Mediataitojen ja -osaamisen toimenpideohjelman työryhmässä on analysoitu ammatillisessa peruskoulutuksessa mainittuja ja tarvittavia mediatietoja sekä niiden asemaa ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Opetussuunnitelman perusteiden päivityksen yhteydessä esitetään mediaosaaminen yhdeksi avaintaidoksi.

Kieltenopetuksen kehittämismuistiossa 2006-2008 mainittuja ammatillisen kielenopetuksen toimenpiteitä edistettiin osallistumalla Grazissa järjestettyyn kielenopetuksen laatuseminaariin sekä levittämällä tietoa ja kokemuksia koulutus- ja neuvottelutilaisuuksissa.

1.3.1.8.2 Ammattiosaamisen näytöt

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Ammattiosaamisen näytöt otetaan käyttöön oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa syksyllä 2006 alkavasta koulutuksesta lukien. Tavoitteena on, että ammattiosaamisen näytöt on toimeenpantu säädösten ja määräysten mukaisesti kaikissa 52 tutkinnossa ja kaikissa oppilaitoksissa.

Opetushallitus

- seuraa ja tukee koulutuksen järjestäjiä ja työelämää näyttöjen toimeenpanossa opetushenkilöstön ja työpaikkaohjaajien täydennyskoulutuksen sekä tiedotuksen ja selvitysten avulla, - tuottaa kansalliset näyttöaineistot ja varmistaa kansallisten näyttöaineistojen saatavuuden ja
- liittää näyttöaineistot näytön perusteina osaksi opetussuunnitelman perusteita.

Tulokset: Ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpano on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Ammattiosaamisen näytöt on sisällytetty koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmiin ja näyttöjärjestelmä on otettu käyttöön kaikissa oppilaitoksissa. Kaikissa tutkinnoissa on käytössä kansalliset näyttöaineistot ja näytöt ovat opiskelijan arvioinnin osana täysimääräisesti vuonna 2009–2010.

Ammattiosaamisen näyttöjen toimeenpanoa ja opetussuunnitelmien päivittämistä näyttöihin liittyen tuettiin kouluttamalla koulutuksen järjestäjiä, opettajia sekä koulutuksen järjestäjän toimieliimiä. Maksullisia OPH:n järjestämiä koulutustilaisuuksia oli 8 ja koulutuksen järjestäjien tilaamia koulutuksia 60. Lisäksi osallistuttiin lääninhallitusten kahden näyttötilaisuuden toteuttamiseen. Näyttöprojekteja tuettiin osallistumalla kolmen seminaarin toteuttamiseen. Näyttöaineistoja on viimeistely ja hyväksytty kansallisiksi näyttöaineistoiksi siten, että OPH:n www-sivulla on valmiina 48 aineistoa.

Ammattiosaamisen näyttöjen tuomat muutostarpeet opetussuunnitelmien perusteisiin on selvitetty ja valmisteltu suunnitelmaa näytön perusteiden liittämisestä opetussuunnitelman perusteisiin. ESR- näyttöaineisto- ja näyttöpilottiprojekteja on käynnissä 27 kpl. Hyvien näyttökäytäntöjen levittämistyötä jatkettiin noin 30 perustutkinnossa ja käynnistettiin kolme uutta levitysprojektia.. ESR-hankkeisiin liittyen julkaistiin näyttöopas ja kolme projektien vaikuttavuuteen liittyvää tutkimusta. Lisäksi käynnistettiin neljä uutta tutkimusprojektia

Koulutuksen järjestäjille myönnettiin valtionavustuksia 1.500 000 euroa näyttöjen toimeenpanon tueksi.. Edunsaajia oli 82 koulutuksen järjestäjää.

Huippuosaajien valmennusta ja valmennusverkostoa on kehitetty edelleen sekä koulutettu eri toimijoita. Tällä hetkellä valmennuksessa on 40 lajia, 100 valmentajaa ja 200 valmennettavaa.

Ammattiosaamisen näyttöjä käsittelevä käsikirja *Yrkesproven tas i bruk* on käännetty ja ilmestynyt ruotsiksi, ja ESR-hankkeessa on kehitelty niiden käyttöönottoa edistävää materiaalia. Suuri työsäoppimistä ja näyttöjä koskeva käännöshanke jatkuu. Ruotsinkielistä näyttömateriaalia 33 perustutkintojen osalta on lisätty OPH:n nettisivuille. Osallistuttiin näyttökokeita käsittelevään pohjoismaiseen seminaariin.

1.3.1.8.3 Työssäoppiminen**Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008**

Tavoitteena on, että ammatillisten opettajien työelämäosaamisen opintokokonaisuuteen osallistuu vuosittain vähintään 1 000 opettajaa ja työpaikkaohjaajia koulutetaan noin 4 000 vuodessa (2007–2008). Lisäksi tavoitteena on, että työssäoppiminen vakiintuu ja sen laatu paranee kaikilla aloilla.

Opetushallitus

- toteuttaa työssäoppimisen tukiohjelmaa,
- edistää ammatillisen koulutuksen työelämäyhteyksiä sekä työssäoppimisen laatua,
- tuottaa työturvallisuusoppaita sekä
- kehittää opettajien ja työpaikkaohjaajien koulutusmallin ESR ohjelmakauden 2000–2006 jälkeiselle ajalle.

Tulokset: Työssäoppimisen tukiohjelma on toteutettu vuosina 2000–2006. Työssäoppiminen on vakiinutettu ja sen laatua parannettu.

Työssäoppimisen tilannekatsaus 2006 tehtiin. Sen mukaan työssäoppimispaikkojen saatavuus on edelleen parantunut. 2 ov:n koulutuksen saaneita työpaikkaohjaajia on 24 980 yhteensä 53 000 työpaikkaohjaajasta, vuosittainen koulutustarve on noin 12 000 työpaikkaohjaajaa. 2 kk:n työelämäjaksolle on osallistunut 2100 opettajaa. Työssäoppimisjaksojen suunnittelu yhdessä työpaikkojen kanssa ja työn vaarojen arviointi työssäoppimispaikalla ovat parantuneet vuoden aikana.

Opettajien työelämäosaamisen opintojen koulutusohjelman päivittäminen on käynnissä. Työturvallisuusoppaat pintakäsittely ja laboratorioaloille valmistuivat. Työpaikkaohjaajakoulutus ammatillisessa peruskoulutuksen valinnaisiksi opinnoiksi; ops-perusteen luonnos lähetettiin lausunnolle.

ESR -työssäoppimisen kehittämishankkeita ja työpaikkaohjaajakoulutushankkeita oli käynnissä 43. Saatuja hyviä käytäntöjä levitettiin yhdessä Suomen Yrittäjien ja lääninhallitusten kanssa järjestetyissä teemaseminaareissa. Työstettiin näyttöprojektien kanssa yhteisissä työseminaareissa projekteissa saatuja kokemuksia koulutuksen järjestäjien käyttöön juurrutettaviksi. Työelämäyhteistyön verkottumisesta tehty selvitys julkaistiin tammikuussa 2006.

Työssäoppimisen tukimäärärahaa jaettiin 142 koulutuksen järjestäjälle yhteensä 2 351 000 euroa.

1.3.1.8.4 Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteet Tavoitteena on tukea ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, oppilaitoksia ja muita ammatillisen koulutuksen toimijoita (ml. oppisopimuskoulutus) laadunhallinnassa ja laadun arvioinnissa. Lisäksi edistetään ammatillisen koulutuksen EU:n linjausten toteuttamista Suomessa sekä toimitaan aktiivisesti ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan ja laadun arvioinnin kehittämistyössä EU-tasolla. Ammatillisen koulutuksen laatupalkintokilpailun tavoitteena on tukea koulutuksen laadun kehittämistä ja vaikuttavuuden parantamista ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kehittämistyöhön. Oppisopimuskouluttajien laatupalkintokilpailun tavoitteena on lisätä oppisopimuskoulutuksen yleistä arvostusta ja tunnettavuutta, kannustaa työnantajia oppisopimuskoulutuksen hyödyntämiseen henkilöstön rekrytoinnissa ja kehittämisessä sekä kehittää erityisesti työpaikalla annettavan koulutuksen laatua.

Opetushallitus

- kehittää vuoden 2006 aikana uusittua laadunhallintasuosituksista tukevia laadunhallinnan ja laadunvarmistuksen työkaluja ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan yhteisen eurooppalaisen viitekehysten (CQAF) pohjalta,
- kehittää työkaluja työpaikan koulutusedellytysten laadunvarmistusta varten,
- ylläpitää Leonardo-projektissa ”Quality in VET” kehitettyä laadunhallinnan ja laadunarvioinnin verkkosivustoa ja kehittää siitä interaktiivisen välineen,
- välittää ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa ja laadunarviointia koskevaa ajankohtaista tietoa sekä edistää vertaisarvioinnin käyttöä,
- tekee joka toinen vuosi selvityksen ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan tilasta ja CQAF:n periaatteiden toteutumisesta Suomessa, -organisoi ja toteuttaa vuosittain Ammatillisen koulutuksen laatupalkintokilpailun opetusministeriön ja tuloksellisuusrahoituksen neuvottelukunnan linjausten mukaisesti,
- organisoi ja toteuttaa vuosittain oppisopimuskouluttajien laatupalkintokilpailun opetusministeriön linjausten mukaisesti sekä
- toteuttaa merenkulkuopetuksen ulkoisen arvioinnin yhdessä Merenkulkulaitoksen kanssa (2006– 2007).

Tulokset: Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja muun ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on vakiintunut ja koulutuksen järjestäjillä on käytössä ajantasaista tietoa ja välineitä laadunhallinnan, laadun varmistuksen ja arvioinnin tueksi. Laatupalkintokilpailujen avulla ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on kehittynyt ja koulutuksen järjestäjillä ja (oppisopimus)kouluttajina toimivilla työnantajaorganisaatioilla on käytössään pitkällä olevien organisaatioiden hyviä käytänteitä ja kokemuksia laadunhallinnan kehittämistä. Lisäksi kilpailut ovat edistäneet ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yleistä arvostusta.

Laadunhallinnan kehittämisessä on tuettu eri asiakkaita, osallistuttu eurooppalaiseen kehittämistyöhön ja levitetty kansainvälisiä kokemuksia ja tietoa. OPH on ollut mukana 7 laadunhallintaa kehittävässä kansainvälisessä projektissa.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositusta on uudistettu eurooppalaisen viitekehyksen (CQAF) pohjalta. Laadunhallintasuositus on laadittu siten, että se tarjoaa perustan laadunhallinnan pitkäjänteiselle kehittämiselle kaikessa ammatillisessa koulutuksessa. Suositukset ovat sovellettavissa ammatillisen koulutuksen kaikkiin muotoihin: perus- ja lisäkoulutukseen, näyttötutkintoihin ja niihin valmistavaan koulutukseen sekä opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen, erityisopetukseen, oppilaitosmuotoiseen koulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen. Suositus on toimitettu opetusministeriöön virallista lausuntokierrosta varten. Suosituksesta tehdään julkaisu suomen, ruotsin ja englannin kielellä.

Ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskouluttajien laatupalkintokilpailut on toteutettu linjauksen mukaisesti. Kansalaisopistojen laatupalkintokilpailu järjestettiin ensimmäisen kerran. Kilpailut tukevat koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa ja toiminnan jatkuvaa itsearviointia. Hyviä käytänteitä tuodaan esiin ja välitetään. Kilpailut edistävät koulutuksen yleistä arvostusta.

Lähinnä oppisopimuskoulutuksen koulutusedellytysten laadunvarmistamisen hanketta on suunniteltu, mutta sen varsinainen käynnistäminen odottaa ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuosituksen valmistumista.

Opetushallituksen koordinoima Leonardo-projekti Quality in VET-schools on päättynyt. Loppuraportti on valmistunut ja se on hyväksytty. Mukana oli 12 partneria neljästä maasta. Kunkin maan kansalliseen verkostoon kuului koulutuksen järjestäjiä ja oppilaitoksia, Suomesta oli mukana 10 koulutuksen järjestäjää. Laajat suomen- ja englanninkieliset verkkosivustot ([www.oph.fi/Koulutuksen arviointi ja tutkimus/Laadunhallinta ammatillisessa koulutuksessa](http://www.oph.fi/Koulutuksen_arviointi_ja_tutkimus/Laadunhallinta_ammattillisessa_koulutuksessa)) on kehitetty osana projektia ja niille on viety projektin tuotteet. Muut tuotteet olivat indikaattoreita EFQM -mallin eri tulosalueille, BSC-mallin sovellutus ammatilliseen koulutukseen sekä akkreditointimallisovellutus hotelli- ja ravintola-alalle. Laadunhallinnan verkkosivustojen kehittäminen on aloitettu.

Kansallisessa Leonardo-hankkeessa Laatu toisilta oppimalla kartoitettiin muiden maiden koordinoimien laatuprojektien hyviä käytäntöjä. Hankkeen tuloksia esiteltiin koulutuksen järjestäjille suunnatussa seminaarissa ja julkaisun avulla. Lisäksi materiaali vietiin laadunhallinnan kehitteillä olevalle verkkosivustolle.

Leonardo-hankkeessa Peer Review kehitettiin yhdessä koordinaattorin kanssa vertaisarvioinnin käytänteitä ja tehtiin käsikirja vertaisarvioinnista. Lisäksi Opetushallitus on vastannut yhdessä koordinaattorin kanssa pilotointivaiheen organisoinnista sekä kansallisen verkoston toiminnasta. Vertaisarvioinnin kehittämisellä tuetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa.

Kansallisen selvityksen tekoa siitä, miten CQAF:a käytetään Suomessa ei ole voitu vielä aloittaa, koska Networkin (Network on Quality) alaryhmät eivät ole saaneet osuuksiaan valmiiksi.

Merenkulkuopetuksen ulkoinen arviointi etenee suunnitelmien mukaan yhteistyössä Merenkulku-
laitoksen kanssa. Opetushallitus teki Opetusministeriön toimeksiannosta yhteistyössä Rikosseu-
raamusviraston kanssa vankilaopetusta koskevan selvityksen. Julkaisu on toimitettu opetusminis-
teriöön.

1.3.1.9 Aikuiskoulutuksen kehittäminen

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä väestöstä kasvaa vähintään 60 %:iin vuoteen 2008 mennessä ja että ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien ja syrjäytymisuhan alais-
ten aikuisten osallistuminen koulutukseen kasvaa maan kaikilla alueilla.

1.3.1.9.1 Ammatillinen aikuiskoulutus

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Ammatillinen aikuiskoulutus rakentuu elinikäisen oppimisen periaatteelle. Sen kehittämisessä korostuu
väestön ikärakenteen ja koulutustason kehityksen sekä ammattirakenteen muutoksen huomioon ottami-
nen. Näyttötutkintojärjestelmää kehitetään tiiviissä yhteistyössä työelämän eri osapuolten kanssa. Tu-
lossopimuskaudella korostuvat edelleen ammatillisen aikuiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden ke-
hittäminen sekä erilaisten kehittämishankkeiden tukeminen.

Opetushallitus

- huolehtii näyttötutkintojen perusteiden ajantasaisuudesta ja kehittämisestä siten, että vuosittain val-
mistuu noin 50 uutta tai uudistettua tutkintojen perustetta ja huolehtii näyttötutkintotoimintaa koske-
vien määräysten ajantasaisuudesta,
- seuraa ja kehittää ammatillisen lisäkoulutuksen laatua vuosien 2006–2007 aikana valmistuvan pa-
lautejärjestelmän avulla,
- tukee oppisopimuskoulutuksen toimijoiden osaamisen kehittämistä koulutuksen avulla ja huolehtii
oppisopimusta koskevan materiaalin ajantasaisuudesta,
- tukee aikuiskoulutuksen piirissä työskentelevien opettajien osaamisen kehittämistä mm. näyttötut-
kintomestarikoulutuksen sekä muun koulutuksen avulla,
- huolehtii näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arviointitoiminnasta,
- avustaa opetusministeriötä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisalustoja koskevassa valmistelussa
sekä
- valmistelee opetusministeriölle esityksen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkintorakenteesta
annettuun asetukseen tehtävistä muutoksista.

Tulokset: Noin 50 uutta tai uusittua näyttötutkintojen perustetta ja koulutuksen laadun paraneminen.

Uusia ja uudistettuja näyttötutkinnon perusteita valmistui vuonna 2006 yhteensä 40 ammattiin:

- Ammattisukeltajan ammattitutkinto
- Asioimistulkin ammattitutkinto
- Faktorin erikoisammattitutkinto
- Floristimestarin erikoisammattitutkinto
- Golfkentänhoitajan ammattitutkinto
- Henkilöautomekaanikon ammattitutkinto
- Informaatio- ja kirjastopalvelualan ammattitutkinto
- Kaivosalan ammattitutkinto
- Kengityssepän ammattitutkinto
- Levytyömestarin erikoisammattitutkinto
- Liikunnan ammattitutkinto
- Liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto

Liikuntapaikkojenhoitajan ammattitutkinto
 Luonnontieteellisen alan konservoinnin ammattitutkinto
 Markkinointiviestinnän ammattitutkinto
 Matkailun ohjelmalvelujen ammattitutkinto
 Metsätalousyrittäjän ammattitutkinto
 Perhepäivähoitajan ammattitutkinto
 Puhevammaisten tulkkipalvelujen erikoisammattitutkinto
 Rakennustuotealan ammattitutkinto
 Romanikulttuurin ohjaajan ammattitutkinto
 Romanikulttuurinohjaajan erikoisammattitutkinto
 Saamenkäsityökisällin ammattitutkinto
 Saamenkäsityömestarin erikoisammattitutkinto
 Tarhaajamestarin erikoisammattitutkinto
 Tietokoneasentajan ammattitutkinto
 Tietokoneyliasentajan erikoisammattitutkinto
 Valamestarin erikoisammattitutkinto
 Valajan ammattitutkinto
 Valmentajan ammattitutkinto
 Valmentajan erikoisammattitutkinto
 Valokuvaajan ammattitutkinto
 Valokuvaajan erikoisammattitutkinto
 Vartijan ammattitutkinto
 Valumallinmestarin erikoisammattitutkinto
 Valumallin valmistajan ammattitutkinto
 Varastoalan ammattitutkinto
 Vesihuoltoalan ammattitutkinto
 Viinintuotannon ammattitutkinto
 Välinehuoltajan erikoisammattitutkinto

Lisäksi osallistuttiin viiden perustutkinnon opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteen uudistamistyöhön. Valmistuneisiin perusteisiin laadittiin tutkintokuvaukset, lehdistötiedotteet sekä valmisteltiin perusteet osaan.fi tietokantaan. Tuettiin näyttötutkintojen järjestämiseen liittyviä kehittämishankkeita (noin 20 kpl, mm. näyttötutkintojen arviointikoulutusta ja näyttöjen suunnittelua ja markkinointia). Osaan.fi tietokannassa (yli 300 tutkintoa) on ollut noin 55000 käyntiä.

Annettiin seuraavat näyttötutkintotoimintaa koskevat määräykset: määräys (1/011/2006) näyttötutkintomaksujen tilittämisestä, määräys (10/011/2006) näyttötutkintojen ja näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen todistuksista sekä näyttötutkintoihin valmistavasta oppisopimuskoulutuksesta ja määräys (43/011/2006) henkilökohtaistamisesta. Annettiin ohje (2/440/2006) näyttötutkintojen järjestämissopimusten solmimisesta. Näiden sekä ammatillista aikuiskoulutusta koskevan lain ja asetuksen muutosten vuoksi näyttötutkinto-oppaan uudistamistyö käynnistettiin.

Lisäkoulutuksen palautejärjestelmän (LIPAL) ohjelmistomäärittelytyö on käynnissä. Oppisopimuskoulutuksen tietotori järjestettiin toukokuussa yli 200 osallistujalle. Näyttötutkintomestarin koulutuksen perusteen uudistamistyö on käynnissä. Opetushallitus avusti viittä ammatillista opettajakorkeakoulua 385 näyttötutkintomestariopiskelijan kouluttamiseksi. Järjestettiin näyttötutkintomestareiden yhteinen kehittämisseminaari ja näyttötutkintomestareiden valtakunnallinen valmistustilaisuus (350 osallistujaa) Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulun kanssa sekä pienempiä yksittäisiä valmistumisjuhlia eri toimijoiden kanssa. Toteutettiin runsaat 20 luentotilaisuutta näyttötutkintomestarikoulutuksessa. Näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arvioita tehtiin v. 2006 yhteensä 235 kappaletta. Lisäksi annettiin 17 lausuntoa näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmista.

Avustettiin opetusministeriötä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupia ja työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskevassa valmistelussa siten, että ministeriö pystyi tekemään kyseiset päätökset huhti-toukokuun aikana. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustuksiin

tuli 225 hakemusta, jotka kohdistuivat 128 hankkeeseen. Päätökset työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään valmistuivat elo-syyskuun aikana. Esitys opetusministeriölle koskien ammatti- ja erikoisammattitutkintoja koskevaa tutkintorakenneasetusta lähetettiin 30.10.2006 Opetusministeriölle.

Vuonna 2006 Opetushallitus asetti kaksi uutta tutkintotoimikuntaa. Toimikuntia on yhteensä 176, joissa on 1362 jäsentä liki 400:ta taustayhteisöstä. Toimikunnista on 145 kaksikielistä, 23 suomen- ja 8 ruotsinkielistä. Järjestettiin ala- ja toimikuntakohtaisia koulutustilaisuuksia yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa sekä kaikille toimikuntien jäsenille tarkoitettuja. Lisäksi järjestettiin yksi koulutustilaisuus kaikkien toimikuntien sihteereille. Tutkintotoimikuntien valvonnassa näyttötutkintoihin osallistui 30.6.2006 mennessä noin 40 000, joka ennakoii noin 70 000 vuotuista osallistujaa. Toimikuntien kotisivuja on v. 2006 alusta ylläpidetty Opetushallituksessa.

Aloitettiin sähköisen ammatillisen lisäkoulutuksen palautejärjestelmän kehittäminen (LIPAL).

1.3.1.9.2 Vapaa sivistystyö

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoite Vapaan sivistystyön luonnetta kansalaisten omiin tarpeisiin vastaavana aikuisoppilaitosverkostona korostetaan ja sen asemaa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, demokraattisten arvojen ja aktiivisen kansalaisuuden edistäjänä vahvistetaan. Valtakunnallisten järjestöjen kanssa tehdyn valmistelun pohjalta opetusministeriö on 21.12.2004 määritellyt vapaan sivistystyön koulutuksen suuntaviivat vuosille 2005–2008. Virtuaalikouluhankkeissa painotetaan vapaan sivistystyön oppilaitosten keskinäistä ja seudullista yhteistyötä ja toiminnan vakiinnuttamista.

Opetushallitus

- tukee suuntaviivaohjauksen kehittämistä ja muuta kehittämistyötä myöntämillään vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisilla kehittämisavustuksilla kansalaisopistoille, kansanopistoille, opinto-keskuksille ja kesäyliopistoille.

Tulokset: Opetushallitus tuottaa ja julkaisee vuosittain kehittämishankkeista raportin, joka sisältää hankkeiden vaikuttavuuden arvioinnin oppilaitosmuodoittain ja painopisteittäin sekä toiminnan kehittämisehdotukset.

Opetusministeriö on määritellyt vapaan sivistystyön suuntaviivat ja kehittämisen painopisteet vuosille 2005-2008. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on ollut edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, demokraattisia arvoja ja aktiivista kansalaisuutta sekä erityisesti lisätä uusien, aliedustettujen kansalaisryhmien osallistumista vapaaseen sivistystyöhön.

Opetushallitus on yhteistyössä vapaan sivistystyön valtakunnallisten järjestöjen kanssa tukenut suuntaviivaohjausta ja muuta kehittämistoimintaa 1,8 milj. eurolla vuonna 2006. Kehittämisavustuksia myönnettiin 149 hankkeeseen, joista ruotsinkielistä toimintaa tukevien hankkeiden määrä oli 18.

Kehittämisavustusten myöntökohteet olivat:

Kansalaisopistot (78 hanketta, 990 000 €)

- Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus ja muut yhteiskuntaan integroivat opinnot
- Terveyttä edistävät opinnot
- Kansalaistaitoja ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia lisäävät opinnot
- Muut kehittämishankkeet

Kansanopistot (29 hanketta, 500 000 €)

- Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus ja muut yhteiskuntaan integroivat opinnot
- Kansalaistaitoja ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia lisäävät opinnot
- Opinnollisesta kuntoutuksesta hyötyvien kohderyhmien koulutuksen tukeminen
- Muut kehittämishankkeet

Opintokeskukset (12 hanketta, 130 000 €)

- Kansalaistaitoja ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia lisäävät opinnot
- Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus ja muu opintotoiminta
- Terveyttä edistävät opinnot
- Muut kehittämishankkeet

Kesäyliopistot (14 hanketta, 180 000 €)

- Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus ja muut yhteiskuntaan integroivat opinnot
- Kansalaistaitoja ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia lisäävät opinnot
- Avoimen yliopiston opintoihin valmentava koulutus
- Avoimen yliopisto-opetuksen verkostoituminen, avoimien opiskelureittien avaaminen sekä niihin liittyvä opinto-ohjaus ja tukipalvelut
- Muut kehittämishankkeet

1.3.1.9.3 Kielitutkinnot**Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008**

Yleiset kielitutkinnot on tarkoitettu edistämään aikuisväestön erityisesti työelämässä tarvitsemää, toiminnallista kielitaitoa. Tutkinnot ovat kielitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Tutkintokielinä ovat suomi, ruotsi, englanti, venäjä, saksa, ranska, espanja, italia ja saame. Vuonna 2004 tutkintoja suoritettiin 3 750. Valtionhallinnon kielitutkinnoilla tuetaan kielilain tavoitteiden saavuttamista ja turvataan julkisyhteisöjen palvelukykyä molemmilla kansalliskielillä. Vuonna 2004 tutkintoja suoritettiin 3 500. Lisäksi molemmat kielitutkinnot toimivat kansalaisuuslaissa edellytetyn suomen tai ruotsin kielen taidon osoittajina. Saamen kielilaissa edellytetty kielitaito tulee voida osoittaa saamen kielen yleisessä kielitutkinnossa.

Opetushallitus

- ylläpitää ja kehittää kielitutkintojärjestelmiä ja erityisesti kielitestien tuottamista.
- laatii yhteistyössä yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan kanssa suunnitelman yleisten kieli tutkintojen suorittamisen joustavoittamiseksi ja saavutettavuuden parantamiseksi sekä osallistujamäärien lisäämiseksi ottaen huomioon tutkintojen käyttömahdollisuudet eri koulumuotojen kielenopetuksessa siten, että uudistukset mahdollisine säädöstarkistuksineen voidaan ottaa käyttöön viimeistään vuonna 2008,
- laatii yhteistyössä suomen ja ruotsin kielen tutkintolautakuntien kanssa selvityksen valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän toimivuudesta ja tekee tarpeelliset kehittämisehdotukset siten, että muutokset mahdollisine säädöstarkistuksineen voidaan toteuttaa viimeistään vuonna 2008 sekä
- varautuu erikseen sovittavalla tavalla virallisten kielenkääntäjien tutkintojen uudistamisesta aiheutuviin toimenpiteisiin vuodesta 2007 alkaen.

Tulokset: Yleisten kielitutkintojen ja valtionhallinnon kielitutkintojen kehittämissuunnitelmat valmistuvat joulukuuhun 2006 mennessä. Yleisten kielitutkintojen suoritusmäärä tavoite vuonna 2008 on 7 000. Valtionhallinnon kielitutkinnoissa varaudutaan vastaanottamaan vuosittain 3 500–4 000 tutkintoa.

Vuoden 2006 aikana laadittiin yleisten kielitutkintojen kehittämissuunnitelma yhteistyössä kielitutkintotoimikunnan kanssa. Yhteistyötä testien laatimisessa ja arvioinnissa Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa on jatkettu.

YLEISTEN KIELITUTKINTOJEN SUORITUKSET VUONNA 2006

	Perustaso	Keskitaso	Ylin taso	Yhteensä	%-osuus
Englannin kieli	67	580	141	788	17,5 %
Espanjan kieli	3	8	3	14	0,3 %
Italian kieli	2	4		6	0,1 %
Ranskan kieli	7	12	4	23	0,5 %
Ruotsin kieli	41	149	29	219	4,9 %
Svenska		45		45	1,0 %
Saamen kieli	23	23	5	51	1,1 %
Saksan kieli	2	8	4	14	0,3 %
Suomen kieli	134	3098	87	3319	73,6 %
Venäjän kieli	22	10	1	33	0,7 %
Yhteensä	301	3937	274	4512	100,0 %

Suomen kieli on noussut selvästi suosituimmaksi tutkintokieleksi Suomen kansalaisuutta hakevien maahanmuuttajasuorittajien ansiosta. Yhteistyötä Ulkomaalaisviraston kanssa on tiivistetty.

Valtionhallinnon kielitutkinnot

Vuoden 2006 aikana laadittiin selvitys valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän toimivuudesta yhteistyössä suomen ja ruotsin kielen tutkintolautakuntien kanssa.

Tutkintojärjestelmän ja sen käytänteiden vakiinnuttamista sekä testien kehittämistä jatkettiin.

Tutkintosuoritusten vastaanottajien raportoimat tutkinnot (6.10.2006 saakka)

Hyvä / tyydyttävä taito	Suomen kieli	Ruotsin kieli	Yhteensä
Suullisen taidon tutkinnot	713	824	1 537
Kirjallisen taidon tutkinnot	713	852	1 565
Ymmärtämisen taidon tutkinnot	1	297	298
Yhteensä	1 427	1 973	3 400

Kielitutkintolautakunnille suoritettut tutkinnot

Erinomainen taito	Suomen kieli	Ruotsin kieli	Yhteensä
Suullisen taidon tutkinnot	50	22	72
Kirjallisen taidon tutkinnot	60	28	88
Yhteensä	110	50	160

Uusintasuoritukset lautakunnille	Suomen kieli	Ruotsin kieli	Yhteensä
Suullisen taidon tutkinnot	1	-	1
Kirjallisen taidon tutkinnot	1	-	1
Yhteensä	2	-	2

Todistus vastaavasta kielitaidosta 1 3 4

Kansalaisuuslain mukainen arviointi 2 - 2

Suomen kielen tutkintoja yhteensä 1 593
Ruotsin kielen tutkintoja yhteensä 2 029
Tutkintoja yhteensä 3 568

1.3.1.9.4 Opetustoimen henkilöstökoulutus

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen tehtävänä on tukea oppilaitosten uudistumista valtion talousarviossa nimetyillä koulutuspoliittisesti merkittävillä alueilla.

Opetushallitus

- tukee täydennyskoulutuksen keinoin oppilaitosten kehitystyötä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ottaen huomioon valtion ja työnantajien välisen vastuunjaon,
- tukee koulutuspoliittisesti tärkeiden painoalueiden toteutumista toimeenpanemalla opetushenkilöstön täydennyskoulutusta valtion talousarvion määrärahoilla
- tukee opetushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksen välistä jatkumoa elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti, opettajan työuran eri vaiheissa.

Tulokset: Opetushallituksen toimeenpanemaan pidempikestoiseen täydennyskoulutukseen osallistuu vuosittain noin 12 000 opetustoimen henkilöä eri koulutuspoliittisilla painoalueilla. Opetushallitus raportoi opetusministeriölle koulutusten määrällisistä ja laadullisista tuloksista puolivuositain arvioiden tuloksia myös seudullisesta näkökulmasta.

Opetustoimen henkilöstökoulutusta rahoitettiin kertomusvuonna 8,7 milj. eurolla. Rahoitus kohdennettiin pääasiassa 4 - 8 opintopisteen laajuiseen koulutukseen. Koulutusten suurimpia toteuttajia olivat yliopistojen täydennyskoulutuskeskukset, ammatilliset opettajakorkeakoulut sekä Opetusalan koulutuskeskus. Määrärahoja myönnetään kaksi kertaa vuodessa ja hakemukset tehdään tietoverkon kautta. Jokaisesta koulutuskokonaisuudesta kerätään osallistujilta ja koulutuksen tuottajilta sähköisesti palautteet, joita käytetään koulutuksen kehittämisen ja kohdentamisen perustana. Koulutuspoliittisesti merkittävillä painoalueilla rahoitettiin kaikkiaan 671 koulutuskokonaisuutta yhteensä 19 622 henkilölle.

Opetustoimen henkilöstökoulutuksen toteutuminen vuonna 2006:

Vuonna 2006 opetustoimen henkilöstökoulutuksen tavoiteosallistujamäärä oli 13 000 henkilöä. Opetushallitus hankki yhteensä 671 koulutuskokonaisuutta seuraavilla painoalueilla:

- verkkopedagogiikka ja mediakasvatus
- oppimisen perusteiden, aine- ja aihekohtaisten taitojen kehittäminen
- yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen edistäminen
- opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen sekä opintojen ja opiskelijoiden ohjauksen kehittäminen
- työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen
- kansalaisvaikuttamisen sekä eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien koulutuksen edistäminen
- oppilaitosjohdon koulutus

Vuoden 2006 loppuun mennessä koulutustilaisuuksia oli alkanut yhteensä 641 ja osallistujia niissä oli ollut 13 728 henkilöä.

Vuoden 2006 koulutuksista oli päättynyt vuoden loppuun mennessä yhteensä 273 kappaletta (5345 osallistujaa), mikä vastaa noin 39 % koulutuksen aloittaneista. Pääosa koulutuksista alkaa yleensä syksyisin ja jatkuu seuraavan vuoden puolelle, joten kaikki arviointitiedot eivät ole vielä käytettävissä. Vuoden 2006 puolella päättyi myös vuoden 2005 määrärahoilla käynnistettyjä koulutuksia 287 kappaletta (5434 osallistujaa).

Tämä selvitys on tehty vuonna 2006 alkaneista ja päättyneistä koulutuksista.

Osallistujien tausta:

Koulutus on tarkoitettu kaikkien koulumuotojen henkilöstölle ja pääosa koulutuksiin osallistuneista (79 %) toimikin opetustehtävissä. Hallintotehtävissä toimivia oli 10 % ja ohjaus- ja tukipalvelutehtävissä toimivia oli 10 %. Naisia oli 74 % ja miehiä 26 %.

Koulutusten osallistujat jakautuivat koulumuodon mukaan seuraavasti (liite 1):

	%
- esiopetus	4
- perusopetus	47
- lukio	13
- ammatillinen toinen aste	24
- ammatillinen aikuiskoulutus	4
- vapaa sivistystyö	2
- muu	7

Enemmistö osallistujista, 56 %, oli yli 45-vuotiaita, alle 35-vuotiaita oli 15 %. Suurin osa, 57 % koulutettavista, tuli keskipikkoisista 10 - 49 opettajan oppilaitoksista, 29 % oli suurista yli 50 opettajan ja 14 % pienten, alle 10 opettajan oppilaitoksista.

Työnantaja kustansi koulutuksen kokonaisuudessaan noin puolelle, yli 40 % osallistujista joutui kuitenkin itse maksamaan koulutuksesta aiheutuvia matka- ja/tai majoituskulujaan.

Osallistujat jakaantuivat työpaikan sijainnin perusteella lääneittäin seuraavasti:

	2006	2005
	%	%
- Etelä-Suomen lääni	32	35
- Länsi-Suomen lääni	42	37
- Itä-Suomen lääni	13	13
- Oulun lääni	10	9
- Lapin lääni	4	5

Verrattuna edellisvuoteen Etelä-Suomen osuus on vähän pienentynyt, Länsi-Suomen entisestään vahvistunut. Samoin Oulun lääni on kasvattanut osuuttaan hieman samalla kun Itä-Suomen pysynyt ennallaan ja Lapin läänin osuus pienentynyt. Osallistumisen suhteen vahvoina, joskin väkirikkaina alueina erottuvat Uusimaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi. Vähäiseksi osallistuminen taas jää Kainuussa, Kanta-Hämeessä, Keski-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksossa. (liite 1)

Pääosa koulutusten tuottajista pääosa toimii Etelä- ja Länsi-Suomessa, mikä heijastuu myös koulutusten kohdentumiseen sitäkin huolimatta, että monet tuottajat pyrkivät toteuttamaan koulutuksia mahdollisimman lähellä osallistujia. Osa koulutuksista tuotetaan myös verkko-opetuksena. Itä-Suomen, Oulun ja Lapin läänin osuuksien pienuuteen vaikuttaa osaltaan sekin, että alueilla on vaikea saada koulutuksia käyntiin, niitä peruuntuu suhteellisen paljon ja monet koulutuksista käynnistyvät vajailla aloituspaikoilla.

Koulutettavilta on eri vuosina kysytty heidän omaa arviota tieto- ja viestintätekniiikan valmiuksistaan. Vuonna 2006 vastaajat arvioivat taitojaan seuraavasti:

- perusvalmiudet	44 %
- opetuskäytön taidot	44 %
- opetuskäytön asiantuntijavalmiudet	11 %
- ei perustaitoja	1 %

Tulos osoittaa taitotason pysyneen suunnilleen samana edellisvuoteen nähden. Perustaitojen osuus on hieman alentunut, kun taas opetuskäytön taidot ovat vähän parantuneet, asiantuntijavalmiudet taas alentuneet edellisvuodesta. Vain 1 % katsoi olevansa vailla perustaitoja molempina vuosina. Vuonna 2005 perusvalmiudet olivat 45 %, opetuskäytön taidot 42 %, asiantuntijaval-

miudet 12 %. Myös tieto- ja viestintätekniiikan taitojen hyödyntäminen työssä oli pysynyt edellisvuoteen nähden ennallaan tämän vastaajaryhmän osalta. Opetustyössään taitojaan hyödyntää aktiivisesti 36 % (36 %) , kohtalaisesti 41 % (41 %) ja vähän tai ei ollenkaan 22 (23 %) vastanneista.

Osallistujilta on kysytty myöskin sitä, onko heidän oppilaitokseensa laadittu tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön strategia. Vuonna 2006 tieto- ja viestintätekniiikan strategia oli laadittu osallistujista suurimman osan, 60 %:n oppilaitokseen, 40 % osallistujista vastasi, että strategiaa ei oltu laadittu tai että hänellä ei ollut tietoa sen olemassaolosta. Luvut vastaavat vuoden 2005 tasoa.

Strategiaa koskevat tiedot vaihtelivat lääneittäin. Paras tilanne oli Etelä-Suomen läänissä, jossa tieto- ja viestintätekniiikan strategia oli laadittu vastaajista 64 %:n oppilaitokseen. Länsi- ja Itä-Suomen lääneissä se oli laadittu osallistujista 60 %:n oppilaitokseen ja Oulun ja Lapin läänien 58 %:n oppilaitokseen. Edellisvuoteen nähden tilanne oli parantunut suhteellisesti eniten Itä-Suomen ja Lapin lääneissä, jossa vastaavat luvut vuonna 2005 olivat 51 % ja 52 %.

Koulutusten onnistuminen – opiskelijoiden arviointi:

Koulutusten onnistumista arvioidaan neljän eri tekijän – koulutustapahtuma, koulutuksen hyöty, koulutuksessa käytetyt menetelmät ja kouluttajat – osalta (liite 2).

Osallistujat olivat yleensä tyytyväisiä saamaansa koulutukseen. Koulutuksensa päättäneistä 85 % oli sitä mieltä, että koulutus oli kokonaisuutena onnistunut hyvin tai erittäin hyvin. Tyytyväisimpiä he olivat *kouluttajiin*. Osallistujista yli 90 % oli sitä mieltä, että kouluttajat hallitsijat koulutuskokonaisuuden erittäin hyvin. Myös heidän jakamaansa koulutusmateriaalia pidettiin hyödyllisenä. Itse *koulutustapahtumaa* kokonaisuudessaan pidettiin onnistuneena, sillä se vastasi hyvin osallistujien odotuksiin ja tarpeisiin, oli ennakkotietojen mukainen ja innosti lisätiedon hankintaan.

Suurin osa 56 % koulutuksiin osallistuneesta piti saamaansa koulutusta työnsä kannalta *hyödyllisenä*. Erityisen positiivisena koulutettavat pitivät sitä, että koulutuksen vaikutuksia siirtyy heidän kauttaan myös oppilaiden ja opiskelijoiden työskentelyyn. Vaikka enemmistö vastaajista katsoi myös, että koulutuksen vaikutuksia siirtyy myös muualle työyhteisöön, koulutusten vaikuttavuutta voisi tältä osin parantaa. Samoin koulutuksessa käsiteltyjä asioita voisi nykyistä paremmin hyödyntää oppilaitosten välisessä yhteistyössä.

Erityisen onnistuneena koulutettavat pitivät sitä, että koulutuksissa otettiin hyvin huomioon työ ohella opiskelu. Huomattava osa koulutettavista katsoi myös, että käytetyt opetusmenetelmät olivat monipuolisia ja innostivat muuttamaan omiakin työtapoja. Kaiken kaikkiaan 86 % osallistujista oli erittäin tai hyvin tyytyväisiä käytettyihin *opetusmenetelmiin*.

Vastaajista 85 % oli saamaansa koulutukseen kokonaisuutena erittäin tyytyväinen tai hyvin tyytyväinen. Eri painoalueiden koulutuksiin osallistuneet, samoin kuin eri oppilaitosmuotojen opettajat kokivat saaneensa koulutuksista hieman eri tavoin hyötyä ja suosittelivat koulutuksia myös muille. Osallistujilta kysyttiin myös, suosittelisiko hän saamaansa koulutusta muille. Vuoden 2006 koulutuksiin osallistuneista 76 % suositteli saamaansa koulutusta myös muille. Suositte luaste vaihteli 65 – 85 % koulutusten painoalueesta riippuen.

Koulutuksesta toteutettiin *lähiopetuksena* 44 %, *monimuoto-opiskeluna* 31% ja *oppimisolustalla toteutettuna monimuoto-opiskeluna* 24 %. Vuoden 2005 luvut olivat lähiopetus 40 %, monimuoto-opiskelu 34 % ja oppimisolustalla toteutettu monimuoto-opiskelu 26 %.

Koulutuksen keskeytti 219 osallistujaa 5997 koulutuksen aloittaneesta vuonna 2006.

Hallinnon tavoitteiden toteutuminen:

Koulutuksen tuottajilta kysyttiin myös, sisältyikö koulutuksiin hallitusohjelman edellyttämiä asioita, opetusministeriön hankkeisiin liittyviä tai opettajankoulutuksen kehittämisohjelman sisältöjä.

Hallitusohjelmasta voitiin parhaiten huomioida *tietoyhteiskuntaohjelma*, jonka tavoitteita voitiin sisällyttää 85 %:iin koulutuksista joko paljon tai jonkin verran. *Kansalaisvaikuttamisen* politiikkaohjelman tavoitteita voitiin sisällyttää 63 %:iin ja *yritysjärjestyksen* politiikkaohjelman tavoitteita 45 %:iin kou-

lutuksista. Tilanne oli tietoyhteiskuntaohjelman osalta pysynyt vuoteen 2005 nähden samana. Kansalaisvaikuttamisen ja yrittäjyyden politiikkaohjelmien osalta se oli hieman edellisvuotta heikompi. Vastaavat luvut olivat tuolloin 65 % (kansalaisvaikuttaminen) ja 50 % (yrittäjyys). Tietoyhteiskunnan politiikkaohjelmaan linkittyvän verkkopedagogiikan ja mediakasvatuksen painoalueella opiskeli vuonna 2006 yhteensä 3776, kansalaisvaikuttamisen alueen koulutuksissa 136 ja yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen painoalueella yhteensä 478 opiskelijaa.

Opetusministeriön hankkeista koulutuksen ja tutkimuksen *tietostrategian* sisältöjä voitiin sisällyttää koulutuksiin parhaiten, 84 %:iin koulutuksista. *Luovuus ja kulttuuri* –kärkihankkeen sisältöjä sisältyi 65 %:iin ja *kirjastostrategian* edellyttämiä sisältöjä 48 %:iin koulutuksista. Luovuus- ja kulttuuri –hankkeen painotukset toteutuivat paremmin kuin vuonna 2005 (58%), tietostrategian ja kirjastostrategian sisällöt taas heikommin, jolloin vastaavat luvut olivat 87 % ja 51 %.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman sisällöt – opettajan *työssäjaksaminen, elinikäinen oppiminen ja opettajien peruskoulutuksen jatkumo* – toteutuivat koulutuksissa hyvin. Elinikäistä oppimista edistäviä sisältöjä voitiin sisällyttää paljon tai jonkin verran 98 %:iin koulutuksista ja opettajan työssä jaksamista tukevaa ainesta tuottajien vastausten mukaan 93 %:iin koulutuksista. Peruskoulutuksen jatkumo toteutui tuottajien mukaan 96 % koulutuksista. Opettajan kehittämisohjelman tavoitteet toteutuivat mainituilla tekijöillä edellisvuotta paremmin.

Yhteistyö muiden oppilaitosten ja eri sidosryhmien kanssa:

Koulutusten tuottajilta kysyttiin erikseen, miten järjestetyssä koulutuksessa otettiin huomioon yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, kuntien ja muiden oppilaitosten ylläpitäjätahojen kanssa.

Tuottajien ilmoituksen mukaan yhteistyö eri tahojen kanssa voitiin ottaa huomioon (77 %) koulutuksista. Koulutuksissa käsiteltävät asiat liittyivät yleisimmin paikallisiin tai oppilaitoskohtaisiin, alueellisiin tai kansallisiin kehityshankkeisiin. Koulutuksissa kehitettiin osallistujien alueiden seudullista, oppilaitosrajat ylittävää yhteistyötä. Koulutukset suunniteltiin yhdessä asiakkaiden kanssa ja toteutettiin yhteistyössä ulkopuolisten kouluttajien ja eri oppilaitosmuotojen, korkeakoulujen ja yliopistojen sekä tutkimuslaitosten tai alueellisten asiantuntijoiden kanssa.

Koulutusten suunnittelussa huomioitiin sekä osallistujien kuntien ja työnantajien että osallistujien tarpeita. Suunnittelussa hyödynnettiin myös eri koulutusalojen ja asteiden oppilaitosten ja korkeakoulujen asiantuntemusta. Projekteja suunniteltiin myös konsepteina, joita voitiin toteuttaa yli oppilaitosrajojen. Koulutustarpeita selvitettiin yhdessä kuntayhtymien kanssa ja mukana suunnittelussa olivat myös kunnan koulutoimen edustajat. Koulutusten sisältöjä suunniteltiin yhteistyössä seutukuntien edustajien kanssa tukemaan vireillä olevia alueellisia kehittämishankkeita. Myös yliopistoja, ammattikorkeakouluja ja osallistuvia opettajia hyödynnettiin koulutusten sisällön suunnittelussa. Koulutuksia markkinoitiin myös seutukunnittain, yhteistyössä alueiden sivistystoimen kanssa sekä yhdessä kuntien etäopetushankkeiden ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Koulutusten toteutuksessa hyödynnettiin aikaisempien vastaavien koulutusten ja kehittämishankkeiden kokemuksia ja hyviä käytänteitä. Koulutuksen tavoiteasetannassa ja sisällöissä huomioitiin seutukunnan opetustoimen ja kouluverkon kehittämistarpeet tietoliikenneverkkojen ja palvelinjärjestelmien ylläpidossa sekä alueen kuntien eri oppilaitosmuotojen painotukset verkko-opetuksen kehittämisessä. Koulutuksia järjestettiin yhteistyössä alueen koulutoimen kanssa hyödyntäen osallistujien laaja-alaista osaamista eri oppilaitosasteilta.

Koulutuksia toteutettiin kuntayhtymille näiden linjausten ja tarpeiden pohjalta ja räätälöitiin ylläpitäjien ja muiden asiakkaiden palautteiden pohjalta. Myös sen, että eri oppilaitosmuotojen edustajat olivat koulutuksissa opiskelijoina tai luennoitsijoina, nähtiin lisäävän oppilaitosmuotojen välistä yhteistyötä.

Koulutusten aikana tehtävien kehittämistehtävien avulla kehitettiin oppilaitosten toimintaa ja yhteistyötä, verkostoiduttiin alueellisesti ja seudullisesti kuntien, elinkeinoelämän ja eri työpaikkojen kanssa.

Yhteistyö liittyi usein myös tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen ja tietoverkkojen yhteiskäyttöön. Yleisesti mainittiin yhteistyö virtuaalikoulun ja virtuaaliyliopiston kanssa. Koulutuksessa pyrittiin luomaan alueellisia verkostoja, jotka kehittävät verkko-opetusta yhdessä eri oppilaitosmuodoissa ja eri koulutuksen järjestäjien kanssa. Multimediasovelluksia oppilaitosten tarpeisiin kehitettiin. Myös koulutusten kehittämistehtävien yhteydessä kehitettiin oppilaitosten toimintaa ja verkostoiduttiin alueellisesti ja seudullisesti.

Lisäksi koulutuksissa hyödynnettiin aikaisempien koulutusten ja kehittämishankkeiden ja pilottien kokemuksia. Koulutusten oppimistehtävät pyrittiin nivomaan oppilaitoksessa tehtävään työhön.

Yhteys kehitysprojekteihin ja hankkeisiin:

Osallistujilta kysyttiin myös sitä, miten käsitellyt asiat liittyivät paikallisiin tai oppilaitoskohtaisiin, alueellisiin tai kansallisiin kehitysprojekteihin.

Vastanneista 85 % totesi koulutuksen liittyneen johonkin olemassa olevaan paikalliseen, alueelliseen tai kansalliseen kehityshankkeeseen.

Kuten aikaisempinakin vuosina, myös vuonna 2006 monet koulutuksista liittyivät jollain tapaa tieto- ja viestinnän kehittämishankkeisiin. Tällaisiksi hankkeiksi nimettiin muun muassa tietoyhteiskuntahanke kokonaisuudessaan ja siihen linkittyvät erilaiset virtuaalikouluhankkeet, koulujen erilaiset etäopetushankkeet, tv-strategiahankkeet, alueelliset atk-tutkitoiminnan kehittämishankkeet ja alueelliset oppimisverkstohankkeet, mediakasvatushankkeet, osallistujien omat verkko-opetuksen kehittämishankkeet, alueelliset verkostoitumishankkeet, teknologiakasvatus Nyt -projekti sekä viestintä- ja mediakasvatustaitojen kehittämishankkeet. Tietostrategian toimeenpanoa pyrittiin edistämään, kehitettiin paikallista tietoturvastrategiaa. Koulutuksilla edistettiin Pedanet – verkkotyövälineiden käyttöönottoa.

Monet koulutuksissa käsitellyistä asioista liittyivät paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöaineistojen ja –pilottien kehitysprojekteihin sekä erilaisiin oppilaitosten ammattiosaamisen näyttöjen kehitysprojekteihin. Alueellisten ja oppilaitoskohtaisten työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä koskevien projektien osalta edistettiin muun muassa verkostoitumista ja hyvien käytäntöjen levittämistä. Näyttöjä linkitettiin myös opetussuunnitelmiin koko oppilaitoksen tasolla.

Opettajien ops -yhteistyötä kytkettiin myös koulutuksiin ja kuntatahot olivat mukana koulutuksen toteuttamisessa. Järjestettiin myös paikkatiedon opetusta tukevia, oppilaitosten opetussuunnitelmien ja oppimateriaalien kehittämistä, Luovuus- ja kulttuuri –hanketta, yrittäjyyskasvatusta, Eri-laiset oppijat – yhteinen koulu – hanketta, LATU-hanketta, ALPO-hanketta ja Saireke –hanketta eli sairaalaopetuksen kehittämishanketta tukevia koulutuksia sekä erityisopetuksen jalkauttamista, opiskelijahuollon moniammatillista verkostoyhteistyön kehittämistä tukevia koulutuksia.

Lisäksi järjestettiin yhtenäisen peruskoulun kehittämistä, Oppimisvalmiuksien parantamista, oppilaanohjausta, Oph:n ja Museoviraston museoperintöhanketta, kulttuuriperintöopetuksen kehittämistä, Valtteri –hanketta, Matikkamaa –hanketta, Noste-hanketta, oppimateriaalin tuotantoa, oppilashuoltoa ja –ohjausta tukevia koulutuksia sekä koulutuksia, jotka liittyivät kansalliseen opetussuunnitelmauudistukseen, Euroopan kansalaiskasvatuksen teemavuoteen, Suomen Tammi –hankkeeseen, kielikylpyopetuksen kehittämiseen, äidinkielen uuteen yo-kokeeseen, terveystiedon opetussuunnitelman kehittämiseen. Monet koulutuksista suunniteltiin myös alun alkaen siten, että ne kytkeytyivät jotenkin osallistujien kunnan tai kaupungin koulutoimen strategia- ja suunnittelu-työhön.

Uusia tuotteita ja projekteja:

Yli 75 % koulutuksista johti myös uusien tuotteiden ja projektien syntymiseen.

Suuri osa uusista tuotteista syntyi verkkopedagogiikan painoalueen koulutuksissa. Opiskelijat tuottivat omaan opetukseensa soveltuvia opetustuotteita kuten uusia opetussuunnitelmia ja –kursseja sekä opetuskokonaisuuksia, näyttösuunnitelmia, verkkokursseja, verkko-oppimateriaalia, verkko-ohjaussuunnitelmia, oppimisaihioita, sähköisiä materiaaleja, virtuaalisia opettajainhuoneita ja muuta oppimateriaalia. Samoin kehitettiin materiaalia verkko-opetuksen ohjaukseen. Uusia oppimisympäristöjä otettiin käyttöön. Seutukunnallisia tietostrategioita kehitettiin.

Uusia opetuksen kehittämissuunnitelmia ja opetusmenetelmiä otettiin käyttöön, työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin liittyviä toteuttamissuunnitelmia ja näyttöoppaita eri koulutusaloille laadittiin, työssäoppimisen prosessikuvauksia tuotettiin, syntyi työssäoppimispäiväkirja erilaisille oppijoille. Oppilaitoksiin kehitettiin yhteisiä toimintakäytäntöjä näyttöjen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä näyttöjen markkinointiin. Tuotettiin konkreetteja toiminta- ja ohjausmalleja, joiden avulla edistettiin opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen hakeutumista. Näyttöjä markkinointiin ja tiedotusmateriaalia laadittiin työpaikkoja varten.

Eri aineisiin, kuten taito- ja taideaineisiin, paikkatietoon, mediakasvatukseen, kirjallisuuteen ja viestintään, yrittäjyyskasvatukseen, terveystietoon tai terveystietoon syntyi erillisiä projekteja, teemapäiviä tai opetussuunnitelmia. Osaamistarpeen ennakoitua syntyi. Uusia ohjaussuunnitelmia laadittiin. Opetussuunnitelmia päivitettiin nykytilannetta vastaavaksi. Laadittiin HOJKS-passi ja mukautetun opetuksen arviointikriteeristö sekä oppilaitoskohtaisia erityisen tuen suunnitelmia. Koulutuksissa kehitettiin oppilashuollon toimintasuunnitelmia, kielikylypöpetusta ja oppilaitosten käytäntöjä työelämälähtöisesti alueelliset tarpeet huomioiden. Kansainvälisyysuunnitelmia ja kansainvälistymisrahoitushakemuksia tuotettiin. Musiikkivideoita laadittiin.

Kuntien väliseen oppilashuoltoon ja –ohjaukseen sekä arviointiin liittyviä projekteja syntyi. Samoin kehitettiin konfliktitilanteiden selvittelymalleja ja sovittelutyöprojekteja omiin oppilaitoksiin. Vertaistukitoiminta lähti liikkeelle käytännön tasolla. Maahanmuuttajille laadittiin tuotepaketti työturvallisuudesta.

Lisäksi koulutusten aikana synnyttiin uusia koulutusohjelmia. Yrittäjyyskasvatukseen, arviointiin, maahanmuuttajakoulutukseen, eri aineiden opetukseen syntyi uusia hankkeita ja suunnitelmia. Koulutuksen aikana syntyi opettajien ja oppilaitosten välisiä yhteistyöprojekteja sekä alueellisia kehittämishankkeita. Koulutusten seurauksena syntyi uusia jatkokoulutuksia ja uusia jatkokoulutusohjelmia ideoitiin.

Verkko-opiskelun edistäminen

Koulutuksen perustana oli opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelman vuosille 2004 - 2006 sisältyvä opetustoimen henkilöstökoulutus. Koulutukset antoivat osallistujille valmiuksia tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön taitoihin (OPE.FI II –koulutus). Koulutusta annettiin myös tieto- ja viestintätekniikan erityistaitojen (OPE.FI III –koulutus) kehittämiseen, tukihenkilöstön täydennyskoulutukseen ja mediakasvatukseen. Koulutuksissa korostettiin verkko-pedagogisia menetelmiä ja annettiin osallistujille valmiuksia soveltaa tieto- ja viestintätekniikkaa monipuolisesti opetuksessa ja opetusmenetelmätyössä. Tavoitteena oli valmentaa osallistujia opetusmenetelmiensä monipuolistamiseen ja opetushallinnon hankkeiden, kuten etälukio, virtuaaliskoulu ja tietostrategia, toteuttamiseen eri oppilaitosmuodoissa. Koulutuksissa kiinnitettiin huomiota myös tietoturvaan ja oppilaitosten yleiseen turvallisuuteen liittyvään osaamiseen.

Oppilaitosten tieto- ja viestintätekniikan tukihenkilöstön koulutuksessa annettiin osallistujille valmiuksia toimia oppilaitosten teknisenä tukihenkilönä, vetäjänä työyhteisön kehittämishankkeissa tai pedagogisena tukihenkilönä, kouluttajana ja kollegojen opastajana tai tuottamaan oppimate-

riaalia verkkoon. Mediakasvatuksessa kehitettiin osallistujien tietoja ja taitoja mediasta ja heidän kykyään toimia mediaympäristössä sekä mediatuotannon taitoja. Verkko-opetuksen edistäminen – painoalueella rahoitettiin yhteensä 197 koulutuskokonaisuutta 4815 osallistujalle vuonna 2006.

Oppimisen perusteiden, ainekohtaisten taitojen kehittäminen ja yrittäjyyskasvatus

Koulutuksen tavoitteena oli opettajan työn tukeminen ja osaamisen kehittäminen tarjoamalla käytännönläheisiä menetelmiä opetussuunnitelmien perusteiden aihekokonaisuuksien opettamiseen. Tavoitteena oli vahvistaa eri asteiden opetushenkilöstön osaamisen perusteita ja opetusmenetelmällistä hallintaa sekä auttaa heitä päivittämään aihe- ja alakohtaisia taitojaan.

Täydennyskoulutuksella tuettiin erityisesti tiede- ja teknologiakasvatuksen, äidinkielen, kirjallisuuden sekä viestinnän didaktiikan, fysiikan ja kemian aineenhallinnan ja didaktiikan, matematiikan opetuksen didaktiikan, historian ja yhteiskuntaopin didaktiikan, terveystiedon didaktiikan, taito- ja taideaineiden didaktiikan, kielikylpyopettajien sekä vieraalla kielellä opettavien opettajien valmiuksia sekä työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittämistä koulutuksessa. Oppimisen perusteiden, ainekohtaisten taitojen kehittäminen ja yrittäjyyskasvatus –painoalueella rahoitettiin 161 koulutuskokonaisuutta yhteensä 4262 henkilölle.

Yrittäjyyskoulutuksen edistäminen

Koulutuksen tavoitteena oli luoda kaikkien asteiden koulutuksessa yrittäjyyteen rohkaisevaa asennetta. Tavoitteena oli antaa eri oppilaitosmuotojen edustajille valmiuksia kehittää yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa oppilaiden ja opiskelijoiden perustietoja yritystoiminnasta, yrittäjyydestä ja sen merkityksestä sekä yrittäjänä toimimisesta.

Koulutuksella pyrittiin antamaan oppilaitosten edustajille valmiuksia yhteistyöhön ja verkottumiseen työelämän organisaatioiden kanssa sekä työelämäyhteyksien ja yrittäjyyden kehittämiseen opetus-suunnitelmatyössä ja opetussuunnitelmallisissa ratkaisuisissa. Tavoitteena oli myös kehittää sisäistä yrittäjyyttä oppilaitoksen toiminnassa. Painoalueelle rahoitettiin 32 koulutuskokonaisuutta yhteensä 827 henkilölle.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen ja ohjauksen kehittämien

Koulutusten tavoitteena oli antaa osallistujille valmiuksia tukea oppilaan ja opiskelijan kasvua ja kehitystä sekä yksilöllistä oppimista. Koulutuksella lisättiin opettajien valmiuksia tunnistaa mahdollisimman varhain erilaisia oppimisvaikeuksia ja sosiaalista syrjäytymistä, käynnistää niiden hoitamiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä ohjata koulukohtaisten ja alueellisten opetuksen ja oppimisen tukipalvelujen kehittämistä. Koulutuksella pyrittiin antamaan opetushenkilöstölle valmiuksia tukea tarvitsevan oppilaan ja opiskelijan ohjaamiseen, perusopetuksen päättövaiheessa olevien nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, oppilaanohjauksen ja opintojen ohjauksen, oppilashuollon ja opiskelijahuollon sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämiseen, koulujen ja oppilaitosten ongelma- ja kriisitilanteiden käsittelyyn sekä ammatillisten oppilaitosten henkilöstön terveystilanteeseen. Tälle painoalueelle rahoitettiin 101 koulutuskokonaisuutta yhteensä 2954 henkilölle.

Erityisopetuksen kehittäminen

Koulutuksella kehitettiin opetustoimen henkilöstön valmiuksia kehittää yleis- ja erityisopetusta ehjänä kokonaisuutena siten, että myös erityistä tukea tarvitsevat oppijat voivat integroitua tavalliseen kouluopetukseen koulutuksen kaikilla asteilla. Koulutuksissa annettiin osallistujille myös valmiuksia erityisopetuksen suunnitelmien laatimiseen ja kehittämiseen, opetuksen toteuttamiseen ja arviointiin sekä jatko-opintoihin ohjaamiseen. Koulutuksissa parannettiin myös opettajien ja oppilaiden erityispedagogisia taitoja ja valmiuksia toimia moniammatillisessa yhteistyössä opetuksessa, oppilas- ja opiskelijahuollon järjestämisessä ja niitä koskevien hankkeiden toteutta-

misessa. Erityisopetuksen painoalueella rahoitettiin vuonna 2006 yhteensä 61 koulutuskokonaisuutta 1585 henkilölle.

Työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen

Koulutusten tavoitteena oli lisätä ammatillisten oppilaitosten opettajien työelämäosaamista ja lisätä yhteistyötä työelämän kanssa. Tavoitteena oli parantaa työssäoppimisen laatua ja tukea opetussuunnitelman pohjalta tapahtuvaan ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluvien näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia yhdessä työelämän kanssa.

Alakohtaisen työelämäosaamisen koulutuksissa tavoitteena oli antaa opettajille mahdollisuus päivittää oman alansa työelämäosaamista ja syventää alakohtaista osaamistaan. Koulutuksissa noudatettiin Opetushallituksen laatimien perusteiden mukaista Opettajan työelämäosaamisen opintojen 23 opintopisteen laajuista ohjelmaa. Koulutuksen kehittämiseksi rahoitettiin 55 koulutusta yhteensä 2 298 henkilölle.

Kansalaisvaikuttamisen sekä eri kieli- ja kulttuuritaustan omaavien koulutuksen edistäminen

Koulutuksella vahvistettiin osallistujien yhteiskunnallista ja kansalaisvaikuttamisen osaamista ja kehitettiin heidän valmiuksiaan ohjata oppilaita aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa. Koulutuksilla vahvistettiin myös opettajien valmiuksia toimia maahanmuuttajien opettajana sekä toimia monikulttuurisessa työyhteisössä. Tällä painoalueella kehitettiin opetushenkilöstön valmiuksia valmistavan opetuksen ja koulutuksen järjestämisessä, suomi/ruotsi –toisena kielenä – opetuksessa ja maahanmuuttajien äidinkielenopetuksessa ja muussa omakielisessä opetuksessa. Tällä painoalueella rahoitettiin 35 koulutuskokonaisuutta yhteensä 941 henkilölle.

Oppilaitosjohdon koulutus

Oppilaitosten johtamiseen liittyvien koulutusten tavoitteena oli tukea laaja-alaista työyhteisöjen johtamista ja kehittämistä sekä kehittävän arvioinnin menetelmien käyttöönottoa ja arvioinnin tulosten hyödyntämistä oppilaitoksissa. Keskeinen periaate täydennyskoulutuksessa oli, että se kytketään kiinteästi muun oppilaitosyhteisön kehittämishankkeisiin. Koulutuksella tuettiin työuran eri vaiheissa olevia rehtoreita kehittämään työyhteisöjensä työtapoja, työyhteisöjen muutosprosessien hallintaa, ajankohtaisten koulutuspoliittisten uudistusten toimeenpanoa sekä oppilaitosten alueellista ja kansainvälistä verkostoitumista. Oppilaitosjohdon koulutukseen liittyvällä painoalueella rahoitettiin 29 koulutuskokonaisuutta yhteensä 1929 henkilölle.

1.3.1.10 Suomenruotsalainen yhteistyö opetuksessa

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on kehittää yhdessä koulutuksen järjestäjien sekä muiden toimijoiden kanssa palveluja ja toimintoja, jotka takaavat myös pienille koulutuksen aloille sekä syrjäisille toimijoille riittävät kehittämisedellytykset.

Opetushallitus

- tehostaa toisen asteen yhteistyötä, koordinoi verkko-opetusta, tehostaa ammatillisen koulutuksen
- tiedottamista, ennakoi ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen tarvetta,
- kehittää kielipedagogisia työtapoja kaikissa aineissa,
- laatii alkuopetuksen oppilaiden kielitasoa määrittelevää diagnostista materiaalia sekä
- tukee suomen kielen opetuksen kehittämistä heterogeenisissä opetusryhmissä (FINRUM).

Ruotsinkielisten lukiodien tilaa on kartoitettu keräämällä aineistoa, tekemällä kouluvierailuja sekä viiteryhmytyöskentelyn avulla. Selvitys julkaistaan vuoden 2007 kevään aikana. Seudullista kehit-

tämistyötä on jatkettu yhteistyössä ylläpitäjien, ammatillisen koulutuksen, lukioiden ja vapaan sivistystyön edustajien kanssa sekä verkko-opiskelun alueellisissa lukiorenkaisissa. Språkrum-projektin tuloksena on saatu monipuolista tietoa opetusmenetelmistä sekä eri kielellisen taustan omaavien oppilaiden kielellisestä tuesta sekä tuotettu Språkraketten-opettajanohjauspaketti. Kaikkien kouluasteiden opettajille tarkoitettu äidinkielen foorumi, jonka teemana oli kerronta, keräsi lähes 200 osallistujaa Hanasaareen. Yhteistyö matematiikan, tekniikan ja luonnontieteiden resurssikeskusten aikaansaamiseksi kolmella paikkakunnalla on aloitettu.

Ruotsinkielisten lukioiden tila-arviointi, on valmistunut. Lukioselvitykseen liittyi koulukäyntejä, viiteryhmätyötä, paikallisten opetussuunnitelmien analyysi sekä erityisesti ruotsinkielisen oppimateriaalitalanteen selvitystyö. Selvitys julkaistaan keväällä 2007. Alueellinen kehittämistyö jatkuu yhteistyössä ammattikoulutuksen ja lukioiden ylläpitäjien ja edustajien kanssa, myös lukiorenkaisissa.

Yhtenäisen perusopetuksen hankkeet vietiin loppuun, ja erilaisia oppijoita käsittelevää hanketta seurattiin ja raportoitiin kansallisilla perusopetuspäivillä. Matematiikan, tekniikan ja luonnontieteiden resurssikeskusten valmistelut ovat edistyneet siihen vaiheeseen että keskuksat aloittavat toimintansa kolmella paikkakunnalla vuoden 2007 alussa.

1.3.2 Koulutuksen järjestämisen seuranta

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Koulutuksen eri sektoreilta koottuja aineistoja hyödynnetään ja tehdään monipuolisia analyyskejä koulutuksen laadun kehittämiseksi.

Varmistaakseen perusopetuslain tavoitteiden toteutumisen ja tukeakseen koulutuksen kehittämistä sekä tuottaakseen tietoa koulutuspoliittiseen päätöksentekoon yhdistettiin kymmenen oppimistulosarvioinnin aineisto muihin aineistoihin raportissa ”Temaattisia näkökulmia perusopetuksen tasa-arvoon”. Raportin tavoitteena oli syventää aikaisempia oppimistulosten aluevertailuja liittämällä kouluihin oppilaiden sosioekonomista taustaa koskevat tunnusluvut. Toinen teema oli tasa-arvon toteutuminen oppilasarvioinnissa ja oppilasarvioinnin systemaattiset vinoumat. Kolmanneksi tutkittiin lakisääteisten tukitoimien tarjonnan tasapuolisuutta sekä tuen tarjonnan ja sen tarpeen kohtaamista.

1.3.2.1 Perusopetuksen oppimistulosten arviointi

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Perusopetuksen oppimistulosten arvioinnin tavoitteena on turvata perusopetuslain tarkoituksen toteuttamista, tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Lisäksi oppimistulosten arvioinnin tulee tuottaa tietoa valtakunnallisen koulutuspoliittisen päätöksenteon ja koulutuksen kehittämisen pohjaksi sekä koulutuksen paikallisen kehittämistyön ja päätöksenteon tueksi, tukea opiskelijoiden oppimista, opetustoimen henkilöstön työtä ja oppilaitosten kehittämistä. Opetushallitus arvioi perusopetuksen oppimistuloksia opetusministeriön osoittamien suuntaviivojen ja voimavarojen puitteissa.

Opetushallitus

- toteuttaa vuonna 2006 ympäristö- ja luonnontiedon I nivelvaiheen arvioinnin ikäryhmällä, jota voidaan seurata myöhemmin perusopetuksen päättövaiheessa,
- matematiikan sekä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulosten arvioinnin II nivelvaiheessa 2006–2007 ikäryhmällä, jota voidaan arvioida 2010 perusopetuksen päättövaiheessa,
- tuottaa kansallisessa otoksessa mukana olleille kouluille pikapalautteen niiden keskeisistä tuloksista,

- tekee ehdotuksen oppimistulosten arviointien eettisen perustan kehittämiseksi ja
- raportoi arviointien keskeisistä tuloksista kirjallisesti opetusministeriölle ja julkistaa arviointien keskeiset tulokset valmiina raportteina.

Oppimistulosarviointit on toteutettu suunnitelmallisesti siten, että trendiarviointi ja pitkittäisarviointi toteutuvat. Taustalla on koululainsäädännön tavoitteet ja KESU.

Keväällä ilmestyivät kevään 2005 perusopetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden 9. vuosiluokan oppimistulosten arviointiraportit. Arvioinnin tulokset julkaistiin erillisessä suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä raportissa. Otokouluille tehdyn kyselyn perusteella valtaosa (80 %) käyttää arvioinnin tuloksia opetuksen painopisteiden suunnitteluun ja oppiaineen osaamisen arviointiin. Koulut ovat kertoneet hyödyntävänsä tuloksia myös parantaessaan opetusjärjestelyjä ja kehittäessään oppiaineen opetussuunnitelmaa. Arvioinnin tuomat tiedot kirjoitustaitojen ongelmista, koulujen oppilasarviointien vaihtelevista käytännöistä sekä oppilaiden kokemuksista oppiaineen hyödyllisyydestä ovat virittäneet keskustelua ja lisänneet yhteistyötä myös opetuksen kehittäjien, opettajankouluttajien ja tutkijoiden välillä.

Syksyllä 2005 pidettyyn 2. vuosiluokan suorittaneiden oppimistulosten arviointiin matematiikassa ja äidinkielessä (suomi ja ruotsi) osallistui 339 koulua ja noin 6 000 oppilasta. Pikapalautte kouluille ja järjestäjille toimitettiin ennen joulua 2005.

Ympäristö- ja luonnontiedon ensimmäisen nivelvaiheen arviointi 5. luokan alussa järjestettiin 14.9.2006. Arviointiin osallistuu noin 350 koulua ja noin 6000 oppilasta. Koulut ja opetuksen järjestäjät saavat pikapalautteen arvioinnin tuloksista syksyllä 2006. Lopullinen arviointiraportti valmistuu syksyllä 2007.

Ikäryhmälle, joka on perusopetuksen päättövaiheessa 2010, järjestetään matematiikan arviointi 6. luokalla 28.3.2007 ja äidinkielen ja kirjallisuuden (suomi ja ruotsi) arviointi 7. luokan alussa 2.10.2007. Näiden oppimistulosarviointien esikokeet olivat syksyllä 2006.

Äidinkieli ja kirjallisuus sekä modersmål och litteratur -oppiaineiden vuosien 2002 ja 2005 oppimistulosmittausten perusteella on tutkittu, miten samojen oppilaiden osaaminen ja asenteet muuttuvat perusopetuksen ylempien luokkien aikana. Aineistojen pohjalta on valmistunut kaksi raporttia: äidinkielen ja modersmålin aineistojen erillisarportit. Kolmantena julkaistaan tekninen raportti, jossa käsitellään molempia aineistoja. Tavoitteena on määrittää koulutuksen tuottamaa lisäarvoa.

Oppimistulosten arvioinnin eettisen perustan kehittämiseksi on koottu sekä kansallista että kansainvälistä perusaineistoa siten, että ehdotus voidaan tehdä vuonna 2007.

1.3.2.2 Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointi

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Näyttöperusteisen oppimistulosten arviointijärjestelmän tavoitteena on tuottaa arviointitietoa oppimistuloksista suoraan koulutuksen järjestäjien toteuttamista näytöistä. Tavoitteena on, että näyttöjärjestelmän tuottamaa tietoa hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä sekä kansallisella että koulutuksen järjestäjän tasolla.

Opetushallitus

- ylläpitää näyttöjärjestelmää kansallista oppimistulosten arviointia varten 1.8.2006 alkaen ja
- tuottaa ja raportoi oppimistulokset näytöistä arviointikokeilussa mukana olevista tutkinnoista ministeriön kanssa sovittavalla tavalla 1.8.2006 alkavasta koulutuksesta.

Ammatillisiin perustutkintoihin liitettiin ammattiosaamisen näytöt osaksi opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjä kehitetään edelleen siten, että niiden avulla kerätään tietoja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Opetushallitus tulee keräämään ammattiosaamisen näytöistä oppimistulostietoa kansalliseen arviointiin ja kehittämistoimintaan. Arviointijärjestelmää kehitetään kahdessa ESR - KOPPI –projektissa, ensimmäinen on varsinainen arviointijärjestelmän kehittämisprojekti ja toinen on koulutuksen järjestäjien arviointikäytäntöjen kehittämisprojekti. Projekteissa on tuotettu esitteitä, tukimateriaalia vertaisarviointitoimintaan sekä kaksi kirjallista raporttia arviointikokeilusta. Arviointijärjestelmän kehittämishanke on laajentunut niin, että mukana on kaikkiaan 47 koulutuksen järjestäjää, 60 ammatillista oppilaitosta ja 35 perustutkintoa. Syksyllä 2006 alkaneista neljästä perustutkinnosta ryhdytään kokoamaan kansallista oppimistulosten arviointitietoa kehitetyn järjestelmän avulla.

1.3.3 Opetushallituksen muu toiminta

1.3.3.1 Tietohuolto

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Opetushallitus tuottaa tilastotieto- ja seurantatietopalveluja sekä ennakoititietoja opetusministeriön ja muun opetustoimen käyttöön niin, että päätöksentekoon tarvittavat tilastotiedot ovat käytettävissä viimeistään kuukauden kuluttua kunkin tilastoaineiston valmistumisesta.

Opetushallitus

- tuottaa koulutusindikaattoreita kansalliseen ja kansainväliseen käyttöön,
- ylläpitää ja kehittää koulutuksen tarjontatietokantaa (OPTI) ja siihen perustuvaa hallintojenvälistä yhteistyöpalvelua Koulutusnettiä,
- ylläpitää ennakoinnin sähköistä tietopalvelua (ENSTI) kansallisena koulutustarpeen ennakoinnin informaatiokeskuksena,
- ylläpitää ja kehittää koulutustutkimuksen tietokantaa (KOTU),
- analysoi opettajatiedon keruun tulokset vuonna 2008 ja
- laatii sähköiseen asiakirjahallintaan siirtymistä koskevan suunnitelman.

Tulokset

- Internet-pohjainen tilastotietopalvelu on kaikkien käyttäjien käytettävissä vuoden 2005 lopussa
- OECD:lle ja Eurostatille tuotetaan (pääasiallinen tiedon toimittaja Tilastokeskus) Suomea koskevat tiedot asetettujen aikataulujen mukaan
- tuotetaan vuosittain julkaisut Koulutuksen määrälliset indikaattorit ja Aikuiskoulutuksen tilastollinen vuosikirja
- OPTI-tietokannan tiedot ovat ajantasaisia ja oikeita, Koulutusnetin vuosittaisten hakujen määrä nousee yli 2,5 miljoonan
- ennakoinnin sähköisen tietopalvelun käyttäjämäärä kasvaa 10 %:lla,
- opetusministeriöllä on käytettävissään vuoden 2006 (ja 2009) tammikuussa tulosneuvottelujen pohjaksi tarvittavat tiedot opettajakunnan rakenteesta
- Opetushallituksen tutkimusstrategia valmistuu vuoden 2005 loppuun mennessä ja
- Opetushallituksen tutkimusstrategia 2005–2008 muodostaa perustan yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Opetushallituksen vuotuinen indikaattorijulkaisu Koulutuksen määrälliset indikaattorit valmistui joulukuussa 2006. Julkaisu on kattava katsaus suomalaisen koulutuksen tilaan. Siinä on tietoa paitsi esi-, perus-, toisen asteen ja aikuiskoulutuksesta, niin myös korkeakouluihin hakeutumisesta. Julkaisu tehtiin kolmikielisenä siten, että yhteenvetokatsaus ja Suomen ruotsinkielistä koulutusta kuvaava osuus ovat ruotsiksi ja kuvaus suomalaisesta koulutuksesta kansainvälisessä vertailussa

englanniksi. Opetushallitus tuotti opetusministeriön toimeksiannosta Aikuiskoulutuksen vuosikirjan, tilastollisen katsauksen aikuiskoulutuksen tilaan. Tilastokeskuksen vuonna 2005 keräämien opettajia koskevien tilastotietojen pohjalta tehtiin julkaisu Opettajat Suomessa 2005. Kaikki julkaisut näkyivät hyvin mediassa ja omalta osaltaan herättivät keskustelua koulutuksesta.

Internet-pohjaisen tilastotietopalvelun WERAn kehittämistä jatkettiin. Se palvelee koulutuksen järjestäjien sekä alue- ja keskushallinnon koulutuksen suunnittelua ja päätöksentekoa tarjoamalla vertailevaa tietoa koulutuksen toteutumisesta maassa. Palvelussa käyttäjä voi joustavasti ja monipuolisesti muokata ja poimia tietoja omien tarpeidensa mukaisesti. Väestön ammatti- ja koulutus-rakenteesta, oppilaitoksista, opetustoimen kustannuksista osana kunnan kokonaistaloutta sekä koulutustarjonnasta, valinnoista (myös oppiainevalintoja) ja valikoitumisesta, opiskelijoista, tutkinnon suorittaneista, työhön tai jatko-opintoihin sijoittumisesta jne. Palvelussa tarjotaan tilastotietoja ja indikaattoreita kuntaa, koulutuksen järjestäjää, seutukuntaa, maakuntaa jne. koskevista tiedoista. Uusina raportteina palveluun liitettiin mm. koulutuksen kustannuksia kuvaavia raportteja. Toimintavuoden aikana palvelu avattiin myös ruotsinkielisenä.

Yhteistyötä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa on jatkettu. SITRAn rahoittamaa tutkimushanketta syrjäytymisriskin alaisista nuorista tehdään hyvässä yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. STAKESin kanssa on yhteistyötä tietojen vaihdon sekä kouluhyvinvoinnin ja -terveyden tutkimuksen alueella.

Opetushallituksen valtakunnallinen koulutuksen tietojärjestelmä (OPTI) sisältää koko maan kattavat tiedot nuorille ja aikuisille tarkoitetusta koulutustarjonnasta, koulutuksen järjestäjistä (n. 1 000), oppilaitoksista (n. 5300) sekä niiden toimipisteistä (n. 6 200). OPTI sisältää tiedot seuraavien oppilaitosten koulutustarjonnasta: lukiot, ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut, yliopistot, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset ja vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä peruskoulujen yhteystiedot. Tietoja hyödyntävät Opetushallituksen lisäksi opetusministeriö, lääninhallitukset, työministeriö, Kansaneläkelaitos, koulutuksen järjestäjät ja oppilaitosten ylläpitäjät sekä kaikki koulutustietoja etsivät kansalaiset. Opetushallitus ylläpitää ja kehittää yhteistyössä työhallinnon ja oppilaanohjauksen sekä Opintoluotsi-palvelun kanssa koulutustiedotuksen internet-palvelua Koulutusnettiä/Studieinfoa, www.koulutusnetti.fi/www.studieinfo.fi. Se on suunnattu ennen kaikkea ohjauksen ammattilaisille, mutta avoimessa internetissä se on kenen tahansa käytettävissä. Koulutusnetistä tehtiin noin 6,5 miljoonaa latausta v. 2006. Työhallinnon asiakaspalvelukäytön osuus on hiukan vajaat 20 %.

Koulutustutkimuksen tietojärjestelmä KOTU on ainoa valtakunnallinen koulutusta ja kasvatusta koskeva tutkimustietokanta. Se on poikkitieteellinen, kattava ja sisältöä kartutetaan jatkuvasti. Siihen on tallennettu vuoden 2006 loppuun mennessä tiedot yli 2 200 tutkimuksesta. Palvelu on sekä suomen- että englanninkielinen. KOTU palvelee myös eurooppalaista tiedonvaihtoa, sillä se on perustietokanta mm. Cedefopin ERO-tietokannan (European Research Overview) suomalaisen tietojen päivityksessä.

1.3.3.2 Koulutustiedotus ja opiskelijavalintajärjestelmät

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Valtakunnallisten opiskelijavalintajärjestelmien tavoitteena on, että koulutuksen järjestäjillä ja oppilaitoksilla on käytössä sähköisten hakupalvelujen avulla aikataulujen mukaisesti materiaalit ja tietojärjestelmälliset valmiudet opiskelijavalintojen järjestämistä ja valintapäätösten tekoa varten ja että yhden korkeakoulupaikan säännös saadaan valtakunnallisesti toteutetuksi. Tavoitteena on lisäksi, että eri toimijatahoilla on käytettävissä ajantasaiset tiedot koulutustarjonnasta, koulutukseen hakeutumisesta ja opiskelijavalinnoista.

Opetushallitus

- toimittaa ja jakaa kaikkien koulutussektorien koulutusoppaat painetussa ja sähköisessä muodossa ja molemmilla kotimaisilla kielillä,
- osallistuu ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmän uudistamiseen (TAYH),
- osallistuu yliopistojen sähköisen hakupalvelun ja yhteishakujärjestelmän kehittämiseen,
- kehittää ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmän (AMKYH) ja ammatillisen opettajakoulutuksen yhteishakujärjestelmän (AMKOPE) käytössä olevaa sähköistä hakupalvelua sekä
- kehittää erikseen sovittavalla tavalla sähköisen asiointimahdollisuuden korkeakoulujen opiskelupaikkojen vastaanottamista koskeviin järjestelmiin (AMKOREK ja HAREK).

Koulutustiedotus

Opetushallitus on julkaissut kertomusvuoden aikana suunnitelman mukaisesti molemmilla kotimaisilla kielillä kymmenen ja englanniksi yhden eri koulutusasteiden koulutustarjontaa, hakemista ja opiskelijavalintaa esittelevää opasta. Julkaisujen painosmäärä on yhteensä 527 000 kappaletta. Osasta koulutusoppaita on työstetty myös verkkoversiot Opetushallituksen kotisivuille osoitteeseen www.oph.fi ja www.utbildningsstyrelsen.fi.

- Utbildningsguiden – Yrkes- och gymnasieutbildning samt fritt bildningsarbete 2007
- Ammattikorkeakoulujen valintaopas – Yrkeshögskolornas urval 2006
- Ammattikorkeakoulujen valintaopas – Yrkeshögskolornas urval 2007
- Yliopistojen valintaopas – Universitetens urval 2006
- Aikuiskoulutusopas 2006
- Utbildning för vuxna 2006
- Aikuiskoulutuslinjat – Linjer för vuxna 2007
- Toisen asteen yhteishaku – Gemensam ansökan till andra stadiet (Syksyn 2006 yhteishaun hakuohje)
- Ammattikorkeakoulujen yhteishaku – Gemensam ansökan till yrkeshögskolor (Kevään 2006 yhteishaun hakuohje)
- Ammattikorkeakoulujen yhteishaku – Gemensam ansökan till yrkeshögskolor (Syksyn 2006 yhteishaun hakuohje)
- Apply to Polytechnics in Finland Bachelor Degrees conducted in English 2007 – Online application guide.

Koulutusopas 2007 -julkaisun ilmestyminen siirtyi vuoden 2007 alkuun tuotannollisista syistä.

Koulutustiedotusta ja opiskelijavalintoja koskevien Opetushallituksen verkkosivujen uudistus käynnistyi. Kokonaan uudet verkkosivut (www.koulutusnetti.fi ja www.studieinfo.fi) otetaan käyttöön tammikuun lopulla 2007.

Opiskelijavalintajärjestelmät

Eri opiskelijavalintajärjestelmien peruspalvelut ja uudistukset toteutettiin v. 2006 suunniteltujen aikataulujen ja suunnitelmien mukaisesti laajan yhteistoimintaverkon avulla. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmässä, ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmässä, ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisterissä, ammatillisten opettajakorkeakoulu-

koulujen yhteishakujärjestelmässä ja yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusrekisterissä oli yhteensä 327 500 hakijaa.

Ammatillisen ja lukiokoulutuksen eli toisen asteen yhteishakujärjestelmä (TAYH)

Syksyllä 2006 alkaneeseen koulutukseen oli kevään yhteishaussa 88 300 hakijaa, jossa oli kasvua 2 400. Ammatillisen koulutuksen suosio kasvoi 3 100 hakijalla. Koulutuspaikan sai 74 000. Tammi-kuussa 2007 alkavaan ammatilliseen koulutukseen hakijoita oli syksyn yhteishaussa 2 700, mikä oli 100 vähemmän kuin edellisenä syksynä, koulutuspaikan sai 1 700.

Ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmä (AMKYH)

Rekisterin alarekisterinä on ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisteri (AMKOREK), johon talletetaan aikuiskoulutuksen ja vieraskielisen koulutuksen sekä yhteishaussa hake-neita, hyväksytyitä ja opiskelupaikan vastaanottaneita koskevat tiedot. Syksyllä 2006 alkaneeseen yhteishaussa mukana olleeseen ammattikorkeakoulujen koulutukseen oli hakijoita 62 500, laskua 3 800. Koulutuspaikan sai ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmissa 23 700 hakijaa. Tammi-kuussa 2007 alkaviin ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmiin oli syksyn yhteishaussa hakijoita 10 400, vähennystä 2 300. Koulutuspaikan sai 2 500. Kesällä nyt toista kertaa toteutetussa vapaitten paikkojen valtakunnallisessa täydennyshaussa hakijoita oli hakijoita 1 800, joista netin kautta hakeutui 98 %. Yhteishaun sähköinen hakupalvelu (AMK-nettihaku) on saavuttanut valtavan suosion. Koko hakijamäärästä nettihakua käytti keväällä 93 % hakijoista. Syksyn yhteishaussa lähes 96 % haki verkon kautta. Ammattikorkeakouluihin haki yhteensä 86 100 hakijaa, joista valituksi tuli 41 400, ja opiskelupaikan otti vastaan vajaa 36 000.

Ammatillisen opettajakoulutuksen yhteishakujärjestelmä (AMKOPE)

Nyt kolmatta vuotta toiminnassa olleessa keskitetyssä hakujärjestelmässä on käytössä sähköinen hakupalvelu (OPEKORKEAHAKU). Hakijoita opettajakoulutukseen oli 4 500, mikä on 1 000 vähemmän edelliseen kevääseen verrattuna. Hakijoista 92 % käytti nettihakua.

Yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusrekisteri (HAREK)

HAREK on reaaliaikainen rekisteri, johon yliopistot tallentavat tiedot kaikesta tarjoamastaan tutkintoon johtavasta koulutuksesta sekä koulutuksiin hakeneista, valituista ja opiskelupaikan vastaanottaneista. Vuonna 2006 yliopistoihin haki 71 200 hakijaa, valituksi tuli 25 000, ja opiskelupaikan otti vastaan vajaa 24 000. Rekisterin kautta yliopistot saavat keskitetysti hakijoidensa yliopilastutkintoarvosanat heti niiden valmistuttua.

Yhden korkeakoulupaikan säännöksen toteutuksessa käytettäviä Ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisteriä (AMKOREK) sekä Yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusrekisteriä (HAREK) on kehitetty palvelemaan käyttäjiä entistä paremmin. Järjestelmät ovat toimineet suunnitellulla tavalla: yhden paikan säännös on toteutunut kaikkien korkeakouluihin hyväksytyjen kohdalla. Kuten aikaisempinakin vuosina, rekistereistä on toimitettu hakijatietoja opetusministeriön AMKOTA- ja KOTA-tietokantoihin, Kelalle ja Tilastokeskukselle. Rekistereissä on 145 000 vuonna 2006 alkaneeseen koulutukseen hakenutta, 65 800 hyväksyttyä, joista yliopistoihin hyväksyttyjä oli 25 000.

Vuoden ensimmäisellä puoliskolla aloitettiin suunnitelmien mukaisesti neljä suurta opiskelijavalintajärjestelmää koskevaa uudistusta. Ne pohjautuvat aiemmin valmistuneisiin opetusministeriön työryhmien muistioihin, ja niitä työstetään opetusministeriön ja Opetushallituksen asettamissa työ- ja projektiryhmissä sekä niiden alajaostoissa laajan yhteistoimintaverkon avulla. Yliopistojen sähköisen hakupalvelun ja yhteishakujärjestelmän rakentaminen aloitettiin heti vuoden alussa. Järjestelmän määrittelyprojekti on toteutettu, ja järjestelmän teknisestä suunnittelusta ja toteutuksesta on järjestetty hankintakilpailu. Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen (aikuiskoulutus ja

ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus) ja vieraskielisen koulutuksen yhteishakujärjestelmien rakentaminen käynnistyi keväällä. Vieraskielisen koulutuksen yhteishakujärjestelmä otetaan käyttöön tammikuussa ja aikuiskoulutuksen yhteishakujärjestelmä huhtikuussa 2007. Molempiin järjestelmiin on rakennettu hakijoita ohjaava nettihakupalvelu. Keväällä käynnistyi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen sähköisen hakujärjestelmän kehittämishanke. Hankkeeseen kuuluvan hakujärjestelmän tekninen määrittely ja nettihakupalvelun toteutuksen hankintakilpailutus on tehty sekä määritelty käsitteet uudistukseen liittyvän käsiterekisterin muodostamiseksi. Laajan hankkeen tiedotus on aloitettu ja järjestetty valtakunnallinen seminaari opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Kaikkia nykyisiä ja tulevia hakupalveluja koskevan sähköisen varmenteen käyttöönottoon valmistautuminen on aloitettu. Kaikki uudistukset ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti. Ensimmäisenä varmente otetaan käyttöön helmikuussa 2007 ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteishaussa, jossa hakijat voivat seurata hakemuksensa etenemistä ja ottaa opiskelupaikan sähköisesti vastaan.

1.3.3.3 Koulutuksen kansainvälistyminen

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Opetushallitus tukee osaltaan suomalaisen koulutuksen kansainvälistymistä ja osallistuu toimialansa kansainväliseen yhteistyöhön ja kansainvälisten järjestöjen yhteistyöhön koulutuspolitiikkaa tukevalla tavalla. Opetushallitus päättää opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden kansainvälistämistavoitteista, antaa asiantuntijatukea ja jakaa tietoa koulutuksen järjestäjille ja kouluille kansainväliseen toimintaan sekä edistää toimialan kansainvälisten yhteyksien syntymistä.

Opetushallitus

- hoitaa opetusministeriön määräämät koulutuksen kansainväliseen tiedonvaihtoon liittyvien kansallisten vastuuyksiköiden tehtävät (EURYDICE, CEDEFOP, REFERNET, ENIC/NARIC, NRP),
- hoitaa Europassi-järjestelmän uudistamisesta aiheutuvat tehtävät,
- osallistuu Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmisteluun, toteutukseen ja puheenjohtajuuskauden materiaalien tuottamiseen erikseen sovittavalla tavalla,
- antaa koulutuksen järjestäjille ja kouluille sekä Suomen ulkomaan peruskouluille opetussuunnitelmatyöhön ja vuotuisen toiminnan suunnitteluun ohjausta ja neuvontaa,
- toimittaa opetusministeriölle selvityksen siitä, mihin toimielimiin viraston virkamiehet tällä hetkellä osallistuvat,
- vastaa osaltaan kansallisen kansainväliseen toimintaan tarkoitettujen rahoitusten suuntaamisesta koulutuspolitiikkaa tukevalla tavalla sekä järjestää monipuolista tiedotusta valtionavustusten hakemisesta,
- osallistuu opetusministeriön lähialueyhteistyöohjelman toteuttamiseen Suomen lähialuestrategian tavoitteiden ja sen koulutus- ja kansalaisyhteiskunta-toimenpidekokonaisuuden mukaisesti,
- huolehtii Suomeen suuntautuvista opetustoimen keskushallintotason vierailuista siltä osin kuin vierailut koskevat Opetushallituksen omaa toimialaa ja osaamista,
- tekee Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaansaannon lain (1597/1992) ja vastaavan asetuksen (520/1997) ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain (531/1986) ja vastaavan asetuksen (519/1997) mukaiset tutkintojen tunnustamispäätökset,
- tekee opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 21 §:n mukaiset päätökset riittävästä opinnoista vieraskieliseen opetukseen sekä steinerpedagogiikkaan pohjautuvaan opetukseen ja montessoripedagogiikkaan pohjautuvaan esiopetukseen sekä
- hoitaa EY:n yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän kansallisen kontaktipisteen tehtävät.

Kansainvälinen tiedonvaihto: Opetushallitus on hoitanut sille asetetut velvoitteet Euroopan unionin kahdessa tiedonvaihtoverkostossa, koulutuksen tietoverkossa Eurydicessa ja ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskukseen Cedefopin ReferNet-verkostossa. Suomen EU-puheenjohtajuuskautta varten tehtiin julkaisu Vocational education and training in Finland sekä kolmikielinen esite Spotlight on VET, Finland. Cedefop sekä toimitti että painoi omissa sarjois-

saan kyseiset julkaisut. Tietoa on toimitettu verkostojen tietokantoihin, joista tärkeimmät ovat Eurydicen Eurybase ja Cedefopin eKnowVET. Lisäksi tiedonvaihdon alueella Opetushallitus on koordinoinut opettajien ja työpaikkakouluttajien verkoston TTNetin kansallista toimintaa. TTNetin aloitteesta käynnistynyt komission rahoittama eTTCampus-projekti saatettiin päätökseen. Opetushallitus osallistui aktiivisena partnerina eurooppalaisessa ECVET-yhteistyöprojektiin. Kansainvälisen tiedonvaihdon osaaminen on tullut aktiiviseen käyttöön myös Suomeen suuntautuneiden vierailujen käytännön toteutuksessa. Opetushallitus toimii Cedefop Study Visits-ohjelman kansallisena koordinaattorina.

Tutkintojen tunnustaminen: Vuonna 2006 Opetushallitus antoi 475 päätöstä tutkinnon tunnustamisesta ja 91 hakemusta johti muuhun ratkaisuun. Tunnustamispäätöksistä 201 koski Euroopan unionin jäsenmaassa suoritettua tutkintoa ja 275 muissa maissa suoritettua tutkintoa. Uusia tutkinnontunnustamishakemuksia tuli toimintavuoden aikana 537. Päätöksiä kelpoisuudesta vieraskieliseen opetukseen tehtiin 10.

Tutkintojen tunnustamispäätöksiä hakeneille tehtiin kysely, jossa selvitettiin asiakastytyväisyyden lisäksi päätösten vaikuttavuutta. Kysely osoitti, että päätös on pääsääntöisesti vaikuttanut myönteisesti työllistymiseen ja palkkaukseen. Selvityksen mukaan asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä Opetushallituksen toimintaan.

Enic/Naric-tiedotuskeskus

Tiedotuskeskuksen tehtävänä on antaa korkeakouluille sekä ulkomaisille yhteistahoille tutkintojen akateemisessa tunnustamisessa tarvittavia tietoja. Korkeakoulujen tilaisuuksissa luennoitettiin esimerkiksi Bolognan prosessista, yhteistutkinnoista ja aikaisemmin opitun tunnustamisen kysymyksistä. Bologna-prosessin edistämiseen osallistuttiin järjestämällä seminaari. Yksikkö perehdytti Armeniaan ja Bosnia Herzegovinaan perustettavien Enic-toimistojen edustajia tiedonvaihtoverkoston työhön esittelemällä yksikön työmetodeja.

Yksikön edustaja on ollut korkeakoulututkintojen akateemisten tunnustamista säätelevän Lissabonin sopimuksen hallitusten välisen komitean varapuheenjohtajana.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamassa kolmivuotisessa Pohjoismaiden NARIC –toimistojen yhteishankkeessa valmistui Suomen koordinoima osahanke, jossa vertailtiin eri Pohjoismaissa annettuja tunnustamispäätöksiä ja lausuntoja.

Europassi: Europass-keskus julkaisi uutta esitemateriaalia ja avasi uudet verkkosivut, joiden rakenteessa huomioidaan erikseen eri käyttäjäryhmät. Oppilaitosten käyttöön annettiin vuoden aikana yli 1500 Europass-liikkuvuustodistusta. Niistä arviolta 650 jaettiin opiskelijoille täytettynä ulkomaanjakson päätyttyä. Oppilaitosten kanssa yhteistyössä valmisteltiin liikkuvuustodistusten täyttöohjeita ja ”best practices” –käsikirjaa. Suomen Europass-keskus osallistui Euroopan komission työryhmään, joka rakentaa liikkuvuustodistusten käsittelyyn yhteistä eurooppalaista tietokantajärjestelmää.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen Europass Certificate Supplement -liitteet saatiin valmiiksi ja kaikki liitteet vietiin tietokantaan. Certificate Supplement -tietokanta palvelee kaikkia ammatillisen tutkintotodistuksen saaneita, oppilaitoksia, neuvontapalveluja, viranomaisia ja työnantajia sekä Suomessa että ulkomailla.

Europassista käsiteltiin kevään aikana noin kahdessakymmenessä koulutustilaisuudessa ja eri julkaisuissa ilmestyi parikymmentä Europassia esittelevää artikkelia. Syksyllä järjestettiin yhteistyössä ylioppilaskuntien kanssa laaja korkeakouluopiskelijoille suunnattu tiedotuskampanja. Pohjoismai-

den ja Baltian maiden Europass-keskukset järjestivät kaksi yhteiskokousta, jossa vaihdettiin kokemuksia hyvistä käytännöistä..

NRP: Opetushallitus on NRP-verkoston (National Reference Points for Vocational Qualifications) Suomen vastuutaho. Hoidettiin NRP-verkostolle kuuluva ammatillisia tutkintoja koskeva tiedotustehtävä vastaamalla kyselyihin ja antamalla ammatillista koulutusta koskevia lausuntoja. Lausuntoja annettiin 39.

Opetushallitus osallistuu ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa kehittävään verkostoon European Network on Quality in VET ja toimii jatkossa kansallisena Reference Point-pisteenä.

EU-puheenjohtajuuskausi: Opetushallitus osallistui Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ohjelmaan liittyvien konferenssien valmisteluun ja vastasi syyskuussa 2006 pidetyn ”Lifelong Learning: Equity and Efficiency” –konferenssin järjestelyistä. Puheenjohtajakautta varten tuotettiin materiaalia (ks. Kansainvälinen tiedonvaihto).

Kansainväliset järjestöt ja monenvälinen yhteistyö: Osallistuttu Euroopan Neuvoston koulutuskomitean ja European Center for Modern Languages -organisaation hallintoneuvostojen kokouksiin.

Osallistuttu CERIn hallintoneuvoston ja sen Executive Groupin kokouksiin sekä muuhun OECD-yhteistyöhön. Osallistuttu kansallisen OECD-seminaarin valmisteluun ja toteutukseen. Vastattu INES-hankkeen koordinoinnista ja osallistuttu hankkeen C-Networkin toimintaan. Schooling for tomorrow -hanke on edennyt operationaaliseen vaiheeseen. Jatkettu asiantuntijoiden lähettämistä OECD-vaihto-ohjelmaan.

Valmisteltu Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Luoteis-Venäjän välisiä yhteistyöhankkeita. Osallistuttu aktiivisesti pohjoismaisten opetus- ja tilastoviranomaisten koulutustilastointiyhteistyöhön.

Kansainvälistymisen tukipalvelut: Opetushallitus tuki yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä myöntämällä valtionavustusta koulutuksen järjestäjien sekä koulujen ja oppilaitosten kansainväliseen yhteistyöhön yhteensä n. 2 milj. euroa. Avustukset kohdennettiin etupäässä verkostoituneille hankkeille, joiden toiminta tukee kansallisen koulutuspolitiikan tavoitteita. Valtionavustusprosessien tueksi ja kansainvälisen toiminnan hyvien käytäntöjen levittämiseksi järjestettiin koulutusta ja tiedotusta.

Venäjä-Suomi-ohjelmassa on lisätty Suomen ja Venäjän federaation yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten ja opetusalan viranomaisten yhteistyötä sekä tiedon ja kokemusten vaihtoa verkostoissa. Erityisinä painoalueina olivat venäjän kielen ja kulttuurin opetus, työssäoppiminen Venäjällä sekä matematiikan, fysiikan ja avaruusfysiikan opetus.

Suomi-koulujen tuki

Opetushallitus myönsi harkinnanvaraista valtionavustusta 350 000 euroa n. 130 Suomi-kouluille. Kouluissa toimiville opettajille järjestettiin vuotuiset kehittämispäivät Helsingissä.

Lähialueyhteistyö: Opetushallitus on avustanut opetusministeriötä lähialueohjelman toteuttamisessa ulkoasiainministeriön strategian mukaisesti. Lähialueyhteistyössä on hallinnoitu kahdeksaa lähialuehanketta, joita on toteutettu Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa Pietarissa sekä Leningradin alueella. Opetushallitus on käynyt kahden alueen kanssa neuvotteluja uuden hankkeen käynnistämiseksi vuoden 2007 puolella. Lähialuehankkeiden puitteissa on tehty yhteistyötä

muiden kansainvälisten organisaatioiden (mm. Euroopan koulutussäätiö, Maailmanpankki, Euroopan jälleerakennus- ja kehitys pankki, Pohjoismainen ministerineuvosto) kanssa.

Kansainväliset vierailut: Vierailujen määrä Opetushallitukseen kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2006 vierailuja järjestettiin kaikkiaan noin 140 kun v. 2005 niitä oli 120. Vieraat olivat koulutusalan ammattilaisia eri puolilta maailmaa, mm. ministeriöiden, keskus- ja aluehallinnon virkamiehiä, rehtori- ja opettajaryhmiä, poliitikkoja, ammattijärjestöjen edustajia, toimittajia ja tutkijoita. Pääosa vierailuista on ollut muita kuin ns. virallisen tahon vierailuita ja ne on järjestetty maksullisena palvelutoimintana

Kehitysyhteistyö: Opetushallitus hoitaa asiantuntijatason tehtäviä ulkoministeriön rahoittamissa kehitysyhteistyöhankkeissa Afrikassa ja Aasiassa. Etelä-Afrikan kanssa tehtävän koulutuksen inklusiopolitiikan tukihankkeessa käynnistyi osin uusi vaihe, kun Opetushallitus nimesi uuden tiimin hoitamaan Etelä-Afrikan projektia.

Opetushallituksen virkamiesten osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön: Osallistumisesta on tehty kartoitus.

1.3.3.4 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän ylläpito

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Opetushallitus

- valmistelee opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän päätökset ja rahoitukseen liittyvät oikaisut opetusministeriölle, toteuttaa kaksi perustiedonkeruuta ja yhden kustannustietojen keruun vuosittain sekä ylläpitää muita rahoitusjärjestelmän edellyttämiä tietoja,
- tekee valtionosuusjärjestelmän uudistamisen mukaiset muutokset ylläpitotehtäviin ja tiedonkeruisiin
- parantaa perustietojen ja kustannustietojen hyödynnettävyyttä (ns. Pindy-hanke) sekä
- osallistuu aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevan selvityksen tekoon vuosina 2005–06 kustannustietojen osalta ja seuraa Vetovoima-hankkeen tuloksia.

Seuranta: Rahoitusjärjestelmän toiminnan häiriöttömyys ja aikataulussa pysyminen, asiakastyytyväisyys.

Vuoden 2006 rahoitus on määräytynyt vuoden alusta voimaan tulleiden lainsäädäntömuutosten ja aikataulujen mukaisesti. Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuus oli mukana ensimmäistä kertaa yksikköhintarahoituksessa. Rahoitusuudistus, samoin kuin käynnistynyt kunta- ja palvelurakennemuudistus, ovat aiheuttaneet paljon työtä sekä muutosten toteuttamisessa että asiakaspalvelussa. Alkuvuoden aikana järjestettiin ylimääräisiä koulutustilaisuuksia rahoitusuudistuksesta johtuen. Opetushallitus on avustanut ministeriötä myös uusien ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupien valmistelussa.

Rahoitusjärjestelmän tiedonkeruut on uudistettu vastaamaan rahoitusuudistuksen tarpeita. Myös raportointia on uudistettu muutoksista johtuen. Kustannusten tiedonkeruussa uusina sektoreina olivat museot, teatterit ja orkesterit, joista kerättiin laitoskohtaisesti valtionosuuspohjan mukaiset kustannukset ja suoritiedot rahoituksen määräytymistä varten.

Vuoden aikana käynnistyi kaksi uutta tarkastusta, jotka keskittyvät oppisopimusmuotoisesti toteutettuun ammatilliseen lisäkoulutukseen.

Rahoitusjärjestelmän tietojen hyödynnettävyyttä on kehitetty omien raporttimuutosten lisäksi osallistumalla OPH:n WERA-hankkeeseen, johon siirrettiin ensimmäistä kertaa koulutuksen kus-

tannusaineistot. Opetushallituksessa laadittiin sähköinen julkaisu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta vuonna 2006.

Valtionosuusperusteet/Valtionosuus 2006

Taulukon valtionapuyksiköiden lukumäärät kuvaavat opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionrahoituksen saajien lukumäärää eri tehtäväalueilla tai oppilaitosmuodoissa. Rahoituksen saajia ovat kunnat, kuntayhtymät, yksityiset rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt, joita vuonna 2006 oli yhteensä 954. Valtion ylläpitämät oppilaitokset eivät sisälly lukuihin.

Rahoituksen määrää kuvaavina lukuina on taulukossa esitetty lain mukaan maksetut valtionosuudet ja kuntien osalta valtionosuusperusteen mukaiset määrät, joihin sisältyvät kuntien rahoitusosuudet ja sisäasiainministeriön päättämät verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasauserät ja valtionosuusjärjestelmän muutokseen liittyvät siirtymätasauserät. Kunnille maksetaan valtionosuuksina valtionosuusperuste vähennettynä kunnan rahoitusosuudella ja huomioiden verotuloihin perustuvat tasauserät ja siirtymätasauserät. Valtionosuudet ja kuntien valtionosuusperusteet olivat vuonna 2006 yhteensä 6 391 milj. € (6 140 milj. € vuonna 2005), josta kunnan rahoitusosuus oli 3 235 milj. € (3 155 milj. € vuonna 2005).

VALTIONOSUUSPERUSTEET/VALTIONOSUUS V. 2006

Tehtäväalue	Valtionosuutta saavia järjestäjiä	Valtionosuus-peruste/ valtionosuus (euroa)
Aamu- ja iltapäivätoiminta	389	22 000 000
Perusopetus ja esiopetus	504	3 198 000 000
Ulkomaankoulut	8	2 000 000
Kielikoulut	4	8 000 000
Lukiokoulutus	303	502 000 000
Ammatillinen koulutus	172	1 108 000 000
Oppisopimuskoulutus	86	158 000 000
Ammatillinen lisäkoulutus	169	105 000 000
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	33	18 000 000
Ammattikorkeakoulut	29	719 000 000
Taiteen perusopetus (euroa/opetustunti)	105	51 000 000
Kansalaisopistot, vapaa sivistystyö	231	76 000 000
Kansanopistot, vapaa sivistystyö	89	45 000 000
Kesäyliopistot, vapaa sivistystyö	20	4 000 000
Liikunnan koul.keskukset, vapaa siv.työ	11	13 000 000
Opintokeskukset, vapaa siv.työ	11	12 000 000
Museot	135	19 000 000
Teatterit	56	33 000 000
Orkesterit	27	12 000 000
Kirjastot	415	237 000 000
Taiteen perusopetus (euroa/asukas)	370	7 000 000
Kulttuuritoiminta	415	18 000 000
Liikuntatoimi	415	17 000 000
Nuorisotyö	415	7 000 000
Valtionosuudet ja kuntien valtionosuusperusteet yhteensä		6 391 000 000
Yhteissummaan sisältyvät kunnan rahoitusosuus, kunnan verotuloihin perustuva tasaus ja siirtymätasaus yhteensä		3 244 000 000

1.3.3.5 Rakennerahastoasiat

Tulossopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Opetushallitus

- vastaa opetusministeriön sille osoittamilla rakennerahastovaroilla ja niitä vastaavilla valtion rahoitusosuuksilla toteutettavien hankkeiden rahoituspäätösten valmistelusta, rahoituksen myöntämisestä, hankkeiden seurannasta ja valvonnasta, hankkeiden tarkastuksesta ja varojen takaisinperinnästä,
- huolehtii siitä, että kaikki kauden 2000–2007 projektit on suljettu liiriksessä vuoden 2008 kesäkuun loppuun mennessä,
- tuottaa arviointi- ja loppuraportit projekteista niin, että vähintään neljä loppuraporttia on julkaistu toimenpidekokonaisuuksittain sekä
- osallistuu uuden ohjelmakauden suunnitteluun.

Rakennerahasto-ohjelmien seuranta

Opetushallituksen rahoittamia ESR - projekteja on yhteensä 355, joista keväällä 2006 oli käynnissä 143 kpl. Ohjelmakaudella 2000 - 2006 Opetushallitukselle myönnettyistä varoista (88,98 milj. euroa) on sidonnan ja varausten aste 98,8 % vuoden lopussa. Projektien tuloksellisuutta ja varojen täysmääräistä käyttöä seurataan aiempaa tiiviimmin jatkorahoituspäätösten yhteydessä tarkistettavien kustannusten toteuman ja laadullisten raporttien avulla. Vuoden aikana tehtiin 12 projektille varmennuskäynti, ja yksi otantatarkastus. Opetushallituksen järjestelmätarkastus saatiin loppuun. Lisäksi projekteja ohjeistettiin ohjelmakauden viimeisten projekteja koskevien päätösten realistiseen suunnitteluun sekä puhelin- ja sähköpostiohjauksella että kolmessa projektille suunnatussa hallinnointia ohjaavassa koulutustilaisuudessa.

Vuoden 2006 aikana tehostettiin päättyneiden projektien tietojen tarkistamista, projektien sulkeamista ja valmistauduttu arkistointiin. Kesäkuun 2006 loppuun mennessä on suljettu yhteensä 215 projektia. Maksatusten nopeuttamiseen kiinnitettiin huomiota. Lisäämällä yhteistoimintaa ja lyhytaikaisen lisäresurssin avulla hakemusten käsittelyä on voitu nopeuttaa.

Projektien tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta sekä saatuja hyviä käytäntöjä kootaan tutkimuksilla ja selvityksillä. Keväällä 2006 julkaistiin 4 vuoden 2005 aikana tehtyä selvitystä ja käynnistettiin kaksi uutta selvitystyötä. Lisäksi projekteille järjestettävissä työ- ja vaikuttavuusseminaareissa etsitään hyviä käytäntöjä edelleen juurrutettaviksi ja levitettäväksi arkikäytäntöön. Vuoden 2006 aikana pidettiin yhteensä 14 työ- ja vaikuttavuusseminaaria.

Opetushallitus on seurannut uuden ohjelmakauden 2007- 2013 asiakirjojen ja strategioiden valmistelua ja kommentoinut niiden luonnoksia opetushallinnon näkökulmasta.

1.3.3.6 Koulutustoimikunnat

Opetushallituksen asiantuntijat hoitavat koulutustoimikuntien sihteeripalvelut.

Koulutustoimikuntien työ kattaa ammatillisen peruskoulutuksen, aikuiskoulutuksen, ammattikorkeakoulutuksen sekä yliopistojen ammatillisesti painottuneet opinnot. Ammatillisen ja aikuiskoulutuksen alakohtaiset asiantuntijat ovat hoitaneet koulutustoimikuntien sihteeripalvelut. Toimikuntia on 33 ja niissä on yhteensä 327 jäsentä varajäsenineen. Toimikunnat ovat ottaneet kantaa oman alansa kehittämisen, antaneet lausuntoja, osallistuneet alansa kehittämishankkeisiin sekä valmistelleet erillisselvityksiä. Vuoden lopulla osallistuttiin koulutustoimikuntajärjestelmän uudistamiseen ja uusien koulutustoimikuntien asettamiseen.

1.3.3.7 Vähälevikkisen oppimateriaalin tuottaminen

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on turvata vähälevikkisen oppimateriaalin saatavuus.

Opetushallitus

- huolehtii sellaisten alojen ja oppiaineiden opiskelijoiden perusoppimateriaalista, joille ei ole mahdollista tuottaa materiaalia kaupalliselta pohjalta,
- turvaa laadukkaiden ja kohtuuhintaisten perusoppikirjojen ja niitä täydentävien digitaalisten materiaalien saatavuuden pienten alojen ja erityisryhmien opiskelijoille,
- ottaa tuotannossaan huomioon uuden tekniikan tuomat mahdollisuudet valitessaan kustannustehokkaita tuottamistapoja sekä
- selvittää vähälevikkisen materiaalin tarvetta saavutettuihin tuloksiin (määrä, laatu ja asiakastyty-

väisyys).

Tulokset: Saatetaan valmiiksi ja päivitetään aikaisempina vuosina aloitetut tuotannot ja tarvekartoitusten pohjalta tuotetaan uutta materiaalia niille aloille, joilta puuttuu perusoppimateriaali. Kehittyvien tuotantomenetelmien ja toimintatapojen myötä tehokkuus kasvaa.

Vuonna 2006 käynnistettiin uusia vähälevikkisen oppimateriaalin hankkeita eri oppiaineisiin yhteensä 59 kpl, joista ruotsinkielisiä oli 15. Samalla jaksolla valmistuneita uusia tuotteita oli 63 kpl, joista ruotsinkielisiä 18 kpl. Valmistuneista oppimateriaaleista 20 kohdistui peruskouluopintoihin, 26 lukio-opintoihin ja 17 ammatilliseen ja aikuiskoulutukseen.

Oppikirjoja myytiin 64 600 kappaletta, videoita, muuta av-materiaalia, cd-rom-tuotteita ja verkkotuotteita 2 216 kappaletta. Opetushallituksen www-sivuilla olevan verkkokauppa on merkittävä asioimispaikka, sillä oppimateriaalilauksista miltei puolet, 41 %, tuli verkkokaupan kautta.

Vuoden 2006 aikana uusia verkko-oppimateriaaleja käynnistettiin kaikkiaan 73 kappaletta, joista perusopetukseen ja lukiokoulutukseen 44 (ruotsinkielisiä 27) ja ammatilliseen peruskoulutukseen 29 kappaletta.

Vuoden aikana verkko-oppimateriaaleja valmistui yhteensä 80 kpl, joista perusopetukseen ja lukiokoulutukseen 75 (ruotsinkielisiä 17) ja ammatilliseen peruskoulutukseen 5 (ruotsinkielisiä 3).

Digitaalisen materiaalin tuotannossa on vuoden 2006 aikana panostettu erityisesti pedagogisen ja teknisen laadun parantamiseen. Oppimateriaalin käsikirjoittajille on järjestetty tähän tähtävä koulutusta. Laadun parantaminen ja laatuksien käyttöönotto ovat monipuolistaneet ja tehos- taneet verkkotuotteiden tuotantoprosessia.

1.3.3.8 Fyysisen opiskelu ympäristön kehittäminen

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Tavoitteena on tuottaa tietoa opetussuunnitelmien toteuttamista tukevan ja oppimista edistävän opiskelu ympäristön fyysisten puitteiden luomiseksi ja kehittämiseksi. Kaikki koulutuksen järjestäjät ja suunnittelijat tavoitettava informaatio-ohjaus on keskeisessä asemassa, kun valtiosuusprosessiin ei enää kuulu suunnitelmien tarkastaminen ja lisäksi merkittävä osa hankkeista toteutetaan ilman valtiosuutta.

Opetushallitus

- vastaa oppilaitosten toimitiloja ja varustamista sekä toimitilojen ylläpitoa koskevasta kehittämis- työstä ja tiedon jakamisesta sekä
- käynnistää ja ohjaa kehittämishankkeita, joissa painopisteinä ovat hyvän laadun turvaava hankepro- sessi, terveyden ja turvallisuuden huomioonottava opiskelu ympäristö, opetussuunnitelmien ja peda- gogiikan muutosten vaikutukset opiskelu ympäristöön sekä oppilaitosrakentamista ja oppilaitos- verkkoja koskevan tietovarannon järjestäminen.

Tulokset ja seuranta: Koulutuksen järjestäjien käytössä on tietoa hyvien opiskelu ympäristöjen to- teuttamiseksi. Valmistuneita ohjeita ja järjestettyjä koulutustilaisuuksia seurataan vuosittain.

Opetushallitus on saattanut loppuun ja käynnistänyt useita uusia fyysisen opiskelu ympäristön kehittä- miseen liittyviä kehittämis- ja julkaisuhankkeita eri yhteistyötahojen kanssa:

- Kuntien opetusrakennusten ym. korjausrakentamistarve, ns. KUNKOR-hanke yhdessä Kunta- liiton kanssa (valmis 6/2006)

- Kosteusvaurioituneiden koulurakennustyyppien kunnonarviointiohjeet, yhdessä TKK:n kanssa (jatkuu)
- Koulurakentamisen RT-korttisarja yhdessä Rakennustietosäätiön kanssa (osa korteista valmis 9/2006)
- Hankesuunnitteluopas (valmis 9/2006)
- Kuvataiteen opetustilojen suunnitteluopas (valmis 9/2006)

Opetushallitus on järjestänyt useita opiskeluympäristöön liittyviä koulutustilaisuuksia ja konferensseja, mm. kansainvälinen koulurakentamiskonferenssi Helsingissä huhtikuussa 2006.

Fyysisen oppimisympäristön kehittäminen on kytketty osaksi oppimisympäristön kokonaiskehittämistä. Opetushallituksen oppimisympäristötiimi aloitti toimintansa keväällä 2006.

1.3.3.9 Valtion oppilaitokset

Tulosopimuksen tavoitteet vuosille 2006-2008

Opetushallitus tulosohjaa valtion oppilaitoksia hallitusohjelman, koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissohjelman ja ammatillisen erityisopetuksen valtakunnallisen strategian ja toimenpideohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Helsingin ranskalais-suomalaisen ja suomalais-venäläisen koulun tavoitteena on, että oppilaat saavat esi-, perus- ja lukiokoulutuksen lisäksi myös hyvän ranskan ja venäjän kielen taidon sekä asianomaisen kulttuurin tuntemuksen. Koulujen oppilasmäärät pysyvät nykyisellä tasolla. Opetushallitus ohjaa koulujen palvelukeskustoiminnan kehittämistä.

Opetusministeriön päätöksen mukaan vammaisten lasten koulut antavat esi-, perus- ja lisäopetusta vammaisille lapsille, jotka eivät pysty suorittamaan oppivelvollisuuttaan omassa lähikoulussaan. Koulujen oppilasmäärät pysyvät ennallaan, mutta vaikeavammaisten osuus kasvaa.

Ammatilliset erityisoppilaitokset antavat ammatillista peruskoulutusta sekä valmentavaa koulutusta kuulo-, näkö- ja kehitysvammaisille nuorille. Toiminnan painopisteenä on vastuu vaikeasti vammaisten koulutuksen järjestämisestä. Oppilaista 53 % on ammatillisessa peruskoulutuksessa ja 47 % valmentavassa ja kuntouttavassa koulutuksessa. Koulutuksen järjestämislupien mukaisiin oppilasmääriin on valtakunnallisen strategian mukaisesti kasvupainetta noin viisi prosenttia.

Saamelaisalueen koulutuskeskus antaa koulutusta lähinnä saamelaisalueen tarpeita varten, säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria ja luontaiselinkeinoja sekä edistää saamenkielisen oppimateriaalin valmistamista.

Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus tuottaa nykyisen laatukäsityksen mukaista korkeatasoista turvallisuuskoulutusta ja laiva- ja konesimulaattorikoulutusta merenkulkualan opiskelijoille, merenkulkijoille, alalle hakeutuville ja sillä alalla toimiville merenkulkijoille, puolustusvoimille ja muille alan sidosryhmille. Keskus kehittää palveluitaan tavoitteena tukea valtakunnallisen turvallisuuskoulutuksen kehitystä.

Tulokset Opetussuunnitelmat on laadittu ja koulutuksen järjestäjät ovat hyväksyneet ne 1.8.2006 mennessä. Ammattiosaamisen näytöt on otettu käyttöön erityisoppilaitoksissa. Opetusministeriön edellyttämä 50 %:n kustannusvastaavuus vammaisten lasten koulujen osalta toteutuu. Toiminnan vaikuttavuutta seurataan opintojen loppuunsaattamisen kautta.

Tilivirasto Opetushallitukseen kertomusvuonna kuului päämaksupisteen lisäksi 18 valtion oppilaitosta, joista 10 yleissivistävää ja viisi ammatillista erityisoppilaitosta sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus, Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus, Meriturva ja Opetusalan koulutuskeskus (Opeko). Opetushallitus huolehtii lisäksi valtion koulukotien perusopetuksesta. Tässä osuudessa

esitetty perustuu lähinnä edellä mainittujen oppilaitosten vuodelta 2006 tekemiin tulosraportteihin.

Valtionhallinnon tuottavuushankkeessa valtion oppilaitoksia tarkasteltiin Opetushallituksen tuottavuushankkeen osana. Valtionoppilaitosalaryhmän edustajat sekä oppilaitosten edustajat osallistuivat opetusministeriön vetämän valtion oppilaitosten tuottavuuden kehittämishankkeeseen, jossa oli mukana asiantuntija Tilastokeskuksesta.

Vuonna 2006 oli ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä yleissivistävässä koulutuksessa yhteensä 3030 opiskelijaa (3060 vuonna 2005). Vuoden lopussa oli valtion oppilaitosten vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön lukumäärä yhteensä 1768. Valtion oppilaitosten A-palkkaisten palkkausjärjestelmäuudustuksen seuranta- ja kehittämisryhmä kokoontui kertomusvuonna kolme kertaa. C - palkkaisten osalta valmisteluja jatkettiin ja työ jatkuu edelleen vuonna 2007.

Palkkausjärjestelmäuudistus on tuonut lisämahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi työtehtävien analysoinnin sekä säännöllisen ja strukturoidun kehittämiskeskustelukäytännön kautta.

Valtakunnallinen resurssi- ja kehittämiskeskustoimintaa on lisääntynyt ja toimintamuotoja on edelleen kehitetty.

Syksyllä perustettiin oppilaitosten maksullisen palvelutoiminnan kehittämisryhmä, jossa oli Opetushallituksen edustajien lisäksi neljä edustajaa eri oppilaitoksista. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2007.

Opetushallitus tulosoittaa valtion oppilaitoksia. Oppilaitokset toimittivat virastoon syyskuussa toiminta- ja taloussuunnitelmansa vuosille 2008 – 2010. Tulossopimusneuvottelut käytiin syksyllä kaikkien oppilaitosten kanssa ja neuvottelujen tuloksena on vahvistettu vuoden 2007 toimintaa koskevat tulossopimukset.

Vuoden 2005 toiminnan palautekeskustelut käytiin keväällä 2006 ryhmittäin: ammatilliset erityisoppilaitokset, näkövammaisten, kuulovammaisten ja liikuntavammaisten koulut sekä Meriturva ja Saamelaisalueen koulutuskeskus kukin omanaan. Lisäksi koulut suorittavat jatkuvaa itsearviointia ja parantavat toimintansa laatua.

Helmikuussa Opetushallitus osallistui STAKESin järjestämiin valtion koulukotien tulossopimusneuvotteluihin.

Valtion oppilaitosjohdon koulutus jatkui Opetusalan koulutuskeskuksen organisoimana.

Valtion oppilaitosten kulurakenne vaihtelee ryhmittäin. Opetukseen käytetyt kulut olivat suurimmat kielikouluissa (61%) ja pienimmät vammaisten lasten kouluissa (30 %). Ammatillisissa oppilaitoksissa opetuksen osuus kuluista on noin puolet eli 49 %.

Vastaavasti oppilashuollon osuus on 42 % vammaisten lasten kouluissa, 21 % ammatillisissa oppilaitoksissa ja 10 % kielikouluissa.

Hallinnon osuus on 10 % sekä kielikouluissa että ammatillisissa oppilaitoksissa. Vammaisten lasten kouluissa se on 9 %.

Kiinteistöjen osuus on kaikissa oppilaitosryhmissä noin viidennes kuluista.

KOULUJEN VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT VUONNA 2004-2006

(ei sisällä maksullisen palvelutoiminnan kuluja)

Ammatilliset erityisoppilaitokset	2004	2005	2006
Opetus	15 896 424	16 476 649	16 767 377
Oppilashuolto	7 199 218	7 263 346	7 190 327
Hallinto	2 915 020	3 052 602	3 483 570
Kiinteistö	6 401 119	6 677 452	7 068 636
	32 411 781	33 470 049	34 509 910
Vammaisten lasten koulut			
Opetus	9 044 970	9 330 619	9 706 144
Oppilashuolto	12 389 530	13 283 662	13 249 224
Hallinto	2 822 616	2 832 581	2 968 886
Kiinteistö	5 882 588	5 927 960	5 903 295
	30 139 704	31 374 822	31 827 549
Kielikoulut			
Opetus	6 033 618	6 083 633	5 807 189
Oppilashuolto	920 123	874 702	937 373
Hallinto	447 950	495 496	695 705
Kiinteistö	2 084 756	2 088 442	2 079 479
	9 486 447	9 542 273	9 519 741

VALTION YLEISSIVISTÄVÄT OPPILAITOKSET**KIELIKOULUT**

Valtion kielikouluja ovat Helsingissä sijaitsevat Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu. Kielikoulujen tulosalueet ovat esiopetus, perusopetus ja lukio-opetus. Niissä painottuvat ranskan ja vastaavasti venäjän kielen ja kulttuurin opetus.

Koulut ovat osana varsinaista koulutyötä järjestäneet leirikoulu- kulttuuri- ja opintomatkoja Ranskaan ja Venäjälle sekä myös tehneet omaa kielialuettaan ja sen edustamaa kulttuuria tunnetuksi. Koulut ovat toimineet aktiivisesti ranskan ja venäjän kielen ja kulttuurin opetuksen ja vastaavan aineopetuksen kehittäjinä yhteistyöverkostoissaan. Yhteistyötä on tehty myös yliopistojen kanssa, erityisesti opetusharjoittelussa. Koulut ovat ottaneet vastaan ranskaa ja venäjää opiskelevia oppilasryhmiä sekä näiden kielten opettajia muista kouluista, mutta myös ulkomailta.

Molemmissa kouluissa otettiin käyttöön 1.8.2006 uudet opetussuunnitelmat.

KIELIKOULUT 2004 - 2006

	2004	2005	2006
Oppilasmäärä keskimäärin:	1586	1529	1524
- esiopetus	127	124	120
- perusopetus	1176	1106	1088
- lukio	283	299	316
Perusopetuksen päättötodistuksen suorittaneita	138	135	127
Ylioppilastutkinnon suorittaneita	76	67	71

VAMMAISTEN LASTEN KOULUT

Vammaisten lasten kouluja ovat Haukkarannan koulu Jyväskylässä, Lohipadon koulu Oulussa, Mäntykankaan koulu Kuopiossa sekä Ruskeasuon koulu Helsingissä, jotka ovat ensisijaisesti liikuntavammaisille tarkoitettuja oppilaitoksia. Jyväskylän näkövammaisten koulu sekä Svenska skolan för synskadade Helsingissä ovat näkövammaisille ja Merikartanon koulu Oulussa sekä Mikael-koulu Mikkelissä ovat kuulovammaisille tarkoitettuja oppilaitoksia.

Lohipadon ja Merikartanon koulujen yhdistymisasiä eteni ja kouluille nimettiin yhteinen johtokunta 1.8.2006 alkaen. Yhdistymisen käytännön asioita hoitamaan valittiin syksyllä projektipäällikkö. Koulut yhdistyivät vuoden 2007 alussa.

Kaikki koulut ovat ottaneet käyttöön uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat.

Vammaisten lasten valtion erityiskoulut ovat valtakunnallisia palvelu- ja kehittämiskeskuskeskuksia, joille opetusministeriö on perusopetuslain (628/1998) 8, 39 ja 52 §:n nojalla määrännyt erityiseksi tehtäväksi järjestää esi-, perus- ja lisäopetusta sekä opetukseen liittyviä tukipalveluita niille vaikeasti monivammaisille ja sairaille oppilaille, joiden opetusta ei voida järjestää kunnan koululaitoksessa. Opetusta järjestetään näkö-, kuulo- ja liikuntavammaisille, neurologisesti sairaille ja pitkäaikaissairaille, dysfaattisille ja autistisille sekä muille vammaisille ja sairaille lapsille ja nuorille. Palveluja annetaan muille opetuksen järjestäjille, oppilaiden vanhemmille, opettajille, koulunkäyntiavustajille, teveydenhoito- ja kuntoutushenkilöstölle sekä muille oppilaan kanssa työskenteleville asiantuntijoille.

Koulut antavat oppilaille oppimisvalmiuksia parantavaa kuntoutusta, tilapäistä opetusta ja kuntoutusta tuki- ja kokeilujaksojen aikana sekä kehittävät opetus- ja kuntoutusmenetelmiä, opetusvälineitä ja oppimateriaaleja.

Valtion yleissivistävien erityiskoulujen virtuaalihanke (VALTERI) koskee virtuaalisia ohjaus- ja tukipalveluja. Hankkeessa koulut ovat luoneet yhteiset suuntaviivat ja käytänteet näiden palvelujen tuottamiseen erityistä tukea tarvitseville oppilaille, heidän kanssaan työskenteleville sekä heidän perheilleen. Samalla on hyödynnetty kunkin oppilaitoksen erityisosaamista virtuaalisessa ohjaustoiminnassa.

Projektin myötä oppilaitokset ja huoltajat ovat saaneet helpommin tietoa valtion yleissivistävien erityiskoulujen tarjoamista tukipalveluista (esimerkiksi sivustolta www.valteri.fi).

Valtion erityiskoulujen henkilöstö on ollut vahvasti mukana kansainvälisessä toiminnassa hakien oman alansa kongresseista ja tutustumismatkoilta uusinta tietoa työnsä kehittämiseen. Muina työmuotoina ovat mm. työntekijävaihdot, kansainvälinen koulutus ulkomailla ja Suomessa, ystävyyskoulut ja -luokat, ulkomaalaiset opiskelijaharjoittelijat ja osallistuminen kansainvälisiin hankkeisiin. Myös oppilaat ovat tehneet leirikoulumatkoja ulkomaille. Kansainvälistä toimintaa rahoitetaan mm. Opetushallituksen myöntämällä kansainvälisen toiminnan avustuksilla.

Vammaisten lasten koulujen oppilasmäärät ovat kasvaneet edellisvuodesta yhden prosentin 497 oppilaasta 504 oppilaaseen. Peruskoulun päättötodistuksia annettiin 63 oppilaalle, kasvua noin 15 %.

Palvelu- ja kehittämiskeskustoiminnan osalta painopiste on ohjaustoiminnassa sekä koulussa että kentällä.

Opetusministeriön edellyttämä 50% kustannusvastaavuus saavutettiin (51 %) koulujen antamien tukipalvelujen osalta (julkisoikeudelliset suoritteet).

VAMMAISTEN LASTEN KOULUT 2004 - 2006

Toiminnan laajuus koulussa	2004	2005	2006
Opiskelijamäärä koulussa	481	497	504
- esiopetus	28	33	35
- perusopetus	409	420	416
- lisäopetus	44	44	54
peruskoulun päättötodistuksia	51	54	63

Palvelukeskustoiminnan laajuus

Ohjaustoiminta koulussa			
- koulutettavapäiviä	9585	4771	15003

Ohjaustoiminta kentällä

- ohjauspäiviä			
- oppilaita	802	741	770
- kuntia, joissa käyty	239	276	291

Tilapäinen opetus ja kuntoutus

- Koulutettavapäiviä	3066	3508	2913
----------------------	------	------	------

Lukion suorittamista edistävä opetus (Mikael-koulu)

- oppilaita	11	11	12
- suoritti ylioppilastutkinnon	1	3	1

VALTION AMMATILLISET OPPILAITOKSET
VALTION AMMATILLISET ERITYISOPPILAITOKSET

Valtion ammatillisia erityisoppilaitoksia ovat Arlainstituutti Espoossa, Aura-instituutti Turussa sekä Alavuden erityisammattikoulu, Kuhankosken erityisoppilaitos Laukaalla ja Perttulan erityisammattikoulu Hämeenlinnassa.

Valtion ammatillisten erityisoppilaitosten tehtävänä on ammatillisen peruskoulutuksen ja valmentavan koulutuksen järjestämisen lisäksi toimia alueensa ammatillisen erityisopetuksen palvelu- ja kehittämiskeskuksina. Toimintaa on toteutettu osallistumalla erityisopetuksen kansallisiin ja kansainvälisiin kehittämishankkeisiin sekä tarjoamalla konsultaatiopalveluja ammatillisille oppilaitoksille ja muille hallinnonaloille. Vahvaa perinteistä palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaa on jatkettu koulutukseen hakeutuville nuorille järjestettyjen koulutuskokeilujen muodossa ja järjestämällä vaikeimmin vammaisten koulutusta opiskelijoiden kotipaikkakuntien tuntumassa.

Toiminnan painopiste on edelleen ollut alueellisessa kehittämisessä ja vastuun ottamisessa oman toiminta-alueen erityistä tukea tarvitsevien nuorten perusopetuksen jälkeisestä koulutuksesta yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen toimintamuotoja on kehitetty. Vaikeasti vammaisten perusopetuksen jälkeisen koulutuksen järjestämisen muodot ovat vakiintumassa ja näiden nuorten koulutuksellinen ja myös alueellinen tasa-arvoisuus on parantunut.

Oppilaitosten välistä yhteistyötä on kehitetty sekä valtion oppilaitosten että yksityisten erityisoppilaitosten kesken. Toimintaympäristöjen muutoksiin on varauduttu kehittämällä tietoteknisiä valmiuksia, luomalla eri hallinnonalat ylittäviä yhteistyöverkostoja, panostamalla opetuksen laatuun ja esteettömyyteen. Erityisesti painopisteinä ovat olleet ammattiosaamisen näyttöjen käyttöön ottaminen, opiskelijoiden osallisuuden lisääminen sekä kiinnostuksen herättäminen taiteita ja kulttuuria kohtaan.

Opiskelijamäärä on 878 (883 vuonna 2005). Näistä runsaat puolet (483) oli ammatillisessa peruskoulutuksessa ja 395 opiskelijaa valmentavassa koulutuksessa.

Päättötodistuksia annettiin viime vuonna 412 opiskelijalle (nousua edellisvuodesta 12 %). Tutkintotodistuksia on annettu 52 opiskelijalle ja tutkintotodistuksia, joissa mukautettuja opintokokonaisuuksia 44. Todistuksen suoritetuista opinnoista sai 316 opiskelijaa.

Opiskelijoista on 28 % koulutuksen jälkeen siirtynyt jatkokoulutukseen (117) ja 27 % toimintakeskuksiin (111). Työttömäksi jääneiden määrä on ollut laskusuunnassa, viime vuonna määrä oli vain 9 (edellisvuonna 18).

VALTION AMMATILLISET ERITYISOPPILAITOKSET 2004 - 2006

	2004	2005	2006
Oppilasmäärä	876	883	878
- ammatillinen peruskoulutus	463	475	483
- valmentava koulutus	413	408	395
Päättötodistusten lukumäärä	338	369	412
- tutkintotodistus	21	60	52
- tutkintotodistus, jossa mukautettuja opintokokonaisuuksia	29	66	44
- todistus suoritetuista opinnoista	288	243	316
Opintonsa keskeyttäneitä	39	40	51
Koulutuksen jälkeinen aika	338	370	412
- vapaat työmarkkinat	51	49	43
- itsenäinen yrittäjä	12	17	14
- tuettu työ	17	7	37
- toimintakeskukset	80	94	111
- jatkokoulutus	108	117	117
- avotyö	34	32	14
- työtön	25	18	9
- muu (eläkkeellä tms)	11	36	36

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUS

Saamelaisalueen koulutuskeskus on monialainen ja monikulttuurinen oppilaitos Inarissa, Suomen saamelaisalueella. Oppilaitoksen tehtävänä on antaa koulutusta saamelaisalueen tarpeisiin: poronhoitoon ja saamelaiskäsitöihin, mutta myös tietotekniikkaan, matkailuun, ravintolatöihin, liiketalouteen ja sosiaali- ja terveysalan töihin.

Kansainvälisessä toiminnassa painopistealueena ovat olleet ensisijaisesti arktiset alueet ja niiden perinteiset elinkeinot. Yhteistyötä tehtiin esimerkiksi opettaja- ja oppilasvaihtona mm. arktisen yliopiston kanssa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa oli 127 opiskelijaa (129 vuonna 2005). Tutkintotodistuksen on saanut viime vuonna 21 opiskelijaa. Toimintavuoden aikana tehtiin suunnitelmat siitä, miten ammattiosaamisen näytöt toteutetaan osana opiskelijan osaamisen arviointia. Tätä työtä varten koulutuksen järjestäjä asetti toimielimen sekä alakohtaisia työelämäjakoja.

Yleissivistävän aikuiskoulutuksen osalta opiskelijamäärä vaihtelee vuosittain eri koulutuslinjojen sisäänoton suhteessa. Viime vuonna oppilaita oli 15 (22 vuonna 2005) ja he suorittivat 600 opintoviikkoa (880 vuonna 2005).

Saamenkielen ja kulttuurin koulutukseen osallistuneiden määrä on kasvanut noin yhdeksällä prosentilla.

Työvoimapolitiittinen koulutus on kasvanut 16 % ja ammatillinen lisäkoulutus 21 % aikaisempaan vuoteen verrattuna.

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUS 2004 - 2006			
	2004	2005	2006
AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS			
Opiskelijoita	132	129	127
Päättötodistusten lukumäärä	25	36	21
YLEISSIVISTÄVÄ AIKUISKOULUTUS			
Opiskelijoita	25	25	15
Opintoviikkoja	1000	880	600
MUU KOULUTUS			
Saamenkielen ja kulttuurin koulutus			
- opintoviikkoja	1050	1050	1116
- opiskelijoita	548	643	701
Työvoimapolitiittinen koulutus:			
- koulutettavia	61	43	50
- kursseja	6	5	5
- koulutettavapäiviä	616	1409	415
Ammatillinen lisäkoulutus:			
- koulutettavia	345	252	304
- koulutettavapäiviä	411	5046	621
- kursseja	21	23	23

MERENKULUN TURVALLISUUSKOULUTUSKESKUS (Meriturva)

Kertomusvuonna Meriturvan laadunhallinta todettiin erinomaiseksi kun BVQI sertifioi keskuksen ISO 9001:2000 laadunhallintajärjestelmän ja Merenkululaitos suoritti koulutuksen STCW-auditoinnin. Erityisesti jälkimmäisen ansiosta keskuksen mahdollisuudet toteuttaa kansainväliset merenkulkijoiden koulutus- ja pätevyysvaatimukset täyttävää merenkulun turvallisuus- ja pelastautumiskoulutusta paranivat olennaisesti.

Meriturvan yleiset kehittämishankkeet kohdentuivat vuonna 2006 erityisesti laatutyöhön, oppilaitosyhteistyöhön ja koulutuskeskuksen tunnettuuden lisäämiseen sekä asiakaskunnan laajentamiseen. Pelastautumiskoulutusyksikössä saavutettiin valmiudet kouluttaa kaikissa koulutuspaikoissa. Yksiköllä on myös valmiudet toteuttaa kansainvälistä koulutusta ja ulkomaisia ryhmiä käy koulutuksessa säännöllisesti. Laivasimulaattoriyksikössä jatkettiin väyläkuvauksia ja tietokantojen kehittämistä navigointisimulaattoria varten sekä kehitettiin simulaattoreihin liittyvää laitteistoa, ohjelmistoa ja asiakasyhteistyötä. Palokoulutusyksikön toiminta alansa johtavana merenkulkijoiden kouluttajana jatkui entisellään.

MERENKULUN TURVALLISUUSKOULUTUSKESKUS 2004 – 2006			
	2004	2005	2006
Yhteensä:			
- kursseja	179	197	168
- kurssipäiviä	318	347	269
- koulutettuja	2066	2043	2159
- opiskelijapäiviä	3871	3754	3778

OPETUSALAN KOULUTUSKESKUS (OPEKO)

Opekon tehtävät on määritelty laissa (1259/97) ja asetuksessa (187/98) ja toimintaperiaatteista on sovittu työjärjestyksessä. Opetusalan koulutuskeskus on Opetushallituksen alainen, verkostoperiaatteella toimiva opetustoimialan jatko- ja täydennyskoulutuksen asiantuntijaorganisaatio, joka tarjoaa koulutus-, konsultointi- ja kehittämispalveluja ensisijaisesti opetusalan henkilöstölle esi- ja perusopetuksen, toisen asteen yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä aikuiskoulutuksen alueilla sekä tätä toimintaa tukevia ravintola-, majoitus-, kokous- ja kiinteistöhoitopalveluja.

Opeko on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toimiva laitos. Toimintakaudella lisättiin ja monipuolistettiin opetustarjontaa sekä uudistettiin sisältöjä Opetushallituksen koulutuslinjausten sekä asiakaskunnan koulutustarpeiden ja kysynnän mukaisesti.

Opekon toimintoja ja valintoja ohjasi toimintavuonna 2006 edelleen ajatus oppivasta organisaatiosta niin, että lähestytään määrätietoisesti vuoteen 2008 yhdessä asetettua **visiota kansainvälisesti arvostetusta, opetusalaan erikoistuneesta täydennyskoulutuksen osaajasta ja kehittäjästä.**

Toimintavuonna 2006 Opeko järjesti 1007 koulutus- tai kehittämistilaisuutta 91 paikkakunnalla eri puolilla Suomea. Koulutettavapäiviä kertyi 39 075. Opekon budjetti oli noin 6,8 miljoonaa euroa (6 835 601 €). Vuoden aikana suosituimmat teemat olivat tieto- ja viestintätekniikkaan, erilaisen lapsen ja nuoren kohtaamiseen, johtamiseen sekä työelämä- ja moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvät teemat. Myös kansainväliseen toimintaan, vieraisiin kieliin ja kulttuureihin ja etenkin maahanmuuttajakoulutukseen liittyvät teemat laajenivat voimakkaasti.

OPETUSALAN KOULUTUSKESKUS 2003 - 2006			
Koulutustilaisuuksia	2004	2005	2006
<i>Heinola</i>	228	157	147
<i>Tampere</i>	268	226	199
<i>Mualla (noin 90 paikkakunnalla)</i>	528	680	661
Yhteensä	1024	1061	1007
Lähikoulutettavatyöpäiviä			
<i>Heinolassa</i>	9 554	7 337	7 317
<i>Tampereella</i>	9 429	7 934	6 237
<i>Mualla</i>	18 274	21 186	25 520
Yhteensä	37 254	36 457	39 075

VALTION KOULUKODIT

Koulukotien tulosoajuksesta vastaa STAKES, Opetushallitus osallistuu tulosneuvotteluihin perusopetuksen osalta.

Valtion koulukoteja ovat Harvialan koulukoti Janakkalassa, Kasvun yhteisö Mikkelin maalaiskunnassa, VBU-center/Lagmansgården Pietarsaaren maalaiskunnassa, Limingan koulukoti, Sippolan koulukoti Anjalankoskella ja Vuorelan koulukoti Vihdissä.

Oppilaita näissä oli kertomusvuonna keskimäärin 165 (153 vuonna 2005). Koulutuksen tavoitteena on peruskoulun päästötodistuksen saaminen sekä motivoiminen jatko-opintoihin.

Koulukotien keskimääräinen yksikköhinta oli 12 995 € ja kokonaisrahoitus oli 2 144 175 €.

EUROOPPA-KOULUT

Opetushallitus hoitaa Suomen osuutta Eurooppa-koulujen (13) hallinnossa (johtokunnan jäsen on syksystä 2006 alkaen ollut ministeriöstä). Vuonna 2006 Eurooppa-koulujen elimissä ja työryhmissä jatkettiin kehittämistoimenpiteitä, jotka tähtäävät koulujen hallinnon ja rahoituksen uudistamiseen. Lisäksi on viety eteenpäin hanketta EB-tutkinnon avaamiseksi myös ns. akkreditoituille kouluille.

Suomalainen kieliosasto on Bryssel II -koulussa ja Luxemburg I -koulussa. Suomalaisten oppilaiden lukumäärä näissä kouluissa on jatkanut kasvuaan ja on nyt Bryssel II:ssä 350 (345 vuonna 2005) ja Luxemburg I:ssä 180 (164 vuonna 2005). Suomesta lähetettyjä opettajia on 27, lisäksi yksi rehtori ja yksi apulaisrehtori.

Opetushallitus on tukenut suomalaisten osastojen toimintaa lähettämällä kouluihin eri alojen asiantuntijoita lähinnä suomen kielen ja kulttuurin alalta. Opetushallitus on myös tarjonnut konsultoivan psykologin palveluita kouluille sekä järjestänyt opinto-ohjaajan vierailun molempiin kouluihin. Opettajille on pidetty yhteinen koulutuspäivä ja on tuettu heidän omaehtoista kouluttautumistaan.

Eurooppa-koulujen kokonaisbudjetti oli viime vuonna 1 060 700 €

1.3.4 Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus

Opetushallituksen päämaksupisteen toimintamenojen ja tilivirastotasolla muiden momenttien käyttö vuonna 2006

	Käytettävissä ollut määräraha yht. 2006 1 000 euroa	%-osuus koko määrä- rahasta	Käyttö 2 006 1 000 euroa	Käyttö % koko käytöstä	Siirretty seur. vuodelle 1 000 euroa
OPH/toimintamenot	18 339		17 224		1 115
Oppimateriaalin kehittäminen ja tuottaminen	2 842		1 806		1 036
Saamenkielisen oppimateriaalin tuottaminen	258		256		2
Talousarviossa Opetushallituksen päämaksupisteen toimintaan myönnetty yhteensä	21 439	11,9	19 286	12,0	2 153
Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen	2 886		2 069		816
Ammatillisen koulutuksen kehittäminen	511		294		217
Aikuiskoulutuksen kehittäminen	468		256		212
Kehittämistoiminta	1 652		1 083		569
Yliopistolaitoksen yht. tutk-keh-julk -menot	291		182		109
AMK yhteiset menot	2 035		1 738		296
AMK kehittäminen	88		58		30
Opetustoimen henkilöstökoulutus	20 874		11 133		9 741
Talousarviossa Opetushallituksen tulostavoitteisiin käytettävissä muita momenteja yht.	28 804	16,0	16 814	10,5	11 990
Muut määrärahat yht. (ml VM, UM,PM,TM ei alv)	4 936		4 360		576
EU/ESR yhteensä	14 299		14 298		0
Valitonsuudet ja -avustukset	39 760		29 763		11
Valtion oppilaitosten toimintamenot	80 138		75 549		4 589
Yhteensä	139 133	72,1	123 969	77,4	5 176
Kaikki yhteensä	189 376	100,0	160 069	100,0	19 319

Viraston käytettävissä ollut määräraha oli vuonna 2006 eri momenteilta yhteensä n. 189 milj. euroa ja näistä käytettiin n. 160 milj. euroa. Vuodelle 2007 siirtyi yhteensä n. 19 milj. euroa.

Opetushallituksen toimintameno-rahoituksen osuus on 11,9 %, tulostavoitteiden toteuttamiseen oli käytettävissä kehittämisrahaa 16,0 % ja muuta rahoitusta 72,1 %. Viimeksi mainitusta erästä suurin rahoituserä on valtion oppilaitosten rahoitus 42,3 %.

Opetushallituksen toimintameno-rahamen käyttö oli 12 % koko tiliviraston rahan käytöstä 160 milj. euroa. Tulostavoitteiden toteuttamiseen käytettiin 10,5 % ja muu käyttö oli 77,4 % koko tilivirastossa käytetystä rahasta.

Opetushallituksen päämaksupisteen tulosalueiden henkilötyövuodet (htv) ja kustannukset vuosina 2004-2005 jakautuivat seuraavasti tulosalueittain ja tulossopimusalueittain:

TULOSALUE / TULOSSOPIMUSALUE	2004		2005	
	Htv	Kustannukset milj €	Htv	Kustannukset milj €
Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet	19,3	1,98	23,2	2,05
Koulutuksen kehittäminen	63,0	5,67	70,4	6,2
Muu koulutuksen kehittäminen	16,3	1,16	14,8	1,06
Koulumuotojen yhteiset hankkeet	32,6	2,68	33,3	2,83
OPETUKSEN KEHITTÄMINEN	131,2	11,49	141,7	12,14
Indikaattorit	1,4	0,11	1,2	0,07
Oppimistulosten arviointi	7,5	0,55	8,1	0,53
Muu arviointi	14,3	1,01	11,6	0,94
KOULUTUKSEN TULOKSELLISUUDEN SEURANTA JA ARVIOINTI	23,2	1,67	20,9	1,54
Koulutuksen tietovaranto	19,4	2,03	18,1	1,8
Koulutustiedotus ja neuvonta	9,8	1,4	11,8	1,68
Opetustoimen talous ja rahoitus	14,4	1,06	12,3	0,8
Ennakointi ja seuranta	11,5	0,73	10,1	0,65
TIETOHUOLTO	55,1	5,22	52,3	4,93
Kansainväliset tehtävät	37,5	3,32	27,1	2,46
Opiskelijavallinnat ja rekisteripalvelut	10,1	2,69	10,3	2,73
Toimikunnat	18,2	2,38	36,3	3,88
Tutkintopalvelut	10,8	0,71	12,3	0,78
Materiaalituotanto ja koulutus ja konsultointi	32,8	5,54	58,0	6,65
Viestintä	6,2	0,55	5,3	0,37
Valtion oppilaitospalvelut	6,4	0,47	8,3	0,56
PALVELUTEHTÄVÄT	122,0	15,66	157,6	17,43
YHTEENSÄ	331,6	34,04	372,3	36,04

Opetushallituksen henkilöstökustannukset on laskelmissa jaettu hankkeille työajankohdentamisen perusteella. Välilliset kustannukset lähinnä poistot, valmisteveraston lisäys/vähennys ja vuokrat on vyörytetty hankkeille henkilötyökuukausien suhteessa. Kustannuslaskelma sisältää kustannukset vähennettynä Opetushallituksen läpimenevillä rahavirroilla, joita ovat mm. Opetushallituksen jakamat valtionavustukset ja Euroopan Sosiaalirahaston ESR-Tavoite 3-ohjelman maksatushake-
musten perusteella suoritetut maksut. (Laskelma sisältää kuitenkin näiden teknisestä tuesta aiheutuneet kustannukset ja Opetushallituksen toteuttajana toimivien ESR-hankkeiden kustannukset.) Jatkuva työajanseurantajärjestelmä (Fortime) otettiin virastossa käyttöön keväällä 2003.

Opetushallituksen uuden strategian mukaisesti vuonna 2006 päämaksupisteen henkilötövuodet ja kustannukset jakautuivat seuraavasti toimintayksiköittäin ja toimenpidekokonaisuuksittain:

TOIMINTAYKSIKKÖ / TOIMENPIDEKOKONAISUUS	2006			
	Htv	%-osuus	Kustannukset, €	%-osuus
Kehittämisen linjaukset	16,2	4,6 %	1 195 461	3,3 %
Työllisyys	7,9	2,3 %	1 143 201	3,2 %
Yrittäjyyskasvatus	1,0	0,3 %	71 361	0,2 %
Tietoyhteiskunta	25,5	7,3 %	2 047 331	5,7 %
Kansalaisvaikuttaminen	2,9	0,8 %	272 213	0,8 %
Esi- ja perusopetuksen koulutuksen kehittäminen	22,9	6,5 %	2 147 598	5,9 %
Lukion ja ammatillisen koulutuksen kehittäminen ja palvelut	54,0	15,4 %	3 608 174	10,0 %
Aikuiskoulutuksen kehittäminen ja palvelut	34,8	10,0 %	4 439 729	12,3 %
Maahanmuuttajat	5,0	1,4 %	370 292	1,0 %
KEHITTÄMINEN	170,2	48,7 %	15 295 360	42,4 %
Kehittämisen linjaukset, linjausten tot. ja k	16,2	4,6 %	1 137 529	3,1 %
RUOTSINKIELINEN KOULUTUS	16,2	4,6 %	1 137 529	3,1 %
Oppimisen ja koulutuksen tavoitt. tot. seur.	18,5	5,3 %	1 374 024	3,8 %
Järjestelmän toimivuuden seuranta ja kehittämiskohtien tunnistaminen	3,4	1,0 %	231 182	0,6 %
Toimialan tietotuotanto	24,3	6,9 %	2 492 131	6,9 %
Alueellinen yhteistyö ja koulutuksen järjestämisen palvelut	12,6	3,6 %	818 634	2,3 %
LAADUNHALLINTA JA SEURANTA	58,8	16,8 %	4 915 971	13,6 %
Kansainvälisyys	14,0	4,0 %	1 628 344	4,5 %
Tutkintojen tunnustaminen	9,7	2,8 %	682 125	1,9 %
Koulutukseen hakeutumispalvelut	24,2	6,9 %	5 805 142	16,0 %
Maksullinen palvelutoiminta	51,7	14,8 %	6 393 159	17,6 %
Valtion oppilaitokset	5,3	1,5 %	330 299	0,9 %
TOIMIALAN PALVELUT	104,9	30,0 %	14 839 069	40,9 %
YHTEENSÄ	350,1	100 %	36 187 929	100,0 %

Oheinen laskelma on laadittu viraston uuden strategian mukaisten toimenpidekokonaisuuksien jaotteluun perustuen. Tämä jaottelu on otettu käyttöön vuoden 2006 alusta ja sen vuoksi laskelmaa ei voida suoraan verrata aikaisempiin vuosiin. Kehittämisen toimintayksikkö on suurin henkilöstövoimavaroiltaan 48,7 % ja kustannuksiltaan 42,4 % viraston kokonaisvoimavaroista ja toimialapalvelut on toiseksi suurin toimintayksikkö henkilöstövoimavaroiltaan 30,0 % ja kustannuksiltaan 40,9 % viraston kokonaisvoimavaroista.

Henkilötövuosien ja kustannusten kehitys vuosina 2004-2006:

	Htv	Kustannukset yhteensä milj. €
2004	331,6	34,04
2005	372,3	36,04
2006	350,1	36,02

1.3.5 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Opetushallituksen maksullisen toiminnan tavoitteena on erilaisten tuotteiden ja palvelujen kautta tukea opetussektorilla toimivia heidän oman työnsä ja toimialueensa kehittämisessä.

Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan liikevaihto oli 4 041 000 euroa, mikä on 428 000 vähemmän kuin vuonna 2005. Vähälevikkisen oppimateriaalin myyntitulot ylittivät miljoonan euron rajan, nousua edellisvuodesta 100 000 euroa, muut tulot vastaavasti vähenivät runsaat 500 000 euroa. Vähälevikkisen maksullisen oppimateriaalin tuottamiseen tarkoitettun määrärahan tarve oli 659 000 euroa.

Koulutus ja konsultointi

Opetushallituksen maksullisen koulutus- ja konsultointitoiminnan kokonaislaskutus oli 2,4 milj. euroa. Laskutus väheni edeltävästä vuodesta 260 000 eurolla; tavoite alitettiin 11 prosentilla. Koulutustilaisuuksia järjestettiin 156, joista 71 oli tilaajan tarpeisiin räätälöityjä tilauskoulutuksia. Näistä 54 oli kansainvälisiä vierailuja. Tilaisuuksiin osallistui 6 921 henkilöä.

Maksullinen koulutus ja asiantuntijatuki vuosina 2002 - 2006.

	2002	2003	2004	2005	2006
Koulutustilaisuudet	122	112	105	100	85
Tilauskoulutukset	31	36	35	39	71
Koulutustilaisuudet yhteensä	153	148	140	139	156
Osanottajat	9 293	9 433	9 492	8 401	6 921
Koulutettavapäivät	16 071	16 194	15 023	14 153	10 563
Konsultoinnit, selvitykset ja tutkimukset	14	10	9	12	13
Arvioinnit	112	49	51	97	41

Koulutustilaisuuksista 66 % oli yhden päivän tilaisuuksia, loput olivat kaksipäiväisiä. Peruuntuneita tilaisuuksia oli 12.

Vuonna 2006 kouluille ja koulutuksen järjestäjille tarjottiin mahdollisuus tilata oppimistulosten arviointi 5. luokan ympäristö- ja luonnontiedossa. Tilauksia tuli yhteensä 29, jotka kohdistuivat 288 kouluun. Arvioinnissa oli mukana 10 550 oppilasta. Kuntakohtaisia arviointiraportteja tilattiin 20 kpl, koulukohtaisia 219 kpl.

Itsearvioinnin tuen ja ulkoisen auditoinnin hankkeita oli käynnissä 12 kohdistuen erityisesti ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen organisaatioihin.

Konsultointeja ja selvityshankkeita oli vuonna 2006 meneillään 12, joista 5 kohdistui ulkomaille. Tärkein kansainvälisen toiminnan asiakas oli ulkoasiainministeriö, jonka toimeksiannosta Opetushallitus tuki vuonna 2006 viiden kehitykseen opetussektorin kehitystä asiantuntija-avun muodossa. Yhteistyömaina olivat Etelä-Afrikka, Etiopia, Sambia, Tansania sekä Nepal.

Opetushallituksessa oli meneillään yksi maksullinen tutkimushanke.

Oppimateriaali- ja julkaisutoiminta

Tuotteet ja myynti

Myytävien tuotteiden lukumäärä oli yhteensä 1 403 nimikettä. Uusia tuotteita julkaistiin yhteensä 95 nimikettä, joista oppikirjoja 57 nimikettä, 3 cd-romia ja yksi video ja yksi äänite. Uusia maksullisia julkaisuja valmistui 12 nimikettä ja opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteita 21 kpl. Ote-lehti ilmestyi 6 kertaa. Myynnistä poistui vuoden lopussa 350 nimikettä. Nimikemäärä vuoden 2007 alussa oli 938.

Vähälevikkistä oppimateriaalia myytiin yhteensä 67 471 kappaletta, joista oppikirjoja 65 182 kpl, videoita, muuta av-materiaalia, cd-romeja ja verkkotuotteita 2 289 kpl. Tuloja kertyi 1, 044 milj. euroa.

Julkaisuja myytiin 27 057 kpl, joista opetussuunnitelmien perusteita 6 124 kpl ja muita julkaisuja 20 933 kpl. Tuloja kertyi 491 000 euroa.

Opetushallituksen www-sivuilla oleva verkkokauppa on merkittävä asioimispaikka, sillä kaikista tilauksista (12 527 kpl) miltei puolet, 41 %, tehtiin verkkokaupan ja sähköpostin kautta.

Muut suoritteet

Lisäksi otettiin vastaan opetushallinnon tutkintoja, annettiin päätöksiä ja lausuntoja sekä tuotettiin muita tilattuja maksullisia suoritteita.

Maksullisen toiminnan kannattavuus

Opetushallitus (maksupiste) maksullisen toiminnan kannattavuus

Kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, taulukko 1

Kustannusvastaavuus, julkisoikeudelliset suoritteet, taulukko 2

Opetushallituksen (tilivirasto) maksullisen toiminnan kannattavuus

Kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, taulukko 3 a-c

Kustannusvastaavuus, julkisoikeudelliset suoritteet, taulukko 4

PÄÄMAKSUPISTE OPETUSHALLITUS
MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA
LIIKETALOUDELLISET SUORITTEET

Taulukko 1

	2004 € 1 000 (tot)		2005 € 1 000 (tot)		2006 € 1 000 (tot)		
	Maksullinen palvelutoiminta yhteensä	josta vähä- levikkinen oppi-	Maksullinen palvelutoiminta yhteensä	josta vähä- levikkinen oppi-	Maksullinen palvelutoiminta yhteensä	Muu maksullinen palvelutoimin	Vähä- levikkinen oppi-
TUOTOT	4 288	873	4 469	956	4 042	2 981	1 061
KUSTANNUKSET							
*palkat	1 143	397	1 128	348	675	505	170
*palkkiot ulkopuolisille	247	50	155	47	521	140	381
*muut henkilöstökustannukset	336	101	313	90	214	156	58
*aineet, tarvikkeet ja tavarat	47	42	23	14	15	8	7
*vuokrat	109	3	106	4	111	98	12
*palvelujen ostot	1 099	118	1 163	129	1 740	762	978
*muut erilliskustannukset	177	1	258	1	181	162	19
Erilliskustannukset yhteensä	3 158	712	3 146	633	3 457	1 831	1 625
KÄYTTÖJÄÄMÄ	1 130	161	1 323	323	585	1 150	-564
Osuus yhteiskustannuksista	632	230	581	188	344	260	96
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 790	942	3 727	821	3 801	2 091	1 721
YLIJÄÄMÄ (+) / ALIJÄÄMÄ (-)	498	-69	742	135	241	889	-660
Kustannusvastaavuus-%	113	93	120	116	106	143	62

Vähälevikkinen oppimateriaali oli vuonna 2006 alijäämäinen ja kustannusvastaavuus 62 %. Alijäämäisyys johtuu laskentatavan muutoksesta. OPH on käyttänyt alijäämän verran vähälevikkisen oppimateriaalin tuotantoon ja kehittämiseen osoitettua määrärahaa ao. oppikirjojen tuottamiseen. Vuoden 2006 talousarviossa on annettu mahdollisuus käyttää OPH:n toimintarhaa vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamiseen.

PÄÄMAKSUPISTE OPETUSHALLITUS

MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA

JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET

	2004 € 1 000 (tot)	2005 € 1 000 (tot)	2006 € 1 000 (tot)
TUOTOT	2 602	2 675	2 364
KUSTANNUKSET			
*palkat	408	404	529
*palkkiot ulkopuolisille	341	569	501
*muut henkilöstökustannukset	176	250	235
*aineet, tarvikkeet ja tavarat	4	5	2
*vuokrat	15	8	17
*palvelujen ostot	500	509	258
*muut erilliskustannukset	631	632	537
Erilliskustannukset yhteensä	2 075	2 377	2 079
KÄYTTÖJÄÄMÄ	527	298	285
Osuus yhteiskustannuksista	220	203	260
Kokonaiskustannukset yhteensä	2 295	2 580	2 339
YLIJÄÄMÄ (+) / ALIJÄÄMÄ (-)	307	95	25
Kustannusvastaavuus-%	113	104	101

TILIVIRASTO OPETUSHALLITUS

Taulukko 3 a

MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA

LIIKETALOUDELLISET SUORITTEET Taulukot 3 a-c

	Ammatilliset oppilaitokset			Kielikoulut			Vammaisten lasten koulut		
	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)
TUOTOT	1 683	1 394	1 898	130	139	192	755	924	1 521
KUSTANNUKSET									
- palkat	469	403	650	49	52	57	419	465	527
- palkkiot ulkopuolisille	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- muut henkilöstökustannukset	116	104	151	13	8	14	108	119	126
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	293	256	257	13	8	11	89	74	97
- ostetut palvelut	265	256	217	6	0	12	96	84	384
- vuokrat	0	0	88	0	0	0	0	0	56
- muut erilliskustannukset	47	18	105	0	0	0	1	4	55
Erilliskustannukset yhteensä	1 190	1 037	1 468	81	68	94	713	746	1 245
KÄYTTÖJÄÄMÄ	493	357	430	49	71	98	42	178	276
Osuus yhteiskustannuksista	246	203	345	25	23	31	200	222	241
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 436	1 240	1 813	106	91	125	913	968	1 486
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	247	154	85	24	48	67	-158	-44	35
Kustannusvastaavuus-%	117	112	105	123	153	154	83	95	102

Taulukko 3 b

	Opetuslan koulutuskeskus		
	2 004	2 005	2 006
	€ 1 000	€ 1 000	€ 1 000
	(tot)	(tot)	(tot)
TUOTOT	5 746	5 998	6 378
KUSTANNUKSET			
- palkat	2 107	2 202	2 478
- palkkiot ulkopuolisille	644	477	445
- muut henkilöstökustannukset	670	694	693
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	288	275	286
- ostetut palvelut	1 561	1 701	1 739
- vuokrat	693	687	669
- muut erilliskustannukset	310	385	557
Erilliskustannukset yhteensä	6 273	6 421	6 867
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-527	-423	-489
Osuus yhteiskustannuksista	17	14	18
Kokonaiskustannukset yhteensä	6 290	6 435	6 885
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	-544	-437	-507
Tukirahoitus			
- talousarvion määräraha	412	412	412
- työvoimahallinnon määräraha	36	37	37
- edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha	4	8	8
Yhteensä	452	457	457
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-) tukirahoituksen jälkeen	-92	20	-50
Kustannusvastaavuus-%	99	100	99

Taulukko 3 c

	OPH			Kaikki yhteensä		
	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)
TUOTOT	4 288	4 469	4 042	12 602	12 924	14 031
KUSTANNUKSET						
- palkat	1 143	1 128	675	4 187	4 250	4 387
- palkkiot ulkopuolisille	247	155	521	891	632	966
- muut henkilöstökustannukset	336	313	214	1 243	1 238	1 198
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	47	23	15	730	636	666
- ostetut palvelut	1 208	1 269	1 740	3 136	3 310	4 092
- vuokrat	0	0	111	693	687	924
- muut erilliskustannukset	177	258	181	535	665	898
Erilliskustannukset yhteensä	3 158	3 146	3 457	11 415	11 418	13 131
KÄYTTÖJÄÄMÄ	1 130	1 323	585	1 187	1 506	900
Osuus yhteiskustannuksista	632	581	344	1 118	1 043	979
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 790	3 727	3 801	12 535	12 461	14 110
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	498	742	242	67	463	-78
Tukirahoitus						
- talousarvion määräraha				412	412	412
- työvoimahallinnon määräraha				36	37	37
- edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha				4	8	8
Yhteensä				452	457	457
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-) tukirahoituksen jälkeen				519	920	535
Kustannusvastaavuus-%	113	120	106	104	107	102

TILIVIRASTO OPETUSHALLITUS

Taulukko 4

MAKSULLISEN PALVELUTOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA

JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET

	Opetushallitus			Vammaisten lasten koulut			Yhteensä		
	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)	2 004 € 1 000 (tot)	2 005 € 1 000 (tot)	2 006 € 1 000 (tot)
TUOTOT	2 602	2 675	2 364	1 641	1 639	1 917	4 069	4 314	4 281
KUSTANNUKSET									
- palkat	408	404	529	1 887	1 810	2 014	2 338	2 214	2 543
- palkkiot ulkopuolisille	341	569	501	0	0	0	304	569	501
- muut henkilöstökustannukset	176	250	235	480	471	483	666	721	718
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	4	5	2	44	41	66	60	46	68
- vuokrat	16	8	17	0	0	9	0	8	26
- palvelujen ostot	500	509	258	158	182	164	486	691	422
- muut erilliskustannukset	631	632	537	63	78	97	548	710	634
Erilliskustannukset yhteensä	2 076	2 377	2 079	2 632	2 582	2 833	4 402	4 959	4 912
KÄYTTÖJÄÄMÄ	526	298	285	-991	-943	-916	-333	-645	-631
Osuus yhteiskustannuksista	220	203	260	947	867	924	1 258	1 070	1 184
Kokonaiskustannukset yhteensä	2 296	2 580	2 339	3 579	3 449	3 757	5 660	6 029	6 096
Ylijäämä(+) tai alijäämä (-)	306	95	25	-1 938	-1 810	-1 840	-1 591	-1 715	-1 815
Kustannusvastaavuus-%	113	104	101	46	48	51	72	72	70

Opetusministeriön asetuksen 1041/2000 mukaan Vammaisten lasten koulut perivät perusopetuslain 39 §:n mukaisista tukitehtävistä maksun, joka on 50 % valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n mukaisesta julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävästä omakustannusarvon mukaisesta maksusta.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

Opetushallituksen tehtävänä on koulutuksen kehittäminen, tuloksellisuuden edistäminen ja koulutuksen järjestämisen seuranta. Viraston tuotokset ovat pääasiassa immateriaalisia julkishyödykkeitä, asiakaspalvelusuoritteita tai konkreettisia tuotteita kuten julkaisuja, raportteja, yhteenvetoja jne. Viraston palvelukykyyn kuuluu erilaisille asiakasryhmille tuotetut palvelut kuten neuvonta, seminaari, tiedon levitys, käynti kentällä jne. Koulutuksen kehittämistoiminnan palvelut syntyvät useita vuosia kestävässä yhteistyöhankkeissa koulutuksen kentän ja yhteistyöorganisaatioiden kanssa. Näiden hankkeiden välittömien vaikutusten mittaaminen on hankalaa, mutta pitkäkestoiset vaikutukset pyritään saamaan näkyviksi seuranta- ja arviointitoiminnalla.

Yhteistyöhankkeista on laadittu raportit, joissa kuvataan kehittämistoiminnan tuloksena kentällä syntyneitä hyviä käytänteitä. Raporttien avulla nämä hyvät käytänteet on saatu levitettyä laajemmin koko valtakunnan alueelle. Asiakkaiden halukkuus ja sitoutuminen kehittämisen julkishyödykkeiden tuottamiseen on osoitus sekä hyvästä laadusta että asiakastyytyväisyydestä. Kehittämishankkeiden tietoja ja tuotoksia on tarkasteltu luvussa 1.3.

Opetushallitus on ollut mukana Opetusministeriön ja Tilastokeskuksen käynnistämässä yhteistyöprojektissa, jonka tavoitteena on kehittää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden mittaamista ja valtion tuottavuustilastointia. Projekti liittyy osana valtionhallinnon tuottavuusohjelman tuottavuusvaikutusten mittaamiselle ja seuraamiselle. Opetushallituksen tuottavuusmittaustyöryhmä on laatinut alustavan kehikon viraston toiminnan tuotoksista ja kustannuksista. Tuotoksista on määritely n. 40 %. Työ pyritään saattamaan päätökseen kevään 2007 aikana.

Oheisessa taulukossa on Opetushallituksen suoritteiden toteumatiedot vuodelta 2006. Osalle suoritteista on talousarviossa määritelty tavoitteet ja osa suoritteista on tuottavuusryhmän työn tuloksena määritelty.

Suorite (tuote tai palvelu)	Mittari	Tavoite 2006	Toteutuma 2006
Opetussuunnitelman perusteet	lukumäärä	5	5
Ammattitutkinnon perusteet	lukumäärä	50	40
Oppimistulosten arvioinnit	lukumäärä	3	3
Koulutustiedotus ja opiskelijavalintajärjestelmä:			
Koulutustiedotus ja neuvonta	koulutusoppaiden ja hakuohjeiden painosmäärä		529 000
Opiskelijavalinnan hakijamäärät	lukumäärä		327 500
Nettihakijoiden määrä	lukumäärä		74 000
Ennakoinnin sähköinen tietopalvelu (ENSTI)	kävijöiden määrä keskim/kk		6 000
Koulutusta koskevan tilastotiedon haut (WE-RA)	kävijöiden määrä keskim/kk		1 200
Työssäoppimisen sähköinen tietopalvelu (TONET)	kävijöiden määrä keskim/kk		7 000
Tilastojulkaisut Opettajat Suomessa 2005, Aikuiskoulutuksen vuosikirja, Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2006			3
Kansainvälinen toiminta			
Koulutuksen kansainvälistymisen tukeminen	tuetut hankkeet/ammattillinen koulutus		52
	tuetut hankkeet/yleissivistävä koulutus		144

Lähialueyhteistyö	toteutuksessa olevat hankkeet		8
Venäjä-ohjelma	tuotettuja hankkeita		6
Kansainväliset vierailut	vierailijoiden määrä		1 200
Tietopalvelu Euroopan unionin tiedonvaihtoverkostoissa (Eurydice, Cedefop ReferNet, TTnet)	Kysymys-vastauspalvelun ja sähköpostitiedustelujen vastusten määrä		400
Eurydicen ja Cedefopin julkaisu tuotanto	Julkaisujen määrä, joihin Suomesta toimitettu tiedot tai jotka kirjoitettu Suomessa		10
Maksullinen toiminta:			
Liiketaloudellinen			
Koulutus	koulutettavapäivät	16 200	10 563
Konsultointi ja arviointi	tilausten määrä		54
Oppikirjat	myydyt kirjat		64 600
Sähköiset oppimateriaalit	myydyt oppimateriaalit		2 216
Julkaisut	myydyt julkaisut		32 974
Julkisoikeudellinen			
Opetushallinnon tutkinnot	tutkintoihin osallistuneita	470	357
Valtionhallinnon kielitutkinnot	tutkintoihin osallistuneita	3 400	3 568
Näyttötutkinnot	tutkintoihin osallistuneita		41 073
Ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen	lukumäärä		486
Opetustoimen henkilöstön kehittäminen:			
Täydennyskoulutustilaisuudet	koulutettavapäivät		68 640
Täydennyskoulutuksiin osallistuneet	osallistujien lukumäärä		13 728

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Opetushallituksen organisoituminen ja lakisääteisten suunnitelmien laadinta veivät niin suuren osan voimavaroista, että tulostavoitteena ollutta osaamiskartoitusta ja siihen perustuvaa kehittämissuunnitelmaa ei ollut mahdollista laatia vuonna 2006. Ensimmäisen vuosipuoliskon aikana Opetushallitus laati Työsuojelun toimintaohjelman vuosille 2006-2008, Työsuojelu- ja hyvinvointisuunnitelman vuosille 2006-2008, Toimintaohjeen häirinnän, muun epäasiallisen kohtelun ja syrjinnän ehkäisemiseksi. Syksyn 2006 aikana valmisteltiin henkilöstösuunnitelmaa, jossa määritellään Opetushallituksen henkilöstöjohtamisen painopistealueet lähivuosille. Suunnitelma käsittelee perusteellisesti muun muassa johtamista sekä osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämistä. Vuonna 2006 merkittävän panostuksen vaati myös valtion oppilaitosten opetushenkilöstön palkkausjärjestelmätyö, joka saataneen päätökseen vuoden 2007 alkupuolella.

Terveyshuollon painopistettä on siirretty ennaltaehkäisevään toimintaan, johon kuuluvat vuonna 2006 aloitetut yksikkökohtaiset tarkastukset, työvire-menetelmä, Aslak-kuntoutus, Kilovire ja Savuton vire -toiminta. Virasto tukee henkilöstön hyvinvointia myös liikuntaseteleillä. Ikäryhmätarkastuksia jatkettiin vuoden 2005 tapaan.

Vuoden 2006 valtion talousarvioesityksen edellyttämä henkilöstöstrategian tulosten arviointi toteutettiin laadunhallinta ja seuranta – toimintayksikön toimesta ”Opetushallituksen henkilöstöstrategian arviointiraportti 2006”.

Koko henkilöstölle suunnattu yhteistoimintakoulutus on järjestetty puolen päivän mittaisessa seminaarissa ja koulutus jatkuu vuoden 2007 aikana. Yhteistoimintakoulutuksen on osittain rahoittanut valtiovarainministeriön työsuojelurahasto ja se on toteutettu HAUS:n toimesta.

Henkilöstö on osallistunut uuden toimitilan suunnitteluun työpajatoiminnan, henkilöstötilaisuuksien ja aloiteideoiden kautta. Henkilöstö on osallistunut myös Valtionkonttorin Kaikutyöhyvinvointipalvelut hankkeen rahoituksella järjestettyyn Kehitämme yhdessä – ohjelman toteuttamiseen.

Vuoden 2006 alussa käynnistettiin Kehitämme yhdessä – ohjelma strategian toimeenpanon ja organisaation muutosprosessin työstön tueksi. Vuoden aikana toteutettiin kolme osakokonaisuutta, joissa jokaisessa koko henkilökunnalla oli mahdollisuus vaikuttaa sisältöön ja lopputulokseen.

Ensimmäisessä moduulissa työstiin yhteistä tulevaisuuden näkymää nykytilan kautta. Tuloksena lähitavoitteiksi nostettiin joukkutyön kehittäminen, organisaation tavoitteiden kiteyttäminen yksikkötasolle ja organisoitumisen selkiyttäminen. Moduulin onnistumista arvioitiin henkilöstölle tehdyllä kyselyllä, jonka palautetta hyödynnettiin toisen moduulin toteutuksessa.

Toisessa moduulissa kiteytettiin arvot, joita haluamme työssä edistää. Arvot työstiin toiminnallisiksi käyttäytymisen tasolle meneviksi kuvauksiksi. Käyttäytymisen tason kuvausten integrointi yksikkötason pelisääntöihin on kesken.

Kolmannessa moduulissa tavoitteena oli palveluprosessien ja yksikkötason perustehtävien selkeyttäminen. Moduulin tuloksena uudistettiin toiminta ja taloussuunnitelma strategiseksi asiakirjaksi ja kehitettiin OPM – OPH välistä tulosopimusta tavoitteelliseksi tulosasiakirjaksi. Tavoitteiden ja perustehtävien selkeyttäminen yksikkötasolla ja yksiköiden välisistä työnjaoista sopiminen jatkuu vuonna 2007.

Opetushallituksen henkilöstön määrää, rakennetta ja henkilöstökuluja on tarkasteltu lähemmin liitteessä 18 olevassa henkilöstötilinpäätöksessä.

1.6 Tilinpäätösanalyysi

Tilivirasto-organisaatio ja taloushallinnon järjestäminen:

Opetushallituksen tilivirasto muodostuu Opetushallituksen päämaksupisteestä sekä 18 tilivirastoon kuuluvasta maksupisteestä. Maksupisteitä ovat valtion yleissivistävät oppilaitokset, valtion ammatilliset oppilaitokset ja Opetusalan koulutuskeskus. Valtion oppilaitosten toimintaa on tarkemmin kuvattu toimintakatsauksen yhteydessä kohdassa 1.3.3.9. Maksupisteiden taloushallinnon tilivirastopalvelut hoidetaan Opetushallituksen tiliviraston päämaksupisteessä.

1.6.1 Rahoituksen rakenne

Rahoituksen rakennetta on tarkasteltu lähemmin kohdassa 1.3.4. Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus.

1.6.2 Talousarvion toteutuminen

Tilivirastotasolla määrärahojen käyttö sekä toimintamenojen että valtionavustusten myönnössä on jatkunut edellisen vuoden kaltaisena. Siirrettyjen määrärahojen kokonaisuomäärä oli 19,1 milj. euroa ja samaa suuruusluokkaa kuin edellisenä vuonna.

Opetushallituksen päämaksupisteen vuoden 2006 toiminta on ollut uuden 3-vuotisen tulosopimiskauden 2006-2008 ensimmäinen vuosi. Budjetoinnissa ei ole tapahtunut muutoksia. Opetushallituksen päämaksupisteen käytettävissä ollut määräraha vuonna 2006 oli 21,4 milj. euroa, käyt-

tö 19,3 milj. euroa. Vuodelle 2007 määrärahasta siirtyi 2,2 milj. euroa, jossa oli vähennystä edelliseen vuoteen 0,5 milj. euroa.

1.6.3 Tuotto- ja kululaskelma

Opetushallituksen tiliviraston toiminnat tuotot olivat kertomusvuonna yhteensä 24,4 milj. euroa ja ne kasvoivat 2,5 milj. euroa vuodesta 2005. Maksullisen toiminnan osuus tuotoista oli 17,3 milj. euroa eli 70,8 % ja laskua edelliseen vuoteen oli n. 5 %. Toiminnan kulut olivat yhteensä 130,5 milj. euroa ja lisäystä oli n. 4,2 milj. euroa. Lisäys muodostui n. 2,2 milj. euroa henkilöstökulujen lisäyksestä sekä palvelujen ostojen ja muiden toiminnan kulujen lisäystä oli yhteensä n. 2 milj. euroa.

1.6.4 Tase

Opetushallituksen tiliviraston taseen loppusumma oli kertomusvuonna 19,3 miljoonaa euroa ja vähennystä edelliseen vuoteen oli n. 1,4 milj. euroa. Aineettomat oikeudet, n. 0,2 milj. euroa muodostuvat pääosin atk-ohjelmista. Aineelliset hyödykkeet muodostuvat n. 80 %:sti koneista, atk-laitteista ja toimistokalusteista ja vähentyminen n. 1,2 milj. euroa johtuu vuotuisista poistoista.

Vaihto-omaisuus 1,2 milj. euroa muodostuu pääosin päämaksupisteen oppikirjoista ja muista koulutusmateriaalista, joista osa on maksullista ja osa maksutonta.

Lyhytaikaiset saamiset n. 6,8 milj. euroa muodostuvat pääosin maksullisen palvelutoiminnan ja ministeriöiden myöntämien määrärahojen laskutuksesta sekä pienemmältä osin tulorästeistä, korkosaamisista ja kirjauksista, jotka on tehty maksuperusteisen juoksevan kirjanpidon muuntamisesta suoriteperusteiseksi.

Käteistä rahaa on virastoissa varsin vähän yhteensä 11 249 euroa. Muut rahat ja pankkisaamiset koostuvat käteisen rahan lisäksi Svenska skolan för synskadade-nimisen oppilaitoksen rahastoiduista, testamentilla saaduista varoista n. 1,9 milj. euroa, lisäystä edelliseen vuoteen 0,5 milj. euroa.

Rahastojen pääomaan on kirjattu em. rahastoidut varat. Vieraan pääoman suurin erä muodostuu ostoveloista 11,4 milj. euroa.

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Sisäinen tarkastus

Opetushallituksen sisäinen tarkastus on kansainvälisten standardien (the Institute of Internal Auditors, Inc.) mukaisesti riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa, jolla tuotetaan lisäarvoa tilivirastolle ja parannetaan sen toimintaa. Sisäinen tarkastus tukee tilivirastoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan tiliviraston riskienhallinta-, valvonta- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Sisäinen tarkastus pyrkii toiminnallaan tunnistamaan riskejä ja lisäämään koko tiliviraston tietoisuutta valvonnan tarpeesta. Opetushallituksen sisäinen tarkastus on suoraan pääjohtajan alainen, toiminnallisesti riippumaton ja itsenäinen. Sisäisen tarkastuksen tarkastusoikeudet koskevat kaikkia tiliviraston toimintoja. Lisäksi sisäinen tarkastus vastaa EU:n valvonta asetuksen (438/2001) mukaisten otantatarkastusten suorittamisesta

Vuonna 2006 sisäisen tarkastuksen painopistealueena on ollut riskienhallinnan kehittäminen. Opetushallituksen ylin ja keskijohto sekä hankkeiden vetäjät kokoontuivat joulukuussa 2006 arvioimaan jo kolmannen kerran riskejä samalla itsearviointimenetelmällä. Riskeistä on jo havaittavissa tiettyjä selkeitä trendejä. Riskianalyysin tuottama tieto on hyödynnettävissä viraston johtamis- ja ohjausjärjestelmän kehittämisessä. Vuoden aikana saatettiin päätökseen myös Opetushallituksen ESR-järjestelmätarkastus. Sisäinen tarkastaja suoritti myös kaksi ylimääräistä ESR-projektitarkastusta, joissa tarvittiin ulkopuolista arvioimaan projektien toteuttamisia. Erilaiset lähinnä konsultointityyppiset suppeat tarkastustehtävät ja neuvojenanto työllistivät sisäistä tarkastajaa merkittävästi vuoden aikana.

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Opetushallituksen johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa viraston sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on antaa kohtuullinen varmuus siitä, että viraston toiminta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, toimintaan liittyvä raportointi on luotettavaa ja toiminnassa noudatetaan lakeja ja säädöksiä.

Sisäisen valvonnan luonteesta johtuen sen avulla ei voi saavuttaa täyttä varmuutta yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamisesta. Opetushallituksen sisäisen valvonnan tilaa on arvioitu muun muassa itsearviointimenetelmällä, vuonna 2006 jo kolmannen kerran, jossa Opetushallituksen tavoitteiden saavuttamista uhkaavien riskien toteutumisien todennäköisyyksiä ja toteutumisien vaikutuksia on arvioitu erillisessä riskienarviointitilaisuudessa (*riskianalyysi*). Lisäksi sisäisen valvonnan tilaa on jatkuvasti arvioinut sisäinen tarkastaja ja raportoinut ylimmälle johdolle.

Vuosi 2006 oli poikkeuksellinen Opetushallituksen historiassa. Uusi Opetushallituksen toimintaa ja organisaatiota ohjaava asetus tuli pitkän odotuksen jälkeen voimaan huhtikuussa. Toimintayksiköiden uudet johtajat aloittivat toimintansa syyskuussa, mihin asti toimittiin sijaisjohtajien voimin. Muutokset johtamisjärjestelmässä ovat olleet merkittäviä. Tällaiset muutokset johtavat aina myös riskien kasvamiseen tilapäisesti, mikä näkyi myös riskianalyyseissä. Sisäiseen viestintään panostamalla on pyritty hallitsemaan riskejä. Muutosprosessissa on samalla opeteltu avointa, osallistuvaa ja keskustelevaa toimintatapaa virastossa. Kulttuurimuutos on ollut olennainen ja tämä on vaatinut paljon sekä johdolta että muulta henkilökunnalta. Myös viraston ulkoista ohjausjärjestelmää on kehitetty paremmin vastaamaan tämän hetken vaatimuksia. Johtamista ja työhyvinvointia koskeviin haasteisiin pyritään vastaamaan kestäväen johtamisen hankkeella. Hankkeen tavoitteena on kehittää Opetushallituksen johtamista ja johtamisjärjestelmiä ja vaikuttaa sitä kautta myös henkilöstön työhyvinvointiin. Merkittävimmät pakolliset muutokset organisaatorakenteessa on tehty ja lähitulevaisuudessa tullaan lähinnä täsmentämään ja hienosäätämään viraston toimintatapoja, minkä tavoitteena on toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden edelleen parantaminen. Riskianalyysi on otettu systemaattisesti mukaan viraston johtamisjärjestelmään, millä pyritään riskien minimoimiseen. Riskienhallintapolitiikka tullaan vahvistamaan kevään 2007 aikana. Valtion tuottavuusohjelman toteuttamista varten on perustettu hanke, jonka avulla tuottavuusohjelmaa toteutetaan suunnitellusti. Vuonna 2006 yhtenä kehittämisen kohteena on ollut tuloksellisuuden ja johdon laskentatoimen saattaminen aidosti johtamista tukevaksi ja strategisten tavoitteiden saavuttamista mittaavaksi. Tässä kehittämistyössä on päästy kiitettävästi käyntiin kohti laskentatoimen jatkuvaa kehittämisprosessia. Tämänhetkisen arvion mukaan Opetushallituksen talous ja toiminnan laajuus ja sisältö huomioiden viraston sisäinen valvonta täyttää sille säädetyt vaatimukset olennaisilta osin.

Tilivirasto Opetushallitukseen kuuluu päämaksupisteen lisäksi 18 muuta maksupistettä: 15 valtion oppilaitosta ja kolme koulutuskeskusta. Oppilaitosten johto arvio sisäisen valvonnan tilaan hyö-

dyntäen COSO ERM arviointikehikkoa. Johdon arvion mukaan riskien tunnistamisessa, arvioinnissa ja riskeihin vastaamisessa on eniten kehitettävää. Päämaksupiste Opetushallituksessa sovellettava riskianalysimenetelmä on tarkoitus ottaa käyttöön koko tilivirastossa lähitulevaisuudessa. Taloushallinnon ja siinä erityisesti tuloksellisuuden kuvauksen pohjana olevan laskentatoimen kehittämistyöhön panostetaan erityisesti vuonna 2007. Tavoiteasetantaa ja tuloksellisuuden mittaamista kehitetään jatkuvasti. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskushanke etenee suunnitellun mukaisesti. Vakavimpana uhkana tavoitteiden saavuttamisessa oppilaitoksissa koetaan määrärahojen niukkuus suhteessa asetettuihin yhteiskunnallisiin tavoitteisiin. Valtion oppilaitosten roolia valtakunnallisina osaamis- ja kehittämiskeskuksina ei voi riittävässä määrin kehittää nykyisellä rahoitus- ja henkilöstörakenteella. Yhteenvetona voisi lausua, että valtion oppilaitosten sisäinen valvonta on pääosin tyydyttävällä tasolla ottaen huomioon niiden toiminnan laajuus ja alueellinen hajaantuneisuus.

1.8 Arviointien tulokset

Kertomusvuoden aikana uudistettiin organisaatio vastamaan paremmin yhteiskunnallisia ja koulutuspoliittisia tarpeita. Myös viraston yksikkörakennetta muutettiin. Opetushallitus muuttui perinteisestä sektorivirastosta toimintovirastoksi, jossa korostuu tehtäväkeskeisyys. Eri oppilaitosmuotoja palvelevaa virastoa on kehitetty vähitellen muutoksiin tehokkaammin reagoiva asiantuntijavirasto, jonka toimintapolitiikassa korostuu monipuolinen tiedon tuottaminen ja sen käyttäminen kehittämis- ja päätöksentekotoiminnassa.

Opetushallitus on usean vuoden ajan laatinut toiminnastaan EFQM-laatu järjestelmän mukaisen itsearviointikuvauksen, jonka pohjalta on vuosittain käyty läpi viraston vahvuuksia ja kehittämisalueita. Kertomusvuonna osallistuttiin Suomen laatupalkintokilpailuun ja saatiin palauteraportti, jota hyödynnetään toiminannan kehittämisessä. Opetushallituksen saama pistemäärä oli Suomen laatupalkinnon asteikolla 251-300 pistettä.

Henkilöstöstrategian tulosten arvioinnilla selvitettiin, miten Opetushallituksen henkilöstöstrategian tavoitteet sekä vuosille 2004–2006 tehty toimenpideohjelma ovat toteutuneet. Arviointitietoa kerättiin loka-marraskuussa 2006 henkilöstökyselyllä, haastatteluilla sekä henkilöstöä koskevista asiakirjoista. Arviointi osoitti, että Opetushallituksessa on laadittu tarvittavat henkilöstöä koskevat ohjelmat ja suunnitelmat tai ne ovat valmisteilla (esim. henkilöstösuunnitelma, strategisen ydinosaamisen määrittely), mutta suunnitelmia ei ole vielä kaikilta osin saatu vietyä käytäntöön. Esimerkiksi henkilöstön ikääntymisen vaatimia toimenpiteitä ei ole vielä saatu käytännössä toimimaan. Myöskään ura- ja tehtäväkierto ei ole käynnistynyt vielä toivotulla tavalla. Henkilöstön tulos- ja kehityskeskustelut ovat toteutuneet varsin hyvin, ja henkilöstö on sitoutunut kehittämään itseään Opetushallituksen vision ja tavoitteiden suunnassa. Mutta keskusteluissa laadittujen kehitymissuunnitelmien toteutumista ovat haitanneet osittain ajan ja rahoituksen puute sekä organisaatiomuutokset.

Henkilöstö on kokenut työtyytyväisyytensä kohtalaiseksi, työilmapiirin ja keskinäisen luottamuksen melko hyviksi sekä työkykynsä hyväksi. Lisäksi henkilöstö on sitoutunut toimintatapojen kehittämiseen yhteistyössä työyhteisönsä kanssa. Henkilö- ja aikapulan on kuitenkin koettu haittaavan työtehtävien suorittamista. Henkilöstön mielestä työtyytyväisyyttä lisäisivät selkeämpi työnjako ja selkeämmät työn tavoitteet sekä todelliset vaikutusmahdollisuudet oman työn suorittamiseen. Tavoitteena onkin, että uuteen henkilöstösuunnitelmaan sisällytetään uusien esimiesten koulutus. Henkilöstöstrategian seuranta on jo osittain johtanut korjaaviin toimenpiteisiin, esimerkiksi ylityön määrän, sairauspoissaolojen sekä työn kuormittavuuden vähentämiseen. Henkilöstöstrategian seuranta myös tehostuu uusissa suunnitelmissa määritellyillä arviointimittareilla.

Toimintakertomusvuonna tehtiin viraston riskien kartoitus (riskianalyysi) helmikuussa ja toisen kerran joulukuussa. Riskianalyysin tuloksia on kuvattu ja arvioitu tarkemmin kohdassa 1.7.

1.9 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Sisäisen tarkastuksen suorittamien ESR-otantatarkastusten perusteella yhdessä tapauksessa ryhdyttiin takaisinperintään vuonna 2006. Opetushallitus on saanut Euroopan komissiolta suoraa rahoitusta projektiin, jonka toteutusaika on ollut vuosina 2001 – 2004. Komission teki vuonna 2005 projektin lopullisen rahoituspäätöksen, jossa komissio hylkäsi osan menoista tukikelvottomina. Opetushallituksen sisäisen selvityksen mukaan projektin valvonnassa ja ohjeistuksessa on ilmennyt puutteita. Opetushallitus teki kahdesta projektista vastuussa olleesta virkamiehestään tutkintapyynnön poliisille. Tutkintapyynnot eivät johtaneet syytteisiin.

2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osasto, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2 005	Talousarvio 2006	Tilinpäätös 2006	Vertailu Tilinpäätös- Talousarvio	Toteutuma %					
11. Verot ja veronluonteiset tulot	647 730,57	696 121,24	696 121,24	0,00	100,00					
11.04.01 Arvonlisävero	647 730,57	696 121,24	696 121,24	0,00	100,00					
12. Sekalaiset tulot	391 302,07	645 393,06	645 393,06	0,00	100,00					
12.29.99 OPM:n hallinnonalan muut tulot	219 446,67	558 492,05	558 492,05	0,00	100,00					
12.39.04 Menorästien ja siirr mr peruutus	153 393,83	71 183,57	71 183,57	0,00	100,00					
12.39.10 Muut sekalaiset tulot	18 461,57	15 717,44	15 717,44	0,00	100,00					
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	152 026,30	40 805,88	40 805,88	0,00	100,00					
13.01.05 Korot muista lainoista	67 170,30	40 375,88	40 375,88	0,00	100,00					
13.03.01 Osinkotulot	84 856,00	430,00	430,00	0,00	100,00					
15. Lainat	513 597,73	390 853,63	390 853,63	0,00	100,00					
15.01.04 Muiden lainojen lyhennykset	513 597,73	390 853,63	390 853,63	0,00	100,00					
Tuloarviotilit yhteensä	1 704 656,67	1 773 173,81	1 773 173,81	0,00	100,00					
Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006	Talousarvion määrärahojen käyttö vuonna 2006	siirto seura- valle vuodelle	Tilinpäätös 2006	Vertailu Talousarvio- Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täyden- tävät tiedot Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä 2006	Käyttö (pl.peruutukset) 2006	Siirretty seuraavalle vuodelle
24. Ulkoasianministeriön hallinnonala	121 863,47	110 499,34	36 998,03	73 501,31	110 499,34	0,00	21 423,46	121 423,46	84 689,97	73 501,31
24.01.19.3 UM:n hallinnonalan alv A (lähialueyhteistyö)	21 863,47	10 499,34	10 499,34		10 499,34	0,00				
24.50.66 Lähialueyhteistyö (sm3)	100 000,00	100 000,00	26 498,69	73 501,31	100 000,00	-	21 423,46	121 423,46	47 922,15	73 501,31
27. Puolustusministeriön hallinnonala	0,00	40 700,00	36 767,82	3 932,18	40 700,00			40 700,00	36 767,82	3 932,18

27.10.21.9 Sotilaallinen maanpuolustus/ muut toimennot (smr2)	0,00	40 700,00	36 767,82	3 932,18	40 700,00	-		40 700,00	36 767,82	3 932,18
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	10 754,35	95 979,01	88 497,91	7 481,10	95 979,01	0,00	0,00	82 400,00	74 918,90	7 481,10
28.01.19 VM:n hallinnonalan alv A	10 754,35	13 579,01	13 579,01		13 579,01	0,00				
28.80.24 VEL-perust kuntoutus ja työhyvinv tuki (smr2)		82 400,00	74 918,90	7 481,10	82 400,00	-	0,00	82 400,00	74 918,90	7 481,10
29. Opetusministeriön hallinnonala	160 307 420,42	157 264 280,83	137 425 330,62	19 053 195,07	156 478 525,69	785 755,14	22 405 030,78	133 801 102,21	114 566 601,11	19 234 501,10
29.01.19 OPM:n hallinnonalan alv A	7 231 202,09	7 433 309,40	7 433 309,40		7 433 309,40	0,00				
29.01.22 Kehittämistoiminta (smr3)	1 010 000,00	912 000,00	480 536,26	431 463,74	912 000,00	-	739 508,90	1 651 508,90	1 082 904,57	568 604,33
29.01.22.2 Nuorten osallisuushanke (smr3)	1 000 000,00	500 000,00	478 502,00	21 498,00	500 000,00	-	330 574,22	830 574,22	809 076,22	21 498,00
29.01.22.43 Muut hankkeet (smr3)							201 288,88	201 288,88	201 288,88	0,00
29.01.22.51 Tietoyhteiskuntaohjelma (smr3)							198 000,00	198 000,00	68 984,97	129 015,03
29.01.22.52 Koulujen tietoliikenneyhteyksien keh (smr3)		400 000,00	0,00	400 000,00	400 000,00	-		400 000,00	0,00	400 000,00
29.01.22.63 Kansalaisvaikutt politiikkaohj (smr3)	10 000,00	12 000,00	2 034,26	9 965,74	12 000,00	-	9 645,80	21 645,80	3 554,50	18 091,30
29.01.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus A		7 916 000,00	7 915 000,00	0,00	7 915 000,00	1 000,00				
29.01.62.13 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus A	5 372 038,05	7 915 000,00	7 915 000,00		7 915 000,00	0,00				
29.01.62.3 EU:n sos.rahasto /Sääntö 12-hanke A		1 000,00	0,00		0,00	1 000,00				
29.07.21 Opetushallitus/toimintamenot (smr2)	18 748 000,00	18 827 000,00	16 674 080,07	2 152 919,93	18 827 000,00	-	2 611 875,09	21 438 875,09	19 285 955,16	2 152 919,93
29.07.21.11 OPH toimintamenot (smr2)	16 707 200,00	16 787 000,00	15 671 598,86	1 115 401,14	16 787 000,00	-	1 551 954,88	18 338 954,88	17 223 553,74	1 115 401,14
29.07.21.21 Oppimat kehittäminen ja tuottam (smr2)	1 782 800,00	1 782 000,00	746 481,21	1 035 518,79	1 782 000,00	-	1 059 920,21	2 841 920,21	1 806 401,42	1 035 518,79
29.07.21.22 Avustus saamenkielisen oppimater (smr2)	258 000,00	258 000,00	256 000,00	2 000,00	258 000,00	-	0,00	258 000,00	256 000,00	2 000,00
29.08.25.12 Ulkосуomalaisien koulutus- ja kv-toiminta (smr2)		445 000,00	366 289,63	78 710,37	445 000,00	-		445 000,00	366 289,63	78 710,37
29.08.25.42 Kv-kulttuuriyhteistyö/kerhot (smr2)	336 400,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	13 613,68	13 613,68	13 613,68	0,00
29.10.22.1 Yliopistolaitoksen yht tutk-keh-julk -menot (smr3)	65 500,00	67 608,00	3 154,57	64 453,43	67 608,00	-	223 194,94	290 802,94	182 184,07	108 618,87
29.20.22 Ammattikorkeakoululait yht menot (sm3)		677 000,00	380 707,07	296 292,93	677 000,00	-	1 357 631,13	2 034 631,13	1 738 338,20	296 292,93
29.20.25 Ammattikorkeakoulun kehittäminen (smr2)	65 500,00	66 850,00	36 382,49	30 467,51	66 850,00	-	21 614,83	88 464,83	57 997,32	30 467,51
29.40.21 Valtion yl siv opl toimintamenot (smr2)	42 724 000,00	43 202 000,00	41 233 583,47	1 968 416,53	43 202 000,00	-	1 648 044,04	44 850 044,04	42 881 627,51	1 968 416,53
29.40.21.1 Hgin ranskalais-suomalainen koulu (sm2)	4 801 000,00	4 849 500,00	4 790 346,93	59 153,07	4 849 500,00	-	54 868,87	4 904 368,87	4 845 215,80	59 153,07
29.40.21.2 Suomalais-venäläinen koulu (sm2)	4 722 000,00	4 844 500,00	4 560 227,35	284 272,65	4 844 500,00	-	45 554,09	4 890 054,09	4 605 781,44	284 272,65
29.40.21.3.1 Vammaisten lasten koulut (sm2)	30 442 000,00	30 589 000,00	28 995 498,53	1 593 501,47	30 589 000,00	-	1 227 626,67	31 816 626,67	30 223 125,20	1 593 501,47
29.40.21.4 Koulukotien perusopetus (sm2)	1 943 000,00	2 029 000,00	2 029 000,00	0,00	2 029 000,00	-	115 171,13	2 144 171,13	2 144 171,13	0,00
29.40.21.5 EU:n Eurooppakoulut (sm2)	816 000,00	890 000,00	858 510,66	31 489,34	890 000,00	-	204 823,28	1 094 823,28	1 063 333,94	31 489,34
29.40.25 Yl siv koulutuksen kehittäminen (smr2)	1 762 192,46	867 180,43	50 870,69	816 309,74	867 180,43	-	2 018 336,83	2 885 517,26	2 069 207,52	816 309,74
29.40.30 VO ja VA yl siv koul käyttök A	11 986 568,62	12 830 000,00	12 561 515,58		12 561 515,58	268 484,42				
29.40.30.07.2 Rlain muk avust opetust koht avust A	616 000,00	700 000,00	618 000,00		618 000,00	82 000,00				
29.40.30.07.3 Rlain muk avust pk ja luk kv-toiminta A	1 999 011,73	1 997 870,00	1 991 330,45		1 991 330,45	6 539,55				
29.40.30.07.4 Rlain muk avust perusop ja lukiokoul A	4 219 025,00	4 225 130,00	4 225 130,00		4 225 130,00	0,00				
29.40.30.08.1 Tietoyhteiskuntahanke A	3 362 198,00	3 705 000,00	3 703 944,00		3 703 944,00	1 056,00				
29.30.30.08.2 Avustus laajakaistayhteyksien hankk A	1 735 522,00	2 000 000,00	2 000 000,00		2 000 000,00	0,00				
29.40.30.09 Eräät ulkomaanopetuksen menot A	54 811,89	202 000,00	23 111,13		23 111,13	178 888,87				

29.40.34 VO yl siv ja amm opl ja akk p-kust (smr3)	75 000,00	30 000,00	19 396,23	10 603,77	30 000,00	-	9 202,77	39 202,77	28 599,00	10 603,77
29.40.34.05 Ennen v93 vo yl opl (smr3)		30 000,00	19 396,23	10 603,77	30 000,00	-		30 000,00	19 396,23	10 603,77
29.40.34.07 Ennen v93 vo yl siv opl (smr3)	75 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	9 202,77	9 202,77	9 202,77	0,00
29.40.51 VA järjestöille A	521 000,00	521 000,00	521 000,00		521 000,00	0,00				
29.60.21.1 Valtion amm oppil toimintamenot (smr2)	31 366 000,00	31 376 000,00	28 755 392,94	2 620 607,06	31 376 000,00	-	3 492 191,69	34 868 191,69	32 247 584,63	2 620 607,06
29.60.24 Työssäoppiminen/harj toiminta (smr2)	2 205 000,00	2 076 000,00	1 663 189,45	412 810,55	2 076 000,00	-	846 234,44	2 922 234,44	2 509 423,89	412 810,55
29.60.25 Ammatillisen koul kehittäminen (smr2)	360 500,00	371 583,00	154 541,86	217 041,14	371 583,00	-	139 721,02	511 304,02	294 262,88	217 041,14
29.60.30.VO ja VA amm koul käyttökust A	6 917 606,20	6 879 000,00	6 711 553,28		6 711 553,28	167 446,72				
29.60.30.03 Rlain muk avust amm koul järjestäjille A	5 956 606,20	0,00	0,00		0,00	0,00				
29.60.30.03.1 Valtionavustukset A		3 433 000,00	3 409 782,63		3 409 782,63	23 217,37				
29.60.30.03.2 Amm koul yht tehtävät ja lautopalkinnot A		2 485 000,00	2 353 966,65		2 353 966,65	131 033,35				
29.60.30.04 Tietoyhteiskuntahanke A	961 000,00	961 000,00	947 804,00		947 804,00	13 196,00				
29.69.21 Opetushall koul kesk toim menot (smr2)	412 000,00	412 000,00	412 000,00	0,00	412 000,00	-	7 550,34	419 550,34	419 550,34	0,00
29.69.22 Opetustoimen henkilöstökoulutus (smr2)	11 754 000,00	11 754 000,00	2 012 570,01	9 741 429,99	11 754 000,00	-	9 120 334,43	20 874 334,43	11 132 904,44	9 741 429,99
29.69.22.01 Verkkopedagogikka ja mediakasvatus (smr2)	2 900 000,00	2 200 000,00	13 839,96	2 186 160,04	2 200 000,00	-	2 309 413,88	4 509 413,88	2 323 253,84	2 186 160,04
29.69.22.02.1 Oppim perust keh/ryittäjäyyskasv (smr2)	1 450 000,00	1 750 000,00	53 330,00	1 696 670,00	1 750 000,00	-	1 542 583,08	3 292 583,08	1 595 913,08	1 696 670,00
29.69.22.02.2 Oppimisen perust kehittäminen (smr2)	500 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	363 030,00	363 030,00	363 030,00	0,00
29.69.22.03 Yrittäjäyyskasvatus/erityisop keh (smr2)	500 000,00	500 000,00	15 542,50	484 457,50	500 000,00	-	446 667,50	946 667,50	462 210,00	484 457,50
29.69.22.04 Opiskelijoiden hyvinvoinnin ed (smr2)	850 000,00	950 000,00	0,00	950 000,00	950 000,00	-	944 975,03	1 894 975,03	944 975,03	950 000,00
29.69.22.05 Erytisyopetuksen /työssäoppim keh (smr2)	1 100 000,00	700 000,00	31 584,05	668 415,95	700 000,00	-	1 135 921,68	1 835 921,68	1 167 505,73	668 415,95
29.69.22.06 Työssäoppiminen/monikultt opl (smr2)	600 000,00	1 300 000,00	0,00	1 300 000,00	1 300 000,00	-	577 290,00	1 877 290,00	577 290,00	1 300 000,00
29.69.22.07 Kansalaisvaiikut ed/opl johdon koul (smr2)	844 000,00	600 000,00	5 550,00	594 450,00	600 000,00	-	832 000,00	1 432 000,00	837 550,00	594 450,00
29.69.22.08 Oppilaitosjohdon koulutus (smr2)		744 000,00	36 600,00	707 400,00	744 000,00	-		744 000,00	36 600,00	707 400,00
29.69.22.10 OPM käyttöön/ammattitutk keh (smr2)	1 582 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	189 495,61	189 495,61	189 495,61	0,00
29.69.22.11 Ammattitutk keh ja tpano/kielitutk keh (smr2)	335 000,00	1 682 000,00	1 145 481,91	536 518,09	1 682 000,00	-	185 489,57	1 867 489,57	1 330 971,48	536 518,09
29.69.22.12 Kielitutk keh ja tpano/lähialueyhteistyö (smr2)	538 000,00	235 000,00	36 480,21	198 519,79	235 000,00	-	535 104,34	770 104,34	571 584,55	198 519,79
29.69.22.13 Lähialueyhteistyö/ulkomaal opetus (smr2)	336 000,00	538 000,00	171 664,35	366 335,65	538 000,00	-	40 935,81	578 935,81	212 600,16	366 335,65
29.69.22.14 Suomessa as ulkom op/romaniens aikkoul (smr2)	219 000,00	336 000,00	317 218,47	18 781,53	336 000,00	-	17 427,93	353 427,93	334 646,40	18 781,53
29.69.22.15 Romaniens aikuiskoulutus ja sen keh (smr2)		219 000,00	185 278,56	33 721,44	219 000,00	-		219 000,00	185 278,56	33 721,44
29.69.25 Aikuiskoulutuksen kehittäminen (smr2)	275 500,00	311 850,00	100 181,62	211 668,38	311 850,00	-	155 976,65	467 826,65	256 158,27	211 668,38
29.69.30.22 VA kansalaisopistojen käyttö A	1 646 981,00	1 650 000,00	1 644 128,00		1 644 128,00	5 872,00				
29.69.31 VO ja avustus amm lisäkoulutukseen A	13 227 875,00	7 345 000,00	7 022 000,00		7 022 000,00	323 000,00				
29.69.31.2 VA vuokrakorvauksiin/mapana järj amm koul A	8 106 744,00	92 000,00	90 000,00		90 000,00	2 000,00				
29.69.31.3 VA amm aikkoul keh/vuokrakorvauksiin A	88 131,00	0,00	0,00		0,00	0,00				
29.69.31.31 VA tietoyhteiskuntahanke A		500 000,00	484 000,00		484 000,00	16 000,00				
29.69.31.32 Näyttötutkintojen koe- ja materiaali palvelut A		350 000,00	350 000,00		350 000,00	0,00				
29.69.31.33 VA ilman valmist koulut järj n-tutkinoihin A		80 000,00	0,00		0,00	80 000,00				
29.69.31.34 VA työelämän palvelut ja koul laadun keh A		6 308 000,00	6 098 000,00		6 098 000,00	210 000,00				
29.69.31.35 Loppusuoritukset ja oikaisut A		15 000,00	0,00		0,00	15 000,00				
29.69.31.41 Tietoyhteiskuntahanke A	495 500,00	0,00	0,00		0,00	0,00				
29.69.31.42 Muut kehittämishankkeet A	4 537 500,00	0,00	0,00		0,00	0,00				

29.69.31.43 Loppusuoritukset ja oikaisut A	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00				
29.69.50 VO kansanopistojen käyttökust A	1 145 425,00	833 900,00	818 420,00		818 420,00	15 480,00				
29.69.50.22 Valtionavustukset A	996 996,00	800 000,00	785 269,00		785 269,00	14 731,00				
29.69.50.3 VA kansanopist. vuokra-arvoihin, oikaisuer A	148 429,00	33 900,00	33 151,00		33 151,00	749,00				
29.69.55.32 VA opintokeskusten käyttökust A	770 180,00	180 000,00	179 960,00		179 960,00	40,00				
29.69.56.22 VA kesäyliopistojen käyttökust A	328 952,00	280 000,00	275 568,00		275 568,00	4 432,00				
29.90.52.35 Veikk v-varat lastenkultt toim tukem A										
34. Työministeriön hallinnonala	4 946 400,43	7 186 712,21	7 186 712,21	0,00	7 186 712,21	0,00	625 000,00	625 000,00	625 000,00	0,00
34.01.19 Työministeriön hallinnonalan alv A	4 453,09	117 722,54	117 722,54		117 722,54	0,00				
34.05.61.12.3 ESR OPM:n hallinnonala A	4 403 654,51	6 383 000,00	6 383 000,00		6 383 000,00	0,00				
34.06.51 Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet A	538 292,83	685 989,67	685 989,67		685 989,67	0,00				
34.06.51.21 Palkkaukset A	538 162,04	685 981,47	685 981,47		685 981,47	0,00				
34.06.51.22 Muut menot A	130,79	8,20	8,20		8,20	0,00				
Määrärahatilit yhteensä	165 386 438,67	164 698 171,39	144 774 306,59	19 138 109,66	163 912 416,25	785 755,14	23 051 454,24	134 670 625,67	115 387 977,80	19 319 415,69

Opetushallituksen talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)						
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Uudet valtuudet	Vuoden 2006 valtuudet					Uusittavissa 2007 TA:ssa	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve 2009	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
			Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä								
29.07.21 Opetushallituksen toimintamenot MUU	0	160	0	160	160	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	160	0	160	160	0	0	0	0	0	0	0	0	
29.07.21 Opetushallituksen toimintamenot EUM	0	400	0	400	400	0	0	0	200	200	0	0	400	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	400	0	400	400	0	0	0	200	200	0	0	400	
29.40.21 Valtion yleissivistävän koul toimintamenot	0	450	0	450	450	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	450	0	450	450	0	0	0	0	0	0	0	0	
34.05.61 EU:n rakennerahastojen valtionosuus TM:n osalta	29 644	6 012	4 868	10 880	9 839	1 041	1 041	6 383	4 691	4 691	0	0	9 382	
Aikaisempien vuosien valtuudet	29 644	0	4 868	4 868	4 868	0	0	4 868	4 691	4 691	0	0	9 382	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	6 012	0	6 012	4 971	1 041	1 041	1 515						
29.01.62 EU:n rakennerahastojen valtionosuus OPM:n hallinnonalalla	34 874	7 503	6 075	13 578	12 295	1 283	1 283	7 915	5 877	5 877	0	0	11 754	
Aikaisempien vuosien valtuudet	34 874	0	6 075	6 075	6 075	0	0	6 075	5 877	5 877	0	0	11 754	
Vuonna 2006 käytettävissä olleet valtuudet	0	7 503	0	7 503	6 220	1 283	1 283	1 840						
Yhteensä	64 518	14 525	10 943	25 468	23 144	2 324	2 324	14 298	10 768	10 768	0	0	21 536	

3 Tuotto- ja kululaskelma

OPETUSHALLITUS		
TILIVIRASTON TUOTTO- JA KULULASKELMA		
	1.1.-31.12.2006	1.1.-31.12.2005
Toiminnan tuotot		
Maksullisen toiminnan tuotot	17 297 635,44	16 677 541,18
Vuokrat ja käyttökorvaukset	252 892,74	241 803,36
Muut toiminnan tuotot	6 852 743,92	4 976 303,47
* Toiminnan tuotot yhteensä	24 403 272,10	21 895 648,01
Toiminnan kulut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat :		
Ostot tilikauden aikana	4 953 454,72	4 631 279,85
Varastojen lis,(-)tai väh,(+)	23 659,14	18 885,64
Henkilöstökulut	78 373 109,29	76 133 297,12
Vuokrat	15 453 519,25	15 076 335,99
Palvelujen ostot	21 044 515,57	20 362 091,59
Muut kulut	3 767 840,46	3 860 957,33
Valmisvaraston lis(-) tai väh (+)	-40 071,00	1 732,00
Poistot	3 020 511,56	2 850 662,27
Sisäiset kulut	3 896 256,45	3 361 558,44
* Toiminnan kulut yhteensä	130 492 795,44	126 296 800,23
** JÄÄMÄ I	-106 089 523,34	-104 401 152,22
Rahoitustuotot ja -kulut		
Rahoitustuotot	32 707,36	137 871,00
Rahoituskulut	3 003,09	148 013,64
* Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	29 704,27	-10 142,64
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Sisäiset tuotot	4 585,05	15 623,54
Sisäiset kulut	3 157,35	12 197,71
* Satunnaiset tuotot ja kulut	1 427,70	3 425,83
** JÄÄMÄ II	-106 058 391,37	-104 407 869,03
Siirtotalouden tuotot ja kulut		
Kulut		
Kunnille	26 045 669,19	24 349 533,77
Kuntayhtymille	15 795 415,86	14 103 275,45
Elinkeinoelämälle	1 893 182,05	1 456 839,49
Voittoa tavoitt.yhteisöille	11 926 377,05	17 278 518,96
Ulkomaille	0,00	2 500,00
Kulujen palautukset	-554 949,95	-216 976,05
* Siirtotalouden kulut yhteensä	55 105 694,20	56 973 691,62
** JÄÄMÄ III	-161 164 085,57	-161 381 560,65
Tuotot veroista ja pakollisista maksuista		
Perityt arvonnlisäverot	849 406,91	799 503,61
Suoritetut arvonnlisäverot	7 752 128,87	7 441 752,53
* Verot ja veronluonteiset maksut	-6 902 721,96	-6 642 248,92
** TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ	-168 066 807,53	-168 023 809,57

4 Tase

OPETUSHALLITUS				
TILIVIRASTON TASE				
VASTAAVAA	31.12.2006		31.12.2005	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	211 390,45		339 968,86	
Muut pitkävaikutteiset menot	270,85	211 661,30	6 247,57	346 216,43
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennukset	724 523,35		854 967,63	
Rakennelmat	184,33		192,74	
Koneet ja laitteet	7 246 914,48		8 416 136,28	
Kalusteet	622 922,65		914 027,80	
Muut aineelliset hyödykkeet	66 464,24		66 464,24	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinna	2 829,39	8 663 838,44	250,00	10 252 038,69
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Käyttöomaisuusarvopaperit	48 974,50	48 974,50	55 367,47	55 367,47
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		8 924 474,24		10 653 622,59
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Vaihto-omaisuus				
Valmiit tuotteet/tavarat	1 164 425,56	1 164 425,56	1 148 013,70	1 148 013,70
Pitkäaikaiset saamiset				
Pitkäaikaiset saamiset	394 752,34	394 752,34	785 605,97	785 605,97
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	3 951 251,74		3 529 152,30	
Siirtosaamiset	758 511,66		501 349,08	
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 933 218,79		2 495 180,81	
Ennakkomaksut	155 932,19	6 798 914,38	95 038,59	6 620 720,78
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Kassatilit	11 249,38		7 069,87	
Postisiirtotulotilit	0,00		117,00	
Muut rahat ja pankkisaamiset	1 993 131,92	2 004 381,30	1 474 080,88	1 481 267,75
VAIHTO-JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		10 362 473,58		10 035 608,20
VASTAAVAA YHTEENSÄ		19 286 947,82		20 689 230,79

OPETUSHALLITUS

TILIVIRASTON TASE

VASTATTAVAA	31.12.2006		31.12.2005	
OMA PÄÄOMA				
Valtion pääoma				
Valtion pääoma 1.1.1998	8 105 962,85		8 105 962,85	
Edellisten tilik pääoman muutos	-11 936 122,77		-10 557 102,60	
Pääoman siirrot	165 447 706,67		166 644 789,40	
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ	-168 066 807,53	-6 449 260,78	-168 023 809,57	-3 830 159,92
Rahastojen pääomat				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	1 993 131,92	1 993 131,92	1 474 080,88	1 474 080,88
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		-4 456 128,86		-2 356 079,04
Vieras pääoma				
Lyhytaikainen				
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	2 272,55		2 586,25	
Saadut ennakot	4 120,00		4 076,00	
Ostovelat	11 450 614,44		10 618 665,41	
Tilivirastojen väliset tilitykset	1 438 284,14		1 726 516,05	
Edelleen tilittävät erät	1 543 077,20		1 465 841,37	
Siirtovelat	8 999 218,62		8 953 414,22	
Muut lyhytaikaiset velat	305 489,73	23 743 076,68	274 210,53	23 045 309,83
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		23 743 076,68		23 045 309,83
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		19 286 947,82		20 689 230,79

5 Liitetiedot

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Vuonna 2006 alkoi uusi tulossopimuskausi ajalle 2006 - 2008. Budjetoinnissa ei ole tapahtunut muutoksia. Määrärahojen käyttö sekä toimintamenojen että valtionavustusten myönnössä on jatkunut edellisen vuoden kaltaisena.

Opetushallituksella ei ole ollut ulkomaanrahan määräisiä saamisia eikä velkoja.

Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin aiemminkin.

Aikaisempiin vuosiin kohdistuvia virheiden korjauksia ei ole tehty.

Toimintakertomuksen kohdassa Tilinpäätösanalyysi on yksityiskohtainen selvitys tilivuodesta.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2006 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2006		Tilinpäätös 2006	Vertailu Talousarvio Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot				
				käyttö vuonna 2006	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2006	Käyttö vuonna 2006 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
29.07.21	Bruttomenot	26 313 011,53	26 037 000	23 445 365,49		25 598 285,42				26 057 240,58		
Opetushallituksen	Bruttotulot	7 565 011,53	7 210 000	6 771 285,42		6 771 285,42				6 771 285,42		
toimintamenot (smr2) no 1	Nettomenot	18 748 000,00	18 827 000	16 674 080,07	2 152 919,93	18 827 000,00	-	2 611 875,09	21 438 875,09	19 285 955,16		2 152 919,93
29.40.21	Bruttomenot	46 610 636,71	46 102 000	46 550 661,51		48 519 078,04				48 202 435,55		
Valtion yleissivistävien op- pilaitosten toimintamenot (smr2) no 2	Bruttotulot	3 886 636,71	2 900 000	5 317 078,04		5 317 078,04				5 320 808,04		
	Nettomenot	42 724 000,00	43 202 000	41 233 583,47	1 968 416,53	43 202 000,00	-	1 648 044,04	44 850 044,04	42 881 627,51		1 968 416,53
29.60.21	Bruttomenot	33 359 522,36	33 776 000	31 402 184,97		34 022 792,03				34 894 376,66		
Valtion ammatillisten oppi- laitosten toimintamenot (smr2) no 3	Bruttotulot	1 993 522,36	2 400 000	2 646 792,03		2 646 792,03				2 646 792,03		
	Nettomenot	31 366 000,00	31 376 000	28 755 392,94	2 620 607,06	31 376 000,00	-	3 492 191,69	34 868 191,69	32 247 584,63		2 620 607,06
29.69.21	Bruttomenot	5 804 178,32	4 953 000	5 949 540,40		5 804 178,32				5 957 090,74		
Opetusalan koulutus- keskuksen toimintamenot (smr2) no 4	Bruttotulot	5 392 178,32	4 541 000	5 537 540,40		5 392 178,32				5 537 540,40		
	Nettomenot	412 000,00	412 000	412 000,00	0,00	412 000,00	-	7 550,34	419 550,34	419 550,34		0,00

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Tilivirastolla ei ole kertomusvuonna ollut arviomäärärahojen ylityksiä

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Tilivirastolla ei ole kertomusvuonna ollut siirrettyjä määrärahojen peruutuksia.

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2006	2005
Henkilöstökulut	63 393 035,37	60 431 237,18
Palkat ja palkkiot	63 330 075,50	60 252 789,54
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	62 959,87	178 447,64
Henkilösivukulut	14 980 073,92	15 702 059,94
Eläkekulut	12 156 199,39	11 290 270,45
Muut henkilösivukulut	2 823 874,53	4 411 789,49
Yhteensä	78 373 109,29	76 133 297,12
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	152 849,60	148 469,34

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Omaisuusryhmä	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännösarvo €tai %
Käyttöomaisuus				
Aineettomat hyödykkeet				
1120 Ostetut atk-ohjelmistot	tasapoisto	4	25	0 %
1121 Patenttioikeudet *)	tasapoisto	10	10	0 %
1122 Tekijänoikeudet *)	tasapoisto	10	10	0 %
1123 Liittymismaksut	tasapoisto	10	10	0 %
1129 Muut aineettomat oikeudet	tasapoisto	10	10	0 %
1140 Itsevalmistetut ja teetetyt atk-ohjelmat	tasapoisto	4	25	0 %
1149 Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	4	25	0 %
Aineelliset hyödykkeet				
1220 Asuinrakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1223 Varistorakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1227 Koulurakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1229 Muut rakennukset	tasapoisto	30	3,33	0 %
1230 Rakennelmat	tasapoisto	20	5	0 %
1250 Autot ja muut maajetävälineet	tasapoisto	5	20	0 %
1251 Laivat ja muut vesikuljetävälineet	tasapoisto	30	3,33	0 %
1253 Raskaat työkoneet	tasapoisto	15	6,67	0 %
1254 Kevyet työkoneet	tasapoisto	5	20	0 %
1255 Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	tasapoisto	4	25	0 %
1256 Toimistokoneet ja -laitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1257 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	tasapoisto	6	16,67	0 %
1258 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1259 Laboratoriolaitteet ja -kalusteet	tasapoisto	5	20	0 %
1260 Muut tutkimuslaitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1269 Muut koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	0 %
1270 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	tasapoisto	5	20	0 %
1279 Muut kalusteet	tasapoisto	5	20	0 %

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tilivirastossa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöön mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet eivät ole muuttuneet varainhoitovuoden aikana.

*) patenti- ja tekijänoikeuksien osalta poistoaikaa ei saa mitoitaa pidemmäksi kuin tekijänoikeuden tai patentin voimassaoloaika on

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet			Koneet ja laitteet	Kalusteet	Muut aineelli- set hyödykkeet	Ennakkomaksu keskener. hank. arvopaperit	Käyttöomaisuus- arvopaperit	Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävai- kutteiset menot	Raken- nukset	Raken- nelmat							
Hankintameno 1.1.2006	1 527 816,03	87 488,90	1 006 008,83	1 709,12	20 192 344,21	2 603 063,19	66 464,24	250,00	55 367,47	25 540 511,99	
Lisäykset	47 977,74	0,00	9 900,00	0,00	1 174 445,76	108 989,10	0,00	2 829,39	200,00	1 344 341,99	
Vähennykset	14 110,45	0,00	0,00	0,00	347 681,35	5 304,87	0,00	250,00	6 592,97	373 939,64	
Hankintameno 31.12.2006	1 561 683,32	87 488,90	1 015 908,83	1 709,12	21 019 108,62	2 706 747,42	66 464,24	2 829,39	48 974,50	26 510 914,34	
Kertyneet poistot 1.1.2006 (-)	1 193 230,81	81 241,33	151 041,20	1 516,38	11 783 712,52	1 674 471,82	0,00	0,00	0,00	14 885 214,06	
Vähennysten kertyneet poistot (+)	14 110,45	0,00	0,00	0,00	300 068,92	5 106,15	0,00	0,00	0,00	319 285,52	
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot (-)	171 172,51	5 976,72	140 344,28	8,41	2 288 550,54	414 459,10	0,00	0,00	0,00	3 020 511,56	
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kertyneet poistot 31.12.2006	-1 350 292,87	-87 218,05	-291 385,48	-1 524,79	-13 772 194,14	-2 083 824,77	0,00	0,00	0,00	-17 586 440,10	
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.2006	211 390,45	270,85	724 523,35	184,33	7 246 914,48	622 922,65	66 464,24	2 829,39	48 974,50	8 924 474,24	

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	31.12.2006	31.12.2005	Muutos 2006-2005
Korot euromääräisistä saamisista	32 277,36	53 015,00	-20 737,64
Osingot	430,00	84 856,00	-84 426,00
Rahoitustuotot yhteensä	32 707,36	137 871,00	-105 163,64
Rahoituskulut	31.12.2006	31.12.2005	Muutos 2006-2005
Korot euromääräisistä veloista	474,95	484,05	-9,10
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	840,94	146 369,00	-145 528,06
Muut rahoituskulut	1 687,20	1 160,59	526,61
Rahoituskulut yhteensä	3 003,09	148 013,64	-145 010,55
Netto	29 704,27	-10 142,64	39 846,91

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Lainananto lainansaajasektoreittain €	Lainapääoma 31.12.2006	Lisäys 2006	Vähennys 2006	Lainapääoma 31.12.2005	Pääomamuutos 2006-2005
Julkisyhteisöt	394 752,34	0,00	390 853,63	785 605,97	-390 853,63
Paikallishallinto	394 752,34	0,00	390 853,63	785 605,97	-390 853,63
Yhteensä	394 752,34	0,00	390 853,63	785 605,97	-390 853,63

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	31.12.2006					31.12.2005		
	Kappale määrä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistusosuus %	Myyntioikeuk- sien alaraja %	Saadut osingot	Markkina- arvo	Kirjanpito arvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet			48 974,50					55 367,47
Alavuden Jäähalli Oy:n osake	1		200,00					
OIP, joukkovelkakirja	1		16 818,79					16 818,79
OIP, joukkovelkakirja	9		15 136,92					15 136,92
OP-Euro-Osake Sijoitusrahasto	1		16 818,79					16 818,79
Laitilan puhelinosuuskunta			0,00			80,00		0,00
Kuopion Puhelin Oyj	0		0,00			350,00		3 229,21
Vaasan läänin Puhelin Oy	0		0,00					437,29
Mikkelin Puhelinyhdistys	0		0,00					2 926,47
Osakkeet ja osuudet yhteensä			48 974,50			430,00		55 367,47

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2006	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 - 5	Yli	Alle	1 - 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	51 135,19	0,00	343 617,15	394 752,34
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat			0,00	2 004 381,30			2 004 381,30
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	2 055 516,49	0,00	343 617,15	2 399 133,64

31.12.2006	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 - 5	Yli	Alle	1 - 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00	2 272,55	0,00	0,00	2 272,55
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	2 272,55	0,00	0,00	2 272,55

Liite 12: Valtiontakaukset ja –takuut sekä muut vastuut**Merkittävät monivuotiset taloudelliset sopimusvastuut****Vuokrasopimukset**

Vuositaiset talousarviomenot yhteensä, arvio

- Kestoajaltaan pidemmät kuin
4 vuoden sopimukset yhteensä

2 530 000,00

Liite 13: Taseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Varat 31.12.2006	Varat 31.12.2005	Käyttötarkoitus
Mercedes Zachariassens fond	1 993 131,92	1 474 080,88	Svenska skolan för synskadade (mp 612) Testamenttien tahdon mukaisesti oppilaiden hyvinvointiin, vapaa-aikatoiminnan järjestämi- seen yms
Yhteensä	1 993 131,92	1 474 080,88	

Liite 14: Taseeseen sisällyttämättömät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä 31.12.2006	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Heta Lintumäen rahasto	34 107,42	Haukkarannan koulun (mp608) oppilaiden opinto- matkat, retket yms
Hilja Iivanaisen rahasto	43 823,70	Haukkarannan koulun (mp608) oppilaiden kasvatus ja kuntoutus
Yhteensä	77 931,12	

Liite 15: Velan muutokset

Tilivirastolla ei ole kertomusvuoden aikana ollut velan muutoksia.

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Tilivirastolla ei ole tässä liitteessä esitettäviä velkoja.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydennykset

Täydentävät tiedot on esitetty toimintakertomuksen tai laskelman ao. kohdassa.

Liite 18: Henkilöstötilinpäätökset**I OPETUSHALLITUKSEN HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS****TIIVISTELMÄ****1 HENKILÖSTÖPANOKSET****1.1 ja 1.2 Henkilöstömäärä ja -rakenne**

- henkilöstön kokonaismäärä pysynyt ennallaan; toimintamäärärahoilla palkattujen määrä laskenut, muulla rahoituksella palkattujen kasvanut
- Asiantuntijoiden ryhmän osuus koko henkilöstöstä kasvanut, Muun henkilöstön pienentynyt
- naisten osuus 3/4 henkilöstöstä
- määräaikaisten osuus pysynyt suunnilleen ennallaan
- henkilöstön keski-ikä melkein 49 vuotta; 45-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus lähes 70 % henkilöstöstä
- henkilöstön koulutustaso noussut

1.3 Työaika

- tehdyn vuosityöajan osuus kasvanut sairauspoissaolojen, henkilöstökoulutuksen sekä vuosiloman ja lomarahavapaiden vähenemisen seurauksena
- vuoden 2006 säännöllisen työajan ylitykset vastaavat 5,6 henkilötyövuotta
- etätyösopimusten määrä lisääntynyt

1.4 Työvoimakustannukset

- palkkasumma nousi lähes puoli miljoonaa euroa, mutta kokonaistyövoimakustannukset laskivat
- eri työvoimakustannuseristä alenivat eniten sosiaaliturvan kustannukset, mutta myös välilliset palkat ja muut välilliset työvoimakustannukset laskivat

2 HENKILÖSTÖTARVE

- henkilöstötarpeen määrittelyyn vaikuttaa keskeisesti valtion tuottavuusohjelma

3 HENKILÖSTÖN MOTIVAATIO JA TYÖKUNTO**3.1 Työtyytyväisyys**

- työtyytyväisyyttä ei mitattu vuonna 2006

3.2 Sairastavuus ja tapaturmat

- sairauspoissaolot vähenivät sekä sairaustapausten että sairaustyöpäivien määrillä mitattuna
- tapaturmista johtuneiden poissaolojen määrissä ei oleellisia muutoksia

3.3 Vaihtuvuus

- sekä kokonaispoistuma että luonnollinen poistuma pienenevät, eläkkeelle siirtyi vain yksi henkilö
- eläkkeellesiirtymisikä Opetushallituksessa yleensä verraten korkea
- henkilöstön eläköitymisen ennustamiseksi laskettu 65-vuoden iän saavuttavien määrä lisääntyy voimakkaammin vuodesta 2011 alkaen
- rekrytointien ja myös vakinaisiksi rekrytoitujen määrä laski vuodesta 2005
- henkilöstön keskimääräinen palvelusaika omassa virastossa 13 vuotta

3.4 Pätevyys ja sen kehittäminen

- henkilöstökoulutuksen määrä väheni

4 HENKILÖSTÖINVESTOINNIT**4.1 Työtyytyväisyyden ja työkyvön edistäminen ja ylläpito**

- viraston panostus henkilöstön virkistystoimintaan ja liikunnalliseen aktivointiin väheni
- henkilöstökoulutukseen käytettiin yli 500 euroa vähemmän henkilötyövuotta kohden kuin vuonna 2005
- työterveydenhoidon kustannukset henkilötyövuotta kohden laskivat hiukan ja painottuivat aiempaa enemmän ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon

5 PALKKAUS

- uuden palkkausjärjestelmän ansiosta naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat tasoittuneet
- naisten tehtävistä suoriutuminen on arvioitu paremmaksi kuin miesten suoriutuminen vaativammista tehtävistä on arvioitu keskimäärin paremmaksi kuin suoriutuminen vähemmän vaativista tehtävistä

6 TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT

- liikevaihto henkilötyövuotta kohden pieneni noin 2 000 euroa
- henkilötyövuosi maksoi noin 200 euroa enemmän kuin vuonna 2005

Tässä henkilöstötilinpäätöksessä käsitellään Opetushallitus-konsernin henkilöstöä. Tilivirastoon kuuluvien oppilaitosten henkilöstöstä laaditaan erillinen tilinpäätös. Myöskään Brysselissä ja Luxemburgissa toimivien Eurooppa-koulujen opettajat (vuoden 2006 lopussa 29) eivät ole mukana tässä tarkastelussa.

1 HENKILÖSTÖPANOKSET

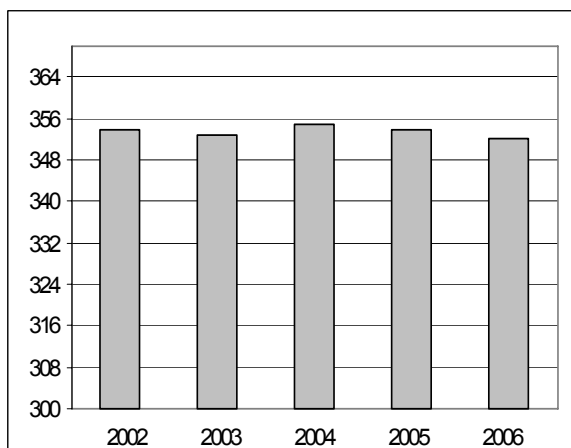
1.1 Henkilöstömäärä

Opetushallituksen henkilöstön lukumäärä vuoden lopussa on viiden viimeisen vuoden ajan pysynyt suunnilleen ennallaan. Henkilötyövuosien määrä sen sijaan on jonkin verran vaihdellut.

Taulukko 1. Henkilöstön lukumäärä vuoden lopussa ja harjoittelijoiden lukumäärä vuoden aikana (yhden harjoittelijan harjoittelu-aika on keskim. 3 kk)

	Henk. lkm. 31.12.	Muutos %	Harj. lkm.
2002	354	+ 3,2	39
2003	353	- 0,3	25
2004	355	+ 0,6	37
2005	354	- 0,3	37
2006	352	- 0,6	34

Kuva 1. Henkilöstömäärä vuoden lopussa

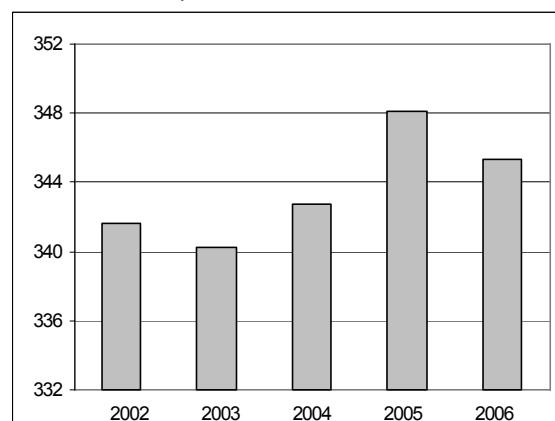

Vuonna 2006 toimintamäärärahoilla palkattujen määrä väheni henkilötyövuosina laskettuna lähes neljä prosenttia vuoteen 2005 verrattuna. Mutta muulla rahoituksella palkattujen määrä vastaavasti lisääntyi.

Taulukko 2. Henkilötyövuosien määrä (toimintamäärärahoilla ja muulla rahoituksella palkatut) sekä henkilötyövuosien prosentuaalinen muutos edellisestä vuodesta

	Tm. mom.	Muutos %	Muut mom.	Muutos %	Yht.	Muutos %
2002	297,2	+ 3,8	44,5	- 6,7	341,6	+ 2,2
2003	293,6	- 1,2	46,6	+ 4,7	340,2	- 0,4
2004	300,4	+ 2,3	42,3	- 9,2	342,7	+ 0,7
2005	305,6	+ 1,7	42,5	+ 0,5	348,1	+ 1,6
2006	293,6	- 3,9	51,7	+ 21,6	345,3	- 0,8

Kuva 2. Henkilötyövuodet 2002 – 2006, kaikki momentit

Henkilötyövuosien kokonaismäärä on vuosina 2005 ja 2006 ollut selvästi aiempaa suurempi. Tosin se laski vuonna 2006 edellisvuodesta.

1.2 Henkilöstörakenne

1.2.1 Henkilöstöryhmäjakauma

Opetushallituksen henkilöstöryhmät:

Johto = ylin johto (pääjohtaja ja toimintayksiköiden johtajat)

Esimiehet = asiantuntijayksiköiden päälliköt

Asiantuntijat = henkilöt, joiden tehtävät ovat pääosin itsenäisiä asiantuntijatehtäviä ja joiden palkka on vähintään 2 000 – 2 500 euroa kuukaudessa

Muu henkilöstö = henkilöt, joiden tehtävät ovat pääosin valmistelevia ja avustavia ja jotka eivät kuulu edellä mainittuihin ryhmiin

Taulukko 3. Henkilöstöryhmät (% henkilöstöstä)

	2002	2003	2004	2005	2006
Johto	2,0	2,0	2,0	2,0	1,4
Esimiehet	5,1	5,7	5,9	5,9	5,7
Asiantuntijat	59,9	60,7	63,1	61,3	64,8
Muu henkilöstö	33,1	31,6	29,0	30,8	28,1

Opetushallituksessa johtoon kuuluvien henkilöiden osuus henkilöstöstä on koko viraston olemassa olon ajan ollut huomattavan pieni verrattuna koko valtion keskimääräiseen lukuun. Vuoden 2006 organisaatiomuutoksen seurauksena johdon osuus pieneni entisestään. Vuoden 2006 lopussa se oli vain 1,4 prosenttia henkilöstöstä. Vuoden 2005 lopussa koko valtiolla vastaava luku oli keskimäärin 5,1 prosenttia.

Muitakin esimiehiä Opetushallituksessa on suhteellisesti vähemmän kuin koko valtiolla. Esimiesten osuus on jatkuvasti ollut alle kuusi prosenttia, kun se koko valtiolla oli vuoden 2005 lopussa 6,6 prosenttia ja edellisvuoden lopussa 6,4 prosenttia.

1.2.2 Sukupuolijakauma

Naisten osuus Opetushallituksen henkilöstöstä on melkein kolme neljäsosaa, vuoden 2006 lopussa 74,4 prosenttia. Vielä suurempi, peräti 80 prosenttia oli naisten osuus viraston johdosta. Sen sijaan muista esimiehistä vuoden 2006 lopussa oli miehiä 55,0 prosenttia ja naisia 45,0 prosenttia. Naisten osuus pieneni edellisvuodesta 7,4 prosenttiyksikköä. Kun koko esimiesten ryhmä on suhteellisen pieni, jo muutaman henkilön muutos vaikuttaa merkittävästi. Koko valtiolla naisten osuus muista esimiehistä oli vuoden 2005 lopussa 38,3 prosenttia, kun se vuoden 2004 lopussa oli 39,2 prosenttia.

Taulukko 4. Sukupuolijakauma (% henkilöstöryhmästä)

	2002	2003	2004	2005	2006
Johto					
miehiä	85,7	71,4	71,4	57,1	20,0
naisia	14,3	28,6	28,6	42,9	80,0
Esimiehet					
miehiä	61,1	55,0	47,6	47,6	55,0
naisia	38,9	45,0	52,4	52,4	45,0
Asiantuntijat					
miehiä	29,2	31,0	28,6	31,3	28,9
naisia	70,8	69,0	71,4	68,7	71,1
Muu henk.					
miehiä	12,0	12,6	13,6	12,8	12,1
naisia	88,0	87,4	86,4	87,2	87,9
Yhteensä					
miehiä	26,3	27,4	26,2	27,1	25,6
naisia	73,7	72,6	73,8	72,9	74,4

Asiantuntijoiden ryhmässä miesten ja naisten suhde oli suunnilleen sama kuin vuoden 2004 lopussa. Vuodesta 2005 miesten osuus oli vähentynyt 2,4 prosenttiyksikköä. Myös Muun henkilöstön ryhmässä miesten osuus oli pienentynyt.

1.2.3 Määräaikaiset

Määräaikaisina käsitellään henkilöitä, joilla ei ole taustavirkaa Opetushallituksessa.

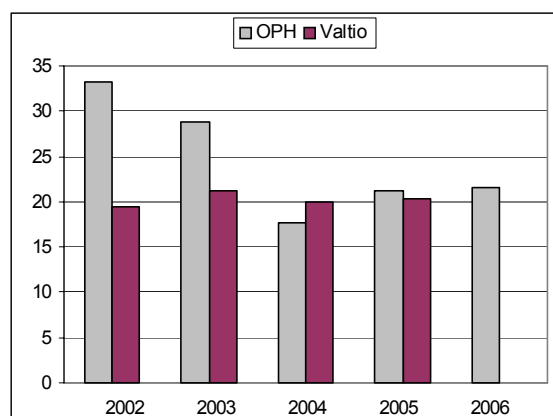
Vuonna 2004 määräaikaisten osuus koko valtiolla väheni, kun valtiovarainministeriö oli kehottanut vakinaistamaan sellaiset määräaikaiset palvelussuhteet, joiden määräaikaisuudelle ei löydy virkamieslain mukaista perustetta. Sen jälkeen määräaikaisten osuus on taas hiukan lisääntynyt niin Opetushallituksessa kuin koko valtiollakin.

Opetushallituksen asiantuntijoista määräaikaisia on lähes neljännes.

Taulukko 5. Määräaikaisten, joilla ei ole taustavirkaa OPH:ssa, %-osuus henkilöstöstä ja määräaikaisten asiantunt. %-osuus asiantuntijoista vuoden lopussa sekä määräaikaisten %-osuus koko valtiolla

Vuosi	% henk.	% as.tunt.	Valtio
2002	33,3	35,2	19,4
2003	28,9	33,8	21,3
2004	17,7	22,3	19,9
2005	21,2	24,9	20,3
2006	21,6	24,1	

Kuva 3. Määräaikaisten %-osuus henkilöstöstä Opetushallituksessa ja koko valtiolla

Kahtena viime vuonna määräaikaisten prosentuaalinen osuus henkilöstöstä on ollut samaa luokkaa kuin valtiolla keskimäärin. Vuoden 2006 lopulla tarkasteltiin jälleen Opetushallituksen kaikkien määräaikaisten tehtäviä. Tämän tarkastelun tuloksena kymmenen henkilön palvelusuhde vakinaistettiin. Vakinaiset nimitykset tulivat kuitenkin voimaan vasta 1.1.2007 lukien, joten ne eivät näy vielä vuoden 2006 luvuissa. Miehistä määräaikaisena, ilman taustavirkkaa Opetushallituksessa, työskenteli 15,5 prosenttia ja naisista 23,7 prosenttia.

1.2.4 Ikäjakauma

Opetushallituksen henkilöstön keski-ikä on noussut nopeammin kuin valtiolla keskimäärin. Vuoden 2006 lopussa henkilöstön keski-ikä oli jo melkein 49 vuotta ja 45-vuotiaita ja sitä vanhempia oli melkein 68 prosenttia henkilöstöstä. Koko valtiolla henkilöstön keski-ikä on yli 4 vuotta alempi ja 45-vuotiaita ja sitä vanhempia on keskimäärin vain hiukan yli puolet henkilöstöstä. Koko valtion henkilöstön keski-ikää ja ikäjakaumaa tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon, että muun muassa Puolustusvoimilla, jossa on paljon henkilöstöä, on monissa tehtävissä muita alhaisempi eläkeikä.

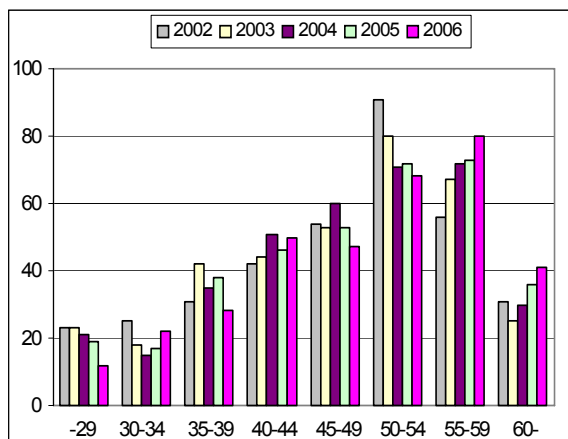
Taulukko 6. Henkilöstön keski-ikä

	2002	2003	2004	2005	2006
Oph	47,2	47,4	47,8	48,1	48,9
Valtio	44,1	44,2	44,5	44,6	

Taulukko 7. 45-vuotiaiden ja sitä vanhempien %-osuus henkilöstöstä

	2002	2003	2004	2005	2006
Oph	62,7	63,9	65,6	63,0	67,8
Valtio	51,1	51,4	52,0	52,0	

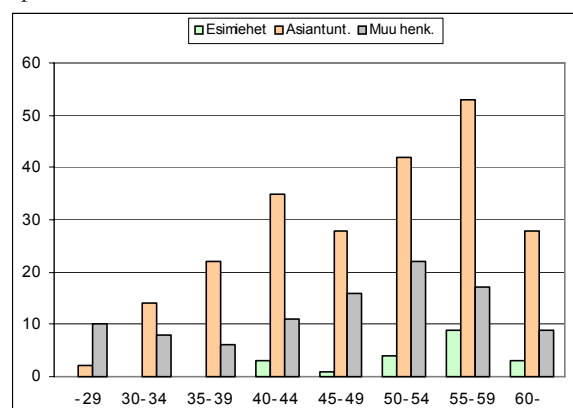
Kuva 4. Henkilöstön ikäjakauma vuosina 2002 - 2006. Y-akselilla henkilöiden lukumäärä

Vuosien 2002 ja 2003 lopussa suurin ikäryhmä Opetushallituksessa oli 50-54 -vuotiaat, mutta vuodesta 2004 alkaen suurin ryhmä on ollut 55-59

-vuotiaat. Vuoden 2006 lopussa yli viidesosa henkilöstöstä kuului tähän ikäryhmään. Myös yli 60-vuotiaiden ryhmä oli vuoden 2006 lopussa suurempi kuin muina tarkastelujakson vuosina. Vastaavasti alle 29-vuotiaita oli vähemmän kuin neljänä edellisenä vuotena.

Kuva 5. Ikäjakauma henkilöstöryhmittäin vuoden 2006 lopussa. Y-akselilla henkilöiden lukumäärä

Esimiesten ja Asiantuntijoiden henkilöstöryhmissä suurimmat ikäryhmät vuoden 2006 lopussa olivat 55-59 -vuotiaat. Lisäksi Asiantuntijoista lähes 13 prosenttia kuului yli 60-vuotiaiden ryhmään. Sen sijaan Muun henkilöstön suurin ikäryhmä oli 50-54 -vuotiaat.

1.2.5 Koulutustaso

Henkilöstö on koulutustason mukaan jaettu *perusasteen* (kansakoulu, keskikoulu, peruskoulu), *keskiasteen* (toisen asteen tutkinto), *korkeakouluasteen* (alempi tai ylempi korkeakoulututkinto) tai *tutkijakoulutuksen* (lisansiaatti tai tohtori) suoritaneisiin.

Koulutustasoindeksi pisteet koulutustasoittain:

perusaste 1-2 pistettä
keskiaste 3,5-5 pistettä
korkeakouluaste 6-7 pistettä
tutkijakoulutus 8 pistettä

Taulukko 8. Koulutustasoindeksi

	2002	2003	2004	2005	2006
Johto	7,3	7,3	7,3	7,1	7,6
Esimiehet	6,7	6,9	6,8	6,8	7,0
Asiantuntijat	6,8	6,8	6,7	6,8	6,8
Muu henkilöstö	3,9	3,9	3,9	3,9	4,0
Koko henkilöstö	5,8	5,9	5,9	5,9	6,0

Opetushallituksen henkilöstön koulutustasoindeksi nousi vuonna 2006 6,0 pisteeseen, kun se kolmena edellisenä vuotena oli 5,9 ja vuonna 2002 5,8. Keskimääräinen koulutustaso nousi Asiantuntijoiden ryhmää lukuun ottamatta kaikissa muissa henkilöstöryhmissä, Johdossa peräti 0,5 pistettä.

Taulukko 9. Koulutustasojakauma (% henkilöstöstä)

	2002	2003	2004	2005	2006
Perusaste	4,8	4,8	4,2	4,8	4,0
Keskiaste	29,7	28,2	28,7	27,4	26,6
Korkeakouluaste	57,6	58,7	57,7	59,0	59,9
Tutkijakoulutus	7,9	8,3	9,3	8,8	9,5

Perusasteen suorittaneiden osuus henkilöstöstä on vähentynyt 0,8 prosenttiyksikköä vuodesta 2005, samoin keskiasteen suorittaneiden osuus. Tutkijakoulutuksen suorittaneiden osuus puolestaan on kasvanut 0,7 prosenttiyksikköä.

Korkeakoulu- ja yliopistotason tutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä oli Opetushallituksessa vuoden 2006 lopussa yli 69 prosenttia, kun vastaava luku koko valtion henkilöstöstä vuoden 2005 lopussa oli vain 49 prosenttia. Vuoden 2005 lopussa koko valtion henkilöstön koulutustasoindeksi oli 5,3.

1.3 Työaika

1.3.1 Työajan käyttö

Säännöllinen vuosityöaika lasketaan kertomalla kalenterivuoden työpäivien lukumäärä henkilötövuosien määrällä.

Taulukko 10. Työajan käyttö (% säännöllisestä vuosityöajasta)

	% säännöllisestä vuosityöajasta					Työp.v. 2006
	2002	2003	2004	2005	2006	
Vuosiloma, lomarahavap.	14,5	13,8	14,2	14,5	13,1	11 365
Äitiys- ja vanhemp.loma	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	407
Laps. sair. joht. poissaolo	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	154

Sairaus	3,1	5,1	3,5	4,1	3,6	3 092
Tapaturmat	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	65
Kuntoutus	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	229
Palkall. virkamiesvaihto	0,1	0,0	0,0	0,1	0,3	225
Opintovapaa, palkallinen	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	155
Henkilöstökoulutus	1,7	3,6	4,1	1,9	1,7	1 500
Amm.yhd.koulutus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13
Muu palkallinen vapaa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18
Ei tehty vuosityöaika	20,3	23,6	22,9	21,6	19,9	17 223
Tehty vuosityöaika	79,7	76,4	77,1	78,4	80,1	69 372
Säännöllinen vuosityöaika						86 595

Tehdyn vuosityöajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta on lisääntynyt vuodesta 2004 lähtien. Vuonna 2006 tähän vaikuttivat sekä sairauspoissaolojen väheneminen että vuosilomiin ja lomarahavapaisiin kulunut vähempi työaika. Myös henkilöstökoulutukseen käytetyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta laski hiukan.

Sairauspoissaoloja tarkastellaan lähemmin kohdassa 3.2. Vuosiloma- ja lomarahavapaapäivien määrää vähensivät osaltaan vuoden lopulla pidettäviksi suositellut ylimääräiset saldovapaat. Todellisuudessa ne siirsivät vuoden 2006 lomien pidettäväksi vuoden 2007 puolella, huhtikuun loppuun mennessä.

Taulukko 11. Työajan käyttö koko valtiolla (% säännöllisestä vuosityöajasta)

	2002	2003	2004	2005
Tehty vuosityöaika	80,5	79,6	79,9	79,4
Henkilöstökoulutus	2,2	2,0	2,0	1,9
Vuosiloma, lomarahavapaa	13,5	13,2	12,9	13,0
Sairaus	3,4	3,6	3,4	3,6
Tapaturmat	0,1	0,1	0,1	0,1

Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta nousi Opetushallituksessa vuonna 2006 suuremmaksi kuin tehdyn työajan osuus oli koko valtiolla vuonna 2005. Vuoden 2006 lukua koko valtion osalta ei vielä ole käytettävissä. Sairauspoissaolojen osuus laski Opetushallituksessa samalle tasolle kuin se on valtiolla keskimäärin. Henkilöstökoulutuksen osuus sen sijaan laski valtion keskimääräistä tasoa pienemmäksi.

1.3.2 Säännöllisen työajan ylitykset ja työaikapankki

Liukuvan työajan puitteissa tehty virastotyöaika ei useimmilla virkamiehillä riitä tehtävien suorittamiseen. Tasoitusjaksojen päättyessä maaliskesä-, syys- ja joulukuun lopussa monilta leikkautuu 40 tuntia ylittäviä plus-saldotunteja pois. Leikkautuvien tuntien varalta Opetushallituksessa on käytössä *työaikapankkijärjestelmä*. Se tarkoittaa, että esimiehen kanssa erillissopimuksen tehneiden 40 tuntia ylittävät plus-tunnit siirretään tasoitusjaksojen päättyessä työaikapankkiin, josta ne on mahdollista pitää kokonaisuina vapaapäivinä myöhemmin sovittavana aikana.

Suuriin työaikasaldoihin kiinnitettiin vuonna 2006 erityistä huomiota työsuojeluviranomaisten otettua suuret työajan ylitykset erityis seurantaan.

Taulikko 12. Työaikasaldo yli 40 tuntia %:lla samaa sukupuolta olevista

	31.3.	30.6.	30.9.	31.12.	keskim.
Naiset	34	31	28	20	28
Miehet	32	32	26	16	26

Taulukossa 12 on esitetty, kuinka monella prosentilla naisista ja kuinka monella prosentilla miehistä työaikasaldo ylitti 40 tuntia tasoitusjaksojen päättyessä vuonna 2006 sekä kuinka monella prosentilla koko vuonna keskimäärin kumpaakin sukupuolta olevista. Luvuista voidaan todeta, että loppuvuotta kohden 40 tunnin ylittäneiden osuudet laskivat jonkin verran ensimmäisen vuosineljänneksen luvuista. Vuoden viimeisen tasoitusjakson selvästi muita alempiin lukuihin tosin vaikuttivat joulukuussa pidettyiksi suositellut ylimääräiset saldovapaat.

Säännöllisen työajan ylityksissä ei ole suuria eroja eri sukupuolten välillä: suunnilleen yhtä monella prosentilla miehistä ja naisista 40 tuntia ylittyi tasoitusjaksojen päättyessä. Ainoastaan vuoden lopussa miesten osuus oli jonkin verran pienempi.

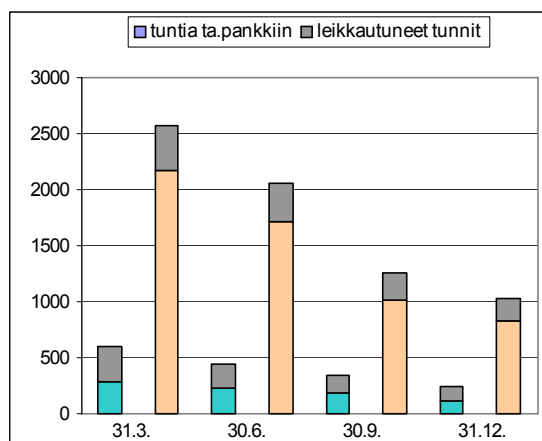
Taulukko 13. Keskimääräinen 40 tunnin ylitys tunteina

	31.3.	30.6.	30.9.	31.12.	keskim.
Naiset	30	26	17	20	23
Miehet	21	16	16	15	17

Yllä olevasta taulukosta näkyy, kuinka monella tunnilla 40 tuntia keskimäärin ylittyi tasoitusjaksojen päättyessä niillä naisilla ja miehillä, joilla oli ylityksiä. Alkuvuodesta naisten keskimääräiset ylitystuntimäärät olivat selvästi suurempia kuin miehillä.

Kuva 6. Säännöllisen työajan ylittäneet tunnit tasoitusjaksojen päättyessä v. 2006

vihreä = miehet keltainen = naiset

Yllä olevassa kuvassa on harmaalla merkitty ne työtunnit, jotka tasoitusjaksojen päättyessä ovat kokonaan leikkautuneet pois. Työaikapankkiin siirtyneet tunnit on merkitty vihreällä (miehet) ja keltaisella (naiset).

Vuonna 2006 säännöllisen työajan ylittäviä tunteja oli kaikkiaan 8 540. Työpäiviksi muutettuna se on

1 178 työpäivää. Jos luku muutetaan työvuosiksi jakamalla se kalenterivuoden työpäivien määrällä, työvuosien määräksi saadaan 4,7. Henkilötyövuosiksi muutettuna siten, että vuosiloma otetaan huomioon, työajan ylitys vastaa 5,6 henkilötyövuotta.

Työaikapankkiin edellä mainituista tunteista siirrettiin 6 550, mikä on 903 työpäivää ja 3,6 työvuotta sekä edellä olevalla tavalla laskettuna 4,3 henkilötyövuotta.

1.3.3 Etätyö

Opetushallituksessa on mahdollisuus etätyökentelyyn. Etätyösopimuksen voi tehdä puolesta vuodesta kahteen vuoteen kerrallaan. Vuosien 2004 ja 2005 lopussa etätyösopimus oli 10 henkilöllä, mutta vuoden 2006 lopussa voimassa olevia etätyösopimuksia oli 24.

Lisäksi henkilöstöllä on mahdollisuus tehdä lyhytkestoisia, satunnaisia etätyösopimuksia, vaikkapa vain yhdeksi päiväksi. Satunnaiset etätyösopimukset lisääntyivät vuonna 2006 huomattavasti. Erityisen paljon niitä tehtiin viraston muuttopäivien ajaksi.

1.4 Työvoimakustannukset

Opetushallituksen palkkasumma nousi vuodesta 2005 lähes puoli miljoonaa euroa, vaikka henkilötyövuosien määrä väheni kolmella. Yleiskorotusten lisäksi palkkasummaan vaikutti palkkausjärjestelmän toisen vaiheen korotusten tuleminen maksuun toukokuun alusta lukien. Tehtävien vaativuuksissa ja henkilökohtaisissa suorituksissa tapahtuneiden muutosten vaikutus palkkasummaan sen sijaan oli hyvin kohtuullinen, vain noin 10 000 euroa. Tämä johtui siitä, että monet korotuksia saaneet saivat takuupalkkaa, joten korotukset eivät sanottavasti nostaneet heille jo maksettua palkkaa. Myös henkilöstörakenteen muuttuminen edelleen asiantuntijapainotteisemmaksi vaikutti kokonaispalkkasummaan.

Kokonaisuudessaan työvoimakustannukset kuitenkin alenivat yli 70 000 euroa vuoteen 2005 verrattuna. Työvoimakustannuksista alenivat niin välilliset palkat, sosiaaliturvan kustannukset kuin muut välilliset työvoimakustannuksetkin. Seuraavista taulukoista käy tarkemmin ilmi, mistä eri kustannuksista työvoimakustannukset koostuvat ja miten ne ovat kehittyneet viimeisen viiden vuoden aikana.

Taulukko 14. Työvoimakustannukset euroina, euroina/henkilötyövuosi sekä prosentteina tehdyn työajan palkoista

Työvoimakustannuserä	€	€ / henkilötyövuosi					% tehdyn työajan palkoista				
	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
I. Palkkasumma	13 033 208	35 063	35 980	36 434	36 150	37 777	132,4	138,4	136,6	134,7	131,4
II. Tehdyn työajan palkat (I-A)	9 919 358	26 481	25 997	26 673	26 831	28 752	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A. Väilliset palkat (A1+...+A6)	3 113 850	8 583	9 983	9 761	9 318	9 026	32,4	38,4	36,6	34,7	31,4
1. lomараha	521 657	1 456	1 493	1 422	1 506	1 512	5,5	5,7	5,3	5,6	5,3
2. vuosiloma-ajan palkat	1 710 519	5 081	4 971	5 166	5 259	4 958	19,2	19,1	19,4	19,6	17,2
3. lapsen syntymä ja hoito	84 435	193	198	177	217	245	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9
4. sairausajan palkat (sis. tapaturmat ja kuntoutus)	509 619	1 190	1 952	1 408	1 560	1 477	4,5	7,5	5,3	5,8	5,1
5. muut palkalliset vapaat	61 859	6	8	7	6	179	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
6. koulutusajan palkat *)	225 761	656	1 361	1 581	770	654	2,5	5,2	5,9	2,9	2,3
B. Sosiaaliturva (B7+...+B10)	2 945 164	8 796	10 188	8 966	9 459	8 537	33,2	39,2	33,6	35,3	29,7
7. työnantajan sosiaaliturvamaksut	543 279	2 483	2 557	2 456	2 567	1 575	9,4	9,8	9,2	9,6	5,5
8. eläkemaksut	2 498 161	6 197	7 960	6 731	7 064	7 241	23,4	30,6	25,2	26,3	25,2
9. ryhmähenkivakuutus	48 798	115	148	184	114	141	0,4	0,6	0,7	0,4	0,5
10. sairausvakuutuksen palautukset	- 145 074	- 293	- 477	- 405	- 286	- 421	- 1,1	- 1,8	- 1,5	- 1,1	- 1,5
C. Muut välilliset työvoimakust. (C11+...+C14)	418 748	1 105	1 611	2 073	1 720	1 214	4,2	6,2	7,8	6,4	4,2
11. koulutus	168 497	473	1 010	1 377	999	488	1,8	3,9	5,2	3,7	1,7
12. terveyden- ja sairaudenhoito	184 164	473	465	525	511	534	1,8	1,8	2,0	1,9	1,9
13. virkistys ja työkunto	29 126	18	40	45	119	84	0,1	0,2	0,2	0,4	0,3
14. muut kustannukset (mm. rekrytointi)	36 961	142	97	125	92	107	0,5	0,4	0,5	0,3	0,4
III. Väilliset työvoimakust. yhteensä (A+B+C)	6 477 762	18 484	21 783	20 800	20 497	18 776	69,8	83,8	78,0	76,4	65,3
IV. Työvoimakustannukset yhteensä (II+III)	16 397 120	44 964	47 780	47 473	47 328	47 528	169,8	183,8	178,0	176,4	165,3

*) sisältää henkilöstökoulutuksen, palkallisen opintovapaan, palkallisen virkamiesvaihdon ja ammattiyhdistyskoulutuksen

Taulukko 15. Työvoimakustannukset prosentteina palkkasummasta ja työvoimakustannusten kokonaissummasta

€	% palkkasummasta	% työvoimakustannuksista
---	------------------	--------------------------

Työvoimakustannuserä	2006	2002	2003	2004	2005	2006,0	2002	2003	2004	2005	2006
I. Palkkasumma	13 033 208	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	78,0	75,3	76,7	75,9	79,5
II. Tehdyn työajan palkat (I-A)	9 919 358	75,5	72,3	73,2	74,2	76,1	58,9	54,4	56,2	56,4	60,5
A. Välilliset palkat (A1+...+A6)	3 113 850	24,5	27,7	26,8	25,8	23,9	19,1	20,9	20,6	19,6	18,8
1. lomaraha	521 657	4,2	4,1	3,9	4,2	4,0	3,2	3,1	3,0	3,2	3,2
2. vuosiloma-ajan palkat	1 710 519	14,5	13,8	14,2	14,5	13,1	11,3	10,4	10,9	11,0	10,3
3. lapsen syntymä ja hoito	84 435	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
4. sairausajan palkat (sis. tapaturmat ja kuntoutus)	509 619	3,4	5,4	3,9	4,3	3,9	2,6	4,1	3,0	3,3	3,1
5. muut palkalliset vapaat	61 859	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
6. koulutusajan palkat *)	225 761	1,9	3,8	4,3	2,1	1,7	1,5	2,8	3,3	1,6	1,4
B. Sosiaaliturva (B7+...+B10)	2 945 164	25,1	28,3	24,6	26,2	22,6	19,6	21,3	18,9	20,0	18,0
7. työnantajan sosiaaliturvamaksut	543 279	7,1	7,1	6,7	7,1	4,2	5,5	5,4	5,2	5,4	3,3
8. eläkemaksut	2 498 161	17,7	22,1	18,5	19,5	19,2	13,8	16,7	14,2	14,8	15,1
9. ryhmähenkivakuutus	48 798	0,3	0,4	0,5	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,2	0,3
10. sairausvakuutuksen palautukset	- 145 074	-0,8	-1,3	- 1,1	-0,8	- 1,1	-0,7	-1,0	-0,9	-0,6	-0,9
C. Muut välilliset työvoimakustannukset (C11+...+C14)	418 748	3,2	4,5	5,7	4,8	3,2	2,5	3,4	4,4	3,6	2,5
11. koulutus	168 497	1,3	2,8	3,8	2,8	1,3	1,1	2,1	2,9	2,1	1,0
12. terveyden- ja sairaudenhoito	184 164	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,1	1,0	1,1	1,1	1,1
13. virkistys- ja sosiaalityö	29 126	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2
14. muut kustannukset (mm. rekrytointi)	36 961	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
III. Välilliset työvoimakustannukset yhteensä (A+B+C)	6 477 762	52,7	60,5	57,1	56,7	49,7	41,1	45,6	43,8	43,3	39,5
IV. Työvoimakustannukset yhteensä (II+III)	16 397 120	128,2	132,8	130,3	130,9	125,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*) sisältää henkilöstökoulutuksen, palkallisen opintovapaan, palkallisen virkamiesvaihdon ja ammattiyhdistyskoulutuksen

Vuosilomien vähenemisen seurauksena myös vuosiloma-ajan palkkakustannukset pienenevät. Sairauspoissaolojen väheneminen pienensi palkkauskustannuksia yli 30 000 euroa, vaikka keskimääräinen päiväpalkka nousi yli seitsemän euroa. Muiden palkallisten vapaiden kustannuksia nosti vuonna 2006 palkallisen virkamiesvaihdon kustannukset, joihin kirjattiin myös OECD-asiantuntijoiden palkkakustannukset. Muita näiden asiantuntijoiden kustannuksia ei ole kirjattu työvoimakustannuksiin. Myös palkallisten opintovapaiden määrä kaksinkertaistui. Muut koulutusajan palkkakustannukset pienenevät henkilöstökoulutuksen määrän supistuttua.

Suurin työvoimakustannuksia alentava ryhmä oli sosiaaliturvan kustannukset. Tähän vaikutti se, että työnantajan sosiaaliturvamaksut olivat 350 000 euroa pienemmät kuin edellisellä vuonna. Lisäksi Opetushallitus sai sairausvakuutuksen palautuksia 145 000 euroa, kun summa edellisellä vuonna oli noin 100 000 euroa. Myös muut välilliset kustannukset alenivat lähes 200 000 euroa lähinnä koulutuskustannusten vähenemisen seurauksena.

Vuonna 2006 henkilötyövuosi maksoi keskimäärin 200 euroa enemmän kuin edellisellä vuonna.

Taulukossa 16 on vertailtu työvoimakustannuksia. Vertailussa on mukana koko valtion vertailuvuoteen 2005 saakka. Vertailussa näkyy Opetushallituksen maltillinen kokonaistyövoimakustannusten kehitys viime vuosina verrattuna koko valtioon.

Välilliset työvoimakustannukset suhteessa tehdyn työajan palkkoihin ovat Opetushallituksessa olleet jatkuvasti huomattavasti korkeammat kuin valtiolla keskimäärin. Vuonna 2006 välillisten työvoimakustannusten suhde tehdyn työajan palkkoihin kuitenkin aleni 11 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna.

Sen sijaan sosiaaliturvan kustannukset verrattuna koko työvoimakustannuksiin ovat olleet valtion keskimääräistä tasoa.

Tehdyn työajan palkkojen osuus työvoimakustannuksista lähestyi valtion keskimääräistä tasoa.

Nousua oli lähes neljä prosenttiyksikköä. Aiempina vuosina tehdyn työajan palkkojen osuus työvoimakustannuksista on ollut huomattavasti pienempi.

Muiden välillisten työvoimakustannusten osuus työvoimakustannuksista laski valtion keskimääräiselle tasolle kolmen korkeiden kustannusten vuoden jälkeen.

Taulukko 16. Työvoimakustannusvertailu

	2002	2003	2004	2005	2006	Erotus 2005-2006
Kokonaistyövoimakustannusten						
% -muutos edellisestä vuodesta						
Oph	6,4	5,6	- 0,1	1,4	- 1,0	- 2,4
Valtio	7,3	4,7	6,4	5,5		
Välillisten työvoimakustannusten						
% -osuus tehdyn työajan palkoista						
Oph	69,8	85,0	78,0	76,4	65,3	- 11,1
Valtio	61,4	60,7	56,9	60,0		
Kokonaistyövoimakustannusten						
% -osuus palkkasummasta						
Oph	128,2	132,8	130,3	130,9	125,8	- 5,1
Valtio	128,2	128,2	128,5	127,8		
Tehdyn työajan palkkojen						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	58,9	54,4	56,2	56,7	60,5	3,8
Valtio	61,4	62,7	63,2	62,2		
Välillisten työvoimakustannusten						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	41,1	45,6	43,8	43,3	39,5	- 3,8
Valtio	38,6	37,4	37,0	37,5		
Välillisten palkkojen						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	19,1	20,9	20,6	19,7	19,0	- 0,7
Valtio	16,8	16,3	15,8	16,7		
Sosiaaliturvakustannusten						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	19,6	21,3	18,9	20,0	18,0	- 2,0
Valtio	19,4	19,0	19,1	19,0		
Muiden välillisten työvoimakust.						
% -osuus työvoimakustannuksista						
Oph	2,5	3,4	4,4	3,6	2,6	- 1,0
Valtio	2,7	2,6	2,4	2,7		

2 HENKILÖSTÖTARVE

Opetushallituksen tulevaisuuden henkilöstömäärään vaikuttaa viraston omien tavoitteiden asettamisen lisäksi valtionhallinnon tuottavuustavoite, joka Opetushallituksen osalta merkitsee 62 henkilötyövuoden vähentämistä vuoteen 2011 mennessä. Se tarkoittaa yli 12 henkilötyövuoden vähennysvaatimusta vuodessa, mikä vuoden 2006 lopun henkilöstöstä on 3,6 prosenttia. Vuonna 2006 luonnollinen poistuma oli 2,8 prosenttia.

Eläkeikään tulevien määrä kasvaa huomattavammin vasta vuodesta 2011 alkaen. Lisäksi monet eläkeikää lähestyvät työskentelevät viraston kannalta keskeisissä asiantuntijatehtävissä, joten tuottavuustavoitteen mukaisen henkilöstömäärän saavuttaminen viraston asiantuntijaseman kärsimättä onkin yksi lähivuosien suuria haasteita.

3 HENKILÖSTÖN MOTIVAATIO JA TYÖKUNTO

3.1 Työtyytyväisyys

Opetushallituksessa on tehty työtyytyväisyysbarometri viimeksi vuonna 2004. Silloin työtyytyväisyysindeksi oli 3,2. Samana vuonna keskimääräinen työtyytyväisyysindeksi koko valtiolla oli 3,3 ja vuonna 2005 3,4.

3.2 Sairastavuus ja tapaturmat

Sairauspoissaolot vähenivät vuonna 2006 edellisvuoteen verrattuna sekä sairaustapausten että työpäivien määrällä mitattuna.

Taulukko 17. Sairautstapauksia ja työpäiviä / henkilötyövuosi

Sair. kesto työp.	Sairautstapausta / htv					Tap. 2006	Sairaustyöpäiviä / htv				
	2002	2003	2004	2005	2006		2002	2003	2004	2005	2006
1	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	282	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
2	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	181	1,0	1,1	1,2	1,1	1,0
3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	131	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
4-10	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	113	1,8	2,1	1,8	2,4	1,9
11-60	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	52	2,5	2,5	2,2	3,5	3,2
61-90	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	0,0	1,5	0,4	0,0	0,2
91-180	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2	0,8	1,0	0,8	0,0	0,7
yli 180	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	2,7	0,6	1,5	0,0

Yht.	2,2	2,3	2,2	2,3	2,2	762	7,9	12,8	8,9	10,4	9,0
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	-----	------	-----

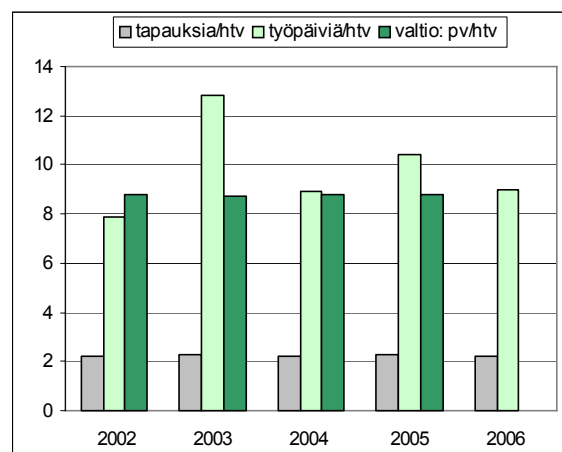
Sairautstapausten määrässä etenkin 4-10 päivän poissaolot ovat vähentyneet. Sairauspäivien määrää on vähentänyt se, että vuonna 2006 ei ollut yhtään yli 180 päivää jatkunutta sairaustapausta.

Taulukko 18. Sairauspoissaolot / htv

	2002	2003	2004	2005	2006
Työp.v./htv					
Oph	7,9	12,8	8,9	10,4	9,0
Valtio	8,8	8,7	8,8	8,8	
Työp.v./tapaus					
Oph	3,6	3,6	5,5	4,5	4,1
valtio	4,9	4,8	4,9	4,7	

Vuoden 2006 sairaustyöpäivien määrä laski lähelle valtion keskimääräistä tasoa henkilötyövuotta kohden laskettuna. Sairautstapausten määrä on kahtena vuotena jäänyt jopa alle valtion keskiarvon. Kuvasta 7. näkyy myös, kuinka sairaustyöpäivien määrä voi vaihdella huomattavastikin sairaustapausten määrän pysyessä suunnilleen samalla tasolla. Tässä sairauspoissaolojen pituudella on huomattava merkitys.

Kuva 7. Sairautstapausten ja -työpäivien lukumäärä henkilötyövuotta kohden Opetushallituksessa ja sairaustyöpäivien

vien määrä koko valtiolla 2002 -2006

Lyhyiden sairauspoissolojen osuus kaikista sairaustapauksista on Opetushallituksessa ollut jatkuvasti korkeampi kuin valtiolla keskimäärin. Valtiovarainministeriön henkilöstötilinpäätösanalyysissä todetaan, että ”jos sairauspoissaolot ovat poikkeuksellisen lyhyitä, saattaa se kertoa yhtäältä henkilöstön huonosta motivaatiosta ja

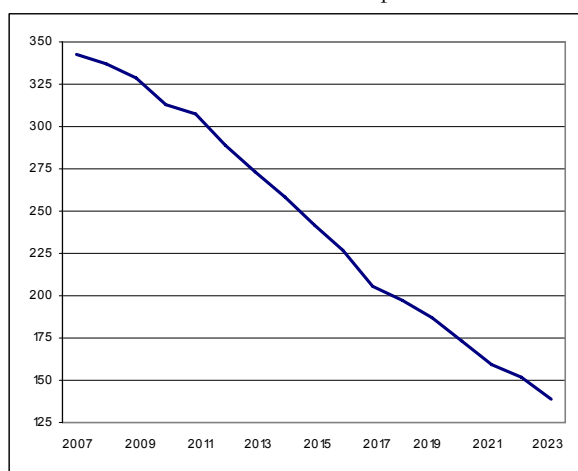

Taulukko 22. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä

	2002	2003	2004	2005	2006
Oph	59,0	61,4	63,0	64,4	64,0
Valtio	60,3	60,9	61,3	60,9	

Nykyisin henkilöstön eläkkeelle siirtymistä ei voida ennakoida kovin tarkasti, kun henkilö voi siirtyä eläkkeelle haluamanaan ajankohtana 63 ja 68 ikävuoden välillä. Seuraavassa on kuvattu Opetushallituksessa vuoden 2006 lopussa työskennelleen henkilöstön määrän kehitys, jos jokainen siirtyisi eläkkeelle täytettyään 65 vuotta.

Kuva 8. Alle 65-vuotiaiden määrä vuoden 2006 lopun henkilöstöstä vuosien 2007 – 2023 lopussa

Käyrä osoittaa, että vuonna 2009 65-vuoden iän saavuttavia on runsaammin, mutta vuoden 2010 kohdalla käyrä on tasaisempi. Vuodesta 2011 käyrä laskee jyrkästi aina vuoteen 2017 saakka.

3.3.3 Tulovaihtuvuus

Rekrytointien määrä laski edelleen vuonna 2006.

Taulukko 23. Kaikkien rekrytointien ja palvelukseen otettujen uusien henkilöiden %-osuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä sekä vakinaisiksi rekrytoitujen osuus kaikista rekrytoinneista

	2002	2003	2004	2005	2006
Rekrytointeja	30,9	37,3	45,0	30,1	23,2
uusia	14,6	12,4	14,7	11,3	7,1
vakinaisiksi	19,8	12,1	27,0	12,1	4,9

Taulukko 24. Rekrytoinnit (henkilöä)

	2002	2003	2004	2005	2006
Rekrytointeja	106	132	159	107*)	82')

uusia	50	44	52	40**)	25")
vakinaisiksi	21	16	43	13	4

*) joista 76 oli palveluksessa vuoden lopussa

***) joista 30 oli palveluksessa vuoden lopussa

') joista 56 oli palveluksessa vuoden lopussa

") joista 18 oli palveluksessa vuoden lopussa

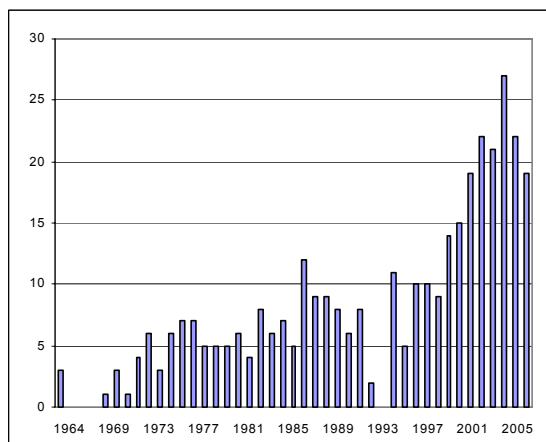
Uusia, vuoden lopussa palveluksessa olleita henkilöitä rekrytoitiin vain 18. Vakinaisiksi rekrytoitiin ainoastaan neljä henkilöä. Tosin loppuvuodesta tarkasteltiin kaikkien määräaikaisiksi rekrytoitujen tehtävän luonnetta. Tällöin päätettiin toistakymmentä määräaikaista nimittää vakinaiseen palvelussuhteeseen, kun heidän tehtävänsä olivat muuttuneet pysyväisluonteisiksi. Nimitykset toteutettiin kuitenkin vasta vuoden 2007 alusta lukien, joten ne eivät näy vielä vuoden 2006 tilastoissa.

3.3.4 Palvelusaika omassa organisaatiossa

Henkilön palvelusaikaa laskettaessa hänen on katsottu tulleen viraston palvelukseen silloin, kun hän on tullut Opetushallituksen tai sen edeltäjien kouluhallituksen, kauppa- ja teollisuusministeriön ammattiosaston tai ammattikasvatustalouden palvelukseen ja palvelussuhde on jatkunut yhtäjaksoisesti.

Pisimpään virastossa työskennelleet ovat aloittaneet Opetushallitusta edeltäneiden virastojen palveluksessa jo vuonna 1964. Henkilöstöstä 14 prosenttia on tullut 1970-luvulla joko kouluhallitukseen tai ammattikasvatustalouteen. Noin 21 prosenttia henkilöstöstä on 1980-luvulla tulleet ja saman verran 1990-luvulla tulleet. Yli 40 prosenttia henkilöstöstä on rekrytoitu 2000-luvulla.

Kuva 9. Vuoden 2006 lopun henkilöstö virastossa aloittamisajankohdan mukaan

Taulukko 25. Henkilöstön keskimääräinen palvelusaika

	2002	2003	2004	2005	2006
Oph	11,8	11,5	11,9	13,1	13,0
Valtio	10,6	10,9	10,9	11,0	

Opetushallituksen henkilöstön keskimääräinen palvelusaika omassa virastossa on pidempi kuin valtiolla yleensä.

3.4 Pätevyys ja sen kehittäminen

Opetushallituksessa henkilöstökoulutukseen käytettyjen työpäivien määrä väheni edelleen vuonna 2006. Se laski alle valtion keskimääräisen tason. Varsinkin yksiköiden rahoittaman koulutuksen määrä väheni.

Taulukko 26. Koulutukseen käytetyt työpäivät / htv

	2002	2003	2004	2005	2006
Yksiköiden rahoittama	2,2	3,7	5,1	3,0	2,4
Keskitetysti rahoitettu	1,8	5,1	5,5	1,8	2,0
Oph yhteensä	4,0	8,8	10,6	4,8	4,4
Valtio	5,3	4,8	4,8	4,7	

4 HENKILÖSTÖINVESTOINNIT

4.1 Työtyytyväisyyden ja työkunnan edistäminen ja ylläpito

Vuoteen 2004 saakka viraston panostus henkilöstön virkistystoimintaan ja liikunnan tukemiseen on ilmoitettu yhtenä lukuna. Vuosilta 2005

ja 2006 nämä panostukset on ilmoitettu erikseen.

Taulukko 27. Virkistystoimintaan ja liikunnan tukemiseen liittyvät kustannukset (€/htv)

	2002	2003	2004	2005	2006
Virkistystoimintaan liittyvät investoinnit					
Oph	18*)	40*)	45*)	33,6	33,1
Valtio	44,4	45,0	59,6	66,0	
Liikunnalliseen aktivointiin liittyvät kustannukset					
Oph				85,0	51,3
Valtio	36	32,3	53,4	53,0	

*) sisältää liikunnan tukemisen

Erityisesti liikunnalliseen aktivointiin Opetushallitus käytti 2006 huomattavasti vähemmän rahaa henkilötyövuotta kohden kuin edellisellä vuonna. Tosin rajanveto virkistystoiminnan ja liikunnan tukemisen välillä on häilyvä. Vuosina 2004 ja 2005 koko henkilöstölle kustannetut matkat Vierumäelle eriteltiin vuonna 2005 liikunnalliseen aktivointiin liittyviin kustannuksiin. Vuonna 2006 vastaava liikunta-/virkistyspäivä toteutettiin Santahaminassa huomattavasti edullisemmin. Tämä näkyy vuoden 2006 henkilötyövuotta kohden lasketuissa liikunnan tukemisen kustannuksissa. Myös virkistystoimintaan liittyvät investoinnit olivat vuonna 2006 edellisvuotisista pienemmät ja valtion keskimääräistä tasoa alemmat.

4.2 Koulutus

Henkilöstökoulutuksen osalta etenkin välittömät kustannukset henkilötyövuotta kohden puolittuivat vuonna 2006 vuoteen 2005 verrattuna. Koulutuskustannukset yhteensä laskivat valtion keskimääräiselle tasolle.

Taulukko 28. Henkilöstökoulutuksen kustannukset (€ / htv)

	2002	2003	2004	2005	2006
Yksiköiden rahoitt.	297	409	592	380	232
Keskitetysti rahoitt.	173	580	785	619	255
Välittömät kust. yht.	470	989	1 377	999	487
Koulutusajan palkat	590	1 296	1 508	680	654
Oph yhteensä	1 060	2 285	2 885	1 679	1 141
Valtio	1 260	1 270	1 077	1 275	

Yllä olevassa taulukossa esitettyjen koulutuspanostusten lisäksi Opetushallitus tukee henkilöstönsä omaehtoista kouluttautumista myöntämällä palkallista vapaata tutkinnon suorittami-

seen tietyin edellytyksin. Vuonna 2006 tällaista vapaata myönnettiin lähes kaksinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna. Palkalliset opintovapaat maksoivat 68 euroa henkilötöyvuotta kohden. Kun tämä otetaan huomioon, Opetushallituksen koulutuspanostus vuonna 2006 oli yli 1 200 euroa henkilötöyvuotta kohden.

Taulukko 29. Koulutuskustannusten %-osuus työvoimakustannuksista

	2002	2003	2004	2005	2006
Opetushallitus	2,4	4,8	6,1	3,5	2,4
Valtio	2,3	2,8	2,5	2,8	

Koulutuskustannusten prosentuaalinen osuus työvoimakustannuksista on laskenut jopa alle valtion keskimääräisen tason.

4.3 Työterveydenhoito

Työterveyspalvelujen käyttöä tarkasteltaessa on syytä suhtautua varauksellisesti vuoden 2004 työterveyshuollossa käyneiden prosenttiosuuteen. Tilastotietojen saaminen Medivirestä oli järjestelmämuutosten vuoksi jossain vaiheessa vaikeaa.

Taulukko 30. Työterveyshoidon käyttö ja kustannukset

	2002	2003	2004	2005	2006
Sair. vuoksi työterv.-huollossa käyneiden %-osuus vuoden lopun henkilömäärästä	85,3	91,2	53,5	81,1	63,9
Terv.tark. (ikä- ja työyhteisö-) käyneiden lkm.				40	95
Kustannukset					
€ / kävijä (kaikki)	535	491	945	543	576
€ / htv	473	465	525	511	488

Sairauden vuoksi työterveyshuollon palveluja käyttäneiden määrä laski selvästi vuonna 2006 verrattuna vuoteen 2005.

Ikäryhmätarkastuksissa käyneiden määrä on vasta kahtena vuonna ilmoitettu erikseen. Vuonna 2006 muutamien yksiköiden koko henkilöstö osallistui ns. työyhteisötarkastuksiin. Nämä eivät kuitenkaan nostaneet henkilötöyvuotta kohden laskettuja työterveyshuollon kustannuksia, kun sairauden vuoksi työterveyshuollossa käyneiden määrä väheni.

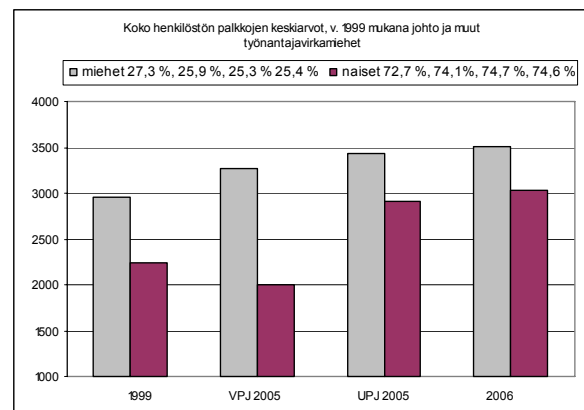
5 PALKKAUS

Kesäkuun alussa 2006 tuli kuluneeksi vuosi siitä, kun Opetushallituksessa siirryttiin tehtävän vaatavuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvaan palkkausjärjestelmään. Järjestelmään siirrytään vaiheittain vuoden 2009 huhtikuun alkuun mennessä. Työnantajan ja henkilöstöjärjestöjen edustajista koostuva Palkkaryhmä käsittelee palkkausjärjestelmän ylläpitoa, soveltamisen seuranta ja järjestelmän kehittämistä.

Palkkausjärjestelmän toimivuutta ei ole arvioitu henkilöstökyselyllä, mutta palkkaryhmä on todennut, että ainakaan henkilön siirtyessä vaativampaan tehtävään viraston sisällä, palkkausjärjestelmä ei toimi kannustavasti.

Palkkausjärjestelmän vaikutusta henkilöstön palkkoihin tarkasteltiin ensimmäisen vuoden käynnin jälkeen erilaisilla tilastovertailuilla.

Kuva 10. Opetushallituksen henkilöstön palkkakehitys

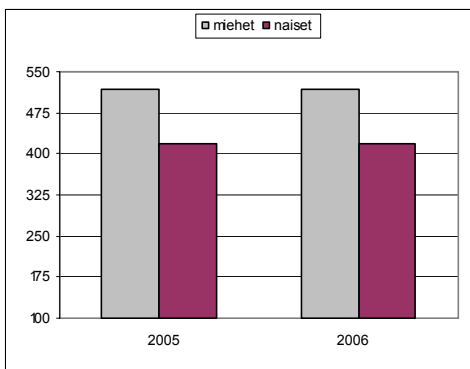
Yllä oleva kuva osoittaa henkilöstön palkkakehityksen uuteen palkkausjärjestelmään siirryttäessä ja vuosi sen jälkeen. Vertailun vuoksi kuvassa on mukana keskiarvopalkat vuodelta 1999 kyseisen vuoden arvoilla.

Pylväät VPJ 2005 kuvaavat miesten ja naisten palkkojen keskiarvoja ennen nykyiseen palkkausjärjestelmään siirtymistä 31.5.2005. Pylväät UPJ 2005 ja 2006 kuvaavat uuden palkkausjärjestelmän mukaisia, vuonna 2009 maksuun menevien loppupalkkojen keskiarvoja miehillä ja naisilla. Kuvan ylä laidassa olevat prosenttiluvut

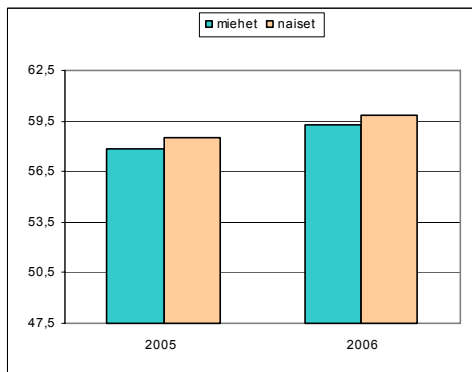
osoittavat miesten ja naisten suhteellista osuutta kunakin ajankohtajana.

Kuva osoittaa, että naisten ja miesten keskiarvopalkkojen ero pieneni huomattavasti siirryttäessä nykyiseen palkkausjärjestelmään. Ensimmäisen vuoden aikana ero on edelleen pienentynyt. Keskiarvopalkkoja verrattaessa on kuitenkin muistettava, että alempiin vaativuusryhmiin sijoitettavia tehtäviä hoitavista, henkilöstöryhmään Muu henkilöstö kuuluvista lähes 90 prosenttia on naisia.

Kuva 11. Tehtävien vaativuus pisteiden keskiarvot UPJ:n alussa ja vuoden kuluttua

Kuva 12. Suoritus pisteiden keskiarvot UPJ:n alussa ja vuoden kuluttua

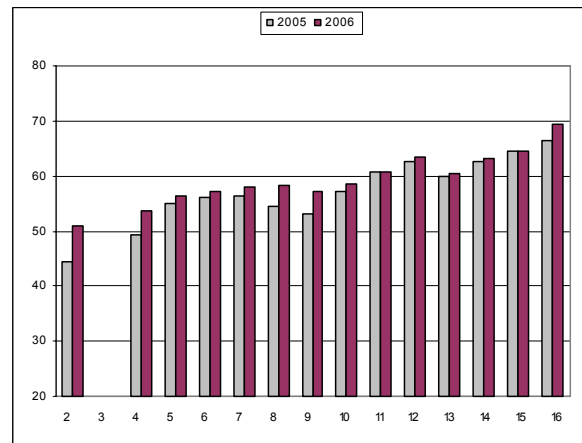

Opetushallituksen tehtävät niiden hoitajien sukupuolen mukaan tarkasteltuina eivät ole keskimääräiseltä vaativuudeltaan juurikaan muuttuneet nykyisen palkkausjärjestelmän ensimmäisen voimassaolovuoden aikana. Miehet työskentelevät keskimäärin vaativammassa tehtävissä kuin naiset.

Henkilökohtaisen suoriutumisen keskiarvot sen sijaan nousivat sekä miehillä että naisilla. Naisten suoriutuminen on kumpanakin vuonna arvioitu keskimääräisesti hiukan paremmaksi kuin

miesten suoriutuminen. Tosin vuonna 2006 ero on jonkin verran tasoittunut. Sukupuolten välinen ero suoriutumisen arvioinnissa on käytännössä suurempi kuin piste-ero osoittaa. Arvioinnin ongelmaksi on nimittäin Opetushallituksessa, samoin kuin muissakin organisaatioissa todettu, että vaativammassa tehtävissä myös suoriutuminen arvioidaan paremmaksi kuin vähemmän vaativissa tehtävissä. Tämä on todettavissa myös seuraavasta kuvasta 13. Tosin palkkausjärjestelmän oltua vuoden käytössä keskimääräiset suoriutumisarvioinnit eri vaativuusryhmien välillä ovat joitakin osin tasoittuneet, mutta vaativuusryhmässä 16 keskimääräinen suoriutumistaso on edelleen noussut.

Kuva 13. Suoriutumisen muutokset vaativuusryhmittäin UPJ:n ensimmäisen vuoden aikana

6 TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT

Taulukko 31. Taloudelliset tunnusluvut

	2002	2003	2004	2005	2006
--	------	------	------	------	------

Liikevaihto/htv					
Oph	20 705	20 653	19 920	20 529	18 543
Valtio	67 477	60 056	54 489	64 548	
Toimintamenot/htv					
Oph	53 029	49 859	50 153	56 578	55 901
Valtio	62 515	65 192	62 593	66 295	
Liikevaihto/työvoimakustannukset (%)					
Oph	46,0	43,2	42,0	43,4	39,0
Valtio	71,8	79,0	71,0	80,4	
Toimintamenot/työvoimakustannukset (%)					
Oph	117,9	104,4	105,6	119,5	117,6
Valtio	140,1	140,0	134,0	136,0	
Henkilötyövuoden hinta (työvoimakust. €/htv)					
Oph	44 964	47 780	47 473	47 328	47 528
Valtio	40 456	40 942	42 370	44 771	

Opetushallituksen liikevaihtoa ovat maksullisen palvelutoiminnan tulot. Vuonna 2006 ne olivat noin 2 000 euroa pienemmät henkilötyövuotta kohden kuin vuonna 2005. Opetushallituksen liikevaihto jää huomattavasti valtion keskiarvoa pienemmäksi.

Toimintamenot henkilötyövuotta kohden pienenevät vajaat 700 euroa vuodesta 2005. Valtion keskimääräinen luku on ollut selvästi suurempi.

Keskimääräiseen henkilötyövuoden hintaan, samoin kuin keskipalkkaan vaikuttaa osaltaan myös henkilöstörakenne. Vuonna 2006 asiantuntijoiden osuus henkilöstöstä lisääntyi 3,5 prosenttiyksikköä ja muun henkilöstön osuus pieneni lähes kolme prosenttiyksikköä. Yleiskorotusten ja palkkausjärjestelmän toisen vaiheen palkankorotusten lisäksi tämä vaikutti keskimääräistä kuukausipalkkaa ja sitä kautta koko työvoimakustannuksia korottavasti.

TUNNUSLUKUKOOSTE		2002	2003	2004	2005	2006
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	354	353	355	354	352
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	342	340	342	348	345
Henkilöstöryhmäjakauma						
johto	%	2,0	2,0	2,0	2,0	1,4
esimiehet	%	5,1	5,7	5,9	5,9	5,7
asiantuntijat	%	59,9	60,7	63,1	61,3	64,8
ammattihenkilöstö	%	33,1	31,6	29,0	30,8	28,1
Sukupuolijakauma						
miehet	%	26,3	27,4	26,2	27,1	25,6
naiset	%	73,7	72,6	73,8	72,9	74,4
Määräaikaiset (ei taustavirkkaa Oph:ssa)	%	33,3	28,9	17,7	21,2	21,6
Asiantuntijoista määräaikaisia	%	35,2	33,8	22,3	24,9	24,1
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	47,2	47,4	47,8	48,1	48,9
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	62,7	63,9	65,6	63,0	67,8
Koulutustasoindeksi	(1-8)	5,8	5,9	5,9	5,9	6,0
Tehty vuosityöaika						
	pv/htv	200,0	191,8	196,6	199,1	201,1
Tehdyn työajan osuus kokon.työajasta	%	79,7	76,4	77,1	78,4	80,1
Työvoimakustannukset yhteensä						
	tuhatta €	15 378	16 245	16 236	16 470	16397
Palkkasumma	tuhatta €	11 992	12 233	12 460	12 580	13033
Välilliset palkat	tuhatta €	2 935	3 394	3 338	3 243	3114
Sosiaaliturvamaksut	tuhatta €	3 008	3 464	3 066	3 292	2945
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhatta €	378	548	709	599	419
Työtyytyväisyysindeksi	(1-5)	3,0		3,2		
Sairauspoissaolot						
	tap./htv	2,2	2,3	2,2	2,3	2,2
	työp/htv	7,9	12,8	8,9	10,4	9,0
Vaihtuvuus						
Poistuma yhteensä *)	%	23,9	24,9	12,5	11,3	8,8
Luonnollinen poistuma *)	%	6,1	7,1	4,8	4,2	2,8
Muu poistuma *)	%	17,8	17,8	7,6	7,0	5,9
Rekrytoinnit / vakinaisiksi	henkilöä	106 / 21	132 / 16	159 / 43	107/13	82/4
Henkilöstön keskim. palvelusaika	vuotta	11,8	11,5	11,9	13,1	13,0
Virkistys ja liikunnan tukeminen	€/htv	18	40	45	119	84
Henkilöstökoulutus						
työpäivää/henkilötyövuosi	työp/htv	4,0	8,8	10,6	4,8	4,3
koul.kustannukset (sis. palkat)	€/htv	1 060	2 285	2 885	1 679	1 141
Työterveydenhoito						
Käyttäjät, prosenttia henkilöstöstä	%	85,3	91,2	53,5	81,1	63,9
Kustannukset (brutto, sis. terv.tark.)	€/htv	473	465	525	511	488
	€/kävijä	535	491	945	543	576
Henkilötyövuoden hinta	€	44 964	47 780	47 473	47 328	47 528
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	2 922	2 998	3 036	3 012	3 148

*) = kaikki poistuneet prosentteina edellisen vuoden lopun henkilöstömäärästä, vuodesta 2004

lukien on laskettu vain ne poistuneet, jotka ovat olleet Oph:ssa edellisen vuoden lopussa

II VALTION OPPILAITOSTEN JA OPETUSALAN KOULUTUSKESKUKSEN HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS V. 2004-2006

		Ammatilliset oppilaitokset			Kielikoulut		Vammaisten lasten koulut			Opetusalan koulutuskeskus			
		2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	698	692	723	171	174	157	775	762	787	78	82	88
Henkilötyövuodet keskimäärin	htv	558,90	578,69	601,00	149,70	164,20	147,96	685,75	688,33	701,73	72,00	78,00	83,70
- toimintamenot momentilta palkatut	htv			584,00			147,46			683,35			76,70
. muilta momenteilta palkatut	htv			17,00			0,50			18,38			7,00
Määräraikaiset	henkilöä	311	288	331	51	57	50	222	207	217	21	23	30
opettajista määräaikaisia	henkilöä	167	148	167	42	51	41	31	35	24	0	0	0
Vakinainen henkilöstö	henkilöä	356	381	390	120	117	117	557	567	575	57	59	58
Johto	henkilöä	21	21	23	3	3	6	25	25	24	8	8	9
Opettajat	henkilöä	87	86	82	81	107	73	134	131	134	0	0	0
Muu henkilöstö	henkilöä	248	274	284	36	36	38	398	411	417	49	49	49
Sukupuolijakauma													
Naiset	%	70 %	73 %	70 %	83 %	84 %	84 %	79 %	80 %	81 %	73 %	77 %	76 %
Miehet	%	30 %	27 %	30 %	17 %	16 %	16 %	21 %	20 %	19 %	27 %	23 %	24 %
Kokoaikaiset	henkilöä	550	565	598	147	145	126	638	648	646	73	75	78
Osa-aikaiset	henkilöä	148	127	125	24	29	31	137	123	141	5	7	10
Henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa	vuotta	44,67	43,70	43,65	43,75	44,45	45,65	42,69	43,19	44,10	46,00	45,00	44,40
45- ja yli vuotiaiden osuus henkilöstöstä	%	53 %	48 %	48,48	52 %	55 %	53 %	47 %	49 %	49 %	53 %	51 %	50 %
Henkilöstön keskim. palvelusaika	vuotta	9,18	7,61	9,32	10	10	7	9,75	10	10	10	9	
Henkilöstökoulutus													
työpäivää/ henkilötyövuosi	Työpäivää/h	3,57	4,09	3,75	4,50	1,15	2,65	3,24	3,49	3,56	2,00	3,00	4,30
koulutuskustannukset (sis.palkat)	€/htv	549,62	853,86	861,96	642	342	268	412	571	760	207	443	949
Työterveyshuolto													
käyttäjää, prosenttia koko henkilöstöstä	%	71 %	78 %	90 %	91 %	88 %	83 %	88 %	89 %	88 %	83 %	83 %	81 %
kustannukset (brutto)	€/htv	252	250	324	606	426	517	395	466	472	306	422	337
Sairauspoissaolot	tapausta/htv	12,04	10,28	9,53	10,00	7,50	8,25	11,72	13,04	13,28	9,00	7,00	1,90
Virkistystoiminta ja liikunnan tukeminen	€/htv	27,10	89,82	120,54	55,00	30,50	62,00	24,79	24,46	39,82	3,00	16,00	27,80
Tehty kokonaisityöaika (vuosityöaika)	pv/htv	209,57	204,86	213,29	223,00	237,00	234,50	219,69	226,06	212,05	254,00	251,00	197,00
Tehdyn työajan osuus kokonaistyöajasta	%	79,54	82,93	79,60	87,50	90,00	87,50	88,88	86,89	82,74	75,00	75,00	78,60
Työvoimakustannukset yhteensä:	tuhatta €	2 909	3 134	3 312	6 895	7 076	6 954	23 127	23 988	26 705	2 728	2 820	3 076
Palkkasumma	tuhatta €	2 259	2 493	2 625	4 442	4 853	6 055	17 756	18 558	21 139	2 016	2 219	2 454
Välilliset palkat	tuhatta €	473	475	520	1 116	818	850	3 212	4 087	3 932	422	390	435
Sosiaaliturva	tuhatta €	596	580	623	1 337	1 405	750	4 876	4 854	4 911	685	563	559
Muut välilliset työvoimakustannukset	tuhatta €	54	61	64	72	144	149	495	576	655	27	38	63
Henkilötyövuoden hinta	€	37 917	38 989	39 116	46 059	43 094	46 999	33 725	34 850	38 086	38 000	36 000	36 747
Keskimääräinen kuukausipalkka	€	2 462	2 572	2 589	3 838	3 591	3 917	2 158	2 247	2 512	2 329	2 359	2 443

6 Allekirjoitus

Opetushallituksen vuoden 2006 toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat on hyväksytty Opetushallituksen johtokunnassa.

Helsingissä 13.3.2007

Aila Paloniemi
Kansanedustaja

Jukka Gustafsson
Kansanedustaja

Jari-Pekka Jyrkänne
Työvoima- ja koulutuspoliittinen sihteeri

Jarkko Hautamäki
Professori

Heljä Misukka
Eduskuntas sihteeri

Margareta Nygård
Linjajohtaja

Markku Koponen
Johtaja

Liisa Souru
Johtaja

Kirsi Lindroos
Pääjohtaja

Ilpo Hanhijoki
Opetusneuvos

Petri Heikkilä
Henkilöstöjohtaja